

«КУЛЬТУРНА-ДЕРЖАВА»
Громадська організація

Чуриков Ю.І.
04071, м. Київ, вул. Верхній вал, 62, к.18
+380-098-043-57-52
E-mail: y_churikoff@ukr.net
код ЄДРПОУ 44952541

Тиж Ю.О.
Сертифікат на проектні роботи
Серія АА № 004182 виданий 21.12.2018 р.
www.kyiv-heritage.com
www.kyiv-heritage-guide.com
www.kyiv-landuse.com

... Что лучше - быть п@....м у клоунов,
или клоуном у п@....в?
- Оба!
- Что оба?
- Оба хуже!"

Україна: ВИЗВОЛЕННЯ

Дайджест. Том 2

Книга 8. Статті та новини, № 1.401-1.600

Київ - 2026

1. АНОТАЦІЯ

1. Дайджест (преса)

Дайджест (англ. *digest* — стислий виклад, резюме) — інформаційний продукт (видання, стаття, **підбірка**), що містить виклад творів у вигляді витягів з оригіналу чи у формі його вільного перекладу або добірку у повному чи скороченому вигляді найцікавіших творів, вибраних з інших видань.

Як правило, до такого передруку систематично вдаються провінційні друковані газети, які мають слабку кореспондентську мережу і відчують брак інформації й поповнюють її недостачу за рахунок столичних видань. Наявність великої кількості дайджестів — ознака низького фахового рівня видання. Свідченням журналістської майстерності є наявність у газеті чи журналі значної кількості ексклюзивних матеріалів, тобто таких, що виготовлені саме для цього видання його кореспондентами та оглядачами.

Але навіть авторитетні газети з глибокими традиціями сьогодні не обходяться без передруків найбільш цікавих матеріалів з інших видань, вміщуючи їх у рубриках «Наші передруки», «Дайджест» тощо. Для читачів такі рубрики цікаві, оскільки в них часто із скороченням малоістотних частин уміщуються сенсаційні, непересічні твори та праці, які збагачують читача новими знаннями, несподіваними інтерпретаціями фактів.

Первісно дайджестами називалися адаптовані для масового читання твори світової класики. Великі за обсягом романи стискувалися до розміру брошури, що потребувала невеликого часу для ознайомлення й дешево коштувала. За допомогою такого видання можна було за півгодини «пройти» «Сагу про Форсайтів» Д. Голсуорсі чи «Війну і мир» Л. Толстого. Зрозуміло, що такі дайджести могли дати тільки псевдознання і аж ніяк не знайомили читачів ні з реальною філософською концепцією, ні з образним світом творів. Тим паче, що будь-який переказ обов'язково містить у собі елементи вибіркості, а, отже, й інтерпретації.

2. Моніторинг ЗМІ

Підготовка дайджестів публікацій є однією з найбільш поширених послуг у галузі **професійного моніторингу** засобів масової інформації. Її зміст полягає у створенні **добірки найважливіших матеріалів за визначеною тематикою та за визначений період**. Такий інформаційний продукт надає змогу відслідковувати головні новини у певному напрямку, отримувати експертні оцінки та прогнози розвитку галузі, відстежувати діяльність конкурентів тощо. **Перевагою цього виду отримання даних є відсутність «інформаційного шуму».**

2. ПЕРЕДМОВА

3. ВСТУП

А. Авторитаризм

— это политический режим, при котором централизованная, несменяемая власть одного лица или группы (например, партии) сосредоточена в своих руках, при этом сохраняются отдельные экономические и гражданские свободы. В таком режиме оппозиция подавляется или не имеет возможности существенно влиять на политику, а граждане не могут влиять на смену власти через выборы. Основное отличие от тоталитаризма заключается в том, что авторитаризм не стремится контролировать все сферы жизни граждан, оставляя большую часть частной жизни без вмешательства государства.

1. Ключевые характеристики авторитаризма

- (1) **Централизация власти:** Вся или большая часть власти сосредоточена в руках одного лидера или узкой группы лиц.
- (2) **Подавление оппозиции:** Несистемная оппозиция полностью подавляется, а легальная оппозиция лишена возможности существенно влиять на политику.
- (3) **Сохранение свобод:** Отдельные экономические, гражданские и духовные свободы могут сохраняться, но под контролем государства.
- (4) **Отсутствие реального контроля:** Население не имеет возможности контролировать процесс принятия и исполнения политических решений.
- (5) **Невозможность смены власти через выборы:** Сменить авторитарного лидера в результате выборов практически невозможно.

2. Отличия от тоталитаризма

- (1) **Сфера контроля:** Тоталитаризм стремится к полному контролю над всеми аспектами жизни граждан, в то время как авторитаризм фокусируется на политической сфере и может не вмешиваться в частную жизнь.
- (2) **Идеология:** Тоталитарный режим требует идеологической однородности и мобилизует население вокруг государственной идеологии, тогда как в условиях авторитаризма идеология может отсутствовать или быть второстепенной, и чем аполитичнее население, тем лучше.
- (3) **Цель:** Тоталитаризм часто связан с построением утопического государства, тогда как авторитаризм в основном направлен на решение текущих задач и поддержание стабильности.

Б. Тоталитаризм

— это политический режим, при котором государство осуществляет абсолютный, полный (тотальный) контроль над всеми аспектами жизни общества и каждого человека. Он характеризуется наличием одной правящей партии, единой государственной идеологии, монополией на информацию и экономику, а также использованием идеологического террора и репрессий для подавления любого сопротивления.

1. Ключевые признаки тоталитаризма

- (1) **Однопартийная система:** Существует только одна массовая партия, слитая с государственным аппаратом, которая обладает монопольным правом на политическую деятельность.
- (2) **Государственная идеология:** Разработана и навязывается единая идеология, которая объявляется абсолютной истиной. Любое несогласие с ней считается преступлением.
- (3) **Монополия на информацию:** Государство контролирует все средства массовой информации (печать, радио, телевидение), а также образовательные и культурные программы, создавая монополию на распространение «официальной» информации.
- (4) **Государственный контроль над экономикой:** Государство полностью контролирует экономическую и профессиональную деятельность, подчиняя её своим идеологическим целям.
- (5) **Идеологический террор и репрессии:** Используется как массовый террор и репрессии, так и идеологический террор для борьбы с любыми инакомыслящими и «врагами народа». Репрессии могут быть направлены не только на политических оппонентов, но и на тех, кто нарушает экономические или профессиональные нормы, которые превращаются в идеологические проступки.
- (6) **Культ личности:** Часто наблюдается культ личности вождя или правителя, который является воплощением идей партии.
- (7) **Мобилизация населения:** Регулярная мобилизация населения для достижения великих целей, которые ставит перед собой государство.

2. Отличие от авторитаризма

В отличие от авторитаризма, который стремится контролировать в основном публичное пространство и политическую сферу, тоталитарный режим пытается полностью подчинить себе и частную жизнь граждан, а также их мысли.

ДАЙДЖЕСТ

Продовжуємо моніторинг політики Мінфіну у контексті суверенної фінансової політики в умовах війни

2026-01-05

Куш

Розпочнемо з ключової тези:

— під час війни завдання Мінфіну спільно із НБУ забезпечувати фінансування сектору безпеки у необхідному обсязі, в тому числі, за рахунок випуску державних боргових цінних паперів.

Тут ключова значення має так званий роловер

- різниця між новими залученими боргами та погашеними старими.

Зрозуміло, що під час війни, цей показник має бути на високому рівні (більше 150%), тому що інакше майже все, що залучається, буде витрачено на погашення і для витратних статей бюджету нічого не залишиться.

Цитуємо НБУ:

"За даними депозитарію НБУ, упродовж 2025 року Уряд України залучив від розміщення ОВДП на аукціонах 430 133,1 млн грн, 2 445,9 млн дол. США та 779,2 млн євро.

На погашення за внутрішніми борговими державними цінними паперами за цей період спрямовано 320 344,4 млн грн, 2 883,0 млн дол. США та 752,5 млн євро".

Отже бачимо, що

- (1) за гривневими інструментами, роловер становив 110 млрд грн за рік.
- (2) За доларовими - роловер від'ємний (залучили менше, ніж витратили на погашення).
- (3) За євро - роловер майже нульовий.

Якщо взяти всі види валют, роловер становив 93,76 млрд грн.

За даними НБУ роловер досяг 113%, тобто сума залучень лише на 13% перевищила суму погашень.

Що таке роловер в 94 млрд грн? Це приблизно 2 млрд євро.

— З урахуванням того, що бюджетні витрати України в 2025 році щомісяця складали в еквіваленті 8 млрд дол, цих коштів вистачило б на один тиждень бюджетного фінансування!

Беремо кошторис сектору оборони у 60 млрд дол на рік.

— І отримуємо лише **13% річного фінансування за рахунок чистого залучення боргів під ОВДП.**

Давайте порівняємо ці цифри з роловером Міністерства фінансів РФ.

У 2025 році Мінфін РФ залучив під випуск облігацій федеральної позики 6,8 трлн руб, а погасив - 1,41 трлн руб. Чисте залучення або роловер склав 5,4 трлн руб або 485%!

Беремо середній курс рубля на рівні 90 і отримуємо роловер в 55 млрд дол за минулий рік.

Війської витрати РФ у 2025 році - **150 млрд дол.**

— Але це **сукупні** витрати, не тільки на війну. Суто на війну РФ витрачає десь близько 100 млрд дол на рік.

— Роловер російського Мінфіну забезпечує **половину** витрат на війну або **третину** щорічних **сукупних** військових витрат.

Повернемось до статистики НБУ:

"Загалом із початку повномасштабного вторгнення до 31 грудня 2025 року Уряд України на первинних аукціонах залучив 1 482 115,7 млн грн, 10 791,3 млн дол. США та 3 247,2 млн євро, а на погашення за ОВДП спрямував 995 154,2 млн грн, 11 495,3 млн дол. США та 2 921,4 млн євро".

Як бачимо,

(1) за долларом роловер від'ємний - мінус 0,7 млрд дол.

(2) За євро - майже нульовий.

(3) За гривнею - 487 млрд грн. Але це за чотири роки війни!

Тобто в середньому - 121 млрд грн на рік або 3 млрд дол в еквіваленті.

Тут є питання курсу. Якщо врахувати його динаміку, отримаємо до 20 млрд дол за чотири роки.

За цей же період, на сектор оборони було витрачено десь 160 млрд дол (бюджетні витрати).

Тобто роловер становив десь 12% витрат на сектор оборони.

Що цікаво:

— в НБУ навіть не усвідомлюють масштаб цього провалу.

Піарники Національного банку пишуть:

"Забезпечити ефективну роботу внутрішнього боргового ринку вдалося завдяки спільним зусиллям уряду та Національного банку України.

Стабільна робота внутрішнього боргового ринку – результат ефективної взаємодії фіскальної та монетарної влади та вагома складова забезпечення макрофінансової стійкості".

Фактично,

— НБУ та Мінфін зайняли позицію "фінансових регулювальників", займаючись виключно перерозподілом зовнішньої фінансової допомоги і не переймаючись пошуком внутрішніх джерел фінансування сектору оборони.

Зовнішня допомога створила для НБУ та Мінфіну "теплу ванну нічогонероблення".

Зате банки отримали інструмент заробітку на державних цінних паперах:

"..... уряд пропонує ставки за ОВДП на ринковому рівні. Так, максимальна дохідність ОВДП, що розміщувалися на аукціонах у грудні, становила в гривні 17,80% річних, у доларах США – 4,00% річних, в євро – 3,25% річних".

Можете порівняти це і з рівнем депозитів у банках за вказаними валютами.

Станом на початок 2026 року, ПриватБанк пропонує гривневі вклади з привабливими ставками (до 13-14% річних на певні терміни), проте валютні депозити (USD/EUR) мають дуже низькі ставки, часто в межах 0,01% річних, за винятком спеціальних пропозицій, що доступні через партнерські сервіси, а доступ до купівлі валюти для депозиту в гривні дозволено до 200 000 грн на місяць із розміщенням на строк від 93 днів. [🔗](#)

Хоча **Голова НБУ натякає на реальні цілі такої політики:**

“Це важливий інструмент для поліпшення строкості коштів у банківській системі, мінімізації ризиків для валютного ринку та цінової стабільності, а разом із потужною міжнародною підтримкою –

запобіжник емісійного фінансування дефіциту бюджету три роки поспіль під час повномасштабної війни“.

Відсутність емісійного джерела фінансування - ціна цього:

1) — завантаження підприємств **ОПК лише на 30%** та

2) — **безробіття у 15-20%**.

Проте НБУ та Мінфін пропонують «всім охочим долучитись до купівлі облігацій»:

"Нагадуємо, що сьогодні кожен може долучитися до купівлі військових облігацій та підтримати фінансову стійкість України".

Хоча у наступному абзаці НБУ чесно визнає:

— **"Найбільший обсяг цих цінних паперів, як і раніше, сконцентрований банками – первинними дилерами"**.

№ 1.402

Антропологія свободи: чому без обмежень вона зникає...

На зображенні «Звільнення Святого Петра» Рафаеля (близько 1514 р.)

2026-01-02

Чаплицін

Сучасна політична культура часто трактує свободу на кшталт шведського стола:

— здатність брати те, що заманеться, відкидати будь-які обмеження та обурюватися будь-якими рамками як порушенням прав.

Однак таке визначення свободи зводить її до швидкоплинної примхи та плутає з потуранням своїм бажанням.

Класична філософська традиція бачила проблему інакше.

Для Арістотеля

— свобода не була спонтанністю бажання, а радше досягнутим станом характеру. Вільною є не та людина, яка підкоряється кожному імпульсу, а та, що навчилася розрізняти добре і зле — і діяти відповідно.

Стоїки пішли ще далі:

— зовнішні обставини — бідність чи ув'язнення — не могли позбавити свободи душі, дисциплінованої розумом. Свобода для них означала впорядкування внутрішнього життя, а не прагнення до потурання своїм бажанням.

Ця давня мудрість далека від сучасної культури, де «свободу» часто плутають зі свободою споживати без обмежень, відмовлятися від зобов'язань та виставляти напоказ свої вади як права.

Християнство прийняло цю класичну спадщину та надало їй нової глибини, пов'язавши свободу з моральною відповідальністю і правдою про людину.

Святий апостол Павло проголосив:

— «Христос визволив нас для свободи» (Галатів 5:1), але одразу ж застеріг, що свобода не повинна використовуватися «для потурання плоті». Свобода була не дозволом грішити, а звільненням від влади гріха.

Блаженний Августин застерігав:

— воля, відірвана від істини, не стає вільною — вона стає дезорієнтованою.

Святий Фома Аквінський

— чітко розрізняв *libertas a peccato* - свободу як можливість діяти згідно з розумом і доброчесністю та *libertas ad peccandum* - «свободу» як сваволю, яка врешті руйнує самого суб'єкта.

Ця християнська концепція сформувала політичне життя Європи.

З часів середньовічних хартій правителі та піддані нагадували собі, що свобода без порядку перетворюється на безлад, а безлад неминуче призводить до тиранії.

Американські батьки-засновники, попри всі свої відмінності, розуміли, що свобода може вижити лише в добродішному суспільстві.

Джеймс Медісон зазначав, що «лише добродішний народ здатний на свободу», тоді як Джордж Вашингтон наполягав на тому, що свобода залежить від релігії та моралі.

Бо свобода може процвітати лише там, де вона спрямована на вищі цілі — істину, чесноту, сім'ю, віру та громадянську відповідальність.

Сучасний світ, навпаки, все частіше плутає свободу з ліцензією — дозволом. Дозволом не відповідати, не пояснювати, не нести наслідків.

Але свобода без відповідальності не є нейтральною:

- 1) — вона не залишається порожнім простором.
- 2) — Вона швидко заповнюється залежностями — від ринку, від настроїв маси, від алгоритмів, від сильнішого гравця.

Там, де індивід не навчився керувати собою, з'являється хтось, хто готовий керувати ним зовні.

Суспільства, які проголошують свободу абсолютною і безумовною, часто виявляються найбільш вразливими до нових форм контролю.

- 1) — Коли немає внутрішнього морального порядку, зростає потреба в зовнішньому примусі.
- 2) — Коли відповідальність знецінена, з'являється спокуса передати свободу в обмін на безпеку, комфорт або ілюзію стабільності.

Друзі! Справжня свобода завжди є напруженою.

Вона вимагає зусилля, дисципліни, здатності сказати «ні» — собі не менше, ніж іншим.

Вона не гарантує щастя, але робить можливим гідне життя.

Вона не усуває меж, а надає їм сенс.

Бути вільним — означає не просто мати вибір, а бути спроможним відповісти за нього.

В цьому і криється парадокс справжньої свободи — ми найбільш вільні, коли приймаємо тягар відповідальності. Суспільство, яке поклоняється свободі без відповідальності, не має ані першого, ані другого. А суспільство, яке пам'ятає про відповідальність як охоронця свободи, забезпечує собі обидва.

Отже, наше завдання полягає не в тому, щоб відмовитися від свободи, а в тому, щоб віднайти її глибше значення.

Ми повинні знову навчитися керувати собою, щоб ніхто не робив цього за нас.

Ми повинні шанувати малі обов'язки — сім'ю, релігію, громадянську вірність — які роблять можливими великі свободи.

Бо зрештою, свобода без відповідальності — це зовсім не свобода, а лише інша назва рабства.

№ 1.403

Від універсалізму до сфер впливу: 2025 як точка неповернення

2026-01-01

Чаплігін

2025 рік, ймовірно, запам'ятається як рік остаточного краху світового порядку «кінця історії», який настав після падіння СРСР та рік початку епохи багатопольярної системи міжнародних відносин.

Центральну роль у цьому процесі безумовно відіграло повернення до влади Дональда Трампа та його доктрина *America First*, яка радикально змінила спосіб, у який США взаємодіють із навколишнім світом.

Починаючи з інавгурації 20 січня 2025 року, Трамп підписав низку розпоряджень, які не лише

- 1) — скасовували політику попереднього адміністрацій, але й
- 2) — відмовлялися від ключових позицій США у глобальних інститутах.

Основним документом стала **America First Policy Directive**, що вивела на перший план чітку формулу зовнішньої політики:

«Розділ 1. Мета. Відтепер зовнішня політика Сполучених Штатів повинна відстоювати основні американські інтереси та завжди ставити Америку та американських громадян на перше місце.»

Суть цього підходу

— перевага національного суверенітету та прагматичного компромісу над універсалістськими нормами.

А це прискорює перехід до багатополярної системи, яка визначається не стільки інституціями та формальними правилами, скільки владою, інтересами та результатами переговорів.

Мета Трампа в рамках цієї системи:

— Сполучені Штати мають залишитися найсильнішим полюсом нового світового порядку.

Але реальність дещо складніша.

Декілька ключових точок.

В першу чергу у відносинах США-ЄС.

1. Брюссельські бюрократи, керовані стратегічною недалекоглядністю та рішучістю втілювати свій саморуйнівний лівацький порядок денний, ризикують ще більше підірвати вплив та економічну могутність європейського континенту.

Це загрожує погіршити перспективи Європи до такої міри, що відновлення може бути неможливим.

Без фундаментальних змін, процвітаюча колись європейська цивілізація може припинити своє існування до кінця століття.

За такого сценарію США опиняться в дедалі більшій ізоляції, зіткнувшись із посиленням Глобальним Півднем, очолюваним такими державами, як Китай та Московія.

Вашингтон критикує Брюссель за «відхід від західних цінностей» — християнства, традиційної сім'ї, національного суверенітету, демократії та ін.

Сполучені Штати неодноразово закликали Європу протистояти нелегальній міграції та захищати західну цивілізацію, але ці попередження здебільшого залишалися без уваги.

Це несприйняття європейських ліберальних моделей Трампом часто називають причиною все більшої дистанції між трансатлантичними партнерами.

2. Остання Стратегія національної безпеки, оприлюднена у грудні 2025 року, прямо звертає увагу на Європу. Вашингтону потрібна сильніша Європа як партнер у формуванні міжнародного порядку, здатного зміцнити Західний полюс як провідну силу серед центрів сили дедалі більше багатопольярного світу.

На цьому тлі не дивно, що адміністрація Трампа почала відкрито підтримувати консервативні сили Європи, закликаючи їх взяти на себе відповідальність за майбутнє континенту.

Європейські праві, які неухильно посилювалися в останні роки, значною мірою погоджуються з Трампом щодо основних викликів, з якими стикається Європа, від нелегальної міграції та загроз свободі слова до захисту традиційних цінностей.

3. Ліберальна ідеологія не тільки застаріла і втратила свою об'єднавчу роль у глобальній політиці. Крім того вона ще мутувала у дегенеративний варіант, насичений гендерною ідеологією, культурою скасування, індоктринацією дітей та догмою різноманітності, вокізм розпочавши всебічний наступ на традиційні способи життя з чіткою метою повного демонтажу традиційних суспільств.

Сьогоднішня американська адміністрація вважає, що ідеї «wokeism», культурного глобалізму та прав меншин не здатні стати фундаментом стабільної світової системи.

У цьому контексті Трамп стоїть на тих позиціях, що резонують з право-консервативними силами.

Цей культурний поворот несе і практичні наслідки:

— організації, програми і правові норми, що стосуються питань гендеру, прав меншин та інклюзивності, були послаблені та відкидаються, що виводить культуру на передній план в міжнародній політиці.

4. У 2025 році адміністрація Трампа впровадила так звані Liberation Day tariffs. Це радикально змінило правила гри на світових ринках та структуру міжнародних економічних відносин, прискоривши перехід від повоєнного ліберального торговельного порядку до більш вільної системи прагматичних партнерств, заснованих на інтересах.

Запровадивши широкі базові імпорتنі мита, Вашингтон відкрито кинув виклик давній залежності від багатосторонніх інституцій, таких як Світова організація торгівлі, фактично змушуючи торговельних партнерів вести переговори безпосередньо зі Сполученими Штатами, якщо вони хочуть уникнути жорсткіших заходів.

5. Швидше за все 2025 рік ознаменував тривалу трансформацію структури світової системи, в якій кілька центрів сили (Китай, московія, Індія, Бразилія, ЄС та США) конкурують за вплив без явної гегемонії однієї домінуючої сили.

Але такий багатополлярний порядок не є стабільним чи врівноваженим:

— він радше характеризується конкурентною взаємодією сфер, непередбачуваністю й розмитими альянсами, що створює більшу невизначеність для країн, які не є супердержавами — таких як Україна.

6. Якщо глобальний порядок трансформується, які наслідки це може мати для України?

а). Невизначеність підтримки.

Адміністрація Трампа розглядає мирні угоди як результат прямої торгівлі впливом і прагматичних угод, а не як доказ стабільності принципів міжнародного права. Це потенційно послаблює традиційну політичну підтримку України в критичних питаннях — зокрема у відносинах із НАТО чи гарантіями безпеки.

б). Нові ризики та можливості.

З іншого боку, багатополлярний порядок може створювати нові можливості для дипломатії, дозволяючи грати на конкуренції між різними центрами сили. Але це також означає, що Україні потрібно бути геостратегічно активнішою, а не лише реагувати на виклики та загрози.

І як підсумок

2025 рік — не просто ще один календарний рік:

— він позначає глибоку руйнацію старого, інституціонально обумовленого світового порядку і підйом нового світу, де влада, інтерес і прагматизм домінують над нормативними ідеями.

Трамлівська доктрина *America First* прискорила цю трансформацію, але не є її єдиним каталізатором

— глобальна політика давно рухалася до багатополярності під тиском внутрішніх змін у великих державах.

Чи означає це

1) — світ хаосу чи є

2) — шансом на більш рівноправну глобальну систему?

Саме це питання стане визначальними для міжнародної стратегії у найближчі роки...

№ 1.404

Милин Дмитрий

18 мин. · 🌐

2626-07-05

...

Резюме по Венесуэле:

1. **Мадуро "сдали" свои.** Мадуро стал слишком токсичным для чавистов, плюс аргументы США насчет вложений в добычу нефти, которая падает заинтересовали элиту Венесуэлы.

(Урок 1: Отстранение Путина от власти не ведет к краху режима)

2. **Мадуро знал, что его могут "сдать" свои,** по этой причине его личная охрана была из кубинцев. Во время атаки на Мадуро погибло 32 кубинца. На Кубе объявлен траур.

(Урок 2. Если у тебя нет поддержки в своей стране среди элит, то иностранная охрана не спасет)

3. Временно исполняющая обязанности президента Венесуэлы Дельси Родригес пригласила правительство США работать над «**программой сотрудничества**» с Венесуэлой.

(Урок 3: Угрозы убийством и войной с одновременным предложением инвестиций работают лучше, чем и то, и другое по отдельности)

4. **Власть венесуэльской оппозиции** (Мари Мачадо или Эдмундо Гонсалес) **США не передали,** поскольку со слов Трампа они не имеют поддержки в стране.

(Урок 4. Оппозиция не имеющая поддержки в стране не имеет шансов получить власть никак. Даже под внешним управлением и угрозы войной)

5. **Новых выборов не в Венесуэле не будет.** "Мы больше заняты тем, чтобы навести порядок, подготовить всё заранее, потому что в стране хаос. Страна в полном беспорядке. Ею ужасно управляли." (с) Дональд Трамп

(Урок 5. **Никто извне не принесет демократию.** Демократию можно построить только самостоятельно внутри страны)

№ 1.405

Укриття. Підлість влади та вкрадені гроші

2025-12-10

ВІТАЛІЙ КУЛИК, ДИРЕКТОР ЦЕНТРУ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА, ДЛЯ "ХВИЛІ"

За вкрадені кошти донорів заплатять мешканці будинків

Під час війни держава зобов'язана забезпечувати захист цивільного населення. Це одна з ключових функцій органів державної влади. Це є в Конституції та законах України. Для цього держава має відповідні уповноважені органи влади, такі як ДСНС, МВС, Міноборони тощо.

Тобто укриття, споруди цивільного захисту, все це господарство - відповідальність держави. На це все виділяються гроші з бюджету, а також на укриття та цивільний захист нам дають фінансування західні партнери. І дають досить немалі гроші.

Ніби все зрозуміло. Але ні, воно так не працює!

Громадські активісти пишуть про неякісні укриття та про розкрадання коштів.

А тепер і сама влада всіляко намагається скинути із себе відповідальність за цивільний захист на самих громадян.

Про це красномовно свідчить [спроба](#) протягнути через комітет ВР правки до закону України про ОСББ, які фактично роблять співвласників будинків відповідальними за фонд захисних споруд цивільного захисту.

На практиці це означає не тільки кримінальну відповідальність для правління ОСББ, але й зростання сум в платіжках для мешканців будинків на утримання укриттів. А західна допомога піде якомусь з “міндічів” на котеджі в Козині ... Спробуймо у цьому розібратися.

1. ПРО ГРОШІ

Дійсно законодавство України передбачає, що держава покликана забезпечувати цивільний захист населення під час війни. В [Стратегії розвитку фонду захисних споруд цивільного захисту на період до 2034 року](#), схваленій розпорядженням Кабміну від 4 березня 2025 р. (№ 183-р.) сформульовано суть державної політики у цій сфері:

“формування захищеного середовища для цивільного населення шляхом створення мережі об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту для захисту життя і мінімізації втрат серед цивільного населення в разі застосування ворогом сучасних засобів ураження, що створює умови для забезпечення подальшого економічного та соціального розвитку держави”.

На утримання та облаштування укриттів, захисних споруд цивільного захисту і споруд подвійного призначення, найпростіших укриттів виділяється млрд грошей як з держбюджету і місцевих бюджетів, так і коштів міжнародної допомоги.

27 листопада цього року відбулась пафосна [інавгурація](#) «Коаліції укриттів для України».

Заступниця Міністра розвитку громад і територій України Наталія [Козловська](#) представила Коаліцію як багатосторонню ініціативу, спрямовану на модернізацію системи цивільного захисту населення в Україні.

ЄС разом з Фінляндією, Литвою, Бельгією, Швецією та Ірландією оголосили про надання початкових грантів на суму 22 млн євро. Це не перша та не єдина ініціатива міжнародних партнерів з фінансування цивільного захисту в Україні під час війни.

Посол ЄС в Україні Катаріна Матернова на цій інавгурації [заявила](#), що

— "механізм фінансування "Ukraine Facility" був запроваджений для надання підтримки Україні, зокрема і для розбудови укриттів.

Маю зазначити суму в 140 млн євро, яка була виділена відповідно до компоненту "Ukraine Facility" саме для розбудови різного роду укриттів".

До цього варто додати ще допомогу від США, Канади, Японії, Південної Кореї, міжнародних організацій та донорів. Ще є корпоративна допомога від фірм та приватного капіталу. Є бюджетні гроші з держбюджету так і місцевого самоврядування. Набіжить теж кругленька сума.

Наприклад, у програмі економічного і соціального розвитку міста Києва на 2025 рік на укриття додатково виділили 1,5 мільярда гривень на будівництво та 831,6 мільйона гривень на капітальні ремонти, причому більша частина цих коштів призначена для закладів освіти.

На різні види робіт з цивільного захисту у попередні роки були виділені значні суми: 4 мільярди гривень у 2025 році на мобільні укриття та понад 7 мільярдів гривень за останні роки на капітальні ремонти та реконструкцію укриттів загалом.

Додаткове фінансування у 2025 році "будівництво укриттів у закладах освіти": 1,5 мільярда гривень. Капітальні ремонти укриттів: 831,6 мільйона гривень. Заклади освіти: 570,9 мільйона гривень. Об'єкти житлово-комунального господарства: 209,5 мільйона гривень. Інші галузі соціальної сфери: 51,2 мільйона гривень. Інші кошти, виділені в 2025 році, наприклад - мобільні укриття: 4 мільярди гривень на встановлення 500 мобільних укриттів.

Загальні інвестиції за попередні роки - понад 7 мільярдів гривень за останні роки на ремонт, реконструкцію та збільшення кількості укриттів.

Влада звітується про "значні успіхи" в облаштуванні укриттів та освоєнні європейських коштів на цивільний захист населення.

За [офіційною інформацією](#), станом на грудень 2024 року загальна кількість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту на підконтрольній території України, становить 62 655 об'єктів (влада стверджує, що ці об'єкти забезпечують укриття 48,8% населення), при цьому 19541 об'єкт - захисні споруди цивільного захисту і споруди подвійного призначення, а решта 42443 об'єкти - найпростіші укриття. Місткість захисних споруд цивільного захисту і споруд подвійного призначення забезпечує укриття орієнтовно 17,5% населення, а найпростіших укриттів - 31,3%. Загалом в цьому всьому "можливо укрити приблизно половину населення держави". Але НА ПАПЕРІ! В реальності більшість укриттів не готові та не відповідають затвердженим стандартам.

Різноманітні перевірки та [розслідування](#) громадських активістів свідчать, що цифра в 85,3% готових до використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту - цинічно перебільшена.

Обізнані в темі люди кажуть, що **лише третина з них відповідає законодавчо закріпленим вимогам** до укриттів та захисних споруд цивільного захисту.

Куди пішли гроші, якщо лише третина захисних споруд цивільного захисту справді готова до використання? Де всі ці 140 млн євро, які нам дали європейці? Що відповісти пані послу ЄС в Україні Катаріні Матерновій, якщо вона раптом поцікавиться як виконуються умови надання допомоги на цивільний захист через механізм фінансування "Ukraine Facility"? Хто вкрав ці гроші?

2. ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Ви знали, що будь-яке, повторюю, будь-яке укриття, навіть в Офісі Президента, можна оштрафувати за відсутність, або не належне зберігання чогось з обов'язкового переліку того, того що має бути в укритті?

Відповідно до [Наказу](#) МВС

“Про затвердження вимог щодо утримання, облаштування та експлуатації об’єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, здійснення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, визначення критеріїв неможливості подальшого утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, оформлення документів, що підтверджують таку неможливість” (від 09.07.2018, № 579) є такий перелік речей, які мають бути в укритті, за відсутність яких ДСНС випише штраф балансоутримувачу:

1. Системи життєзабезпечення (Найважливіші для штрафу)

- Система вентиляції та герметизації:
 - Відсутність або несправність Фільтро-вентиляційного агрегату (ФВА/ФВК) – грубе порушення.
 - Негерметичність приміщення: щілині у дверях, вікнах, комунікаційних вводах, що не забезпечують захист від проникнення зараженого повітря.
 - Відсутність ручних приводів для засувки системи вентиляції.
- Система електропостачання:
 - Відсутність аварійного джерела живлення (генератор, акумулятори) або його неробочий стан.
 - Відсутність аварійного освітлення у основних проходах, біля виходів та критичних систем.

- Водопостачання та каналізація:

- Відсутність аварійного запасу питної води (мінімум 3 л/добу на людину). Для укриття на 50 осіб – це 300 л на 48 год.

- Відсутність або неналежний стан санітарних вузлів (туалетів).

2. Зв'язок та оповіщення

- Відсутність засобів зв'язку: стаціонарного телефону або радіотрансляційної точки для отримання сигналу та інформації від органів цивільного захисту.

- Відсутність системи внутрішнього оповіщення (гучномовець).

3. Протипожежна безпека

- Відсутність вогнегасників (мінімум 2-3 одиниці) або їхній термін придатності минув.

- Відсутність піску, коши (протипожежного полотна) та іншого інвентаря.

4. Інвентар та документація

- Відсутність аварійного інструменту: ломів, сокир, лопат для евакуації.

- Відсутність індивідуальних засобів захисту: простих респіраторів або ватно-марлевих пов'язок (хоча б мінімальний запас).

- Відсутність медичних аптечок.

- Відсутність обов'язкової документації:

- Паспорта готовності укриття.

- Журналу обстежень та перевірок.

- Інструкції з експлуатації для особового складу (коменданта).

Яка відповідальність та штрафи? Відповідальність регулюється [Кодексом України про адміністративні правопорядки](#) (КУпАП), де є Стаття 88-1 КУпАП "Порушення законодавства у сфері цивільного захисту":

- За несвоєчасне або неналежне виконання заходів із цивільного захисту, у тому числі щодо утримання захисних споруд. Штраф: для посадових осіб (голови правління ОСББ, коменданта) – від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 гривень). Для громадян – від 1 до 3 (170 – 510 грн). Ніби копійки?

Однак, сама по собі виписка штрафу – це лише початок.

Якщо порушення не усунути, ДСНС може зупинити експлуатацію об'єкта та передати матеріали до правоохоронних органів для притягнення до кримінальної відповідальності за статтями 291 (порушення правил безпеки) або 425 (службова недбалість) [КК України](#), якщо таке бездіяльність призвело до тяжких наслідків. Від 3 до 7 років позбавлення волі!

ДСНС має повне право виписувати штрафи за відсутність або неналежний стан обов'язкових елементів укриття. Перевірки проводяться на підставі Порядку утримання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту (Постанова КМУ № 308) та ДБН В.2.2-5:2023. А питання використання укриттів та захисних споруд регулюється постановою КМУ від 10 березня 2017 р. № 138 - [Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту](#) (в 2022-2023 в неї внесли багато суттєвих змін).

Будь-який пункт з вищезазначеного переліку, який не виконано, є підставою для штрафу від ДСНС.

Для ОСББ це означає систематичні фінансові втрати та юридичні ризики, оскільки привести старий підвал у відповідність до всіх цих вимог без значного бюджетного фінансування – неможливо. Ці всі витрати за наші з вами гроші, як співвласників будинків!

3. ЗА ВКРАДЕНІ ДОНОРСЬКІ ГРОШІ ЗАПЛАТЯТЬ МЕШКАНЦІ БУДИНКІВ

Тепер найцікавіше.

Нещодавно група народних депутатів України на чолі з Романом Лозинський, поза Регламентом ВР, тишко-нишком через непрофільний комітет намагалися протягнути в пакеті з справді важливим законопроектом про Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки

№ 13454 від 07.07.2025 Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки у другому читанні [кілька правок](#), які були спрямовані проти ОСББ. При цьому самі нардепи та їх помічники прикривалися ніби-то згодою та запитом окремих ОСББ. Є кілька об'єднань, яких вдалося цим добродіям мотивувати.

До закону України “Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку” в Статтю 5. Спільне майно багатоквартирного будинку, в п.1 пропонувалося включити: “До спільного майна багатоквартирного будинку включаються також об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту, що створені або облаштовані в цокольних приміщеннях та/або приміщеннях

підземного простору, в тому числі в приміщеннях підземного паркінгу, за рахунок співвласників, а також за рахунок коштів, отриманих для таких цілей як безоплатна безповоротна допомога від фізичних, юридичних осіб, іноземних держав та міжнародних організацій. Такі об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту використовуються виключно для потреб співвласників та членів їхніх сімей, якщо інше не визначено загальними зборами та/або відповідними правочинами про отримання такої допомоги”.

Нагадаю, що якщо правління чи голова ОСББ щось не виконав, чи співвласники не забезпечили належний збір коштів для виконання умов утримання укриття чи захисної споруди, настає адміністративна відповідальність для голови ОСББ, бо ця людина є посадовою особою.

Цивільний Кодекс чітко вказує, що “балансоутримувач (нардери хочуть зробити ними ОСББ) несе відповідальність за утримання, експлуатацію та готовність укриття (об'єкта фонду захисних споруд цивільного захисту) до використання за призначенням. Це включає забезпечення доступу до укриття під час повітряної тривоги та приведення його до належного стану вище вказано перелік технічних норм та умов), що передбачає адміністративну, а в разі настання трагічних наслідків — і кримінальну відповідальність.

Все має бути профінансовано грошами співвласників будинку! А якщо у нас 12 квартир з яких платять лише 6? А якщо загальні збори такого ОСББ не погоджують збільшення внесків, з яких можна покрити видатки на утримання укриття? То голові ОСББ за свої гроші це робити чи сідати до в'язниці?

За незачинене під час тривоги укриття — штраф від 3,4 тис. грн до 8,5 тис. грн (залежно від того, чи це повторне порушення). За невиконання законних вимог ДСНС або Нацполіції — штраф від 3,4 тис. грн до 17 тис. грн (залежно від того, чи це повторне порушення). Якщо внаслідок зачиненого укриття людина загинула або отримала травми — можливе позбавлення волі на строк від 3 до 8 років. В Санкція статті 270² Кримінального кодексу України передбачає позбавлення волі на строк від 3 до 8 років.

Чи захочуть люди, які добровільно звалили на себе клопіт співуправляти ОСББ брати на себе таку відповідальність, яка ще й не забезпечена фінансово?

Щоб якось не лякати людей поняттям укриття та нормативами з його утримання **законодавець запропонував термін “захищений простір”**.

Мова йде про те, що ОСББ має право вирішувати, кого пускати в свій приватний “захищений простір”. Можна встановити правила, домофон, охорону.

Але поряд з цим, постійно існує загроза розмивання меж між “захищеним простором” та “укриттям” з усіма правовими, фінансовими та майновими наслідками.

Згідно з законодавством про цивільний захист, укриття є об'єктом загального користування. У разі надзвичайної ситуації (повітряна тривога) адміністрація органу цивільного захисту має право відкрити це укриття примусово, навіть якщо ОСББ проти. Це означає, що в підвал вашого будинку матимуть право заходити абсолютно незнайомі люди з вулиці. Контроль над власним майном буде втрачено.

В “захищеному просторі” власники несуть відповідальність в основному за себе, і ця відповідальність регулюється внутрішніми правилами будинку. Якщо ваш підвал з “захищеного простору” одним помахом руки нардепів перетвориться на укриття, то ОСББ (як юридична особа) та члени правління (як фізичні особи) будуть нести адміністративну та, що найстрашніше, кримінальну відповідальність за стан укриття.

Недостатня вентиляція? Прорваний водогін? Зламані двері? Запалення через несправну електропроводку? У разі будь-якої трагедії (загибель людей, отруєння), відповідатимуть не абстрактні «розпорядники коштів», а голова правління та його члени. Їх можуть притягнути за статтями про службову недбалість або навіть порушення правил безпеки, що спричинило тяжкі наслідки.

У «захищеному прості» власники самостійно вирішують, який рівень комфорту та безпеки їм потрібен і скільки грошей на це витратити. А якщо у вас “укриття”, то держава встановлює чіткі Державні будівельні норми (ДБН) до укриттів.

Виконання всіх цих норм ляже на плечі ОСББ. Це колосальні витрати — від десятків до сотень тисяч доларів на один будинок. Кошти іноземних партнерів, виділені саме на це, вже можуть бути розкрадені, а мешканці отримають неможливе фінансове зобов'язання.

Зараз співвласники можуть вирішити використовувати підвал під пральню, кімнату релаксації або навіть здавати його в оренду. Це спільна власність. Як тільки маємо “укриття” - приміщення виводять з комерційного обігу. Його можна використовувати лише за прямим призначенням — як укриття. Будь-яка спроба здати його в оренду під склад чи інші цілі буде незаконною.

4. ЗАМІСТЬ МОРАЛІ

Держава звітується про десятки тисяч укриттів та стверджує про те, що вони можуть укрити більше половини населення країни від ракет та дронів. Натомість громадські перевірки вказують, що більшість “укриттів” є лише на папері. На мапу укриттів нанесено безліч об'єктів, які не функціонують,

працюючі укриття не відповідають вимогам. При цьому влада хоче збільшення кількості об'єктів цивільного захисту.

ОСББ – це орган, створений для управління спільною власністю. Його мета – підтримувати в належному стані будинок, територію та комунікації, витрачаючи кошти мешканців ефективно та прозоро.

Протягуючи правки проти ОСББ, держава формально звітуватиметься перед західними партнерами та громадянами про «створення тисяч нових укриттів», не витрачаючи на це жодної копійки. Програм співфінансування по укриттях ще немає, це довга процедура, а укриття потрібні вже. Ними стануть наші підвали та паркінги. Тим самим, чиновники прикриють розкрадання коштів, виділених на цивільний захист, переклавши фінансове та юридичне навантаження на мешканців.

Що ми, як співвласники будинків та члени ОСББ, отримаємо від цієї махінації? Неймовірний тягар у вигляді повної фінансової, технічної та кримінальної відповідальності за об'єкт, який ми, швидше за все, не зможемо облаштувати належним чином через брак коштів.

Держава – це інституція, яка зобов'язана забезпечувати безпеку, оборону та правопорядок. Будівництво та утримання інфраструктури цивільного захисту – це її пряма та невідкладна робота.

Перекладання державних функцій на ОСББ – це шлях до колапсу як системи цивільного захисту (оскільки ОСББ не зможуть її забезпечити на належному рівні), так і системи ЖКГ (оскільки всі гроші будуть витрачатися на виконання наказів згори).

Це не реформа, а капітуляція держави перед її власними обов'язками.

Якщо сьогодні не зупинити це свавілля, завтра на ОСББ ще спробують навісити обов'язки дільничного, бо їх не вистачає, і мобілізаційного офіцера, бо голова ОСББ всіх в будинку знає. А це вже – пряма загроза громадянським свободам.

Таким чином,

— ініціатива під виглядом «децентралізації» та «надання відповідальності громадянам» насправді є класичним способом ухилення держави від своїх прямих обов'язків з захисту життя громадян та легалізацією наслідків корупції.

Виктор Небоженко

13 мин. · 🌐

2026-02-06

...

ЧТО ПОЛУЧАЕТСЯ У ЗЕЛЕНСКОГО.

После публичного и скандального увольнения Ермака политическая система личной верности и фаворитизма Офиса президента Зеленского стала стремительно разваливаться. Раньше за деньги, верность и компетентность верхушки управления Офисом и страной отвечал универсальный и вездесущий Ермак. Сейчас у Зеленского уже нет времени для поиска нового Ермака. Да и Запад, собираясь финансировать войну, не позволит повтора «оманской операции».

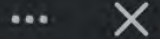
Президент не знает на кого делать ставку и на кого опираться в оставшееся его политическое время. Время идет, а «коллективный Ермак» не получается. Зеленский боится формировать сильную политическую команду, которая будет компетентной и уважаемой в обществе.

Отсюда – вторая большая ошибка Зеленского – запустить политическую интригу вместо смены неэффективной и некомпетентной внешней и внутренней политики. Зеленский пытается создать, вместо Ермака, свое новое военно-политическое окружение, где все будут конфликтовать друг с другом, а президент будет арбитром. Соответственно, ответственность будет падать на дерущихся между собой за внимание и близость к Зеленскому, за власть и деньги, а не на президента. Остроумно, но не надолго.

Сергей Дацюк
23 мин. · 🌐

2026-01-06

Відповідаю. **Мислителі не належать до жодної нації.** **Мислителями** здебільшого вважають філософів, тому вони здебільшого теж не належали до жодної нації. **Вчені**, особливо великі, теж не належали до жодної нації. Хоча багато з них і належали. **Митці** здебільшого належать до якоїсь нації. Навіть якщо ці митці - мислителі. І як мислителі вони завжди вміють це поєднувати: в мистецтві належать нації, в мисленні - не належать. Скажу більше. І раніше, і тим більше зараз **є мислителі, які можливо не належать і до людства.** Вони, правда, тихенько це про себе вважають.

№ 1.408

Норьєга: диктатор по ошибке истории

2026-01-15

Лев Зимой

Мануэль Норьєга пришёл к власти в Панаме после гибели Омара Торрихоса - политического лидера, сыгравшего ключевую роль в формировании современной панамской государственности.

Торрихос был не просто военным руководителем, а государственным деятелем:

— именно при нём были достигнуты договорённости о возвращении Панамского канала под национальный суверенитет, реализованы социальные реформы и выстроена относительно самостоятельная внешнеполитическая линия, обеспечившая Панаме устойчивое положение в международной системе.

На этом фоне режим Норьєги представлял собой принципиально иной тип власти.

Он не предложил стране ни долгосрочного проекта развития, ни институциональных преобразований, ни внятной идеологической программы.

Его политическое выживание обеспечивалось

- 1) — контролем над силовыми структурами,**
- 2) — патронажно-клиентельными сетями и**
- 3) — системной коррупцией.**

При этом

— Норьега на протяжении многих лет успешно эксплуатировал символический капитал Торрихоса, позиционируя себя его преемником, несмотря на очевидный разрыв между риторикой и практикой управления.

Фактически Норьега управлял Панамой в 1983–1989 годах, формально не занимая пост президента, а оставаясь главой Национальной гвардии.

Он получил военное образование в Перу и проходил подготовку в структурах, связанных с американскими спецслужбами.

В течение 1960–1980-х годов Норьега являлся платным агентом ЦРУ и активно использовался США в региональной политике Центральной Америки. Его связи с Вашингтоном сохранялись даже после концентрации власти в его руках.

Внутриполитический режим Норьеги характеризовался подавлением оппозиции, цензурой, репрессивным использованием армии и спецслужб, а также масштабной коррупцией.

В 1988 году федеральный суд США выдвинул против него обвинения в содействии международной наркоторговле, отмывании денег и превращении Панамы в транзитный узел кокаинового трафика. К концу 1980-х годов Норьега утратил доверие США, перестав быть управляемым и предсказуемым партнёром.

Именно этот момент стал критическим.

В декабре 1989 года США провели военную операцию «Just Cause», в ходе которой Панама была фактически оккупирована, а Норьега захвачен и вывезен в Соединённые Штаты.

В 1992 году он был осуждён американским судом на длительный тюремный срок, позднее экстрадирован во Францию, а затем возвращён в Панаму, где и умер в 2017 году.

История Норьеги представляет интерес не только как пример авторитарного правления в Латинской Америке.

Она демонстрирует более общий политический механизм:

— возможность прихода к власти и длительного удержания её человеком, лишённым

1) стратегического видения и

2) институционального проекта,

но, обладающим

3) адаптивностью, прагматизмом и готовностью к ситуативным союзам.

В таких условиях государственная власть перестаёт быть

1) — инструментом развития и

превращается в

2) — средство перераспределения ресурсов в интересах узкой группы.

Социальная база режима формировалась, в том числе, за счёт люмпенизированных слоёв населения, для которых Норьега выглядел «своим» - не элитарным, не отстранённым, а понятным по стилю и риторике.

Этот фактор, в сочетании с контролем над репрессивным аппаратом, обеспечивал относительную устойчивость власти при отсутствии реальных достижений.

Показательно, что и после падения Норьеги его фигура сохраняет символическую привлекательность.

В Панаме у него остаются сторонники, а

в международной леворадикальной риторике он нередко представлен как «борец с империализмом» и «жертва американской агрессии».

Это указывает на универсальность механизма, при котором

1) — антиимпериалистический дискурс используется для

2) — ретроспективной легитимации персоналистской власти, независимо от её реального социального и политического содержания.

Феномен Норьеги наглядно показывает, насколько опасной может быть подмена подлинного государственного наследия его имитацией

— особенно в условиях

- 1) — слабых институтов,
- 2) — высокой социальной фрагментации, и
- 3) — зависимости элит от внешних акторов.

№ 1.409

ОПЕРАЦИЯ «НАПЕРСТКИ»: ПОЧЕМУ ТАСОВАНИЕ МИНИСТРОВ — ЭТО НЕ РЕФОРМЫ

2026-01-05

Warden *Null*

Новость о замене Шмыгала на Федорова в кресле министра обороны вызывает у думающего человека чувство дежавю, смешанное с раздражением.

Это напомнило мне старую басню про «перестановку кроватей в борделе» — или, если хотите, происходящее очень похоже на игру в напёрстки.

Давайте разберем механику этой ротации. Почему власть это делает и что это означает на самом деле?

Здесь нет никакой сложной стратегии, только инстинкт самосохранения системы.

1. СЖИГАНИЕ РЕПУТАЦИИ РАДИ КРЕДИТА ДОВЕРИЯ

Система работает как топка паровоза.

— Когда рейтинг падает, а вопросы общества («Где снаряды?», «Где фортификации?», «Где реформа закупок?») становятся слишком громкими, в топку нужно бросить что-то яркое.

Михаил Федоров — это «золотая карта» власти. У него имидж технократа, человека будущего, создателя «Дий».

Его переброска в Минобороны имеет одну цель:

— купить системе еще полгода-год тишины.

Расчет прост:

— пока общество будет надеяться, что «сейчас молодой техно-гений всё наладит и запустит дроны силой мысли», можно не отвечать на неудобные вопросы к старым схемам.

Это не решение проблем армии, это инвестиция в общественное терпение за счет сжигания репутации очередного "эффективного" менеджера.

2. КАРУСЕЛЬ БЕЗОТВЕТСТВЕННОСТИ: ИЗ ОБОРОНЫ В ЭНЕРГЕТИКУ

Вы заметили, как лихо меняются декорации? Шмыгаль пробыл министром обороны всего полгода.

- 1) — Что можно успеть за полгода в такой махине? Ничего.
- 2) — Но что еще важнее — за полгода невозможно накосячить так, чтобы тебя посадили.

И вот теперь, когда в Минобороны накопились вопросы, Шмыгалья «катапультируют» в кресло министра энергетики. Это классическая тактика размывания ответственности:

- (1) — Спросить с него за провалы в обороне теперь нельзя: «Он уже в другом министерстве, у него другие задачи, не мешайте человеку работать».
- (2) — Спросить с Федорова, который пришел на его место, тоже нельзя: «Он только зашел, дайте ему время разгрести завалы после предшественника».
- (3) — Спросить со Шмыгалья за энергетику через три месяца тоже не выйдет: «Он новый человек в отрасли, входит в курс дела».

В итоге:

— гигантские бюджеты осваиваются, провалы множатся, а виноватых нет и быть не может.

Фраза «остается в команде» превратилась в охранную грамоту.

Это не государственное управление, это круговая порука в чистом виде, где

- 1) — лояльность к Офису ценится выше, чем жизни солдат или наличие света в домах.

Человек-универсал, который «и швец, и жнец», на самом деле

- 2) — просто удобная затычка в коррупционных дырах системы.

3. КАДРОВЫЙ ГОЛОД И КОРОТКАЯ СКАМЕЙКА

Назначение Федорова — это не признак силы, это крик отчаяния. Это доказательство того, что у власти катастрофически короткая скамейка запасных.

В стране миллионы людей, но власть доверяет только узкому кругу из 10–15 «своих». Они тасуют эту колоду до бесконечности, переставляя одних и тех же людей с культуры на экономику, с экономики на оборону.

Система панически боится пускать внутрь чужаков — независимых профессионалов, которые могут вскрыть нарывы.

Поэтому дыры в обороне затыкают «цифровизатором»,

— не потому что он великий военный стратег, а потому что он доялен и понятен Офису.

4. МИНОБОРОНЫ — ЭТО НЕ ПРИЛОЖЕНИЕ В СМАРТФОНЕ

Главная ловушка:

— попытка лечить гангрену подорожником цифровизации.

Федоров может быть трижды гением IT, но Министерство обороны

— это монстр, состоящий из логистики, бумажной бюрократии, теневых потоков и саботажа на местах.

Один человек, даже с планшетом, не победит тысячи полковников и чиновников, которые сидят на потоках десятилетиями.

Без команды «чистильщиков», без прокуратуры, готовой сажать, и без карт-бланша на увольнения, «цифровизация хаоса» приведет только к «автоматизированному хаосу».

5. ИТОГ

То, что мы видим — это имитация бурной деятельности.

Это тот самый наперсточник, который быстро крутит стаканчики, чтобы вы забыли, под каким из них шарик.

Системе не нужны перемены, ей нужно выживание. И пока мы радуемся «новым лицам» из старой колоды, паразитарный аппарат продолжает работать по-старому. Не очаровывайтесь перестановками. Смотрите на результаты аудитов и приговоры судов. Всё остальное — отвлекающий маневр.

Если вы понимаете, что **замена фамилий без смены правил игры — это путь в никуда**, поделитесь этим текстом.

Хватит играть в наперстки с государством.

Подписывайтесь, здесь мы разбираем суть, а не обертку.

Будем бить фактами по иллюзиям.

№ 1.410

Однією з головних проблем історичної свідомості
колонізованих і напівколонізованих спільнот є
інфантильна модель "невинності"

Вона дозволяє зберігати "моральну чистоту", але позбавляє політичної дієздатності.

Усі хочуть бути жертвами, ніхто - співтворцем катастроф. Але історія не знає колективної терапії. Вона знає відповідальність.

2026-01-06

Юрій Шевельов у "Москві, Маросейці" повернув українській історії суб'єктність, тяглість та відповідальність. А разом із ними і провину. Не провину жертви, а провину суб'єкта, який ухвалював рішення, помилявся, переоцінював себе і недооцінював ворога. Цей жест болісний. Але саме він відрізняє дорослу націю від інфантильної.

Українська нація постає у Шевельова не як пасивна жертва імперій, а як дійовий історичний суб'єкт, що ухвалював рішення, включаючи фатально хибні. Такий підхід не лише відновлює гідність української нації, але й примушує визнати власну співвідповідальність за створення тих структур насильства, які згодом обернулися проти самої України.

Тут доречною є метафора Франкенштейна - цей монстр був не стихійним лихом, а результатом інтелектуального та морального вибору його творця. В українській історичній перспективі монстр Франкенштейна перестає бути публіцистичною фігурою і стає аналітичним інструментом. Він не падає з неба. Його створюють через амбіції, самовпевненість, інструментальне мислення й віру у свою культурну вищість.

Ідея асиміляції Московії не виникла раптово в XVII столітті як імпровізація гетьманської еліти. Вона була логічним продовженням київського універсалізму, сформованого ще в XI–XII століттях, і глибоко вкоріненого у візантійську модель влади через культуру, а не через мілітарну міць.

Ідея Києва як Нового Єрусалиму, центру сакральної і культурної ієрархії, була продуктом глибоко візантійської традиції.

Її логіка полягала в наступному:

- 1) — культурна вища цивілізація здатна підкорити та сформувати нижчу;
- 2) — військова слабкість може компенсуватися символічною і сакральною владою;
- 3) — варвар, залучений до культури, стає її керуваним носієм, а не супротивником.

Візантія вірила, що культурне підкорення знімає потребу у жорсткому стримуванні. Вона неодноразово нейтралізовувала загрозу варварів не прямим знищенням, а включенням їх у символічний порядок імперії.

Однак візантійська модель мала фатальну ваду

— вона переоцінювала силу культури і недооцінювала автономну волю до влади.

Вона прогавила момент, коли варвари перестали бути захопленими спадкоємцями і стали автономними суб'єктами волі.

Коли з'являвся суб'єкт, зацікавлений не у спадку величі, а у власній експансії, культурна інтеграція ставала засобом самознищення.

Результат відомий

1) — прийшли ті, хто хотів не "бліску Риму", а прагнув власної величі. І Візантія впала.

2) — Не тому, що була слабкою культурно, а тому, що підмінила політичний реалізм культурним нарцисизмом.

Україна повторила цю помилку.

Політика візантійства

1) - прагнення керувати іншими через сакральність, традицію, престиж

2) - обернулася втратою суб'єктності.

Культурна інструменталізація іншого містить ризик втрати суб'єктності самим творцем, що сам може перетворитися на інструмент цинічнішої сили.

Досвід Литовсько-Руської держави був позитивним прецедентом, адже військово сильні, але культурно "відсталі" литвини (білоруси) були поглинуті українською (русинською) мовою, правом і письмом.

Це створило ілюзію універсальності моделі **культурного поглинання**

- якщо вона спрацювала раз, то працюватиме і надалі.

Польська інкорпорація Русі зламала цю схему. Долучена до латинського Заходу, спираючись на розвинену католицьку цивілізацію, Польща виявилася культурно міцнішою.

Русь зіткнулася з реальною загрозою асиміляції.

В цій ситуації ідея повторити "литовський сценарій" щодо Московії здавалася самоочевидною.

Проблема полягала в тому, що Московія не була Литвою (Білоруссю).

Текст Карла Маркса «Откровения о России» (Revelations on Russia)(1856–1857), **повністю витіснений з російськомовного канону, дає ключ до розуміння культурної особливості Московії.**

— Він описав Московію як тип влади, а не як націю чи культуру.

Перш за все, Маркс відкидає міф спадкоємності Московії від Русі.

- 1) — Московія сформувала окрему політичну традицію під владою Золотої Орди.
- 2) — Її державність виникла як продовження ординських практик, а не як емансипація від них.
- 3) — Її політика спрямована насамперед проти республік (Новгород, козацька Україна, Польща).

За Марксом Московія є не "деформацією Русі" і не "відсталого версії Європи".

- 1) — Це інший тип політичного організму, сформований у специфічній школі монгольського рабства.
- 2) — Не в сенсі пасивності, а в сенсі витонченої інструментальності.

Маркс, пишучи про Московію, описував не етнос і не культуру, а алгоритм влади, який не ламає сильнішого, не кидає йому виклик, не намагається його перевершити, а використовує його силу проти слабших, одночасно роз'їдаючи сильнішого зсередини.

— Це "макіавелізм раба", який робить московський тип принципово несумісним із будь-якою політикою культурного залучення.

Київські книжники, виховані в універсалістській (і візантійській) традиції, мислили у категоріях культурної ієрархії, де сильніша культура підкорює "відсталішого" варвара, перетворюючи його на носія культури вищого порядку.

Вони діяли в логіці універсалізму, яка спрацювала з Литвою (Білоруссю).

Православне духовенство ще з початку XIV сторіччя задивлялося на Золоту Орду (а потім на її спадкоємця Московію), як на нову імперську силу, здатну замінити занепаду Русь та занепадаючу Візантію і стати новим центром православ'я.

Тому

— Київський митрополит Максим у 1300 році переїхав до Володимира-на-Клязьмі, а в 1325 році митрополит Петро переніс свою резиденцію до

Москви, де Іван Калита закладав основи майбутньої Московії, збагачуючись за рахунок збирання податків (данини) для Золотої Орди.

Але

— ключовим для православного духовенства було навіть не багатство Орди, а її політична архітектура.

Ординська модель передбачала

— 1) централізовану фіскальну систему, 2) жорстку вертикаль васалітету та 3) принцип конвертації лояльності у привілеї та захист.

Після падіння Києва та ослаблення Константинополя церква шукала нового імператора і Орда стала де-факто її "імперським дахом", а Москва - найзручнішим для церкви васалом Орди.

На відміну від католицького папства, яке не перенесло столицю до Франків чи Лангобардів (хоча спроби були),

— православні митрополіти не протистояли політичній владі, а пересіли поближче до неї.

Для православної ієрархії це було ідеальне середовище,

адже

1) — Орда не нав'язувала віри, але вимагала податків і порядку.

2) — Церква отримувала ярлики, імунітети, захист, а Митрополит ставав посередником між ханом і князями.

Київ, натомість, у той час перебував у зоні конкуренції юрисдикцій (Литва, Польща, руські князі), не мав єдиного центру примусу та вимагав політики, а не адміністрування.

Інакше кажучи,

— Орда пропонувала православній церковній верхівці не гроші, а **керіваність**.

Володимир-на-Клязьмі у 1300 році уже був орієнтований на Орду, мав стабільного князя - ординського клієнта та був віддалений від католицького Заходу. Це був пробний крок переміщення ще не "на північ", але в зону ординського порядку.

Вибір у 1325 році Москви як нової резиденції був політичним і стратегічним.

Москва була новоствореним князівством без давньої традиції, а отже без власних претензій. Вона була максимально лояльною Орді, мала впливового та амбітного князя Івана Калиту, що був дівером хана Узбека та був готовий інвестувати величезні кошти із зібраних для Орди податків в Церкву як інструмент власної легітимації та престижу.

Митрополит у Москві отримував захист, ресурси та роль співархітектора нової держави.

— Це був союз двох сил без моральних обмежень - князя-данника та ієрарха-адміністратора.

При цьому ієрарх зберігав титул митрополита "Київського і всея Русі", що було одним із найцінніших і найважливіших моментів.

Титул зберігали, бо Київ був джерелом легітимності, а не місцем управління, бо сакральний центр не можна було "переписати", його можна було лише привласнити, а відмова від Києва означала б визнати розрив із Руссю, а це призвело би до втрати міфу спадкоємності.

Але в Києві та на українських землях ці митрополити з'являлись лише для збирання данини та вивезення святинь.

Київ більше не був паствою. Він став резервуаром.

— Спустошували його не "московські варвари", а канонічні митрополити, носії київської традиції.

Перенесення митрополичої резиденції не було вимушеним, не було тимчасовим, не було нейтральним.

Це був акт державотворення, здійснений церковною елітою в інтересах майбутньої Московії та під київським ім'ям.

Саме тут Русь

- 1) — почала втрачати контроль над власною спадщиною,
- 2) — передала сакральний код іншому алгоритму влади та
- 3) — створила умови для того, щоб її ім'я стало ім'ям монстра.

Це одна з тих точок історії, де виправдання "інакше було неможливо" не працює.

Альтернатива була,

але

— вона вимагала залишитися суб'єктом без імперського захисту.

Православна церква ж обрала порядок без свободи.

— Вона була спокушена і, як колись Єва, вчинила гріх, який виявився фатальним.

В результаті виникла двоїста схема, де

- 1) — сакральний капітал походив з Києва, а
- 2) — реальна влада православного ієрарха була зосереджена в Москві.

Це приклад того, що можна назвати інструменталізацією символу сильнішим алгоритмом влади.

Як вказував Маркс, Московія вже мала свою цивілізаційну форму та імперську волю - не волю до культури, не волю до спадкоємності, а волю до привласнення імені, символу й легітимації.

Московія діяла в логіці інструменталізації.

Україна (Русь), пішовши на поводу звабленого владою та грошима Московії православного духовенства, зробила фатальну помилку -

— вона не просто "помилилась у партнері", вона застосувала універсалістський інструмент до суб'єкта, що мислить виключно інструментально.

Україна (Русь) віддала Московії своє ім'я, дала сакральну генеалогію, символічний капітал, але не дала (і не могла дати) внутрішніх обмежень влади, бо московський алгоритм зчитував будь-яке обмеження як слабкість.

Як наслідок,

— Україна (Русь) отримала суб'єкта, який сприйняв культуру як ресурс, а не як форму самозобов'язання.

Так Україна створила свого Франкенштейна - творіння, що не прийняло етичних меж свого творця.

Подальша історія

- 1) - втрата суб'єктності, імені, голосу і, зрештою, фізичне винищення під час голодоморів та воєн
- 2) - є не "несправедливістю долі", а наслідком стратегічної хиби.

Це, можливо, найважливіша формула для розуміння як української трагедії, так і сучасної Європи.

Іронія долі полягала також в тому, що

— заснована на православ'ї, українська культура виявилася внутрішньо біднішою та слабшою за католицькі культури.

Тому Москва скоро відкинула вплив київських книжників та українських еліт з їхньою відсталою православною культурою (яка, до речі, саме через це не могла конкурувати з польською католицькою культурою), переорієнтувавшись на польські католицькі еліти, а згодом на німецькі та французькі.

Щодо католицької церкви, то

— після падіння Західної Римської імперії папство не інтегрувалося в жодну варварську державу, зберігло юридичну та інституційну автономію та розбудувало власну адміністрацію (курія, канонічне право).

Це призвело до конфліктів пап з імператорами, формування ідеї обмеженої влади, появи університетів як автономних просторів та зародження політичного плюралізму.

Католицька церква часто програвала, але не ставала апаратом однієї держави.

В той час

— православні ієрархи, переїхавши в Орду, насолоджувалися відсутністю конфлікту церкви з князем, зрощенням сакрального і фіскального та перетворенням митрополита на ідеолога московського імперіалізму, автора ідеології "Москва - Третій Рим".

Православна церква виграла тактично, але стратегічно втратила інституційну автономію, зрештою, перетворившись в Московії на державну функцію, де "духовенство" стало просто державним чиновництвом.

Католицька церква часто була цинічною, жорсткою та занадто політизованою.

Але

— саме тому вона не стала придатком держави.

Візантійсько-руська церква зберігала риторику духовності, уникала відкритих конфліктів з владою та шукала "порядок".

І створила найуспішнішу машину авторитаризму в Євразії.

Після Флорентійської унії 1439 року Москва остаточно поглинає та привласнює православну церкву.

- 1) — Московія відкидає унію, проголошує себе охоронцем “чистої віри” та перериває залежність від Константинополя.
- 2) — Після падіння Константинополя патріарх став підданим султана, його вселенська роль стала формальною, в той час, як центр православ'я став адміністративною одиницею Османів.
- 3) — Москва ж перетворилася на сильну православну державу, спадкоєця Орди, що має митрополію, претензію на українську (руську) династичну спадкоємність та говорить мовою універсалізму.

Константинополь сам створив Москву як свого спадкоємця, бо

- 1) — передав їй сакральну мову без системи стримувань,**
- 2) — допустив концентрацію символів на периферії,**
- 3) — не сформував інституту захисту вселенського центру та**
- 4) — обрав тактичне виживання замість стратегічної суб'єктності.**

Москва, а не Київ, стала цивілізаційним центром православ'я, бо «вакуум заповнює не той, хто культурно глибший, а той, хто політично автономний».

Розглядаючи політику Московії, Маркс описував не окремий епізод, а історичну тяглість, незмінну логіку дій Московії від її засновника Івана Калити, до сучасної йому Російської Імперії XIX сторіччя:

- 1) демонстрація лояльності сильнішому;
- 2) використання його сили проти слабших;
- 3) корумпування патрона;
- 4) тривале вичікування;
- 5) добивання вже знесиленої жертви.

Московія завдає смертельного удару не у виді приголомшливого та рішучого пересилування супротивника, а через поступове отруєння своєї жертви.

Тому

- 1) — Гетьманщина не була ліквідована одразу, а демонтована поступово, фрагментуючись протягом сторіччя.
- 2) — Політика Московії є не політикою німецької блискавичної війни, а політикою отруєння та вичікування.

Так полює на здобич коמודський дракон - поранивши жертву, він отрує її хвороботворними бактеріями, що містяться у його слині та викликають сепсис, а також власною отрутою, яка перешкоджає зсіданню крові (рани не гояться і продовжують сильно кровоточити) та знижує артеріальний тиск. Дракон спокійно вичікує поки жертва поступово слабшає від отрути та інфекції. Це може тривати кілька годин або навіть днів. Лише коли здобич остаточно впаде, дракон приступає до їжі.

Саме так Московія діє щодо України.

У 1990-і Московія

- 1) корумпувала українські еліти;
- 2) за допомогою США позбавила Україну ядерної зброї та стратегічної авіації;
- 3) ракетної зброї та дієздатної армії;
- 4) на початку 2000х здійснила масштабну культурну експансію;
- 5) у 2010х привела до влади своїх прямих агентів впливу та просто російських громадян (Янукович та його уряд);
- 6) захопила Крим та частину Донбасу;
- 7) у 2019 провела спецоперацію по заміні українського керівництва на, як здавалося Москві, більш зручне і зговорливе;
- 8) у 2022 здійснила спробу "добити" жертву.

Але прорахувалася

— переоцінила власні сили і недооцінила Україну.

Тому

- 1) — Москва знову повернулася до тактики виснажування та вичікування,
- 2) — в черговий раз інструменталізувавши США як засіб тиску на Україну.

Після 1945 року Європа припустилася схожій помилки, що і Русь у XVII столітті, коли передала США функцію світового гегемона й гаранта безпеки.

Вона делегувала силу, але зберегла ілюзію культурного контролю.

1) — Це рішення мало раціональні підстави - виснаження, травму, страх перед новою війною.

Але

2) — стратегічно воно відтворювало ту саму схему інструменталізації.

Європа бачила в США не повноцінного автономного суб'єкта, а функцію постачальника безпеки, менеджера глобального порядку та "силового крила" ліберальної цивілізації.

Американцям дозволили накопичити безпрецедентну військову, фінансову й технологічну міць, заспокоюючи себе думкою, що вони залишаться "нашими" - культурно, морально, ідеологічно.

Як і Київ щодо Московії, Європа переоцінила силу власного культурного магнетизму.

США, на відміну від післявоєнної Європи, не втратили імперської волі.

1) — Вони не сприйняли роль охоронця як службову.

2) — Вони поступово усвідомили себе центром світу.

3) — І коли інтереси Європи та Америки почали розходитись, з'ясувалося, що монстр більше не слухається творця, бо творця вже немає. Є лише клієнт. А цього клієнта треба тримати в покорі й не давати йому змоги повернути суб'єктність.

Відносини Русь-Московія та Європа-США схожі на структурну ізоморфію.

Структурна ізоморфія (або структурна ізомерія) – це явище, коли різні сполуки (найчастіше в органічній хімії) мають однакову молекулярну формулу, але відрізняються порядком сполучення атомів у молекулі, що призводить до різних хімічних і фізичних властивостей, наприклад, н-пентан і неопентан, які є ізомерами (мають формулу C_5H_{12}). Поняття також застосовується в математиці (групи, графи) та соціології для опису схожості в будові та функціонуванні різних об'єктів.

1) — США стали ідеальною мішенню для застосування московського алгоритму, маючи відкриті еліти, культ лобізму, сакралізацію ринку та політичний плюралізм без екзистенційних меж.

2) — Росія, у свою чергу, є ідеальним інструментом США для тиску на Європу та її дестабілізації для продажу їй "послуг безпеки" й експлуатації європейських технологій та наукових ресурсів.

Московія не воює з США

- вона використовує їх проти України, проти Європи (як і США використовують Росію проти Європи), і, зрештою, проти самих США, підриваючи довіру до інституцій, еліт і сенсу лідерства.

Як вказував Маркс, говорячи про "макевіалізм раба" Московії

- сила ворога підточується самим фактом її використання.

Росія, діючи за своїм звичним алгоритмом, використала існуючу політичну конструкцію, підриваючи європейські суспільства зсередини, корумпуючи еліти, радикалізуючи політичні крайнощі та інструменталізуючи самі США проти Європи й України (так само, як США інструменталізує Росію проти Європи - так що тут, скоріше, можна говорити про співпрацю).

Як показує Маркс, експансія Московії завжди спрямована не лише на простір, а на форму політичного буття.

Республіка - її головний ворог.

Тому

- 1) — Україна не фінал, а ключ.
- 2) — Балтика, Чорне море, Скандинавія, Туреччина - це вузли, а не цілі.

Остаточною метою Росії є злам європейської суб'єктності як такої.

Те, що сталося між Константинополем і Московією, сьогодні відтворюється між Європою та РФ, але з новим актором - Китаєм, який грає роль мета-Орди. Не як носія універсалізму, а як менеджера чужої деградації.

— За іронією долі, сучасний Китай теж є свого роду Франкенштейном США - байструюком Кіссінджера.

Китай, як мета-Орда, використовує Росію як

- 1) — військовий таран проти Європи, як
- 2) — джерело сировини, як
- 3) — інструмент дестабілізації Заходу та
- 4) — як витратний матеріал.

Сам Китай є фінансовим хабом, технологічним донором, політичним дахом та кінцевим бенефіціаром російських авантюр.

У використанні Росії для тиску на Європу інтереси США та Китаю співпадають, але розходяться у питанні збереження Москви.

США зацікавлені у її порятунку для тиску на Європу, тоді як Китай не має у цьому великої зацікавленості. Його більше цікавить повернення окупованих Росією у 19 сторіччі китайських територій.

Сама ж Європа загрузла в

— самогубному "комплексі вини" та карго-культі мультикультуралізму, повіривши у власноруч вигадану утопію про світ без кордонів, воєн та у свою культурну вищість, яка забезпечить їй асиміляцію не-європейців та місце у світі.

Так само, як Візантія, а потім Русь колись вірили, що якщо дати варвару культурну форму, то він цивілізується, так Європа нещодавно вірила (і, боюся, продовжує вірити), що якщо варварів (Росію, Китай, мусульманський Схід та США) інтегрувати в ринок, долучити до європейської цивілізаційної спадщини, то авторитаризм розчиниться, імперіалізм зникне як "пережиток XIX сторіччя", а весь світ знайде щастя в ліво-ліберальній гедоністичній утопії.

Європа ризикує повторити долю Візантії не тому, що є слабкою військово, а тому що добровільно віддає символічну, моральну й інституційну універсальність тим, хто не визнає жодної відповідальності за неї.

Після 1945 року Європа сформувала міжнародне право, універсальні права людини, інституції (ООН, ВТО, ОБСЄ), модель "правил, а не сили".

Це своєрідний аналог вселенської християнської мови, але в секулярному варіанті.

Але Європа універсалізувала принципи, не забезпечивши механізмів примусу до відповідальності за порушення правил.

Правила існують, але санкції діють вибірково, а агресор може користуватися мовою правил для їх підриву.

У результаті не цивілізація асимілює варвара, а варвар асимілює інструменти цивілізації.

Росія, Китай, США взяли цивілізаційні інструменти Європи і обернули їх проти неї самої.

Як здолати Франкенштейна?

Через «відновлення суб'єктності та відмови від делегування відповідальності».

Потрібно покласти кінець ілюзії, що участь у правилах сама по собі цивілізує.

Україна більше не може дозволити собі розкіш делегування.

Потрібно припинити гратися у візантійство і почати мислити в категоріях сили, меж і реального ворога, поки Європа усе ще вагається між моральною риторикою і делегуванням відповідальності та намагається переконати себе, що монстр "не такий уже й монстр", і що його можна умиротворити, інтегрувати або купити.

З цивілізаціями, вихованими у рабстві, не працюють ані мораль, ані культура, ані економічна вигода.

Працює лише одне - повернення власної суб'єктності.

Це той дорослий вибір, про який писав Шевельов.

1) — Культура без політичної волі не стримує владу.

2) — А суб'єкт, що відмовляється від відповідальності, неминуче стає об'єктом.

Вийти з візантійської пастки означає не змінити риторiku і не уточнити цінності.

Це означає змінити інституційні звички, які десятиліттями маскували втечу від відповідальності під видом моральності.

Європейська цивілізація опинилася в кризі не через військову слабкість або демографічний спад як такі, а через деформацію власного універсалізму.

1) — Після 1945 року Європа створила нормативний порядок, заснований на праві, процедурах, інституціях і моральних принципах, але поступово відокремила ці принципи від механізмів примусу та відповідальності.

У результаті

2) — універсалізм перетворився з інструменту ієрархії на ідеологію симетрії, де всі актори формально рівні незалежно від типу їхньої політичної організації, внутрішньої етики та ставлення до насильства

Ліво-ліберальний універсалізм у його сучасній формі є не продовженням європейської традиції, а її секуляризованою інверсією.

1) — Він зберігає мову моралі, але позбавляє її екзистенційних меж.

2) — Він проголошує права, але демонтує обов'язки;

3) — декларує рівність, але відмовляється від моральної ієрархії;

4) — апелює до людської гідності, але заперечує легітимність політичної сили як її гаранта.

Мультикультуралізм у цій системі мислиться не як

- 1) політика співіснування в межах спільного правового порядку, а як
- 2) **відмова від асиміляції як вимоги.**

Інклюзивність перестає бути інструментом інтеграції і стає принципом безумовного доступу.

У результаті

— інституції відкриваються для акторів, які 1) не визнають їхньої цінності, 2) не приймають їхніх обмежень і 3) сприймають правила виключно як ресурс для власного маневру.

Постколоніальна вина виконує не етичну, а паралізуючу функцію.

- 1) — Вона не спрямована на аналіз реальної історичної відповідальності, а перетворюється на універсальний механізм самообмеження Європи, який забороняє їй діяти як суб'єкту.
- 2) — Європа погоджується бути винною апріорі - і саме тому втрачає право на примус, вибір, ієрархію та захист власних меж.

Антиклерикалізм і антинаціоналізм виконують споріднену роль.

Вони руйнують ті інституційні та символічні форми, через які історично забезпечувалася тяглість відповідальності:

- 1) націю як політичний суб'єкт і 2) релігійну традицію як джерело 3) трансцендентних обмежень влади.
- У результаті залишається індивід, позбавлений можливості належати до чогось більшого, ніж він сам.

Антирасизм у його радикалізованій формі перестає бути етикою рівної гідності рас і перетворюється на онтологію асиметрії,

- де 1) одні групи визнаються носіями історичної провини, а 2) інші - апріорі невинними незалежно від їхніх дій.

Це остаточно руйнує принцип універсальної відповідальності і замінює його ієрархією жертв, у якій моральна оцінка від'єднана від реальної поведінки політичних акторів.

У підсумку Європа відтворює ту саму помилку, яку раніше зробили Візантія і Русь:

— універсалізує принципи, не забезпечивши їх політичного захисту, і відкриває свої інституції для суб'єктів, що мислять виключно інструментально.

Варвар не асимілюється культурою, він асимілює інструменти культури - право, ринок, свободи, мову моралі - і використовує їх проти самої європейської цивілізації.

Вихід із цієї пастки полягає не у зміні риторики, корекції ціннісних декларацій або “оновленні наративів”.

Він полягає у відновленні суб'єктності, тобто

у поверненні зв'язку між 1) принципами та силою, 2) правами та обов'язками, 3) доступом та лояльністю.

Універсалізм можливий лише як ієрархічний порядок, а не як симетрія симулякрів.

— Не всі режими є рівними, не всі культури визнають межі, не всі держави мають однакову легітимність.

Відмова від цього розрізнення є не проявом моралі, а передачею ініціативи найцинічнішому акторові.

- 1) — Права без обов'язків мають бути визнані концептуальною помилкою.
- 2) — Інституції без механізмів примусу - фікцією.
- 3) — Міжнародне право без механізмів захисту норм - декларацією.
- 4) — Компроміс не може бути чеснотою за замовчуванням. Він є лише інструментом, ефективним виключно щодо суб'єктів, які визнають межі.

Підтримка України в цьому контексті є не актом солідарності і не питанням моралі, а тестом на життєздатність європейського порядку.

Поразка Росії має бути сприйнята не як політична опція, а як умова відновлення нормативної ієрархії.

Вийти з візантійської пастки означає прийняти, що безпека не делегується, універсальність не існує без примусу, а той, хто претендує на суб'єктність, несе відповідальність.

Цивілізація, яка відмовляється від сили та морального лідерства заради комфорту, неминуче втрачає і силу, і мораль, і комфорт.

Нації не мають права на невинність. Вони мають лише право на вибір і обов'язок нести відповідальність за його наслідки.

Європейська цивілізація мусить відмовитися

- 1) — від фіктивного універсалізму — лівого лібералізму, з його квазі-імперським мультикультуралізмом, самогубною інклюзивністю, моральним релятивізмом та антихристинською й антинаціональною патетикою, лицемірною толерантністю та фальшивою "постколоніальною виною" перед аморальним Глобальним Півднем,**
- 2) — відновити зв'язок принципів із силою,**
- 3) — визнати, що не всі актори рівні морально та**
- 4) — перестати делегувати свою безпеку.**

Для тих, кому цікаві використані джерела, а також далші самостійні дослідження у цьому напрямку, даю онлайн-посилання на деякі з тих джерел, з яких виходить концептуальний наратив допису:

1. "Москва, Маросєка" Юрія Шевельова <https://day.kyiv.ua/article/ukrayintsi-chytayte/moskva-marosyeyka>
2. Revelations on Russia by Karl Marx <https://www.marxists.org/history/etol/newspape/ni/vol17/no06/marx.html#n1>
3. Полонська-Василенко Н. Історія України т. 1 (Велике Литовсько-Руське Князівство) <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13787/file.pdf>
4. The Paris Statement - "A Europe We Can Believe In" <https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>
5. "The Spiritual Roots of Europe" by Jozef Ratzinger <https://matiane.wordpress.com/2023/03/23/cardinal-joseph-ratzinger-on-spiritual-roots-of-europe/> або його ж лекція "Якщо Європа ненавидить себе" <https://www.facebook.com/nortonherskar/posts/pfbid0gHAKkFao4A5dimHjqZPkavr1EGDsdA5PJgL1KkDoG6WG4w4Fa28QRDL1SpJyzLFSI>
6. "The Error of Russia" by Cemil Kerimoglu <https://cemilk.substack.com/p/the-error-of-russia>
7. "Why China Didn't Do a 'Kissinger' to Split Europe From America" by Gabrielius Landsbergis <https://foreignpolicy.com/2025/12/02/china-europe-russia-ukraine-war-peace-trump-us-geopolitics/>

[utm_content=gifting&tpcc=gifting_article&gifting_article=Y2hpbmEtZXVyb3BLLXJ1c3NpYS11a3JhaW5lLXdhci1wZWJfZS10cnVtcC11cy1nZW9wb2xpdGljcw%3D%3D&pid=PNIIg2Uhiq5yk80](https://www.gifting&tpcc=gifting_article&gifting_article=Y2hpbmEtZXVyb3BLLXJ1c3NpYS11a3JhaW5lLXdhci1wZWJfZS10cnVtcC11cy1nZW9wb2xpdGljcw%3D%3D&pid=PNIIg2Uhiq5yk80)

8. "Russian Strategy and Europe's Refugee Crisis" Center for Security Policy
https://www.centerforsecuritypolicy.org/wp-content/uploads/2018/05/Russia_Refugee_05-28-18.pdf

9. National Security Strategy of the United States of America <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

10. "Asse occulto Usa-Russia: qual è il piano per smantellare la Ue?" https://www.corriere.it/dataroom-milena-gabanelli/asse-occulto-usa-russia-qual-e-il-piano-per-smantellare-la-ue-/6d5e6543-6740-4f02-ac17-b573bde99x1k.shtml?refresh_ce=

№ 1.411

Part 1. **Excerpts on Russia** from Karl Marx

Part 2. **Revelations on Russia**; Dialogue with Bakunin [\[1\]](#)

From *The New International*, [Vol. XVII No. 6](#), November–December 1951, pp. 360–366.

Transcribed & marked up by [Einde O'Callaghan](#) for ETOL.

Below the reader will find some extracts of the Revelations on Russia published by Karl Marx in **The Free Press** [\[2\]](#), London organ of the Russophobe David Urquhart, during 1856–1857. This text, suppressed by the editors of the works of Marx and Engels in the Russian language, has been cited, however, on several occasions in volume one of **History of Diplomacy**, published under the direction of V. Potiemkin, USSR Academy of Sciences (French translation, Librairie de Medicis, Paris, 1946). In this Soviet work, the art of citation reaches the heights of trickery. Phrases torn out of their context are placed within a chain of ideas which have not the slightest bearing upon the thought of Marx.

Unable to place the complete text of Marx's work next to corresponding chapters from the **History of the USSR**, published in Moscow in 1948, we limit ourselves to the brief statement that the tendency of contemporary Russian historiography is not only the glorification of Stalin's regime, but also the presentation of this regime as the logical consequence of Russia's entire historic evolution. In addition, it is the consummation of the work of construction of the Russian State accomplished by Stalin's predecessors, among whom Ivan III and Peter the Great hold first rank. All the Slavophile theses of former Russian historians have again been taken up by the official Soviet historians; notably, that stating the purely Slavic origin of the

Kievan State. There is no allusion to the thesis accepted by Marx and numerous modern historians according to which the founders of the first Russian States were not Slavs, but foreign peoples, namely the Norman Vareguians. [3] – Prince Rurik – a legendary figure! Not a word as to the Scandinavian origin of Oleg, Igor and Sviatoslav! The latter “was a Slav by his origin, name and appearance” (o.c., V. I, page 48). Thus, the Stalinist historians take over, for their own benefit, the historic teachings of M.V. Lomonosov, poet laureate in the service of the Empress Elisabeth.

M. Rubel

Part 1

1. Does Russia Threaten the World with a Return to Universal Monarchy?

The overwhelming influence of Russia has taken Europe at different epochs by surprise, startled the peoples of the West, and been submitted to as a fatality, or resisted only by convulsions. But alongside the fascination exercised by Russia, there runs an ever-reviving scepticism, dogging her like a shadow, growing with her growth, mingling shrill notes of irony with the cries of agonizing peoples, and mocking her very grandeur as a histrionic attitude taken up to dazzle and to cheat. Other empires have met with similar doubts in their infancy; Russia has become a colossus without outliving them. She affords the only instance in history of an immense empire, the very existence of whose power, even after world-wide achievements, has never ceased to be treated like a matter of faith rather than like a matter of fact. From the outset of the eighteenth century to our days, no author, whether he intended to exalt or to check Russia, thought it possible to dispense with first proving her existence.

But whether we be spiritualists or materialists with respect to Russia – whether we consider her power as a palpable fact, or as the mere vision of the guilt-stricken consciences of the European peoples – the question remains the same: “How did this power, or this phantom of a power, contrive to assume such dimensions as to rouse on the one side the passionate assertion, and on the other the angry denial of its threatening the world with a rehearsal of universal Monarchy?” At the beginning of the 18th Century Russia was regarded as a mushroom creation extemporized by the genius of Peter the Great. Schloezer thought it a discovery to have found out that she possessed a past; and in modern times, writers, like Fallmerayer, unconsciously following in the track beaten by Russian historians, have deliberately asserted that the northern spectre which frightens the Europe of the 19th Century, already overshadowed the Europe of the 9th Century. With them, the policy of Russia begins with the first Ruriks, and has, with some interruptions indeed, been systematically continued to the present hour.

2. The Mongolian Origins of Russian Power

The policy of the first Ruriks is completely distinguished from that of modern Russia ... The Gothic period constitutes for Russia only a chapter of Germanic invasions ...

Thus the Russia of the Normans disappeared completely from the scene and those feeble vestiges which persisted were obliterated by the terrifying apparition of Genghis Khan. The origin of Moscovy lies in the bloody degradation of Mongolian slavery and not in the rude heroism of the Norman epoch. Modern Russia is nothing but a transfigured Moscovy ...

Ivan Kalita, the First [\[4\]](#), and Ivan III, called the Great, incarnate, [in] the one, the growth of Moscow under Tartar domination; [in] the other, Moscow becoming an independent power, thanks to the disappearance of Tartar domination. In the history of these two individuals is summarized the entire Moscovite policy from the moment of its entry upon the historic arena.

Ivan Kalita's whole system may be expressed in a few words: the Machiavellism of the slave who wants to usurp power. His very weakness, his servitude, became for him the driving principle of his strength.

Ivan III delivered Moscow from the Tartar yoke, not by a bold and decisive blow, but by the patient work of twenty years. He did not break it, but surreptitiously extricated himself from it. Thus this deliverance bears more resemblance to a natural phenomenon than to a human act. When the Tartar monster was on the point of uttering its last death-rattle, Ivan appeared at its death-bed as a doctor who makes the diagnosis and announces the end, and not a warrior who strikes the *coup de grace*.

Every people appears to have grown in stature when it shakes off a foreign yoke. From Ivan's hands, Moscovy emerged still more debased. To be convinced of this, it suffices to compare Spain and its struggle against the Arabs with Moscovy and its struggle against the Tartars.

It is still interesting today to note to what extent Moscovy endeavored – just like modern Russia – to conduct attacks upon the republics. Novgorod and its colonies open up the cycle, the Cossack Republic follows suit, and Poland closes it ... Ivan seems to have wrested from the Mongols the chains which crushed Moscovy only to impose them upon the Russian republics.

3. From Ivan the Great to Peter the Great, or Toward World Conquest

A simple substitution of names and dates will offer evidence that between the policy of Ivan III and that of modern Russia, there exists not similarity, but sameness. Ivan III, on his part, did but perfect the traditional policy of Moscovy, bequeathed by Ivan Kalita, the First. Ivan Kalita, the Mongolian slave, acquired

greatness by wielding the power of his greatest foe, the Tartar, against his minor foes, the Russian princes. He could not wield the power of the Tartar but under false pretenses. Forced to dissemble before his masters the strength he really gathered, he had to dazzle his fellow-serfs with a power he did not own. To solve his problem he had to elaborate all the *ruses* of the most abject slavery into a system, and to execute that system with the patient labor of the slave. Open force itself could enter as an intrigue only into a system of intrigues, corruption and underground usurpation. He could not strike before he had poisoned. Singleness of purpose became with him duplicity of action. To encroach by the fraudulent use of a hostile power, to weaken that power by the very act of using it, and to overthrow it at last by the effects produced through its own instrumentality – this policy was inspired by Ivan Kalita by the peculiar character both of the ruling and the serving race. His policy remained still the policy of Ivan III. It is still the policy of Peter the Great, and of modern Russia, whatever changes of name, seat and character the hostile power used may have undergone. Peter the Great is indeed the inventor of modern Russian policy, but he became so only by divesting the old Muscovite method of encroaching on its merely local character and its accidental admixtures, by distilling it into an abstract formula, by generalizing its purpose, and exalting its object from the overthrow of certain given limits of power to the aspiration of unlimited power. He metamorphosed Muscovy into modern Russia by the generalization of its system, not by the mere addition of some provinces.

To sum up, it is in the terrible and abject school of Mongolian slavery that Muscovy was nursed and grew up. It gathered strength only by becoming a *virtuoso* in the craft of serfdom. Even when emancipated, Muscovy continued to perform its traditional part of the slave, as well as the master. At length, Peter the Great coupled the political craft of the Mongol slave with the proud aspiration of the Mongol master to whom Genghis Khan had, by will, bequeathed his conquest of the earth.

4. The Petersburg Empire: “Russia Needs Water”

The conquest of the Sea of Azoff was aimed at in Peter’s first war with Turkey, the conquest of the Baltic in his war against Sweden, the conquest of the Black Sea in his second war against the Port, and the conquest of the Caspian Sea in his fraudulent intervention in Persia. For a system of local encroachment, land was sufficient; for a system of universal aggression, water had become indispensable. It was but by the conversion of Muscovy from a country wholly of land into a sea-bordering empire that the traditional limits of the Muscovite policy could be superseded and merged into that bold synthesis which, blending the encroaching method of the Mongol slave with the world conquering tendencies of the Mongol master, forms the lifespring of modern Russian diplomacy ...

It was, from the first, a defiance to the Europeans, an incentive to further conquest to the Russians. The fortifications of Russian Poland in our own days are only a further step in the execution of the same idea. Modlin, Ivangorod, Warsaw, are

more than citadels to keep a rebellious country in check. They are the same menace to the west which Petersburg, in its immediate bearing, was a hundred years ago to the north. They are to transform Russia into Panslavonia, just as the Baltic provinces were to transform Muscovy into Russia ...

Petersburg was not like Muscovy the center of a race, but the seat of a government; not the slow work of a people, but the instantaneous creation of a man; not the medium from which the peculiarities of an inland people radiate, but the maritime extremity where they are lost; not the traditional nucleus of a national development, but the deliberately chosen abode of a cosmopolitan intrigue. By the transfer of the capital, Peter cut off the natural ligaments which bound up the encroaching system of the old Muscovite Czars with the natural abilities and aspirations of the great Russian race. By planting his capital on the margin of a sea, he put to open defiance the anti-maritime instincts of that race, and degraded it to a mere wheel in his political mechanism.

If the Muscovite Czars, who worked their encroachments principally by the agency of the Tartar Khans, were obliged to *tartarize* Moscow; Peter the Great, who resolved upon working through the agency of the West, was obliged to civilize Muscovy. In taking possession of the Baltic provinces, he at once seized the tools necessary for this process. They afforded him not only the diplomats and the generals, the brains with which to execute his system of political and military action upon the West. They yielded him, at the same time, a crop of bureaucrats, schoolmasters, and drill-sergeants who were to drill into the Russians that veneer of civilization that adapts them to the technical appliances of the western peoples, without imbuing them with their ideas ...

Real History will show that the Khans of the Golden Horde were no more instrumental in realizing the plans of Ivan III and his predecessors, than the rulers of England were in realizing the plans of Peter the First and his successors.

Karl Marx

Part 2

These critical notes of Marx, which we present in the form of a “dialogue,” were interspersed with his resume of Bakunin’s well-known work, **Gossoudarstvennost i Anarchia**(**Anarchism and the State**), published in 1873. It was first published in Russian by the Marx-Engels-Lenin Institute from the original notes of Marx (in Russian and German), still in possession of the Russian government and therefore available to no one else. In 1935, it appeared in a French brochure entitled **Contre l’Anarchisme**, along with other anti-Bakunist material. This is the source of our extract, pages 43–45.

In presenting what we believe to be the first English translation of a document which bears upon certain basic problems of today, we call our readers' attention to this series of translations which makes it impossible to guarantee complete accuracy. It is but one of similar texts whose verification must await other days. The collection of Marx by Maximilien Rubel which is reviewed in this issue of **The New Internationalist** also contains the text.

Marx's remarks are given in *italics*; his summary and extracts from Bakunin's work in roman type, and Marx's caustic comments thereon are contained within brackets. – H.J.

Bakunin: Wherever there is a State, then there is inevitably domination and consequently, slavery as well. Domination without slavery, be it hidden or conspicuous, is inconceivable – this is why we are enemies of the State.

Marx: What is the meaning of the proletariat, raised to the rank of ruling class? It means that the proletariat, instead of struggling in an isolated way against the economically privileged classes, has conquered sufficient strength and organization to make use of generalized means of violence. But it can make use of only economic means which suppress its own character of wage-earner and, as a consequence, its class character. Furthermore, with its total victory its domination over other classes is finished, since its character as a class would disappear.

Is it possible for the entire proletariat to be at the head of the government? (In a trade union, for example, can the whole union form its executive committee? Will all division of labor cease in the factory, and will the various functions which flow from this division stop? And in Bakunin's edifice from bottom to top, will everything go to the top? Isn't it then true that there won't be anything below! Will all the Commune members simultaneously administer the common interests of the district? Then, there is no more distinction between Commune and district.) There are about 40 million Germans. Will all 40 million, for instance, be members of the government? (Certainly! For the whole thing begins with self-government of the Commune.) The entire people will govern, and there no one will be governed (when a man rules himself, he does not do so according to this principle, for isn't he only himself and no one else?) Thus, there will be no government, no State, but "if there is a State, there will be rulers and slaves" (this is simply to say, when class domination will have disappeared and when there will no longer be any State in the present political sense).

Bakunin: This dilemma in the theory of the Marxists is easily resolved (by them). By government of the people, they (*that is, Bakunin – K.M.*) mean government of the people, with the help of a small number of rulers elected by the people.

Marx: Asinine! This is democratic verbiage, political drivel. An election is a political form, be it that of the smallest Russian commune, or in the artel. The character of an election does not depend upon its designation, but, on the contrary, upon the economic base, upon the economic relations between the electors. As soon as functions will have ceased to be political, (1) governmental functions will no longer exist, (2) the distribution of general functions will have become a matter of profession and will confer no power, (3) elections will have none of their present political character.

Bakunin: Universal suffrage for all the people [*such a thing as “all the people” is, in the present sense of the word, fantasmagoric!*], where there are peoples’ representatives and elected rulers of the State – such is the last word of the Marxists, as well as that of the democratic school. A lie, behind which is hidden the despotism of the ruling minority, so much more dangerous since it appears as the expression of the so-called will of the people.

Marx: Under collectivized property, the so-called will of the people would disappear, to give way to the real will of the cooperative.

Bakunin: Thus, as result, administration of the great majority of the popular masses by a privileged minority. But this minority, the Marxists say [where], will be made up of workers. Yes, if I may say so, of former workers, but who the moment that they are more than representatives, or have become rulers of the people, *cease to be workers*.

Marx: No more than a manufacturer today ceases to be a capitalist because of the fact that he becomes a member of the city council.

Bakunin: ... and from the heights of the State they will look down upon the world of the worker as mean and vulgar; no longer will they represent the people, but themselves and their pretensions as the people’s government. He who doubts this is not at all informed about [*isn’t acquainted with*] human nature.

Marx: If M. Bakunin was au courant, be it only with the situation of a manager even in a workers’ cooperative, he would send all his authoritarian nightmares to the devil. He would have had to ask himself, what form can administrative functions assume, based upon a Workers’ State, if he wishes to so designate it.

Bakunin: But those elected will be ardently convinced socialists and, besides, scientists. The words: “socialist scientist” [*has never been employed*; “scientific socialism” *employed only in opposition to utopian socialism which tries to inculcate new nonsense into people, instead of limiting its science to understanding of the social movement formed by the people itself; see my work against Proudhon*], which are endlessly used in the works and speeches of the Lasallians and Marxists, show by themselves that the so-called Popular State will be nothing else but the highly despotic direction of the popular masses by a new and numerous aristocracy

of real or pretended scientists. The people is not erudite. That means it will be entirely absolved of its cares by the government; it will be completely penned up inside the government's stable. What a fine deliverance!

Men have felt this [!] contradiction, and recognizing that, despite all its democratic forms, the government of scientists [*what a delirium!*] would transform it into the heaviest, most hated, most despicable and effective dictatorship in the world, they console themselves with the idea that this dictatorship will be only transitory and for a short time [no, *my dear fellow!*], that class domination by the workers over those social strata of the old world which oppose them can last only so long as the economic basis for the existence of classes will not have been destroyed. They say that their only concern and their only goal will be to form and lift up the people [*cafe politicians!*], economically as well as politically, to such a degree that all government will soon become unnecessary and the State, having lost all its political character, that is, its character of domination, will transform itself into what is clearly a free organization. But if their State is truly popular, why destroy it, and if its destruction is necessary for the real deliverance of the people, why do they dare to call it popular?

Marx: An abstraction made up of Liebknecht's hobby, The Popular State, which is itself a piece of idiocy directed against the **Communist Manifesto**, etc. All this simply means that, during the period of the struggle for the overthrow of the old society, since the proletariat still acts according to the basis of this old society and consequently still moves within those political forms more or less belonging to it, it has not yet attained its definitive formation during such a period of struggle and, for its deliverance, it uses methods which are suppressed thereafter. From this, Bakunin concludes that the proletariat should rather do nothing at all; it should await the day of general liquidation, the last judgment.

Bakunin: By means of our polemic against them [*which naturally appeared before my book against Proudhon, before the Communist Manifesto, and even before Saint-Simon*], we have forced them to admit that without freedom or anarchy [*Bakunin has only translated Proudhon's and Stirner's anarchy into inept Tartar*], that is, the free organization of the working masses from top to bottom [*stupidity!*] being reckoned with, their "People's State" [*servile*] is a yoke which engenders despotism on the one hand, and slavery on the other.

* * *

Footnotes

[1.](#) The material here presented was translated and edited for publication by Henry Judd. A review by Comrade Judd of Maximilien Rubel's collection of Marx's essays appears at the end of the Marx excerpts.

2. With the exception of the section entitled, "The Mongolian Origins of Russian Power," all extracts are the original English text as published in **The Free Press** during February and April 1857. The exception mentioned has been translated from the French. – *Ed.*

3. A Scandinavian people who invaded Russia in the 9th Century; their chief, Rurik, is considered to be the founder of the Russian Empire. – *Ed.*

4. Grand Duke of All-The-Russias in 14th Century; made Moscow his capital. – *Ed.*

Частина 1

1. Чи загрожує Росія світу поверненням до універсальної монархії?

Переважний вплив Росії застав Європу в різні епохи зненацька, здивував народи Заходу і був підданий як фатальний, або чинив опір лише судомами. Але поряд з захопленням, яке здійснює Росія, існує скептицизм, що постійно відроджується, переслідуючи її, як тінь, зростаючи з її зростанням, змішуючи пронизливі ноти іронії з криками болісних народів і висміюючи її саму велич як історичне ставлення, прийняте для засліплення та обману. Інші імперії стикалися з подібними сумнівами в дитинстві; Росія стала колосом, не переживши їх. Вона надає єдиний випадок в історії величезної імперії, саме існування влади якої, навіть після світових досягнень, ніколи не переставало розглядатися як питання віри, а не як питання факту. З початку вісімнадцятого століття до наших днів жоден автор, незалежно від того, чи мав він намір звеличувати чи перевіряти Росію, не думав, що можна відмовитися від того, щоб спочатку довести її існування.

Але чи є ми спіритуалістами чи матеріалістами щодо Росії - чи розглядаємо ми її владу як відчутний факт, чи як просте бачення почуття провини європейських народів - питання залишається тим самим: "Як ця влада, або цей фантом влади, вигадала такі виміри, щоб пробудити з одного боку пристрасне твердження, а з іншого - гнівне заперечення того, що вона загрожує світу репетицією універсальної монархії?" На початку 18 століття Росія розглядалася як грибне творіння, імпроване генієм Петра Великого. Шлоєзер вважала відкриттям з'ясувати, що вона володіє минулим; і в наш час письменники, такі як Фальмераєр, несвідомо слідуючи по шляху, пробитому російськими істориками, навмисно стверджували, що північний привид, який лякає Європу 19 століття, вже затьмарив Європу 9-го століття. З ними політика Росії починається з перших Рюриків, і, з деякими перервами, дійсно, систематично продовжується до теперішнього часу.

2. Монгольське походження російської влади

Політика перших Рюриків повністю відрізняється від політики сучасної Росії... Готичний період є для Росії лише главою германських вторгнень...

Таким чином, Росія норманів повністю зникла зі сцени, і ті слабкі сліди, які зберігалися, були знищені жахливим явом Чингісхана. Походження Москви полягає в кривавій деградації монгольського рабства, а не в грубому героїзмі нормандської епохи. Сучасна Росія - це не що інше, як перетворена Москва...

Іван Каліта, Перший [4], та Іван III, названий Великим, втіленим, [в] одному, зростання Москви під пануванням татарів; [в] іншому, Москва стає незалежною державою, завдяки зникненню панування тартарів. В історії цих двох осіб підсумовується вся політика Москви з моменту її виходу на історичну арену.

Всю систему Івана Калити можна виразити кількома словами: макіавелізм раба, який хоче узурпувати владу. Сама його слабкість, його рабство, стали для нього рушійним принципом його сили.

Іван III врятував Москву від тартарського ярма не сміливим і рішучим ударом, а терплячою роботою двадцяти років. Він не зламав його, а таємно вирвався з нього. Таким чином, це звільнення більше схоже з природним явищем, ніж з людським вчинком. Коли татарське чудовисько було на музі того, щоб вимовити свою останню смертельну брязкальце, Іван з'явився на смертному одрі як лікар, який ставить діагноз і оголошує кінець, а не воїн, який завдає удару.

Кожен народ, здається, виріс у зрості, коли він струшує іноземне ярмо. З рук Івана Московія вийшла ще більш приниженою. Щоб переконатись у цьому, достатньо порівняти Іспанію та її боротьбу проти арабів з Москвою та її боротьбу проти татар.

Сьогодні все ще цікаво відзначити, якою мірою Москва намагалася - так само, як і сучасна Росія - здійснювати напади на республіки. Новгород та його колонії відкривають цикл, Козацька Республіка наслідує його приклад, а Польща закриває його ... Іван, здається, вирвав у монголів ланцюги, які розчавили Москву, лише для того, щоб нав'язати їх російським республікам.

3. Від Івана Великого до Петра Великого, або до завоювання світу

Проста заміна імен і дат доведе, що між політикою Івана III і політикою сучасної Росії існує не схожість, а схожість. Іван III, зі свого боку, не вдосконалив традиційну політику Москви, заповідану Іваном Калітою, Першим. Іван Каліта, монгольський раб, набув величі, володіючи владою свого найбільшого ворога, татар, проти своїх другорядних ворогів, російських князів. Він не міг володіти владою Тартару, але під фальшивими привідами. Змушений розібрати перед своїми господарями сили, які він дійсно зібрав, він повинен був засліпити своїх товаришів-кріпаків силою,

якою він не володів. Щоб вирішити свою проблему, він повинен був розробити всі хитрості найбільш жалюгідного рабства в систему і виконати цю систему з терплячою працею раба. Сама відкрита сила може увійти як інтрига лише в систему інтриг, корупції та підпільної узурпації. Він не міг вдарити до того, як отруївся. Одностайність мети стала з ним двозначністю дії. Зазіхати шахрайським використанням ворожої сили, послабити цю владу самим актом її використання і, нарешті, повалити її ефектами, виробленими завдяки її власному інструменталі - ця політика була натхненна Іваном Калітою своєрідним характером як правлячої, так і служивої раси. Його політика все ще залишалася політикою Івана III. Це все ще політика Петра Великого та сучасної Росії, будь-які зміни назви, місця та характеру, які могла зазнати ворожа сила. Петро Великий дійсно є винахідником сучасної російської політики, але він став таким лише шляхом позбавлення старого московського методу зазіхання на його просто локальний характер і його випадкові домішки, дистиллюючи його в абстрактну формулу, узагальнюючи його призначення і підносячи його об'єкт від повалення певних заданих меж влади до прагнення необмеженої влади. Він перетворив Московію в сучасну Росію шляхом узагальнення її системи, а не шляхом простого додавання деяких провінцій.

Підводячи підсумок, саме в жахливій і жалюгідній школі монгольського рабства Московія доглядала і виросла. Він зібрав сили, лише ставши віртуозом у ремеслі кріпацтва. Навіть коли Московія емансипована, вона продовжувала виконувати свою традиційну частину раба, а також господаря. Нарешті, Петро Великий поєднав політичне ремесло монгольського раба з гордим прагненням монгольського майстра, якому Чингісхан за волею заповідав своє завоювання землі.

4. Петербурзька імперія: "Росії потрібна вода"

Завоювання Азофського моря було спрямоване на першу війну Петра з Туреччиною, завоювання Балтійського моря у його війні проти Швеції, завоювання Чорного моря в його другій війні проти Порту та завоювання Каспійського моря в його шахрайському втручанні в Персію. Для системи місцевого вторгнення землі було достатньо; для системи універсальної агресії вода стала незамінною. Саме шляхом перетворення Московії з країни, повністю земельної на імперію, що межує з морем, традиційні межі московської політики можуть бути замінені і об'єднані в той сміливий синтез, який, поєднуючи метод зазіхання монгольського раба з тенденціями завоювання світу монгольського майстра, формує джерело життя сучасної російської дипломатії ...

Спочатку це було непокорою європейцям, стимулом для подальшого завоювання росіян. Укріплення російської Польщі в наші дні є лише подальшим кроком у виконанні тієї ж ідеї. Модлін, Івангород, Варшава - це

більше, ніж цитаделі, щоб тримати бунтівну країну під контролем. Вони є тією ж загрозою на заході, якою був Петербург, у своєму безпосередньому впливі, сто років тому на півночі. Вони повинні перетворити Росію на Панславонію, так само, як Балтійські провінції повинні були перетворити Московію на Росію...

Петербург був не центром раси, як Московія, а місцем влади; не повільною роботою народу, а миттєвим створенням людини; не середовищем, з якого випромінюються особливості внутрішньої народу, а морською крайністю, де вони втрачені; не традиційним ядром національного розвитку, а навмисно обраною обителью космополітичної інтриги. Перенесенням столиці Петро відрізав природні зв'язки, які пов'язували зазіхаючу систему старих московських царів з природними здібностями та прагненнями великої російської раси. Посадивши свою столицю на периферію моря, він викривив антиморські інстинкти цієї раси і деградував її до простого колеса у своєму політичному механізмі.

Якщо московські царі, які працювали над своїми посяганнями головним чином за допомогою татарських ханів, були зобов'язані тартарізувати Москву; Петро Великий, який вирішив працювати через агентство Заходу, був зобов'язаний цивілізувати Московію. Заволодівши балтійськими провінціями, він відразу ж захопив інструменти, необхідні для цього процесу. Вони надали йому не тільки дипломатів і генералів, мізки, за допомогою яких він може виконувати свою систему політичних і військових дій на Заході. Вони дали йому, в той же час, урожай бюрократів, шкільних майстрів і сержантів, які повинні були свердлили в росіян той шпон цивілізації, який адаптує їх до технічного обладнання західних народів, не наповнюючи їх своїми ідеями...

Реальна історія покаже, що хани Золотої Орди не відіграли більш важливу роль у реалізації планів Івана III та його попередників, ніж правителі Англії у реалізації планів Петра Першого та його наступників.

Частина 2

Бакунін: Де б не була держава, там неминуче панування і, отже, і рабство. Домінування без рабства, будь то приховане чи помітне, немислиме - саме тому ми вороги держави.

Маркс: Яке значення має пролетаріат, піднесений до рангу правлячого класу? Це означає, що пролетаріат, замість того, щоб боротися ізольовано проти економічно привілейованих класів, завоював достатню силу та організацію, щоб використовувати узагальнені засоби насильства. Але він може використовувати лише економічні засоби, які пригнічують його власний характер найманого працівника і, як наслідок, його класовий характер. Крім

того, з його повною перемогою його домінування над іншими класами закінчується, оскільки його характер як класу зникне.

Чи можливо, щоб весь пролетаріат очолив уряд? (У профспілці, наприклад, чи може весь союз сформувати свій виконавчий комітет? Чи припиниться весь поділ праці на фабрики, і чи припиняться різні функції, які впливають з цього поділу? А в будівлі Бакуніна знизу вгору все піде на вершину? Хіба це не правда, що внизу нічого не буде! Чи всі члени Комуни одночасно керуватимуть спільними інтересами району? Тоді більше немає різниці між Комуною та районом.) Є близько 40 мільйонів німців. Чи всі 40 мільйонів, наприклад, будуть членами уряду? (Звичайно! Бо все починається з самоврядування Комуни.) Весь народ буде правити, і там ніхто не буде керуватися (коли людина керує собою, вона не робить цього відповідно до цього принципу, бо хіба вона не тільки сама і ніхто інший?) Таким чином, не буде ні уряду, ні держави, але "якщо є держава, будуть правителі та раби" (це просто означає, коли класове домінування зникне і коли більше не буде жодної держави в нинішньому політичному сенсі).

Бакунін: Ця дилема в теорії марксистів легко вирішується (ними). Під народним урядом вони (тобто Бакунін – К.М.) мають на увазі уряд народу за допомогою невеликої кількості правителів, обраних народом.

Маркс: Асінін! Це демократична багатослівність, політична нісенітня. Вибори - це політична форма, будь то найменша російська комуна, або в артелі. Характер виборів залежить не від їх призначення, а, навпаки, від економічної бази, від економічних відносин між виборцями. Як тільки функції перестануть бути політичними, (1) урядові функції більше не існуватимуть, (2) розподіл загальних функцій стане питанням професії і не надасть влади, (3) вибори не матимуть жодного свого нинішнього політичного характеру.

Бакунін: Універсальне виборче право для всього народу [така річ, як "весь народ" є, в нинішньому сенсі цього слова, фантазмагоричною!], де є представники народів і обрані правителі держави - це останнє слово маркстів, а також слова демократичної школи. Брехня, за якою ховається деспотизм правлячої меншості, набагато небезпечніша, оскільки вона з'являється як вираз так званої волі народу.

Маркс: При колективізованій власності так звана воля народу зникне, щоб поступитися місцем справжній волі кооперативу.

Бакунін: Таким чином, в результаті управління переважною більшістю народних мас привілейованою меншістю. Але ця меншість, кажуть марксисты [де], буде складатися з робітників. Так, якщо можна так сказати, колишніх робітників, але які в той момент, коли вони більше, ніж представники, або стали правителями народу, перестають бути робітниками.

Маркс: Не більше, ніж виробник сьогодні перестав бути капіталістом через те, що він став членом міської ради.

Бакунін: ... і з висоти держави вони будуть дивитися на світ робітників як на підлих і вульгарних; вони більше не представлятимуть людей, а себе та свої претензії як народний уряд. Той, хто сумнівається в цьому, зовсім не поінформований про [не знайомий з] людською природою.

Маркс: Якщо М. Бакунін був *au courant*, будь то тільки з ситуацією менеджера навіть у робітничому кооперативі, він би відправив усі свої авторитарні кошмари дияволу. Йому довелося б запитати себе, яку форму можуть прийняти адміністративні функції, засновані на робітничій державі, якщо він бажає її так позначити.

Бакунін: Але ті, кого обрали, будуть палко переконані соціалісти і, до того ж, вчені. Слова: "соціалістичний вчений" [ніколи не застосовувався; "науковий соціалізм" використовується лише в опозиції до утопічного соціалізму, який намагається прищепити людям нову нісенітницю, замість того, щоб обмежувати свою науку розумінням соціального руху, сформованого самим народом; див. мою роботу проти Прудона], які нескінченно використовуються в роботах і промовах ласалійців і марксистів, самі по собі показують, що так звана Народна держава буде нічим іншим, як дуже деспотичним напрямком народних мас новою і численною аристократією реальних або вдаваних вчених. Люди не ерудовані. Це означає, що уряд буде повністю відпущений від своїх турбот; він буде повністю закріплений всередині урядової стайні. Яке прекрасне звільнення!

Чоловіки відчули це [!] Протиріччя, і визнаючи, що, незважаючи на всі свої демократичні форми, уряд вчених [який марення!] Перетворили б його на найважчу, найненависнішу, наймерзеннішу та найефективнішу диктатуру у світі, вони втішають себе ідеєю, що ця диктатура буде лише тимчасовою і на короткий час [ні, мій дорогий друже!], що класове панування робітників над тими соціальними прошарами старого світу, які протистоять їм, може тривати лише до тих пір, поки економічна основа існування класів не буде знищена. Вони кажуть, що їхня єдина турбота і їхня єдина мета буде сформувати і підняти людей [політики кафе!], як економічно, так і політично, до такої міри, що весь уряд незабаром стане непотрібним, і держава, втративши весь свій політичний характер, тобто свій характер домінування, перетвориться на те, що явно є вільною організацією. Але якщо їхня держава справді популярна, навіщо її руйнувати, і якщо її знищення необхідне для справжнього звільнення людей, чому вони наважуються називати її популярною?

Маркс: абстракція, що складається з хобі Лібкнехта, Народна держава, яка сама по собі є частиною ідіотизму, спрямованого проти комуністичного маніфесту тощо. Все це просто означає, що в період боротьби за повалення старого суспільства, оскільки пролетаріат все ще діє відповідно до основи

цього старого суспільства і, отже, все ще рухається в межах тих політичних форм, які більш-менш належать йому, він ще не досяг свого остаточного формування під час такого періоду боротьби, і для свого звільнення він використовує методи, які придушуються після цього. З цього Бакунін робить висновок, що пролетаріат повинен взагалі нічого не робити; він повинен чекати дня загальної ліквідації, останнього суду.

Бакунін: За допомогою нашої полеміки проти них [яка, природно, з'явилася до моєї книги проти Прудона, до Комуністичного маніфесту і навіть до Сен-Симона], ми змусили їх визнати, що без свободи чи анархії [Бакунін переклав лише анархію Прудона та Штирнера на невмілий татар], тобто вільна організація трудящих мас зверху вниз [дурість!] З чим рахується, їхня "Народна держава" [рабство] - це ярмо, яке породжує деспотизм, з одного боку, і рабство, з іншого.

№ 1.412

Москва, Маросейка

НЕВІДОМИЙ ХУДОЖНИК. 1654 р. БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ВИГОЛОШУЄ ПРОМОВУ У ПЕРЕЯСЛАВІ. ГРАВЮРА. 1880-ті рр.

Стаття Юрія Шевельова «Москва, Маросейка» написана 1954 року в Бостоні.

Цього часу у СРСР помпезно святкували 300-річчя возз'єднання України з Росією. Шевельов не сумнівався, що святкування Переяслава неминуче колись закінчатся. Його аналіз свідчив, що для України далеко не все ще втрачено. Треба тільки знати своїх головних ворогів.

І він їх назвав: Москва — кочубеївщина — провінціалізм.

Чи змінилося щось відтоді?

Володимир ПАНЧЕНКО

Тут, на цій московській вулиці, серед кварталу, заселеного «блінніками» (майстрами випікання московських млинців) у другій половині XVII сторіччя розташувалися двоє «подвор'єв» — Гетьманське й Малоросійське. Тут зупинялися новоприбулі з України, і сама назва вулиці — це зіпсоване слово

«Малоросейка». (Тепер Маросейка зветься вул. Богдана Хмельницького.) Тут відбулося чимало людських драм, і через цю вулицю прийшли ті впливи, що досить глибоко змінили російську культуру в XVII столітті. Це був той мостовий причілок, звідки після Переяслава почався наступ української культури на московську.

Великий і розмашний план культурного завоювання розлогої і військово-сильної Москви був задуманий українською інтелігенцією ще із кінця XVI століття. Не без впливу цього плану був спинений рух літературної мови в напрямі наближення її до народної і були відновлені церковнослов'янські первні літературної мови трудами Лаврентія Зизанія, Памви Беринди, а передусім Мелетія Смотрицького. Заради цього плану київська інтелігенція творила міт двох Росій — Малої і Великої — міт, створений передусім на Україні, — і підтримувала теорію політично-державної переємності між старим Києвом і тогочасною Москвою. Заради нього переможець Москви гетьман Сагайдачний пропонував їй союз 1620 року, Лаврентій Зизаній привіз до Москви рукопис свого «Катехізису» 1626 року, Кирило Транквіліон Савровецький — рукопис свого «Учительного євангелія» 1627 року, а митрополит Петро Могила прислав 1640 року Ігнатія Старушича із пропозицією заснувати в Москві школу — першу школу — силами українського духовництва.

Справжнє поле для діяльності відкрилося після Переяслава. Переяслав став передумовою української культурної інвазії. Харлампович підрахував, що у другій половині XVII століття в самому тільки місті Москві було сім монастирів, повністю заселених українцями й білорусинами, а один з них навіть був переданий у зв'язку з цим у відання Малоросійського приказу! Українські приходні наклали потужний відбиток на культуру тогочасної Москви. Вони в ній чимало зрушили і змінили, вони її істотно збагатили. Славнозвісна реформа патріарха Нікона, що доглибно струснула російською церквою, була фактично проведена з участю українців, виходців із Київської академії. Заснована 1685 року Московська академія, пізніше відома під назвою Слов'яно-греко-латинської, після короткого періоду, коли нею керували греки брати Ліхуди, а потім ніхто не керував, від 1700 року фактично перейшла в українські руки. Протягом наступних 64 років вона мала 19 ректорів, із них один був грек, два — росіяни, а решта 16 — українці, вихованці Київського колегіуму. Такий був і склад викладавців.

Після смерті останнього російського патріарха Адріана на чолі російської церкви став українець Стефан Яворський. У період 1700—1762 рр., за підрахунком того ж Харламповича, в Росії, на чисто російських землях, було 70 єпископів-українців. Були часи, коли російська церква була цілком в українських руках. Не забуваймо, що в XVII сторіччі церква раз-у-раз означала культуру, а культура — церкву. Нове, доти нечуване вливалось в консервативну Москву через Малоросійське подвор'є на Маросейці.

Не з легким серцем ішла українська інтелігенція в Москву. Вона добре знала, що таке Москва. «Катехізис» Лаврентія Зизанія видали, але з страху перед можливими ересями без титульної сторінки. «Учительне євангеліє» Кирила Ставровецького засудили за ересі й спалили. Ще була свіжа пам'ять про перші десятиріччя XVII століття, коли українських священиків і ченців не вважали за охрищених і силоміць христили вдруге, своїм звичаєм. Іще 1632 року з нагоди прибуття групи українських ченців був виданий наказ: «А в церковь их не пущать, а пенія слушать в трапезе или в паперти, а святыни им никакие не давать и крестом воздвизательным не благословлять и ко образом не прикладываться». У 1652 році, за два роки перед Переяславом, чужинців виселено з Москви до Німецької слободи, а малоросія н и н — це ж було для тогочасної Москви те саме, що литвин, що поляк, що іноземець взагалі.

Сучасник писав 1666 року: «Малоросам і смерть не така страшна, як відіслання до Москви». Дмитрові Тупталові виклик до Москви коштував нервової хвороби. Стефан Яворський, призначений бути Рязанським єпископом, утік був із Донського монастиря в Москві, де його потім тримали під наглядом. І далі люди почували себе чужими у чужому московському світі, чужими до самої смерті. Навіть Теофан Прокопович, близький співробітник Петра I, головний ідеолог новонароджуваної російської імперії, навіть він у передсмертні дні підсумовував своє життя:

*Ні з яких сторін світа
не видно,
Все ненастьє,
Ніт і надежди, о многобідно
Моє щастьє.*

Многобідне щастя — чи можна влучніше оцінити щастя людини, що досягла найвищих верховин суспільної драбини, — що їй задрять, — але вона відчуває себе кінець кінцем усім і всьому чужою...

Було б хибно зводити цей рух до шукання кар'єри.

Це був також ідеологічний рух. Що таке Москва, — знали, і все-таки пішли на Переяслав і все-таки рушали до Москви. Рушали, може, саме тому, що усвідомлювали, наскільки нижчий був той культурний і побутовий рівень, що на ньому стояла Москва. Бо це було, чи принаймні здавалося, передумовою можливості завоювати Москву. Переяслав у перспективі трьох сторіч уявляється нам початком великої трагедії. Це слушно. Але в умовах 1654 року не був із конечністю закладений розвиток тільки в цьому напрямі. Навпаки, сучасникам Переяслав здавався вихідним пунктом для великої експансії. Нічого майже не втративши політично, — адже Україна зберігала цілковиту внутрішню незалежність і майже цілковиту незалежність зовнішніх зносин, — умови зобов'язували її тільки прийняти Московського воєводу й залогоу до Києва і повідомляти Москву про посольства до Польщі чи Туреччини і про

вибори гетьманів, — Україна, здавалося, діставала військову допомогу, а головне — їй відчинявся шлях до культурного завоювання страшного сусіда.

Це була доба — XVII сторіччя, — коли формувалися національні держави на Заході, але в ідеології панували універсалістичні концепції. Київ, відроджений осередок України, стояв перед очима тогочасного українця другим Єрусалимом. Він був центр церкви, значить — центр культури. Звідти мав возсіяти світ на весь християнський світ. Ворогом були турки, що володіли греками і християнським Близьким Сходом. Знаряддам, я повторюю, знаряддам визвищення другого Єрусалиму — Києва — мала стати Москва. Її військова сила мала здійснити програму української інтелігенції. Безнастанні заклики до боротьби проти турків і татар у проповідях Ґалятовського, Барановича і всіх українських проповідників XVII сторіччя, ба навіть і самого Стефана Яворського, — не загальники, як може тепер здатися, і не результат татарських наскоків на Україну, а насамперед вияви цієї універсально-християнської ідеології.

Поза цією суб'єктивно-ідеологічною стороною справа мала об'єктивну, історичну сторону.

Я сказав: XVII сторіччя було в ідеології добою універсалізму, фактично

— воно було добою ставання національних держав.

Нова держава постає тільки в перемозі над своїми сусідами.

Згадаймо ставання Німеччини вже у XIX сторіччі. Для об'єднання німецьких земель були потрібні війни на півдні, півночі й заході. «І на чотири боки шаблі». Україна Богдана Хмельницького мала подолати щонайменше Польщу, Туреччину й Москву. Вона це здійснювала. Військово вона змагалася з Польщею й Туреччиною. Було актом державного розуму спробувати скорити Москву іншими методами. Коли ми говоримо про нашу сучасність, ми добре знаємо, що війни ведуться різними методами, що вони бувають гарячі й холодні, що вони тривають і коли підписано мир і коли миру підписати не можна. Чому ми не хочемо зрозуміти цього для XVII сторіччя?

Навіть військово Переяслав не був кінцем боротьби.

Після нього Україна розгромила Москву під Конотопом у липні 1659 року і була розбита на полтавських горбах у липні 1709 року.

Тим більше тривала боротьба в культурі.

Якщо і там Україна зазнала поразки, то це сталося не через переяславські умови, а насамперед — із причин, закладених у самому українському житті того часу.

1) — Політично і військово Переяслав став початком поразки

тому, що

2) — різні українські кола втягали Москву в Україну, намагаючися використати її проти своїх унутрішніх ворогів.

Повне розуміння цього приписується ще Мазепі.

1) — Хіба нагадати про звернення Інокентія Ґізеля, або Лазаря Барановича, або багатьох інших — прислати московських стрільців в Україну?

Або про те, що

2) — коли Дем'ян Многогрішний хитнувся від Москви, його заарештувала не Москва, а таки група київської старшини, що дійшла була навіть до того, що просила дати на гетьмана «боярина великороссийских людей»?

Комплекс Кочубеївщини — і тільки він — уможливив Москві здобувати чимраз більше позицій в Україні.

— Розріст цього комплексу змусив Мазепу до суворої конспірації, що не дала йому змоги військово підготуватися до бою під Полтавою.

Бій під Полтавою виграв Росії не Петро I, а українські Кочубеї.

Само зрозуміло, Петро й Росія влучно використали це, як використовували всі подібні нагоди, що їх не бракувало.

— Про причини самого комплексу Кочубеївщини хай говорять історики й психологи. Він живе й досі.

Культурно Переяслав став початком поразки з глибших причин.

Культурне завоювання переможеною нацією нації-переможця в принципі можливе.

1) — Колись подолана римськими легіонами Греція завоювала культурно Рим.

2) — Германці в Італії, Франції, Іспанії були культурно завойовані Римом, наслідком чого є сучасні романські народи.

Передумовою для культурного завоювання нації-переможця є, одначе, культурна перевага переможеної нації на всьому полі бою, себто в усій культурі.

— Цієї передумови бракувало українській культурі XVII сторіччя.

Доба бароко — одна із золотих діб нашої культури. Архітектурні споруди Мазепи, проповіді того часу, початки театру, різьба й малярство, початки гравюри — лишилися у сторіччях, вони і в наш час впливають на українське мистецтво. Однак вони мали свою стелю.

Українська культура доби бароко була суто церковна.

Культура була при церкві, і церква означала культуру.

Поки так було і в Росії, українська культура була в наступі.

Ми бачили, що вона завоювала церкву, мовно-богословську освіту й науку, зв'язані з релігією мистецтва.

Та цього було мало для XVIII сторіччя

— доби секуляризації науки, мистецтва, культури в цілому.

Європа вже не жила церковною культурою, Петро I іще використовував Яворського й Прокоповича як діячів церкви.

Але він уже дивився на Захід, щоб украсти звідти потрібні йому елементи нової технічної культури.

Потай вирушає він до «люторів», переодягнений теслею, щоб опанувати секрети техніки.

У наш час ці функції виконують люди нижчих рангів, але суть лишилася та сама:

— використати технічну культуру Заходу для зміцнення варварських основ своєї держави.

Серед «птахів гнізда Петрового» ми знайдемо чимало німців, чимало росіян, але не українців.

1) — Бій під Полтавою Петрові виграла українські Кочубеї.

Але

2) — Петро справді виграв бій на культурному фронті тим, що він відгородив Україну від Заходу.

Зв'язок ішов через новозасноване вікно в Європу, а радше пролаз — Санктпiтербурх, не через Київ.

У Києві тим часом лишили Академію більш-менш як вона була. Вона була безпечна.

1) — Хто не йде вперед, відстає.

2) — Відставання було безнадійне.

3) — Тоді як російська культура свою церковну сторону доповнювала новою, технічно-світською, українська лишалася на старому місці.

4) — Так вона ставала старомодною. Старомодність означає смішність. Смішність убиває культуру.

Остання постать цієї культури в її незайманому вигляді був у 1760-х роках Арсеній Мацієвич, єпископ Ростовський.

1) — Він із дивовижною впертістю боронить програну справу — незалежність церкви від держави.

2) — Для нього світ обмежений рамками церковного життя.

Смішний, надокучливий, він на домагання Катерини II стає перед суд єпископів, його засуджують до ув'язнення в монастирі, але він не вгамовується й там. І 1767 року його переводять до талліннської фортеці, де він доживає віку, позбавлений навіть власного ім'я. Наказом Катерини в'язня іменують Андрій Враль. Захід, до якого, здається, не додумалося навіть МВС. Дата ув'язнення Мацієвича невинно збігається із датою скасування Гетьманщини.

Це була одночасна ліквідація початого в Переяславі українського наступу

— політично на Україні,

— культурно — в Росії.

Відгомони переяславської концепції українського культурного наступу на Росію лунають і геть пізніше.

Хіба що інше

1) — трагедія Гоголя, що пішов завойовувати Росію для українського морального кодексу, для українського розуміння мистецтва, чиє мораліте про мертві душі було пласко сприйняте різними Белінськими як облічительная література, чиї «Вибрані місця із листування з друзями», куди Гоголь уклав усю свою душу, були висміяні й несприйняті?

І тому — природний вислід трагічного непорозуміння — спалення Гоголем його рукопису і майже самоспалення — так близько від Маросейки, у Москві на Нікітському бульварі, і так близько до двосотих роковин Переяслава — в лютому 1852 року.

Або

2) — на початку революції спроба українських комуністів «влитися» в російську суттю комуністичну партію, щоб «розлитися й залити» її?

Завжди те саме

1) — універсалістична концепція, надія на свої сили, на свою перевагу, обмеженість цієї переваги тим провінціальним станом, у якому перебуває або в якому тримають Україну,

2) — і поразка, і трагедія.

Але в глибині найбільшої поразки, коли Україна втратила рештки політичної незалежності, коли літературною мовою України стала російська, що нею писали, скажімо, Капніст і автор «Історії Русів», що нею намагався писати Сковорода, — тоді починається перегляд переяславської концепції.

Капніст починає його протестом проти російської держави в ім'я української людини:

*«Под игом тяжкия державы
потоками льют пот кровавый
и зляе смерти жизнь ведут».*

«Історія Русів» відроджує елементи українського державництва. Приходить Шевченко, що синтезує ці елементи, споює їх з новим універсалізмом — кирило-методіївський панславізм із центром у Києві (всякий здоровий рух хоче набрати рис універсалізму, питання тільки в тому, щоб заради цього не жертвувати своїм власним). Подальшу історію вже знають читачі, вона пишеться щодня далі.

Три страшні вороги українського відродження

1) — Москва,

2) — український провінціалізм і

3) — комплекс Кочубеївщини

— живуть і сьогодні.

1) — Запекла ненависть Михайла Драгоманова не знищила українського провінціалізму.

2) — Запекла ненависть Дмитра Донцова не знищила Москви.

3) — Запекла ненависть В'ячеслава Липинського не знищила комплексу Кочубеївщини. Сьогодні вони панують, і вони урочисто справляють ювілей Переяслава.

Москва підкреслює «русько-українские культурные связи».

Не будемо їх заперечувати. Вони були і є. Хіба солдати по два боки лінії фронту не пов'язані між собою? Вони зв'язані на життя і смерть.

Історія культурних зв'язків між Україною і Росією — це історія великої і ще не закінченої війни.

Як усяка війна, вона знає наступи і відступи, знає перекинчиків і полонених. Історію цієї війни треба вивчати. Чому б не видати солідну збірку праць про українсько-російські культурні зв'язки як вони були, а не як їх препарує Москва чи наш власний провінціалізм?

Ми не маємо підстав святкувати Переяслав. Він став початком великої трагедії народу і безлічі індивідуальних трагедій.

Але ми не маємо підстав і соромитися Переяслава.

Він мусів бути, він показав наші хиби, але він показав і глибину нашої життєвості.

Сьогодні роковини Переяслава святкують вороги України.

Я пригадую:

— 1913 року вся Росія урочисто відзначала тристаліття дому Романових. Голосно і бучно.

Що сталося з домом Романових за чотири роки по тому — всім відомо.

Бостон, 1954, Author Юрій Шевельов, Випуск газети №: №240, (2011)

Рубрика, Українці - читайте!

№ 1.413-1

Паризька декларація: Надійні гарантії безпеки для міцного й тривалого миру в Україні

2026-01-06

Члени **Коаліції охочих**, Україна та Сполучені Штати Америки зібралися сьогодні в Парижі.

Ми всі підкреслили нашу відданість справедливому й тривалому миру в Україні відповідно до принципів Статуту ООН та привітали досягнутий прогрес, зокрема під час обговорень між американцями, українцями, європейцями та іншими партнерами.

Зокрема, Коаліція чітко заявила, що здатність України захищати себе має вирішальне значення для забезпечення майбутньої безпеки України та колективної євроатлантичної безпеки. Ми підтвердили, що забезпечення суверенітету й тривалого миру в Україні має бути невід'ємною частиною мирної угоди і що будь-яке врегулювання має бути підкріплене надійними гарантіями безпеки для України.

Ми готові взяти на себе **зобов'язання** щодо системи політично та юридично **зобов'язувальних гарантій**,

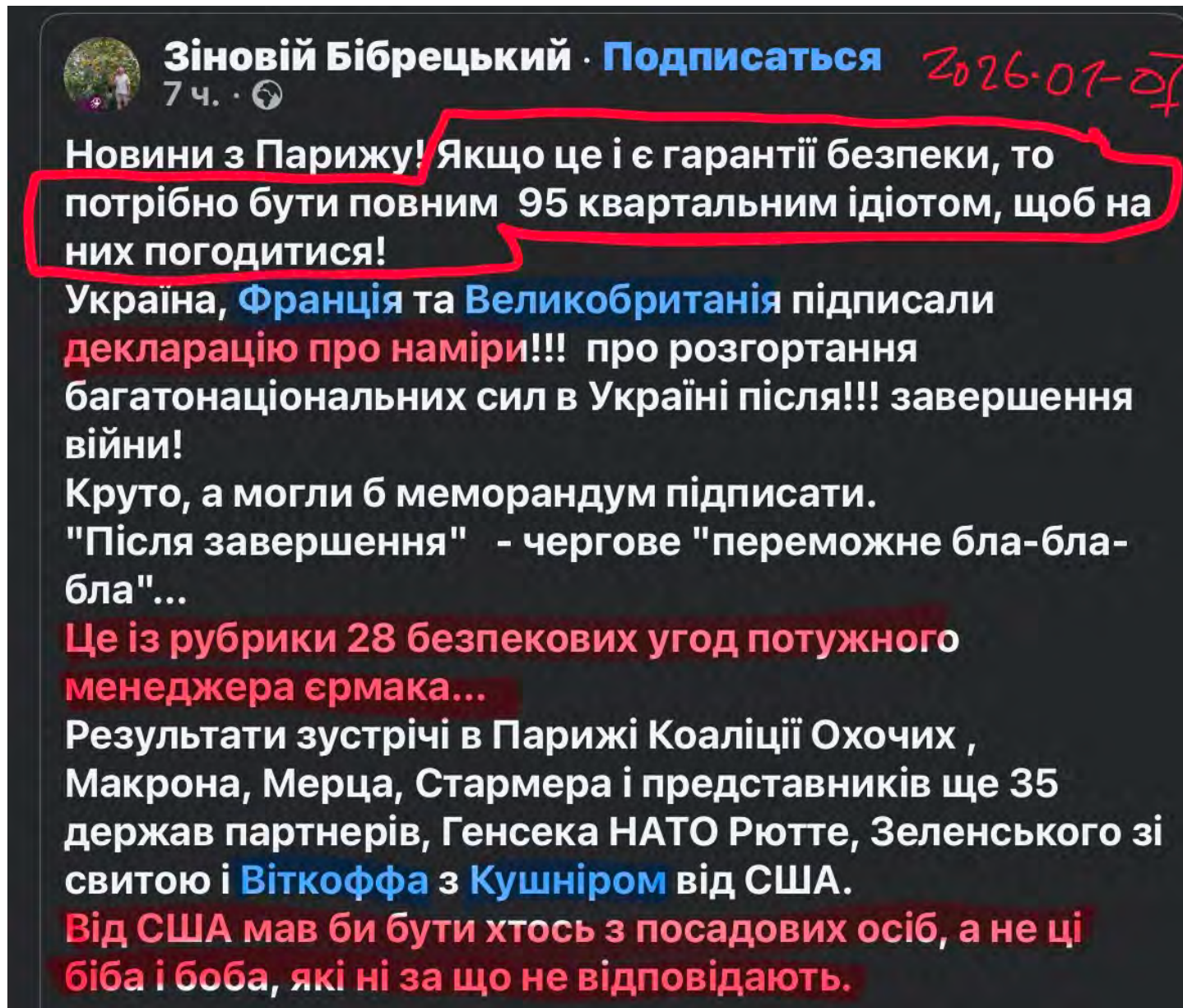
— які будуть активовані **після** набрання чинності **режимом припинення вогню**, на додаток до **двосторонніх безпекових угод** та **відповідно до наших належних правових і конституційних процедур**.

Вони **міститимуть такі компоненти**:

1. **Участь у запропонованому США механізмі моніторингу та верифікації припинення вогню.** Буде створено систему безперервного та надійного моніторингу припинення вогню, включно з внесками від членів Коаліції охочих. Коаліція охочих буде представлена у Спеціальній комісії, яка буде створена для розгляду будь-яких порушень, визначення відповідальності та встановлення заходів для виправлення ситуації.
2. **Підтримка Збройних Сил України:** Коаліція домовилася продовжувати надавати Збройним Силам України критично важливу довгострокову військову допомогу та озброєння для забезпечення їхньої стійкої боєздатності, оскільки вони залишатимуться першою лінією оборони та стримування. Це охоплюватиме, але не обмежуватиметься зазначеним: довготермінові оборонні пакети; підтримку фінансування закупівлі зброї; продовження співпраці з Україною щодо її державного бюджету для фінансування Збройних Сил; доступ до оборонних складів, які можуть надати швидку додаткову допомогу в разі майбутнього збройного нападу; надання практичної та технічної підтримки Україні в будівництві оборонних укріплень.
3. **Багатонаціональні сили для України,** сформовані шляхом внесків країн – учасниць Коаліції з метою підтримки відновлення Збройних Сил України та забезпечення стримування. Було проведено скоординоване військове планування з метою підготовки заходів щодо забезпечення безпеки в повітряному просторі, на морі та суходолі, а також відновлення Збройних Сил України. Ми підтвердили, що ці заходи повинні бути суворо імplementовані на прохання України після того, як відбудеться надійне припинення воєнних дій. Ці елементи будуть здійснюватися під керівництвом Європи, за участю також неєвропейських членів Коаліції та із запропонованою підтримкою США.
4. **Зобов'язання щодо надання підтримки Україні з метою відновлення миру у разі майбутнього збройного нападу з боку Росії.** Ми домовилися остаточно узгодити зобов'язання, що визначають наш підхід до надання підтримки Україні та відновлення миру й безпеки у разі майбутнього збройного нападу з боку Росії. Ці зобов'язання можуть охоплювати використання військових можливостей, розвідувальної та логістичної підтримки, дипломатичних ініціатив, запровадження додаткових санкцій.
5. **Зобов'язання поглиблювати довгострокове співробітництво з Україною у сфері оборони.** Ми домовилися продовжувати розвивати та поглиблювати взаємовигідну співпрацю з Україною у сфері оборони, включно з навчанням, спільним виробництвом в оборонній промисловості, зокрема з використанням відповідних європейських інструментів, та співробітництвом у сфері розвідки.

Ми також вирішили створити координаційну групу США – Україна – Коаліція в оперативному штабі Коаліції в Парижі.

№ 1.413-2

№ 1.414

Огляд... Сьогодні ми поговоримо про російські резерви, адже на початку нового 2026 року це питання, на мою думку, є досить актуальним

2026-01-07

Машовец

1. Отже, протягом 2025 року гш рф планував сформувати та розгорнути низку ДОДАТКОВИХ формувань у складі своїх основних оперативно-стратегічних угруповань військ (УВ), що діють на території України, з метою подальшого збільшення загальної чисельності та, відповідно, наступальних можливостей усієї своєї «Об'єдинённой группировки вс рф на юго-западном твд». Водночас більшість із них мали стати стратегічним резервом російського командування.

Загалом у 2025 році російське командування планувало розгорнути близько 17 формувань рівня «дивізії» та до 9 формувань рівня «бригада».

Однак реалії нинішньої війни суттєво змінили ці плани.

За минулий рік ворог зміг сформувати та розгорнути лише 4 нові дивізії:

- (1) - 68-ма мотострілецька дивізія (мсд) у складі 6-ї загальновійськової армії (ЗВА)
- (2) - 71-ша мсд, у складі 14-го армійського корпусу (АК)
- (3) - 55-та дивізія морської піхоти (дмп) у складі Тихоокеанського флоту (ТОФ)
- (4) - 120-та дмп у складі Балтійського флоту (БФ).

Варто зазначити, що з чотирьох сформованих дивізій щонайменше 3 знаходяться у складі «Ленинградского военного округа» (ЛенВО) та Балтійського флоту. Враховуючи той факт, що раніше, у 2024 році, у складі ЛенВО було сформовано новий армійський корпус (АК) — 44-й АК (до складу якого входить ще одна нова дивізія — 72-га мсд), а також збільшено організаційно-штатну структуру і чисельність всієї 6-ї ЗВА, можна зробити висновок, що у стратегічних планах російського командування північно-західний стратегічний напрямок, разом із південно-західним (українським) вважається одним із найбільш ймовірних і потенційних «театрів воєнних дій» (твд), причому, в певній мірі, недалекому майбутньому.

Тут, власне, розгорнуті 6-а ЗВА та зразу 3 армійські корпуси — 11-й, 14-й і 44-й АК, і принаймні один із них планується реорганізувати у 2026-2027 роках у ще одну загальновійську армію (ймовірно, це буде 11-й або 14-й АК).

«Реалії війни», про які я згадував вище, сприяли тому, що формування та розгортання решти російських дивізій, очевидно, було російським військовим командуванням відкладено на період 2026–2030 років (мова йде про 9 мотострілецьких, 2 артилерійські, 1 повітряно-штурмову та 1 берегової оборони дивізії), а також про цілий ряд окремих бригад.

- (1) Наскільки я розумію, у найближчому майбутньому російське командування все ще планує прискорити формування цих з'єднань:
- (2) - У складі ЛВО - ще одна артилерійська дивізія
- (3) - У складі «Центрального военного округа» (ЦВО) — дві мотострілецькі дивізії відповідно на базі 15-ї та 74-ї окремих мотострілецьких бригад (омсбр) — тобто у складі 2-ї та 41-ї ЗВА, кожна з яких отримає власну мотострілецьку дивізію.
- (4) - У «Московском военном округе» (МВО) також дві мотострілецькі дивізії відповідно: одна на базі 27-ї омсбр, ймовірно, увійде до складу 1-ї танкової армії (ТА), а ще одна — до іншого армійського корпусу, що формується в складі МВО
- (5) - Також, у складі «Восточного военного округа» (ВВО), очевидно, ще 2 мотострілецькі дивізії будуть сформовані на базі двох бригад її 5-ї ЗВА — 57-ї та 60-ї омсбр (цілком можливо, що одна з них залишиться у складі 5-ї ЗВА разом із вже існуючою 127-ю мсд, а інша буде передана іншій армії ВВО — наприклад, до складу 29-ї ЗВА).
- (6) - Найпотужніше посилення російських військ новими формуваннями планується в «Южном военном округе» (ЮВО), який спрямований саме проти України. Зокрема, у складі колишніх «армійських корпусів народної міліції», а нині загальновійськових армій цього округу (3-тя та 51-а ЗВА), планується одночасно розгорнути 3 мотострілецькі дивізії (на базі 123-ї та 114-ї омсбр відповідно). Крім того, у складі цього округу, найімовірніше, планується сформувати ще одну артилерійську дивізію та дивізію берегової оборони (88-а дбо), для формування якої, найімовірніше, буде використана 126-та окрема бригада берегової оборони (обрбо).
- (7) - У складі повітряно-десантних військ (пдв) вс рф також планується сформувати та розгорнути ще одну дивізію — 103-тю десантно-штурмову дивізію (дшд). Ймовірно, для цього буде використаний один із десантно-штурмових полків (дшп) існуючої 76-ї дшд.

Вся це «громадьйо» планів російського командування, ймовірно, доповнюється його намірами найближчим часом сформувати й низку бригад.

Зокрема:

- (1) - До 3-х десантно-штурмових бригад у складі 76-го десантно-штурмового корпусу (ДШК), які, очевидно, будуть сформовані на базі полків 7-ї та 76-ї дшд.

- (2) - Щонайменше 2 артилерійські бригади (абр). Одна (355-та абр), ймовірно, стане частиною 34-ї артилерійської дивізії МВО, друга — увійде до складу артилерійської дивізії, що формується в ЛенВО.
- (3) - Дві ракетні бригади (рбр), як «штатні» для 25-ї ЗВА (МВО) та 18-ї ЗВА (ЮВО)
- (4) - Та дві окремі розвідувальні бригади (орвбр) для армійського комплексу перетренованих армій ЮВО — 3-ї та 51-ї ЗВА.

Питання подальшого формування дивізій морської піхоти (дмп) на основі двох окремих бригад морської піхоти (обрмп) відповідно — 40-ї та 61-ї обрмп поки залишається відкритим. Адже, найімовірніше, їх доведеться сформувати за рахунок наступного «перенесення» формування інших дивізій і бригад, перелічених вище. Іншими словами, я дуже сумніваюся, що саме у 2026 році російське командування завершить процес формування «по дивізії морської піхоти для кожного з своїх флотів».

2. Тепер перейдемо від «лякаючих» ПЛАНІВ російського командування щодо розгортання його стратегічних резервів до менш загрозливих реалій сучасної війни.

(1)

По-перше, я вже писав вище, що плани щодо розгортання стратегічних резервів і РЕАЛЬНІ можливості російського командування в цій сфері у 2025 році явно суттєво розійшлися в різних напрямках.

Середні щоденні втрати російських військ (як санітарні, так і безповоротні, включно з полоненими та «зниклими безвісти»), залежно від інтенсивності бойових дій, значно коливалися протягом року — від 850 до 1150 в\сл (наприклад, британська військова розвідка оцінила загальні втрати російських військ з початку до середини минулого року, станом на червень, у 230-236 тисяч).

Враховуючи, що за весь 2025 рік російське командування змогло «законтрактувати» на війну близько 400-405 тисяч «тушок», основні причини згаданого відтермінування формування та розгортання основної кількості російських стратегічних резервів стають цілком зрозумілими.

Адже у 2025 році вороже командування мало достатньо свіжого особового складу, майже «під обріз» і лише для того, аби компенсувати втрати, а також дуже плавно і дуже повільно збільшувати кількість своїх стратегічних групувань, розгорнутих на території України, відповідно до принципів реалізації своєї стратегічної концепції. Тож, в такому разі звідки може взятися «вибуховоподібне» формування НОВИХ резервних дивізій і бригад? У цьому

сенсі російське командування мусило задовольнятися можливим мінімумом (4 дивізії) і «відкласти» решту на кращі часи.

(2)

По-друге, у поточному 2026 році, якщо ці причини (тобто розмір середньостатистичних щоденних втрат російських військ на фронті та обсяги їхньої «контрактної мобілізації», а цього року російське командування планує «залучити» близько 410 тисяч нових «героїв ес-ве-о») залишаться, то ситуація з російськими резервами навряд чи зміниться кардинально.

За оцінками (як «закритими», так і відкритими) низки експертів, цього року російське командування навряд чи зможе «нашкребти» понад 70 тисяч «тушок» для своїх стратегічних резервів. Цього явно недостатньо для ВСЬОГО списку дивізій і бригад, ЗАПЛАНОВАНИХ для розгортання. Це означає, що їх знову, з часом, доведеться відкласти.

І якщо припустити, що обсяги втрат російських військ можуть різко зростати (а це цілком ймовірно, адже російське командування явно планує «наступати будь-якою ціною»), особливо враховуючи, що відповідно до поточної оперативно-стратегічної ситуації воно стикається з недвозначною потребою штурмувати низку досить значних населених пунктів, читай «вузлів оборони» ЗСУ, що само по собі, за замовчуванням, різко збільшує втрати атакуючого), тоді формування стратегічних резервів у «ри-фи» загалом може набути, скажімо, досить тривалий характер.

(3)

По-третє, російські дивізії досить суттєво відрізняються одна від одної. Одна справа — мати «стару» повноцінну професійну дивізію (а також, таку саму бригаду), й зовсім інша — мати «нову», так би мовити, «усечьонную» (або, як зараз модно казати в російських штабах, «штурмову»), де багато піхоти, достатньо артилерії (хоч, а не завжди), але дуже мало танків і бронетехніки, а спеціальні підрозділи та підрозділи забезпечення (як бойового, так й тилового) — або скорочені до мінімуму, або взагалі відсутні.

Я вже писав, що в низці випадків, коли йдеться про формування нових частин і з'єднань російських військах, їхня організаційна і штатна структура, озброєння та оснащення, виглядають, скажімо так, досить «дивно». Типова «нова» російська мотострілецька дивізія — це купа стрілецьких\мотострілецьких батальйонів, які пересуваються або на старих «маталигах» (тягачах МТ-ЛБ), або на «підручних машинах» незрозумілої етимології, з обов'язковими «штурмовими ротами-взводами» в кожному з них, у кращому випадку кілька танкових рот, 1-2 артилерійські дивізіони (іноді, все ж-таки зустрічається артилерійський полк), мінімальна протиповітряна оборона (не більше ніж зрідна дивізію, або навіть пара батарей). Вантажівок

і спеціальних транспортних засобів мало (кожна «бортова» вантажівка – майже, «на вагу золота»), але є багато мотоциклів, китайських і саморобних баггі, «буханок» тощо.

Очевидно, що таку дивізію, яка «адаптована» до інтенсивних піхотних «накатів», легша, швидша і простіша у формуванні, ніж стандартна повнокровна.

За дуже обережними і дуже приблизними розрахунками, для формування всіх ЗАПЛАНОВАНИХ стратегічних резервів у поточному 2026 році і в нормальній, а не скороченій чи адаптованій формі, російському командуванню знадобиться ДОДАТКОВО (тобто окрім постачання до фронту):

- (1) - щонайменше 68-70 тисяч осіб
- (2) - десь до 490-500 танків (вони виробляють 340-350 одиниць нових на рік, а «старі» з баз зберігання майже закінчились)
- (3) - від 1040 до 1100 бойових броньованих машин (з ними ситуація дуже схожа на ситуацію з танками)
- (4) - до 560-570 одиниць артилерійських «стволів» + щонайменше 200 РСЗВ
- (5) - Ну, і щонайменше 24 пускові установки (ПУ) оперативно-тактичного ракетного комплексу (ОТРК)

Я дуже сумніваюся, що все це саме по собі «впаде на російську армію», як мана з небес.

Особливо тоді, коли в самій «ри-фи» нинішня фінансова ситуація для «пошуку» ДОДАТКОВИХ, окрім фронту, ресурсів, зараз не є особливо сприятливою.

Отже, очевидно, що

— в поточному 2026 році її командування, ймовірно, буде змушене або продовжувати дуже повільно формувати «скорочено-адаптовані» з'єднання для власних стратегічних резервів, або знову відкласти цей цікавий, але досить виснажливий процес на більш сприятливий час.

№ 1.416

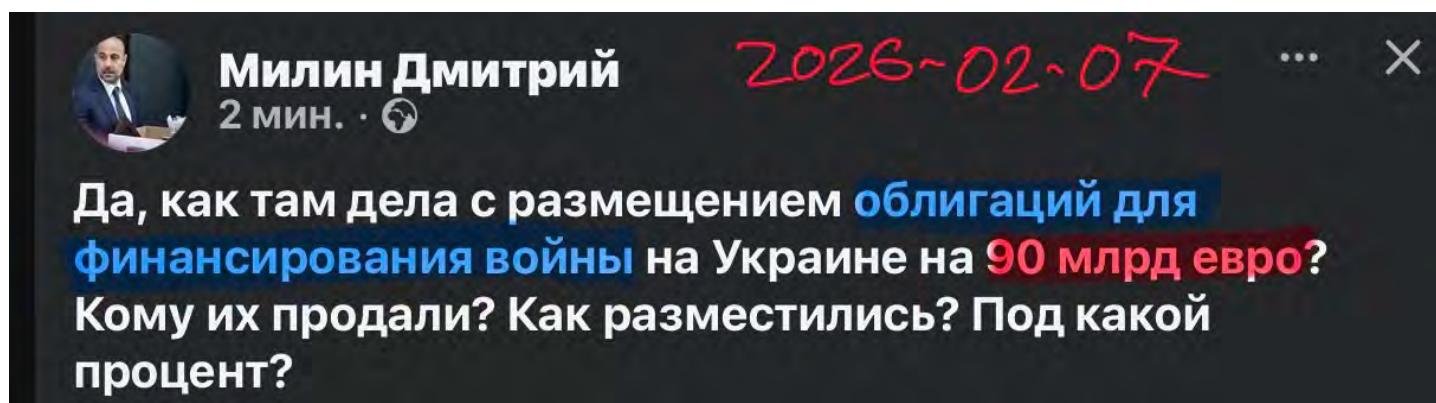

Рис 1

Милин Дмитрий

9 мин. · 🌐

...

Союзники Украины согласовали **декларацию о гарантиях безопасности**. Париж, Лондон и Киев подписали соглашение по **размещению войск** в Украине **после завершения войны**.

США не подписали даже (!!!) декларацию!

Рис2

Милин Дмитрий

12 мин. · 🌐

2026-02-07

...

["Бесплатный сыр только в мышеловке"]

Смотря на **Венесуэлу** можно понять, **как будут требовать исполнения сделки с Трампом по ресурсам Украины**. И да, это реальность, а не тупые фантазии про "добрый Запад против злой России", которыми кормили украинцев столько лет. **Украина вернет всё, что в неё вложили с огромными процентами, а потом заплатит еще.**

Рис3

Трамп: "Я рад объявить, что временные власти Венесуэлы передадут США от 30 до 50 миллионов баррелей высококачественной нефти, находящейся под санкциями.

Эта нефть будет продана по рыночной цене, а полученные средства будут находиться под моим контролем, чтобы гарантировать их использование на благо народов Венесуэлы и США"

Donald J. Trump

@realDonaldTrump

I am pleased to announce that the Interim Authorities in Venezuela will be turning over between 30 and 50 MILLION Barrels of High Quality, Sanctioned Oil, to the United States of America. This Oil will be sold at its Market Price, and that money will be controlled by me, as President of the United States of America, to ensure it is used to benefit the people of Venezuela and the United States! I have asked Energy Secretary Chris Wright to execute this plan, immediately. It will be taken by storage ships, and brought directly to unloading docks in the United States. Thank you for your attention to this matter!

Рис 4

№ 1.417

«Петлюрівщина» як недалеке майбутнє України

2013-06-21

Юрій Романенко

Наступний виток новітньої історії України безперечно неситиме «петлюрівський» характер.

Наступний виток новітньої історії України безперечно носитиме «петлюрівський» характер. Випадково, але симптоматично Юрій Луценко нещодавно брякнув про Сімона Петлюру, як про “героя України”. Декілька міркувань щодо нашого недалекого майбутнього у зв'язку з цим.

Я вже не раз говорив, що ми відтворюємо певний алгоритм в історії України, розуміючи які краще бачиш сьогодення. Схематично розглянемо нашу сучасну історію.

Відхід Леоніда Кучми у 2004 році був майже як зречення царя Миколи Другого у 1917 році.

Наступний режим утилізує залишки попереднього режиму.

Проміжне ланка, необхідне появи нового соціального організму. Такі собі черви, що копаються в гною. Хоча об'єктивно сам Кучма утилізував спадщину СРСР і майже міг повторити вдалу долю Маннергейма. Але тут дуже багато міркувань може бути, тому спростимо схему і зробимо Кучму стартовою точкою. Тим більше що для незалежної України він фактично такий і був, оскільки адаптував систему радянської держави до нових реалій 90-х.

Режим Віктора Ющенка, який прийшов на зміну, функціонально продовжив лінію на утилізацію спадщини режиму Кучми надбудованого над радянськими інфраструктурами (економічної, гуманітарної, силової тощо).

Тому Ющенко виглядав як Центральна Рада та внутрішньо прагнув повторити її трагічну долю. Звідси любов до всього напускного-трагічного, отаманщини. І в тому, і в іншому випадку результат очевидний. Рано чи пізно на місце слабого в організаційному плані суб'єкта приходить сильніший. Як відомо, природа порожнечі не терпить, а також як і населення з елітами, які прагнуть якогось упорядкування життя, інакше кажучи, до порядку.

Такою фігурою став Павло Скоропадський (у нашому випадку Янукович).

Зі Скоропадським головна проблема була в тому, що він прийшов на багнетах німців, як наслідок, виявився маріонеткою, яка викликала ненависть низів, монархістів, що тяжіють до лівизни та анархізму, а опора на клас великих власників не могла бути міцною (нічого не нагадує?).

У наш час форми окупації тонші, але Янукович, звичайно ж, суб'єктивніший, ніж Скоропадський.

Однак

— він убив свою перспективу, відразу зробивши помилку в 2010 році, обмеживши базу режиму великими власниками.

У результаті до літа 2013 року ми маємо ситуацію подібну до літа 1918 року з погляду перспектив.

Звичайно, я спрощую дуже сильно, але мова історичних аналогій дозволяє

1) — по-перше, швидше донести думку,

2) — по-друге, простіше маніпулювати свідомістю, оскільки грає на стереотипах, тому знову ж таки швидше доноситься думка.

Так ось, наша велика опозиційна трійка не дарма любить Петлюру та інших лузерів «націонал-визвольних змагань».

Незважаючи на те, що вони взагалі неясно уявляють, хто були ці люди, що рубали один одного на бурякових полях Полтавщини, Вінниччини та Дніпропетровщини у 1918-1920 рр., вони підсвідомо відчують з ними зв'язок, як героїня Ріплі у сазі «Чужий» відчувала незримий зв'язок з інопланетними виродками, які бажали поневолити демократичне людство.

На роль сучасного Петлюри найкраще, звичайно ж, претендує Юлія Тимошенко.

— До речі, Симон Петлюра при Скоропадському теж сидів Як кажуть, поганий той Петлюра, який не постраждає трошки в катівнях режиму, що прогнів за «трудовий народ».

Справді, Петлюра відповідає духу та вчинкам наших опозиціонерів.

Такий же харизматичний тактик гуманітарного типу, не здатний побачити далі кроку-двох, тому вічно блукає між двома-трьома ворожими вогнями.

Втім, не без талантів соціальної маніпуляції, коли палке слово, що потрапляє в розлючені маси, дає моментальний сплеск соціальної енергії, здатної знести все на своєму шляху.

— Ось 18 червня, коли на полях агрофірми Корнацьких точилася боротьба з рейдерами, то мені це нагадало історії, коли селяни стріляли гетьманських найманців, які використовуючи багнети німців, забирали врожай.

Як відомо, все закінчилося повстанням у листопаді-грудні 1918 року. До речі, у нас президентські вибори також будуть у холодну пору.

Наша опозиція сьогодні такий собі «колективний Петлюра», який вагається разом із хвилями народного невдоволення.

— Але немає глибини, немає волі, немає глибокого розуміння моменту.

Роздуми Луценка у «Лівому березі» — тьмяне втілення цієї інтелектуальної та владної нездатності українських популістів народити щось системне. І знову ж таки симптоматично, що вони саме Луценка рушили на ідеологічні позиції.

— Неглибокий Луценко, що нахопився у в'язниці цитат із великих класиків, якнайкраще підходить для цієї напівграмотної квазі-еліти в ролі тлумача квазі-смислів, якими вони хочуть наповнити народ, що опустився в дрімуче невігластво під гнітом олігархів.

Тому я не виключаю перемоги Кличка у зв'язці із сучасними «петлюрівцями», або Яценюка з ними ж.

Загалом навіть неважливо, хто з них переможе і я навіть не здивуюся, якщо в них вистачить розуму створити свою «Директорію».

Все це неважливо тому, що підсумок буде таким самим, як і після приходу Петлюри до Києва 1919 року.

А ось результат важливий. — Тому що він

— принесе з собою **хаос, який вимагатиме залізну руку, залізних вождів та жертви, як плату за наведення порядку.**

Щодо Януковича, то свою роль він уже зіграв, як і Скоронадський.

Він приніс ні порядку, ні справедливості.

Лише заглибивши яму, яку всі дружно риють.

№ 1.418

Денис Шмигаль | Міністр оборони України

2025-12-18

Нарощуємо поставки протишахедних засобів для воїнів. У грудні АОЗ Міноборони передає до війська в середньому майже 950 дронів-перехоплювачів на добу.

Рис1

Денис Шмигаль

3 ч. · 🌐

2026-07-07

...

Понад **1500** протишахедних **дронів на добу** — у грудні-січні міноборони **вийшло** на високий середній показник у **постачанні** перехоплювачів для війська.

Це дозволило суттєво наростити спроможності підрозділів у протидії повітряним цілям на різних рівнях — від переднього краю до захисту тилівих регіонів.

Окремим інструментом посилення спроможностей стала робота маркетплейсу зброї DOT-Chain Defence. Через платформу військові підрозділи замовили та отримали понад 7 тисяч дронів-перехоплювачів тактичного рівня, що дозволяє оперативно закривати потреби без очікування централізованих поставок.

Дрони-перехоплювачі сьогодні є критично важливим елементом багаторівневої протиповітряної оборони.

Вони дають змогу:

- зберігати дороговартісний ракетний ресурс ППО, використовуючи більш економічні засоби ураження;
- підвищувати щільність протидії БПЛА без перевантаження систем ППО;
- забезпечувати фронт ефективними рішеннями для захисту особового складу, техніки та логістики.

Рис2

№ 1.419

Zelenskiy / Official ✓

Сьогодні вже була перша доповідь Рустема Умерова щодо роботи української переговорної команди у Франції. Відбудеться чергова сесія перемовин із представниками Президента Сполучених Штатів, і це вже третя сесія таких перемовин за два дні.

Розраховуємо, що будуть обговорені, зокрема, **найскладніші питання** з базової рамки щодо закінчення війни, а саме – питання щодо **Запорізької атомної станції і територій**. Також доручив команді обговорити можливі формати зустрічей на лідерському рівні між Україною, іншими державами Європи та Сполученими Штатами.

Україна не ховається від найскладніших питань і ніколи не буде перепорою для миру. Мир має бути **достойним**. І це залежить від партнерів – чи **забезпечать вони реальну готовність Росії закінчити війну**. За підсумками цього дня очікую детальну доповідь від нашої переговорної команди. Україну сьогодні представлятимуть на зустрічах Рустем Умеров, Андрій Гнатів, Кирило Буданов, Сергій Кислиця, Давид Арахамія та Олександр Бевз.

1.05K

304

95

20

t.me/V_Zelenskiy_official/17593

82.4K

Jan 7 at 12:14

№ 1.420

ЗЕ — ОКУПАЦІЯ

2026-01-07

Вікторія Самборська

Люди, які ейфорійно радіють «сильним/потужним» призначенням в офіс президента (Буданов, Кислиця, Кулеба..), придурашено радіють посиленню антиконституційної моделі.

Офісопрезидентська республіка замість того, аби канути в Лету з її творцем Єрмаком, навпаки:

1) — **бетонується серйозними дядьками,**

які

2) — **не посоромилися зі своїми репутаціями й достоїнствами прийти на готову потвору, ще й використовувати аномально роздуті повноваження офісу президента задля зміцнення одноосібного й незвітного правління з закосом під націонал-патріотизм, шкурно обґрунтований.**

Замість зламати хребет офісопрезидентській почварі – її посилюють армопоясами і корсетами.

А це значить:

— ця влада не мислить свого політичного буття без антиправової онкології в вигляді органу-наросту, який на себе перебрав функції й уряду, й парламенту, й усіх галузевих відомств, докупи взятих.

2026 рік стане роком остаточної інституціоналізації токсичної офісопрезидентської моделі, яка не має жодного стосунку до західних демократій.

- (1) Далі сильна рука.
- (2) Далі голограма суперлідера.
- (3) Далі «держава – це я».
- (4) Далі обнулений парламентаризм.
- (5) Далі кишенькове кривосуддя.
- (6) Далі ліквідовані медіа.
- (7) Далі підім'ятий держменеджмент.
- (8) Далі концентрація влади.
- (9) Далі відсутність бодай мінімальної системи противаг.
- (10) Далі делегування рулити всіма процесами не інституціям, створеним для цього Основним Законом, а ручним виконавцям з органу, в якого народ не зможе спитати, бо не народу ручні пуделі підзвітні.

- 1) — Хтось каже, що це військове послаблення країни в очікуванні підписання перемир'я.
- 2) — Хтось каже, що це вимоги американців і навіть росіян - щоб прибрати яскравих військових із керування.
- 3) — Хтось вважає це черговим етапом підготовки до виборів.

Я думаю, що тут усього потроху. Адже для виборів - не президента, а Зеленського - потрібно, щоб у списку кандидатів не залишилось жодного конкурента.

— І для цього слуги Зеленського внесли поправку до законів, яка напряду забороняє підсанкційним особам реєструватися кандидатами на виборах Президента.

Цим методом збито на даний момент Петра Порошенка, але він не є головним конкурентом Зе.

По всіх опитуваннях, майбутній переможець - Залужний.

І тут (як вчасно!) підкидають зміну голови СБУ Малюка на людину Єрмака, яка на 100% своя і яка точно не буде, як Малюк, відмовлятися надати довідку для накладання санкцій проти будь-якого майбутнього кандидата в президенти.

Шах і мат? Ще ні.

Тема виборів - це для Зеленського.

Але під соусом підготовки до переобрання Зеленського Єрмак йому ще й напарив свою повісточку дня

- послаблення головних військових структур.

І якщо внаслідок ротації в СВР, ГУР та СБУ їх очолять, хоч і люди Єрмака, але професіонали своєї справи, то

— призначення Мішеньки Федорова міністром оборони паралізує діяльність цієї структури мінімум на пів року.

Чи агент Єрмак ФСБ або ГРУ?...

Всі події, починаючи з поїздки Зеленського в Оман, вказують на те, що, окрім облизування Зеленського і під виглядом виконання волі Найвеличнішого, кожна дія Єрмака приносила одночасно і шкоду Україні, і користь Росії.

Це не може бути просто збігом.

- В сухому залишку ми маємо: чергове послаблення сил оборони країни в угоду бажання Зеленського переобратись у будь-який спосіб.
- Зеленський намагатиметься провести абсолютно контрольовані вибори без вибору.
- З голосуванням в «Дії», без реальних опонентів, з діючим єдиними марафоном та іншими порушеннями.

Для цього навіть москва може піти на тимчасове перемир'я.

- Навіть якщо нічого із цього не вийде і ніякого перемир'я не станеться і виборів не буде ще років 5, вертикаль Єрмака Зеленський укріпив, каральні і розвідувальні органи підсилив людьми, більш лояльними до себе, ще й славу реформатора отримає за призначення Федорова.

А розгрібати справжні наслідки цих рокировок будемо ми із вами.

Те, що відбувається останнім часом на Банковій, можна читати не лише як внутрішню боротьбу груп впливу чи спробу заглушити корупційні скандали.

Це може бути сигнал назовні.

Спроба довести Трампу, що:

- (1) — система керована,
- (2) — президент контролює процеси,
- (3) — проблеми — не системні, а кадрові,
- (4) — достатньо поміняти людей, і все запрацює.

Логіка проста і знайома:

- (1) «Дайте мені ще один шанс.
- (2) Я все тримаю під контролем.
- (3) Я заміню одних непрофесіоналів іншими — і результат буде».

Саме так зазвичай поведуться лідери, які відчули, що

— «їх почали оцінювати як фактор ризику, а не як актив».

Але у логіці Трампа кадрові перестановки самі по собі нічого не доводять.

Вони мають значення лише тоді, коли:

- (1) — змінюють результат,
- (2) — пришвидшують рішення,
- (3) — зменшують токсичність,
- (4) — роблять угоду можливою.

Якщо ж:

- (1) — змінюються обличчя, але не механізми,
- (2) — відповідальність залишається розмитою,
- (3) — контроль — декларативним,
- (4) — а результати — відкладеними,

то для Трампа це не «реформи», а імітація керованості.

Кадрові перестановки можуть виглядати як сила.

Але для Трампа сила — це не контроль над людьми, а контроль над результатом.

Він може терпіти імітацію ефективності. Але не нескінченно.

І якщо лідер намагається довести, що «все під контролем», а контроль існує лише в промовах і перестановках — це лише наближає момент, коли контроль почнуть шукати без нього.

Без істерик. Без романтики.

Як завжди — як задачу, яку або вирішують, або змінюють виконавця.

На жаль, від нього сьогодні більше залежить, ніж від нас, бо ми мовчки прийняли модель - «НЕНАЧАСІ».

А тим часом за результатами 2025 року Україна буде офіційно визнана найбільш бідною країною Європи, її ВВП на душу

— населення складе 6,4 тис дол.

Для порівняння цей показник у інших країн:

- (1) Молдова 8,2 тис дол
- (2) Польща 28,4 тис дол
- (3) Італія 43,2 тис дол
- (4) Франція 49 тис дол
- (5) Німеччина 60 тис дол
- (6) Данія 76,6 тис дол
- (7) Норвегія 91,9 тис дол
- (8) Ісландія 92,2 тис дол
- (9) Швейцарія 111 тис дол
- (10) Ірландія 129 тис дол
- (11) Люксембург 146,8 тис дол
- (12) Ліхтенштейн 231,7 тис дол

Летимо у прірву...

Отказ от компромисс, дорого обошёлся.

За год Украина потеряла свыше 6,3 тыс. км² территории, что почти на 2 тыс. км² больше, чем в 2024-м. ВС РФ заняли около 300 населённых пунктов против 189, годом ранее.

Более 70% ТЭЦ выведены из строя, а в крупных городах отключения света длятся по 20 и более часов в сутки. Зеленский и его окружение разворачивали помощь.

Общие потери Украины на фронте перевалили за 1,5 млн человек. Только за 2025 год потери ВСУ оцениваются примерно в 500 тыс. убитых и раненых.

За весь период войны зафиксировано более 450 тыс. случаев дезертирства.

Экономический фон лишь усиливает тревогу. Украина фактически живёт за счёт западных кредитов, при этом государственный долг уже превысил 100% ВВП.

В кулуарах всё чаще говорят, что страна зашла в опасную точку, где военные, социальные и финансовые риски сошлись одновременно. Но вместо переосмысления курса власть продолжает делать вид, что альтернативы нет. И именно это молчаливое упорство сегодня вызывает всё больше вопросов.

Скорого мира не будет Украина, Великобритания и Франция подписали декларацию по развёртыванию многонациональных сил в Украине, после завершения конфликта.

2026.01-07

Как раз то, с чем категорически не согласна Россия.

Польский премьер Туск при этом заявил, что договоренности о конкретных гарантиях каждой страны пока находятся на стадии черновиков.

Это примерно тоже, что и внесение в Конституцию курса Украины в НАТО - альянса и его гарантий это не принесло, но для провоцирования/продолжения войны этого достаточно.

Войска европейцам вводить при этом вовсе не нужно. Конфликт продолжится, даже от подписания такой декларации.

Рис2

№ 1.422

Сергей Дацюк

2 ч. · 🌐

2026-07-08

...

Некротична стадія ресентименту полягає у некротизації габітусу, некротизації колективної пам'яті, неперервних процесах некротизації власної культури (некрокіно, некролітература, некрогумор), а також це - некрополітика (політика, основа якої - масові смерті) і некробізнес (мародерство приватного бізнесу на крові і мародерська корупція влади). усі світові релігії виділяють лічені дні для пам'яті про померлих, бо так влаштований світовий досвід роботи з колективною пам'яттю про померлих. Щоденна примусова колективна пам'ять 9-годинного масового психозу про усіх померлих - це некроз соціальності. Ресентименту в УІНП не потрібна пам'ять про життя людей, лише про їх смерть, спосіб смерті та про те, хто в цьому винуватий. Так влаштована некрополітика УІНП. Міністр розвитку громад Кулеба: "Цвинтар – єдине, що зараз об'єднує нашу країну". Це чітка фіксація установки на відмову від життя та некротизацію українців з боку влади та некротичних націонал-патріотів. Відмова від мислення, від стратегії, від програмних змін завжди веде до некрозу смислу та перспектив до рівня об'єднуючого кладовища. Національна ідея некротичної стадії - некротичний ресентимент, який у вмиранні власної мови та культури звинувачує мову та культуру ворога. **Не беріть участь у некротичних щоденних ритуалах, не будьте причетними некротичній колективній пам'яті УІНП, не нищіть ні свою, ні чужу мову та культуру. Живіть у багатоманітності життя, а не смерті.**

Donald J. Trump

@realDonaldTrump

Remember, for all of those big NATO fans, they were at 2% GDP, and most weren't paying their bills, UNTIL I CAME ALONG. The USA was, foolishly, paying for them! I, respectfully, got them to 5% GDP, AND THEY PAY, immediately. Everyone said that couldn't be done, but it could, because, beyond all else, they are all my friends. Without my involvement, Russia would have ALL OF UKRAINE right now. Remember, also, I single-handedly ENDED 8 WARS, and Norway, a NATO Member, foolishly chose not to give me the Noble Peace Prize. But that doesn't matter! What does matter is that I saved Millions of Lives. RUSSIA AND CHINA HAVE ZERO FEAR OF NATO WITHOUT THE UNITED STATES, AND I DOUBT NATO WOULD BE THERE FOR US IF WE REALLY NEEDED THEM. EVERYONE IS LUCKY THAT I REBUILT OUR MILITARY IN MY FIRST TERM, AND CONTINUE TO DO SO. We will always be there for NATO, even if they won't be there for us. The only Nation that China and Russia fear and respect is the DJT REBUILT U.S.A. MAKE AMERICA GREAT AGAIN!!! President DJT

81 ReTruths 284 Likes

Jan 07, 2026, 5:45 PM

2026-01-08

Чаплигін

Дональд Трамп знову зробив те, що вміє найкраще: зірвав завісу риторики й оголив механіку влади.

У дописі на платформі Truth Social він написав:

«Без моєї участі Росія зараз захопила б усю Україну.

Пам'ятайте також, що я поодиноці закінчив 8 воєн, і Норвегія — член НАТО — вирішила не присуджувати мені Нобелівську премію миру. Але це не має значення. Важливо, що я врятував мільйони життів.

Пам'ятайте, для всіх цих великих шанувальників НАТО, їхній ВВП становив 2%, і більшість не сплачувала рахунки, ПОКИ НЕ З'ЯВИВСЯ Я. США, як на зло, платили за них! Я, з повагою, довів їх до 5% ВВП, і вони платять негайно. Усі казали, що це неможливо, але це можливо, бо, понад усе, вони всі мої друзі. Без моєї участі Росія зараз мала б ВСЮ УКРАЇНУ. Пам'ятайте також, що я самотужки ЗАВЕРШИВ 8 ВІЙН, а Норвегія, член НАТО, як на зло, вирішила не давати мені Нобелівську премію миру. Але це не має значення! Важливо те, що я врятував мільйони життів. РОСІЯ ТА КИТАЙ НЕ БОЯТЬСЯ НАТО БЕЗ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ, І Я СУМНІВАЮСЯ, ЩО НАТО БУЛО Б РЯДОМ З НАМИ, ЯКБИ НАМ ВОНИ ДІЙСНО ПОТРІБНІ УСІМ ПОЩАСТИЛО, ЩО Я ВІДНОВИВ НАШІ АРМІЙСЬКІ СИЛИ ПРОТЯГОМ МОЄГО ПЕРШОГО ТЕРМІНУ, І ПРОДОВЖУЮ ЦЕ РОБИТИ. Ми завжди будемо поруч з НАТО, навіть якщо вони не будуть поруч з нами. Єдина нація, якої бояться та поважають Китай і Росія, – це DJT. ВІДНОВИТИ США. ЗРОБИТИ АМЕРИКУ ЗНОВУ ВЕЛИКОЮ!!! Президент DJT

Росія і Китай не бояться НАТО без США, і я сумніваюся, що НАТО підтримало б нас, якби ми дійсно їх потребували. Усім пощастило, що я перебудував наші збройні сили у свій перший президентський термін і продовжую це робити.

Ми завжди підтримуватимемо НАТО, навіть якщо вони не підтримуватимуть нас. Єдина країна, яку Китай та Росія бояться та поважають, — це США».

Цей текст легко відкинути як нарцисичний монолог.

Але якщо відмовитись від моралізаторства, він читається як чітка формула політичного реалізму: НАТО без США — це аббревіатура без змісту.

Саме тому Росія й Китай, за словами Трампа, не бояться Альянсу без американського ядра. Страх і повага в міжнародній політиці — речі суто матеріальні: армії, бюджети, готовність діяти, а не резолюції.

НАТО тут постає не як «спільнота цінностей», а як ієрархічна конструкція сили, де є центр і периферія. Хто платить — той визначає. Хто гарантує — той наказує. Всі інші — учасники, але не суб'єкти.

Історія з Гренландією лише підкреслює це.

Території в геополітиці не «належать», а контролюються. Якщо простір стає ключовим для безпеки імперського ядра, він виходить за межі моралі, міжнародного права і дипломатичних формулювань. Бо геополітика — це не право, а доля, виражена у силі.

Тому Гренландія в логіці Трампа — не острів і не данська територія, а елемент стратегічного простору.

- (1) Трамп говорить про мир, але визначає його через страх.
- (2) Говорить про союзників, але бачить васалів.
- (3) Говорить про цінності, але діє в категоріях бюджету, армії та готовності застосувати силу.

У цьому повернення до нормального стану політичного після довгого ліберального сну.

Європейська проблема полягає не в Трампі.

Вона полягає в тому, що Європа десятиліттями жила в постісторичній ілюзії:

— ніби «сила більше нічого не вирішує».

Трамп лише грубо, без церемоній, повідомляє:

— **ця епоха закінчилась.**

Тому питання, просте й незручне:

— а чи здатна Європа жити в реальності, де безпека знову визначається не деклараціями, а власною силою та волею її застосувати?

«Відсутність сенсу несумісне з повнотою життя і, отже, означає хворобу»

Всім Карла Густава Юнга зранку, а він поганого не порадить...

Якщо розглядати цю фразу крізь призму юнгіанської психології, то вона напрочуд глибоко торкається теми сенсу як **фундаментальної потреби людської психіки**.

Для Юнга «повнота життя» — це стан, коли

- 1) — людина живе в гармонії з власною свідомістю та несвідомим, коли
- 2) — її дії, почуття й думки вплетені у цілісну, осмислену картину буття.

Сенс — це не розкіш, а життєво необхідний елемент психічного здоров'я.

«Відсутність сенсу» у юнгіанському розумінні

— це відчуття, що 1) життя позбавлене мети, що 2) події не мають внутрішнього зв'язку, а 3) власне існування не вписане в жодну значущу подію, яка залишає по собі слід в історії.

Коли людина втрачає відчуття сенсу, її внутрішня енергія (лібідо в широкому юнгіанському значенні) блокується. Це призводить до стагнації, апатії, депресивних станів — тобто до «хвороби» не лише психологічної, а й духовної.

Для Юнга сенс

— це міст між свідомим і несвідомим, між особистим і колективним. Він часто народжується з контакту з архетипами, символами, міфами, релігією, які дають людині відчуття причетності до більш цілого.

Юнг попереджує, що **«життя без сенсу — це форма внутрішньої смерті»**.

Людина може бути фізично здоровою, але якщо вона не бачить сенсу у своєму існуванні, її психіка починає «хворіти».

Відновлення сенсу

- 1) — через творчість, духовний пошук, служіння, глибинну саморефлексію
- 2) — стає шляхом до зцілення і відновлення повноти життя.

Скринька Пандори з Каракаса

Стаття 1. Чому Мадуро досі дихає? Геополітика мертвих свідків**

2026-01-06

Рубін

Є стара цинічна істина, яку не люблять озвучувати на кафедрах міжнародних відносин:

— «диктатори живуть рівно доти, доки їхнє мовчання коштує дешевше за їхні свідчення».

Як тільки ця пропорція змінюється, у диктатора раптово стається серцевий напад, його конвой випадково потрапляє під дружній вогонь або народний гнів наздоганяє його в дренажній трубі.

Ніколас Мадуро вижив.

— І це найгірша новина для дуже багатьох шанованих людей у дорогих костюмах, що сидять у кабінетах Парижа, Мадрида і навіть Вашингтона.

Подивіться правді в очі.

Історія падіння режимів у ХХІ столітті — це не завжди перемога демократії.

Часто це операція із зачистки бухгалтерії.

Згадайте Муаммара Каддафі.

— У 2011 році французька авіація виявила дивовижну, майже істеричну активність у небі над Лівією. Офіційно — рятували народ Бенгазі. Неофіційно? У полковника була погана звичка возити до Парижа валізи. Слідство потім з'ясує, що йшлося про 50 мільйонів євро на виборчу кампанію Ніколя Саркозі. Є думка, що Саркозі дуже не хотів бачити Каддафі на лаві підсудних у Гаазі. Живий Каддафі міг би розповісти надто багато. Мертвий Каддафі — це просто тиран, який отримав по заслугах. Ідеальний свідок — це мертвий свідок.

Або візьмемо Слободана Мілошевича.

— У 90-ті, поки ООН штампувала резолюції, гроші з Белграда мішками вивозилися на Кіпр. Там, у затишних офшорах, крутилися сотні мільйонів доларів, які йшли на купівлю зброї та лояльності. Коли режим упав, багато західних банкірів видихнули. Схема закрилася, кінці у воду.

А Саддам Хусейн?

— Програма «Нафта в обмін на продовольство» перетворилася на «Нафта в обмін на совість». Ваучери на нафту роздавали політикам у Франції, Росії та Британії, як цукерки на ранку. Падіння Багдада для багатьох стало не геополітичною катастрофою, а особистим фінансовим крахом.

І ось тепер — Мадуро.

Його випадок унікальний. Американці провели операцію ювелірно. Вони витягли його живим. Вони не дали його «випадково» пристрелити під час затримання. Зараз він сидить у Нью-Йорку, і його охороняють краще, ніж золотий запас у Форт-Ноксі. Тому що черга охочих пригостити його «чаєм з полонієм» або влаштувати «самогубство в камері» довша, ніж черга за бензином у Каракасі в найгірші роки кризи.

Мадуро — це ходяча «чорна скринька» світової корупції. Він знає все.

— Хто з європейських лівих брав гроші на вибори. Чиї літаки вивозили золото до Туреччини. Хто у Вашингтоні лобював зняття санкцій за скромний гонорар у 50 мільйонів доларів.

Гроші, як відомо, не пахнуть. Але кров на них під ультрафіолетом американського правосуддя світиться чудово.

Зараз у європейських столицях п'ють валер'янку. Саркозі, ймовірно, нервово шукає номер адвоката Мадуро, щоб запитати: «Як ти примудрився вижити?». А ми запасаємося попкорном. Скриньку Пандори відкрито, і звідти лізуть не просто скелети, а цілі цвинтарі з бездоганною репутацією.

№ 1.425-2

Скринька Пандори з Каракаса

Стаття 2. Американська мрія боліваріанських наркобаронів: Лобізм із запахом кокаїну

Ми звикли думати, що корупція — це доля країн «третього світу», де питання вирішуються занесенням пухкого конверта в потрібний кабінет. А Вашингтон — це сяюче місто на пагорбі, де працюють інститути, закон FARA і прозорий лобізм.

Ніколас Мадуро теж так думав. Тільки він розумів «лобізм» по-своєму: як купівлю людей оптом і в роздріб. І, на жаль, у серці американської демократії знайшлися ті, хто з радістю виставив себе на продаж.

Історія проникнення «боліваріанських» грошей у політичну еліту США — це готовий сценарій для чорної комедії, де жадібність перемагає інстинкт самозбереження.

1. Акт перший. 50 мільйонів за «Світло»

Головний герой — Девід Рівера, колишній конгресмен-республіканець від Флориди. Публічно він будував кар'єру на образі ярого антикомуніста, непримиренного борця з режимом Кастро і захисника свободи. Але, як з'ясувалося, його ненависть до соціалізму закінчувалася рівно там, де починалися дуже великі гроші.

У 2017 році, коли адміністрація Трампа почала закручувати гайки Венесуелі, Мадуро запанікував. Йому потрібен був вхід у Білий дім за будь-яку ціну. І Рівера запропонував свої послуги. Його компанія Interamerican Consulting підписала контракт з американською філією PDVSA на скромні 50 мільйонів доларів.

Офіційно це називалося «стратегічний консалтинг». Реально — Рівера мав умовити адміністрацію Трампа не вводити санкції та покращити імідж Мадуро.

Найсмішніше в цій історії — рівень конспірації. Рівера і його венесуельські куратори грали в шпигунів, як діти в пісочниці. Слідство розкрило їхнє листування, сповнене кодових слів. Мадуро називали «Водій автобуса» (El Guaguero). Американських політиків — «Сомбреро». Мільйони доларів — «Динями» (Melones). А самі гроші — «Світлом» (La Luz).

Уявіть собі листування дорослого американського політика:

«Як тільки прибуде Світло, ми запустимо двигуни». Це не цитата з фантастичного роману, це реальний чат людей, які відмивають мільйони наркорежиму. Рівера намагався дістатися до радників у Білому домі і навіть вийти на сенатора Марко Рубіо (свого колишнього сусіда по квартирі), щоб продати їм «нового, договороздатного Мадуро».

З обіцяних 50 мільйонів Рівера встиг отримати близько 15–20. Куди пішли гроші? Частина — на оплату обслуговування яхт венесуельського олігарха Рауля Горріна та утримання його коней. Мабуть, це і є «стратегічний консалтинг» по-венесуельськи.

2. Акт другий. «Техаський рейнджер» у бункері олігарха

Піт Сешнс, впливовий конгресмен із Техасу, пішов ще далі. Навесні 2018 року він здійснює таємничий візит до Каракаса. Офіційно — «місія миру», щоб налагодити діалог. Але диявол, як завжди, в деталях.

У Каракасі американський конгресмен зупиняється не в посольстві США і не в готелі. Він живе в розкішній укріпленій резиденції того самого Рауля Горріна. Тієї самої людини, яка зараз перебуває у списку найбільш розшукуваних злочинців ІСЕ за відмивання мільярдів.

Горрін був не просто бізнесменом, він був заманиєм режиму. Він купував усіх: від венесуельських суддів до американських гостей. Сешнс поїхав із Каракаса з «пакетом пропозицій» від Мадуро. Схема була цинічно проста: ви нам — зняття санкцій і легітимність виборів, ми вам — доступ до нафтових родовищ для гігантів на кшталт ExxonMobil. Класична угода: ресурси в обмін на політичне виживання.

Були і спроби зайти через «чорний хід». Організовувалися телефонні дзвінки Мадуро, до яких підключали Руді Джуліані.

Створювалася ілюзія, що з американцями можна домовитися «по-пацанськи», в обхід Держдепу і спецслужб.

3. Акт третій. Найманці та мільярди

Картина була б неповною без Еріка Прінса, засновника сумнозвісної ПВК Blackwater. Навіть такі люди шукали вигоду в хаосі. У 2019 році Прінс провів секретну зустріч у Каракасі з віце-президенткою Делсі Родрігес (тією самою, що під санкціями). Пропозиція була в дусі часу: найманці для навчання поліції та «забезпечення безпеки». Бізнес є бізнес, нічого особистого.

А оплачував цей банкет Рауль Горрін. Людина, яка через корумпованих скарбників (колишніх охоронців Чавеса) вивела з країни мільярди доларів на різниці курсів валют. На ці гроші купувалися не тільки конгресмени, а й приватні літаки, нерухомість у Маямі та Нью-Йорку (24 об'єкти тільки в Горріна конфіскували), і навіть скакові коні олімпійського рівня.

4. Фінал

У підсумку американська система спрацювала, але зі скрипом.

Рівера заарештований. У Горріна конфіскували активи. Сешнс під вогнем критики.

Але Мадуро зараз сидить у Нью-Йорку. І він — носій вбивчої інформації. Він може розповісти слідчим у деталях, як легко деякі американські борці за свободу перетворюються на лобістів диктатури, варто тільки помахати перед ними «динею».

Це знання лякає вашингтонський істеблішмент не менше, ніж іранська ядерна програма. Тому що ракети можна збити, а жадібність політиків — ресурс невичерпний і стратегічно небезпечний. Мадуро знає ціну кожному рукостисканню. І тепер він готовий назвати цю ціну прокурору.

№ 1.425-3

Скринька Пандори з Каракаса

Стаття 3. Європейські гастролі: Соціалісти, популісти та золоті валізи

Якщо ви думаєте, що корупція — це хвороба, яка передається тільки через рукостискання в Маямі або Москві, у мене для вас погані новини.

Старенька Європа, яка так любить читати лекції про права людини, прозорість і верховенство права, виявилася не менш ласою на «боліваріанське золото», ніж техаські конгресмени.

Тільки якщо в США все вирішувалося через цинічний, але зрозумілий добізм, то в Європі це подавалося під соусом «діалогу», «суверенітету» та «інтернаціональної солідарності». Але суть залишалася тією самою: гроші Мадуро не пахли навіть у стерильних кабінетах Брюсселя, Рима та Мадрида.

5. Іспанський сором: Валізи, золоті копальні та «консультації»

Почнемо з Мадрида. Іспанія історично була мостом між Європою та Латинською Америкою.

За уряду соціалістів цей міст перетворився на швидкісну магістраль для відмивання грошей і політичного прикриття.

Головний герой цієї драми — Хосе Луїс Родрігес Сапатеро, колишній прем'єр-міністр Іспанії. Людина з бездоганною репутацією європейського лівого інтелектуала. Він роками літав до Каракаса як «посередник», закликаючи ЄС не тиснути на Мадуро санкціями.

А тепер слідкуйте за руками.

Колишній глава розвідки Венесуели «Ель Полло» (який зараз дає свідчення в США) заявив прямо: у Сапатеро був особистий фінансовий інтерес. І йдеться не про відрядні. Йдеться про володіння — через підставних осіб — золотою копальнею у Венесуелі. Погодьтеся, важко бути об'єктивним миротворцем, коли твій гонорар закопаний у венесуельській землі, а його вартість залежить від того, чи всидить диктатор у кріслі.

Але справжнім хітом став «Дельсігейт».

Січнева ніч 2020 року. Аеропорт Барахас у Мадриді. Приземляється приватний борт із віце-президенткою Венесуели Дельсі Родрігес. Ньюанс у тому, що їй суворо заборонено в'їзд до ЄС. Але її зустрічає не прикордонна поліція з кайданками, а міністр транспорту Іспанії Хосе Луїс Абалос.

— 3 літака вивантажують 40 валіз. Їх не оглядають. Вони не проходять митницю. Вони просто розчиняються в ночі. Що було всередині? Слідство підозрює, що це могли бути готівка або золото. Пов'язують це з бізнесменом Віктором де Альдамою та угодою з продажу 104 золотих злитків на 68 мільйонів доларів. А ще з лобіюванням порятунку авіакомпанії Air Europa, якій Венесуела заборгувала 200 мільйонів. 40 валіз «дипломатичної пошти» — це, напевно, найважче читиво у світі, якщо там справді були книги.

І не забудемо про партію Podemos. Іспанські ліві популісти (Пабло Іглесіас, Хуан Карлос Монедеро), які так люблять боротися з капіталізмом, опинилися на утриманні у чавістів. Фонд CEPES, пов'язаний з їхніми лідерами, отримав понад 7 мільйонів євро від режимів Чавеса і Мадуро. Офіційно — за «консультації щодо соціальних реформ». Мабуть, консультували, як правильно розвалити економіку найбагатшої нафтової країни за п'ять років.

6. Італія: Валіза для «П'яти зірок»

В Італії історія ще більш кінематографічна. У 2020 році спливли документи венесуельської військової розвідки про те, що ще у 2010 році Ніколас Мадуро (тоді глава МЗС) відправив диппоштою до Мілана валізу з 3,5 мільйонами євро готівкою.

Отримувач? Джанроберто Казаледжо, засновник руху «П'ять зірок» (M5S). Того самого руху, який йшов у владу під гаслами чесності, боротьби з корупцією та «чистих рук». Виявляється, руки були чистими, бо гроші передавали в рукавичках. Мадуро як ніхто інший може підтвердити справжність цих документів, і тоді вся легенда італійських популістів розсиплеться на порошок.

7. Центральна Європа: Суверенітет за преїскурантом

Якщо на півдні Європи Мадуро купував друзів через ідеологічну близькість, то в Центральній Європі він знайшов союзників серед правих прагматиків. Тут валютою стали «суверенітет», вето в ЄС і збройові угоди.

Віктор Орбан в Угорщині.

— Він став єдиним лідером ЄС, який систематично блокував жорсткі резолюції проти Мадуро (рахунок голосів 26-1). Навіщо? Офіційно — «ми проти втручання у внутрішні справи». Реально — Орбан будує свою «мирну економіку», де дешева нафта важливіша за демократію. А ще Угорщина тихенько торгувала «золотими візами» через сумнівні фірми на кшталт VolDan. Втікачі-чиновники з Венесуели та їхні родини дуже люблять європейську посвідку на проживання, і Будапешт, на відміну від інших, не ставив зайвих запитань про походження їхніх мільйонів.

Або візьмемо Словаччину Роберта Фіцо.

— Людина, яка найгучніше кричить про мир і про те, що «не дасть ні патрона Україні». При цьому словацькі збройові заводи (наприклад, ZVS Holding) працюють у три зміни, а експорт зброї подвоївся. Словаччина історично ремонтувала та обслуговувала радянську техніку для Венесуели. Фіцо називав операцію США «порушенням міжнародного права», але словацькі снаряди і запчастини роками живили армію, яка тримала народ Венесуели в заручниках.

Чехія Андрія Бабіша теж у грі, але тут чистий бізнес.

— Бабіш хоче повернути борги за турбіни Skoda Power. Для нього Мадуро був просто поганим боржником, а зміна режиму — шанс повернути гроші. Жодної ідеології, тільки бухгалтерський баланс.

8. Фінал: Страх у Старому Світі

Арешт Мадуро став шоком для європейського істеблішменту. Тому що Мадуро знає все.

Він знає, що було в тих 40 валізах у Мадриді і хто їх забрав. Він знає, хто з лідерів «П'яти зірок» перераховував готівку в Мілані. Він знає, які схеми прокручувалися через банки Андорри (BPA) та Португалії (Banco Espírito Santo), де відмивалися мільярди PDVSA.

Зараз багато хто в Європі, хто роками будував кар'єру на антиамериканізмі та «особливому шляху», розуміють: їхній особливий шлях може закінчитися в суді. Мадуро в Нью-Йорку — це бомба уповільненої дії, закладена під фундамент європейського лицемірства. І годинник уже цокає.

№ 1.425-4

Скринька Пандори з Каракаса**

Стаття 4. Східний базар: Золото Ердогана, ракети путіна і цифровий ГУЛАГ Сі Цзіньпіна

Диктатура — це дороге задоволення. Щоб утримувати владу в країні, де інфляція випереджає швидкість світла, а народ їсть зі смітєвих баків, потрібні спонсори.

Ніколас Мадуро не був генієм економіки, але він був генієм маркетингу.

Він зумів продати свою країну трьом головним гравцям «Осі спротиву»

— 1) Туреччині, 2) рф та 3) Китаю.

Кожен із них отримав свій шматок венесуельського пирога.

А тепер, коли Мадуро в наручниках, вони розуміють: пиріг виявився з начинкою з динаміту.

9. Туреччина: Золото в обмін на макарони

Реджеп Таїп Ердоган любить вдавати із себе захисника пригноблених, але бізнес із Мадуро був цинічним навіть за мірками східного базару.

Схема називалася «Золото за їжу».

Венесуела видобувала золото в так званий «Арко Мінеро». Видобувала поварварськи, знищуючи джунглі, руками напіврабів і під контролем бандитів. Потім це криваве золото приватними літаками летіло до Туреччини. Там його очищали, перетворювали на красиві злитки і продавали.

А що отримувала Венесуела натомість? Гроші? Ні. Вона отримувала турецькі макарони і сухе молоко для продуктових наборів CLAP. Причому за цінами, завищеними в рази.

Це була «геніальна схема»: Ердоган отримував ліквідне золото, а Мадуро — прострочену пасту, щоб годувати електорат.

Ключовою ланкою було спільне підприємство *Mibiturven*. Звучить солідно, але за фактом це була «пральня». Тепер американські слідчі вивчають рахунки турецьких компаній-прокладок на кшталт Mulberry Proje Yatirim. Ердогану варто напружитися: його «золотий міст» звалився, і уламки можуть придавити дуже важливих людей в Анкарі.

10. рф: Металобрухт замість «небесного щита»

Для кремля Венесуела була плацдармом. Мрією про радянські ракети в «м'якому підчерев'ї» США. Москва вкачала в режим мільярди. «Роснефть» давала кредити під заставу нафти, а генерали продавали зброю.

Січень 2026 року став моментом істини для російського ВПК. Коли почалася операція США, хвалені комплекси С-300ВМ «Антей-2500» і «Бук-М2Е», які мали закрити небо над Каракасом, просто промовчали. Чи то їх придушили РЕБ, чи то вони були в неробочому стані через відсутність запчастин, чи то російські радники вирішили не злити американську авіацію.

Підсумок сумний для путіна.

Міф про «непереможну російську зброю» остаточно розвіяно.

— База стратегічних бомбардувальників Ту-160 на острові Ла-Орчіла так і залишилася вологою мрією кремлівських стратегів. А бійці ПВК «Вагнер», які охороняли Мадуро і тренували його спецназ, не змогли зупинити неминуче. Москва втратила не просто союзника, вона втратила обличчя і мільярди доларів, які тепер ніхто не поверне.

11. Китай: Цифровий нашійник

Пекін діяв тонше і страшніше.

Якщо росіяни продавали кийки, то китайці продавали цифровий концитабір.

— Корпорація ZTE допомогла Мадуро впровадити систему «Carnet de la Patria» — «Посвідчення Вітчизни».

Це була не просто ID-карта. Це був інструмент шантажу. Хочеш отримати коробку з їжею? Пред'яви карту. Хочеш пенсію? Пред'яви карту. Система відстежувала все: чи голосував ти на виборах, чи ходив на мітинги опозиції. Китай побудував для Мадуро ідеальну систему соціального контролю, де лояльність обмінювалася на калорії.

Крім того, Huawei будувала мережі 4G і 5G, які, як підозрюють у Вашингтоні, мали «чорні ходи» для китайської розвідки. Тепер уся ця інфраструктура в руках американців. І фахівці з АНБ з величезним інтересом вивчають китайський код.

12. Фінал: Погані інвестиції

Мадуро в Нью-Йорку — це катастрофа для його спонсорів.

— Він знає рахунки, на які йшли гроші за золото в Туреччині. Він знає умови секретних військових протоколів із Москвою. Він знає, які дані збирали китайці через свої сервери.

Диктатори Сходу зробили ставку на диктатора Латинської Америки. І програли.

Як з'ясувалося, вкладатися в режими, які тримаються на багнетах і кокаїні — це поганий бізнес-план.

Акції «Боліваріанського соціалізму» обнулилися, а ось судові позови до його партнерів тільки починають надходити.

№ 1.425-5

Скринька Пандори з Каракаса

Стаття 5. Український слід: Гірка пігулка «Мотор Січ» і спадщина «міцних господарників»

Ця стаття буде найнеприємнішою для читання в Києві.

Тому що завжди боляче і гидко дізнаватися, що поки одні віддавали життя за свободу в окопах під Бахмутом чи Авдіївкою, інші заробляли мільйони, торгуючи з найкращими друзями москви.

У дипломатії Україна і режим Мадуро були ворогами. Київ офіційно визнав Гуайдо, Венесуела офіційно визнала Крим російським. Здавалося б, розмову закінчено.

Але там, де закінчується дипломатія, починається «бізнес на крові». І у цього бізнесу в Україні були конкретні імена, прізвища і дати.

13. Тінь Януковича: Епоха «великого розпилу» (2010–2014)

Щоб зрозуміти масштаб, потрібно відмотати плівку назад.

Фундамент цього порочного зв'язку заклали не у 2022-му, а набагато раніше.

Пам'ятаєте Віктора Януковича і його візити до Уго Чавеса у **2010–2011 роках**?

— Обійми, посмішки, обіцянки видобувати нафту в дельті Оріноко. Тоді це подавалося як «енергетична незалежність».

На ділі це була схема з розпилу мільярдів.

У період ****2011–2013 років**** українські державні гроші вкладалися у венесуельські дірки, а поверталися у вигляді відкатів на рахунки «Сім'ї». Янукович втік до Ростова у 2014-му, але схеми залишилися. «Міцні господарники» просто переорієнтували потоки, зробивши їх більш прихованими.

14. Двигуни зради: Кейс Богуслаєва (2014–2022)

Головний антигерой цієї історії — В'ячеслав Богуслаєв, «червоний директор» і повноправний господар заводу «Мотор Січ». Людина, у якої звання Героя України на піджаку сусідило з паспортом рф у потайній кишені.

Венесуельська армія (FANB) критично залежить від російської техніки. Їхня ударна сила — це вертольоти Мі-35М («Летючі танкі») і транспортні Мі-17В-5. Це «робочі конячки» режиму, які перевозять спецназ для розгону голодних бунтів і охороняють ті самі криваві золоті копальні.

Але у цих російських вертольотів є нюанс:

— без українських двигунів вони перетворюються на купу дорогого металобрухту.

Після анексії Криму у ****2014 році****, будь-які постачання військової продукції в бік москви та її сателітів мали припинитися.

Але для «Мотор Січ» гроші не пахли.

У самий розпал війни на Донбасі (****2015–2021 роки****) завод продовжував підтримувати боєздатність друзів путіна. Схеми, розкриті пізніше, вражають цинізмом:

- (1) Логістика: Двигуни не летіли напяму. У період ****2017–2022 років**** вони йшли через ланцюжок фірм-прокладок в ОАЕ, Гонконгу та Туреччині.
- (2) Маскування: У митних деклараціях вони значилися як «цивільні товари» для мирної авіації, хоча призначалися для ударних бортів.
- (3) Результат: Поки українські дипломати просили у Вашингтона «Джавеліни», український завод допомагав ремонтувати техніку, що загрожує інтересам США в Латинській Америці.

Ця лавочка закрилася тільки після арешту Богуслаєва в ****жовтні 2022 року****, вже під час повномасштабного вторгнення.

15. Олігархічний інтернаціонал: Курченко і Золото (2016–2019)

Тіньова економіка України та Венесуели виявилася пов'язана дзеркальними схемами.

Погляньте на Сергія Курченка, «гаманця» Януковича-втікача.

— Після втечі до Москви він підім'яв під себе ресурси окупованого Донбасу. Пік його активності припав на **2016–2019 роки**.

Схема вивезення краденого українського вугілля через Туреччину була точною копією схеми Мадуро з вивезення «кривавого золота» (також через Туреччину у **2018–2020 роках**):

- (1) Одні й ті самі турецькі порти використовувалися як хаби.
- (2) Одні й ті самі лояльні банки запліщували очі на походження вантажу.
- (3) Одні й ті самі посередники перетворювали товар на кеш.

Вугілля Донбасу (вкрадене в Україні) і золото Венесуели (вкрадене у венесуельців) зустрічалися в одних і тих самих «пральнях» Стамбула. Цей кеш ішов на фінансування війни проти України і репресій у Каракасі. Глобалізація корупції в дії.

16. Медведчук і «Кров війни» (2014–2021)

І, звісно, Віктор Медведчук. Кум путіна і головний оператор російських грошей в Україні. Його зв'язок із Венесуелою йшов через **Ігоря Сечіна** і «Роснефть».

Ця зв'язка працювала роками (**2014–2021**).

— «Роснефть» була головним кредитором Мадуро, коли Захід перекрив кисень. Саме через структури, афілійовані з Медведчуком (включно з сумнозвісним нафтопродуктопроводом, націоналізованим лише у **2021 році**), йшли тіньові угоди щодо нафтопродуктів.

Це була єдина екосистема.

— Гроші, виведені з венесуельської PDVSA, і надприбутки від продажу російського палива в Україну крутилися в одних і тих самих офшорах. Витік *Suisse Secrets* у **лютому 2022 року** підтвердив: у швейцарських банках на сусідніх рахунках роками лежали гроші венесуельських «болігархів» і українських корупціонерів проросійського штибу.

17. Фінал: Кінець подвійної гри

1) Арешт Богусласва, 2) націоналізація активів Медведчука і, нарешті, 3) падіння Мадуро у 2026 році поставили масну крапку в цій ганебній главі.

Урок для України тут жорсткий, але такий, що протверезує.

— «Не можна воювати з імперією однією рукою і торгувати з її васалами іншою».

Період «гібридного бізнесу» (2014–2022) закінчився великою кров'ю.

Патріотизм несумісний з офшорами, де лежать гроші диктаторів.

Мадуро впав, і його падіння висвітлило тих в Україні, для кого війна була не трагедією, а просто зміною логістичних маршрутів і зростанням маржі за ризик.

На щастя, цей маршрут тепер веде тільки в камеру.

№ 1.425-6

Скринька Пандори з Каракаса

Стаття 6. Фінал: Судний день або Велика угода?

Ось ми і підійшли до фіналу нашої геополітичної трагікомедії.

«Завісу опущено, актори в паніці пакують валізи, а головного героя повезли в автозаку з мигалками».

Але найцікавіша частина п'єси починається саме зараз.

Вона проходитиме не на трибунах ООН і не в телеефірах, а в тихих, звукоізованих кімнатах федеральної в'язниці Нью-Йорка.

Ніколас Мадуро, колишній водій автобуса, який став диктатором, тепер перетворився на найцінніший інформаційний актив планети. І головне питання, яке зараз висить у повітрі: чи буде це публічне шмагання або тиха угода століття?

18. Доктрина Монро 2.0: Навіщо це було потрібно Вашингтону?

Щоб зрозуміти фінал, потрібно повернутися до витоків.

Багато хто запитує: навіщо США провернули цю складну операцію саме зараз? Заради нафти? Заради демократії?

Ні.

Відповідь криється в базовій стратегії національної безпеки США, якій вже двісті років.

— Америка може терпіти багато чого, але вона не потерпить, щоб у неї на задньому дворі розташовувався кримінальний хаб, який одночасно служить військовою базою для її ворогів.

Мета Вашингтона була гранично прагматичною:

— санітарний кордон.

США життєво важливо, щоб країни навколо них були дружніми або, як мінімум, передбачуваними і неворожими.

Венесуела за Мадуро стала «Троянським конем».

Це була не держава, а наркокартель, який:

- (1) Пускав до себе російські стратегічні бомбардувальники, здатні нести ядерну зброю.
- (2) Дозволяв іранським спецслужбам вільно працювати в регіоні.
- (3) Будував із китайцями цифрові системи шпигунства.

(4) Завалював Флориду тоннами кокаїну.

Арешт Мадуро

— це сигнал: «Ігри скінчилися». Америка зачищає свій периметр».

Більше жодних «непотоплюваних авіаносців» москви або Тегерана в Карибському басейні. Безпека власних кордонів для Білого дому важливіша за будь-які дипломатичні реверанси.

19. Сімейний підряд: Леді Макбет з Каракаса

Ми багато говорили про Мадуро, але забули про «Першого бійця» (La Primera Combatiente). Сілія Флорес, дружина диктатора, зараз сидить у сусідній камері. І інсайдери зі спецслужб кажуть, що для слідства вона куди небезпечніша і цінніша за свого чоловіка.

Якщо Ніколас був «мовною головою» режиму, то Сілія була його мозком, кадровиком і головбухом.

- 1) — Саме вона розставила своїх родичів на ключові посади в судах і PDVSA.
- 2) — Саме її племінники (сумнозвісні «наркоплемінники», засуджені у США) проклали перші логістичні стежки для кокаїнового трафіку.

Зараз Сілія — це «ключ до грошей».

Мадуро знає політичні секрети (хто дзвонив із кремля), а Сілія знає паролі від рахунків (де лежать гроші кремля). І повірте, материнський інстинкт і бажання врятувати хоча б частину награбованого для дітей працюють краще за будь-яку сироватку правди. Швидше за все, саме вона першою почне «співати» прокурорам, здаючи всіх: від турецьких посередників до швейцарських банкірів.

20. Велика угода: Чому його не посадять на електричний стілець

Американське правосуддя сліпе, але у нього відмінний нюх на політичну вигоду.

США не потрібен просто Мадуро, що гниє у в'язниці ADX Florence. Їм потрібно щось більше.

Мадуро — це ходячий сервер із компроматом.

Угода буде простою:

— життя і відносно комфортні умови ув'язнення в обмін на повну деконструкцію ворожих мереж.

- (1) Удар по рф: Мадуро здасть усі схеми обходу санкцій, імена російських кураторів, маршрути постачання зброї та дані про тіньовий флот «Роснефти». Це дозволить США остаточно викинути росію з Латинської Америки.
- (2) Удар по Китаю: Він розповість, як саме Huawei і ZTE будували системи стеження і куди йшли дані. Це стане глобальним ударом по репутації Пекіна і закрий для китайських технологій ринки багатьох країн.
- (3) Удар по європейських лицемірах: Це найсолодше. Коли спливуть конкретні прізвища європейських політиків, які отримували «валізи» (іспанські соціалісти, італійські популісти), у Європі почнеться політичний землетрус. Вашингтон отримає ідеальний гачок, на якому триматиме половину європейської еліти.

21. Ефект доміно: Нова реальність

Арешт Мадуро запустив незворотну ланцюгову реакцію. У геополітиці це називається «зачистка токсичних активів».

Америка показала, що вона повернулася.

Меседж простий:

— «якщо ви будете кримінальну диктатуру на нашому континенті і кличете в гості наших ворогів, ми не будемо висловлювати «глибоку стурбованість». Ми прилетимо і заберемо вас».

Історія Мадуро — це жорстокий урок усім сучасним диктаторам.

Ви можете купувати лобістів, ховати гроші в офшорах і клястися у вічній дружбі з путіним.

Але

— **коли ви стаєте реальною загрозою безпеці США, вас «списують».**

Навіть ваші власні партнери здадуть вас за першої небезпеки, як це зробили «союзники» Венесуели, які мовчки спостерігали за операцією.

«Скринька Пандори відкрита».

Компромат уже лягає на столи прокурорів. І закрити цю скриньку вже не вийде.

Для світу настає час дивовижних історій і гучних посадок.

№ 1.426

Трансляція "світоглядного коду": освітні тренди для майбутнього

Чаплицін

Світогляд – це

- 1) — система наших уявлень про навколишній світ, його сутність та устрій, а також
- 2) — ієрархія цінностей, що з неї випливає.

Він є тією «віссю координат», за допомогою яких ми пізнаємо навколишній світ, визначаємо суспільні та особисті цілі, розставляємо знаки та акценти подій, явищ, речей, суспільних процесів, вчинків, інших людей...

Кожна людина має світогляд.

— Тільки хтось осмислює це, аналізує його, пам'ятає і знає тих, хто заклав його основи, а інші керуються ним за інерцією, сприймаючи вплив світогляду на них самих як щось «зрозуміле», як «даність» та щось «природне», не усвідомлюючи, що це за світогляд та яким чином він був йому нав'язаний. (Це як з користувачами комп'ютерів або мобільного зв'язку, - мало, хто з нас знає, як ці механізми функціонують).

Але світогляд завжди у своїй основі має чітке походження, якийсь механізм (чи то релігія, чи то філософія), який завантажується у свідомість (та несвідоме) людини.

— Це свого роду як «операційна система» в комп'ютері, яка визначає всі наступні реакції, оцінки, системи вибору, дії та емоції.

Так ось

— **трансляцією «світоглядного коду» займається освіта.**

Вона є

— **процесом суспільного розвитку людини, передачею їй соціально значущого досвіду, навичок, умінь, уявлень про навколишній світ - тобто повідомленням новим поколінням «світоглядного коду», що забезпечує наступність поколінь та безперервність суспільно-історичних процесів.**

Освіта створює образ громадянина - соціального суб'єкта, покликаного бути носієм конкретного «світоглядного коду».

Сьогодні подібна трансляція знань відбувається безсистемно та хаотично, поєднуючи інерцію радянської школи з розрізненими фрагментами інших західних систем, запозичених у довільному порядку.

— За своєю суттю освіта сьогодні носить номінальний характер - як процес вона існує, але зі змістовної сторони жодного «світоглядного коду», жодної системи смислів вона не транслює.

Освіта у всіх суспільствах має керувати зв'язком часів.

Через неї має відбуватися збереження та зміцнення ідентичності суспільства – історичне підґрунтя сполучається з проектом майбутнього. А це потребує як суспільного розвитку, так і збереження традицій.

Зараз ця пропорція має бути встановлена заново.

Увага до навколишнього світу, осмислення новітніх процесів, що у ньому протікають, паралельно з новим поглядом на скарби історичної та народної традиції – все це має сприяти формуванню майбутнього образу України, і отже лягти в основу тієї системи освіти, яка відповідатиме вимогам епохи, що надходить.

№ 1.427

Віктор Ягун (Viktor Yahun)

9 тис. — подписчики • 1 тис. — подписки

Директор Агентства з реформування сектору безпеки,
генерал-майор запасу СБУ...

2026-01-08

Віктор *Ягун*

Арті Грін - за даними низки джерел, під цим псевдонімом фігурує Євген (Юрій) Бекренєв - колишній офіцер Збройних сил України. Він публічний медійний коментатор, який позиціонує себе як "військовий експерт".

Став помітним у публічному просторі в період президентства Петра Порошенка, коли активно критикував українське військове та політичне керівництво нашої держави, використовуючи жорстку, конфліктну риторiku. Регулярно виступає в інтернет-ефірах і подкастах із різко негативними оцінками діяльності Збройних сил України, ГУР МО, СБУ та керівництва держави загалом.

Відомий використанням узагальнених звинувачень, емоційної лексики та апеляцій до "внутрішніх знань" без надання перевірюваних джерел або фактів.

За відкритими даними, нині проживає за межами України (зокрема на Кіпрі), продовжуючи активну медійну діяльність, спрямовану на дискредитацію українських силових інституцій.

Його публічні наративи часто збігаються з тезами російської пропаганди щодо "неефективності" українських спецслужб і військового керівництва, що викликає критику з боку українських експертів та аналітиків у сфері безпеки.

Особисто я розглядаю діяльність цього персонажа не як альтернативну експертизу, а як елемент токсичної інформаційної операції.

Фігури на кшталт Артї Гріна - це не військові експерти, а постійні актори чорних інформаційних кампаній, для яких характерна не помилка, а стабільність наративу:

— «всі воюють неправильно, все керівництво - зрадники або агенти, я один знаю правду, фактів не буде, бо це секретно або «мені сказали».

Це класичний тип інфодиверсанта з цивільною біографією, який не несе відповідальності за наслідки, не перебуває в українському правовому полі й працює на довгі ефіри, емоції та аудиторію, а не на перевірку фактів.

Ключовий сигнал на даний момент це час і синхронність: масова дискредитація Кирила Буданова одночасно з його входженням у переговорний трек не є збігом, це класична операція з підручника по підризу переговорної легітимності і з метою підірвати довіру партнерів, змусити українське суспільство сваритися між собою, перевести фокус із процесу на персону та створити шум, у якому зникають реальні рішення.

Наративи, що просуваються, є калькою з російських методичок:

— "ГУР не воює", "усі спецоперації - піар", "усі спецслужби - провал", "керівник - агент ФСБ".

Це не критика, а делегітимація інститутів, і характерно, що жодної конкретики яку можна перевірити не подається, натомість багато "я знаю", "мені сказали", самовихваляння і нуль відповідальності.

Небезпека таких виступів навіть у тому разі, якщо "ніхто не вірить", полягає в тому, що вони працюють не на переконання, а на розмивання, сіють сумнів, створюють враження, що "всі однакові", і вбивають здатність розрізняти реальні загрози; саме тому їх охоче підхоплюють корисні ідіоти, ображені, люди з особистими рахунками та відверто проросійські джерела.

Людина, яка перебуває за кордоном, не під обстрілами, не в українській системі координат і при цьому публічно називає керівника розвідки "проєктом ФСБ",

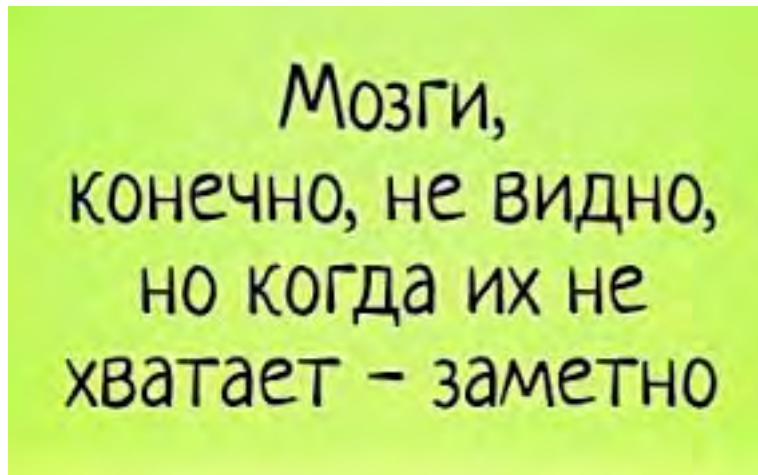
- це не свобода слова, а інформаційний удар по державі в умовах війни, і в нормальній юрисдикції за таке йдуть до суду, а не на YouTube.

Мій висновок прямий:

— **Арті Грін - не експерт і не критик, а медійний інструмент дестабілізації;**

свідомо він це робить чи ні - другорядне, важливе те, що

— **ефект його діяльності повністю збігається з інтересами ворога, а в умовах війни ефект важливіший за наміри.**

№ 1.428

ГРЕНЛАНДСЬКИЙ ГАМБІТ. ЧОМУ ТРАМП ПРАВИЙ, А ЄВРОПА ЗНОВУ ЖУЄ СОПЛІ

2026-01-08

Рубін

Сьогодні з кожної праски лунає виття з приводу «імперських замашок» Трампа і «нещасної Гренландії». Ліберальна преса малює картини, як злі американці відбирають льодовики у добрих данців. Давайте видихнемо, приберемо емоції та розберемо цей кейс детально. Щоб не виглядати ідіотами, реагуючи на заголовки, потрібно знати матчастину. А вона тут біса цікава.

1. ЧИЙ ВЗАГАЛІ ЦЕЙ ЛІД? КОРОТКИЙ КУРС ІСТОРІЇ

Щоб зрозуміти суть суперечки, потрібно відмотати час назад.

Гренландія не завжди була данською «дачею». Її відкривали вікінги, і юридично коріння суверенітету сягає 1261 року, коли гренландські поселенці присягнули норвезькому королю. Століттями це була норвезька територія.

Але в 1814 році трапився класичний європейський «кидок» — Кільський мирний договір. Данія, яка програла в Наполеонівських війнах, була змушена віддати Норвегію шведам.

Але данські дипломати вписали в договір хитру обмовку:

— Норвегію віддаємо, але «за винятком Гренландії, Фарер та Ісландії».

Норвежці потім довго обурювалися, навіть намагалися в 1931 році окупувати Східну Гренландію, але Міжнародний суд у Гаазі в 1933 році постукав молотком і сказав:

— тепер це Данія.

Тож нинішні кордони

— це просто результат старих паперових війн, а не божественне провидіння.

2. США І «КУПІВЛЯ»: ЦЕ НЕ ІДЕЯ ФІКС ТРАМПА

Коли Трамп говорить про купівлю, всі сміються. А дарма. Це давня американська традиція — купувати стратегічні землі, щоб там не завелися вороги.

- (1) 1917 РІК: США купили у Данії Віргінські острови за \$25 млн золотом. Тоді ж держсекретар Лансінг вже натякав, що Гренландія теж у сфері інтересів США.
- (2) 1946 РІК: Президент Гаррі Трумен (демократ, до речі) запропонував Данії \$100 млн золотом за острів. Йому ввічливо відмовили, але сам факт говорить багато про що.

Трамп просто дістав з папки старий план, здув з нього пиліюку і подивився на карту новими очима.

3. ХТО РЕАЛЬНО ГОСПОДАР?

Ось тут найцікавіше.

Критики кричать: «Данія не продасть!»

А Данія тут, за великим рахунком, вже майже ні до чого.

Є ЗАКОН ПРО САМОВРЯДУВАННЯ ГРЕНЛАНДІЇ 2009 РОКУ.

— Це документ, який де-факто робить острів майже незалежною державою.

- (1) Народ Гренландії визнаний окремим суб'єктом міжнародного права.
- (2) Надра і доходи від них належать Гренландії, а не Копенгагену.
- (3) І головне — СТАТТЯ 21. У ній чорним по білому прописаний механізм повної незалежності. **Рішення приймається виключно народом Гренландії на референдумі.**

Данія не може продати Гренландію. Але Гренландія може піти від Данії сама. Юридична хвіртка відчинена, потрібно тільки «змастити петлі».

4. НАВІЩО ЦЕ ШТАТАМ? АРКТИКА, КИТАЙ І БЕЗПЕКА

Трамп — не романтик, йому не потрібні айсберги для коктейлів. Йдеться про жорстку геополітику.

- (1) РЕСУРСИ. Китай контролює 90% світової переробки рідкоземельних металів. У Гренландії (родовища Кванеф'єльд і Танбріз) лежать величезні запаси того, без чого не літають F-35 і не працюють айфони. Залишити це Китаю (а китайці вже намагалися туди зайти) — значить програти технологічну війну.
- (2) БЕЗПЕКА. Там знаходиться база космічних сил США Пітуффік (Туле). Це очі і вуха Америки, система попередження про ракетний напад.
- (3) КОНТРОЛЬ АРКТИКИ. Гренландія, Ісландія і Британія утворюють так званий GIUK-прохід. Хто тримає Гренландію, той замикає російський флот на півночі і не дає підводним човнам рф вільно гуляти Атлантикою.

Після операції у Венесуелі і на тлі активності росії та китаю, Гренландія для США — це питання виживання, «абсолютна необхідність».

5. ЦИНІЧНА МАТЕМАТИКА: ЧОМУ РЕФЕРЕНДУМ МОЖЛИВИЙ

Зараз опитування показують, що 85% гренландців проти входження до США. І європейські інтелектуали радісно потирають руки: «Ось бачите, народ проти!».

Ви серйозно? Ви справді такі наївні?

Давайте порахуємо. Населення Гренландії — близько 57 тисяч осіб. Виборців — приблизно 40–45 ТИСЯЧ.

Трамп не збирається вводити танки. Він бізнесмен.

— Він пропонує угоду. Зараз Гренландія живе на дотації Данії (близько \$700 млн на рік). Америка може запропонувати модель COFA (вільна асоціація), паспорт США і, головне, інвестиції.

А тепер уявіть ситуацію.

— Приходять американці і кажуть: «Хлопці, ми не просто будуємо тут порти. Ми даємо кожному громадянину Гренландії підйомні. Скажімо, 2 МІЛЬЙОНИ ДОЛАРІВ НА РАХУНОК КОЖНОМУ, хто проголосує ЗА».

Скільки це коштуватиме США?

— Близько 100 мільярдів доларів.

Багато? Для бюджету Пентагону — це копійки. Це дешевше, ніж один авіаносець, і в тисячі разів дешевше, ніж війна з Китаєм за ресурси через 10 років.

Гренландці — народ прагматичний. Вони десятиліттями тягнуть гроші з Данії, торгуючись за кожну крону. Ви думаєте, вони відмовляться від шансу стати мільйонерами і громадянами першої економіки світу заради «данської корони»? Не смішіть. При правильній PR-кампанії і чеку на столі, ці 85% «проти» перетворяться на 90% «за» швидше, ніж тане лід.

6. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЛИЦЕМІРСТВО

Європа, звичайно, в шоці.

ЄС підтримує Данію, говорить про територіальну цілісність.

— Це виглядає жалюгідно.

Європейці так захопилися своїм «глибоким занепокоєнням», політкоректністю і боротьбою за клімат, що проспали реальний переділ світу.

Саме через слабкість Європи, через їхню корупцію і бажання торгувати з диктаторами, сьогодні китай і росія вирішили, що можуть перекроювати карту світу силою.

Європа не може захистити навіть себе, але намагається вчити США, як гарантувати безпеку західної півкулі.

Американці розуміють: якщо не заберуть вони, завтра там стоятимуть китайські бурові вишки або російські підводні човни. Трамп діє грубо, через шантаж тарифами на ліки (привіт, Novo Nordisk), але він діє ефективно.

7. ПІДСУМОК

Не потрібно істерик. Вивчайте матчастину.

Гренландці та Данія самі підписали документи, які дозволяють провести цю угоду абсолютно легально.

У 2009 році вони заклали в закон можливість виходу, думаючи, що це просто красива декларація.

Трамп просто прочитав дрібний шрифт у контракті і дістав чекову книжку.

Це не захоплення. Це злиття і поглинання.

Welcome to the real world.

№ 1.429-1

Послухав інтерв'ю омбудсмена Дмитра Лубінця панові Дмитру Гордону

gordonua.com

Лубінець: 11 млн українців виїхали за кордон, 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб – як за таких умов проводити вибори?!

2026-01-08

Лямец

Мене купили на те, що той розповідає про умови утримання Ігоря Коломойського. Спойлер: другий рік, у камері 13 метрів слідчого ізолятора СБУ.

Відверто - марно витрачені дві години. Бла-бла чиновника про те, як він за нарід України, та як чесно рятує дітей та полонених. Спіймав себе на думці, що найбільшим патріотом України був Єрмак, потім Лубінець, а лише згодом Зеленський та решта політикуму.

Але що мене зацікавило.

Стандартне питання для журналіста:

— чому саме зараз?

Відчувалося, що інтерв'ю склалося саме через те, що захотів говорити пан Лубінець, а не пан Гордон. Тому 70% розповіді - це про дітей та військовополонених. Тема важлива, але на четвертий рік війни не так щоб занадто рідкісна. Має бути дещо інше.

І ось, я отримав відповідь.

— Лубінця випустили, аби він докладно розклав, чому виборів бути не може.

<https://gordonua.com/ukr/publications/lubinets-11-mln-ukrajintsiv-vijikhali-za-kordon-4-6-mln-vnutrishno-peremishchenikh-osib-jak-za-takikh-umov-provoditi-vibori-1769060.html>

Сподобалося, як він абсолютно притягнув за вуха цифру в 11 мільйнів українців, що виїхали за кордон. Офіційно йому дали цифру 8,5 млн, але омбудсмен сказав: ну, ми ж розуміємо, там усі 11.

Далі він накидав ще аргументів, чому виборів бути не може.

— Це обстріли, це переміщені особи, це українці на окупованих територіях та власне закордонні. Та і законодавство забороняє (підспівує маніпулятору від законодавства Федору Вениславському).

Отже, ні-ні-ні, які вибори! Невже наші західні партнери вимагають, аби ми провели нелегітимні вибори.

Звісно, що це абсолютна маніпуляція.

- 1) — По-перше, що українців за кордоном набагато менше, бо багато хто лише зареєстровані, але постійно перебувають в Україні.**
- 2) — По-друге, багато хто виїхав, аби перечекаати холодну зиму з відключеннями, але з поверненням весни вони повернуться.**

3) — По-третє, провести вибори за кордоном витратно, але не так вже й складно.

Інша справа, що **поточна влада жодних виборів не хоче.**

І зараз, коли йдуть важкі перемовини, умовний Трамп схиляє Україну до проведення виборів.

Але абсолютно зрозуміло, що Володимир Зеленський переобратися не зможе, а "Слуга народу" - тим більше.

Тобто, для них вибори - це політичний вирок.

А може, і не лише політичний.

Тому вони вигадують будь-що, аби ці вибори не проводити.

Розповідають, що лише Зеленський зможе захищати Україну, лише під нього Європа дає гроші, що неможна наражати громадян на небезпеку, і так далі.

Напрямку відмовити умовному Трампу президент не може, тому створює ілюзію хору мальчиків-зайчиків, які разом кажуть, що виборів бути не може.

Кажуть, що

— «давайте ще рік-два, максимум три-п'ять треба потерпіти, а тим часом Зеленський виграє війну та відбудує Україну».

Я можу помилятися, але **уся ця риторика**

- лише задля збереження власної безпеки та контролю над грошовими потоками.

Ось, як на мене, реальна причина інтерв'ю.

Ну і щодо **патріотизму**.

— Спитайте себе, кому вигідна ця риторика? Кому вигідно думати, що з України втекла третина населення? Кому вигідно вдати, що ніхто не захоче повертатися, і що подібний стан речей протримається ще дуже довго? Кому вигідно вдавати, що попереду лише продовження сьогоdnішнього стану речей?

Як на мене, **це власне грає на руку росіянам.**

Напевно, що український омбудсмен і не знає, що грає на руку росіянам, але виходить саме так.

Особиста мотивація пана Лубінця дуже проста.

"Бізнес" (якщо так можна сказати) омбудсмена - це доволі зрозуміла річ.

- 1) — Можна прийти з перевіркою до в'язниці, домогтися кращих умов утримання в'язнів - а можна не прийти.
- 2) — Можна втрутитися у процес "бусифікації", а можна не втрутитися.
- 3) — Де не де можна провести перевірку, знайти порушення прав людини та створити проблеми установам чи бізнесу, тощо.

Здається, що дрібниці, але поле повноважень дуже велике.

Національні меншини, діти, насильство, військовослужбовці, затримані, навчання, невидача документів, тощо. Це ж тисячі випадків, коли настільки важливою є увага. Зазирніть у цей документ, і ви зрозумієте багато що про роботу уповноваженого Ради з захисту прав людини.

<https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/18.06.2025%20%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%D0%A3%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%83%2024%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96-%20%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0.pdf>

Менш очевидний, але дуже відомий факт такий:

— омбудсмен виконує дуже соціально важливу функцію "пробки", яка запобігає розслідуванню зловживань з боку силовиків, ТЦК, влади, тощо.

Це насправді велика річ, тому скажімо міністр внутрішніх справ в усі роки бажав поставити омбудсменом свою людину.

Головна мета - створювати враження бурхливої діяльності, а насправді гальмувати справи та не створювати батькові головний біль.

Я передивився статистику звернень та результатів щодо зловживань ТЦК.

Жодних практичних результатів, якісь доволі чергові дії щодо кейсів, коли людина померла чи була скалічена у ТЦК.

Зате дуже багато "бла-бла" про те, що Лубінець створює загрозу тим, хто зловживає владою.

Тому не кажіть, що позиція омбудсмена - це порожнеча. Звісно, це не міністр енергетики, фінансів чи оборони. Але жити можна. Тож має сенс триматися за посаду та роздавати інтерв'ю про власну велич.

Зрозумійте вірно, **позиція омбудсмена дуже важлива.**

- 1) — Якщо робота виконується якісно та чесно, то уповноважений з прав людини - це справжня занадта для влади.
- 2) — Але щось в мене не склалося таке враження, коли я подивився інтерв'ю Лубінця.

Можете назвати це особистими пересмикуваннями та проекціями.

Але надто гарно він викладає, надто усе світло та позитивно, надто акуратно він уникає незручних тем.

Тож я для себе припускаю, що пан Лубінець - практична та ділова людина.

Виходячи з цього, на ефір до пана Гордона він завітав з практичною метою.

Варіантів небагато.

- 1) — Або це підсвітити тему виборів, тому що дали таке завдання.
- 2) — Або підсвітити тему виборів, бо дали таке завдання, + запропонувати себе на якусь кращу посаду.

Адже саме зараз президент активно пересуває ліжка у борделі. Чим Лубінець гірший за Шмигала?

№ 1.429-2

Лубінець: 11 млн українців виїхали за кордон, 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб – як за таких умов проводити вибори?!

2026-01-03

Лубінець: Охоронець в АТБ отримує більше, ніж військовий. Це апріорі неможливо в умовах повномасштабної агресії

Скільки українців перебуває в російському полоні і скількох удалося обміняти; для чого окупанти викрадають українських дітей і хто допомагає повернути їх в Україну; чи дійсно кількість порушень із боку працівників ТЦК та СП зростає і як на це реагують органи влади; як відбуваються переговори з російською омбудсменкою Тетяною Москальковою і чи дають вони хоч якісь результати. Про це в інтерв'ю засновнику видання "ГОРДОН" Дмитрові Гордону розповів уповноважений Верховної Ради України з прав людини Дмитро Лубінець. ["ГОРДОН"](#) публікує текстову версію інтерв'ю.

Примусова евакуація для українських дітей давно повинна була б бути прописана в законі

– Пане Дмитре, я вас вітаю.

– Добрий вечір, пане Дмитре.

– До вас як до уповноваженого Верховної Ради з прав людини завжди дуже багато запитань. Ви на передньому краї боротьби. Такої, якої не всі

можуть бачити, але ця боротьба дуже важлива для України. Я хочу спочатку подякувати вам за все, що вами зроблено вже, і за все, що ви ще зробите. Я хотів би почати з вивезення росіянами 50 українців із селища Грабовське в Сумській області. Як це взагалі відбувається під час війни? Просто беруть людей і вивозять? Чи люди самі, може, хочуть, щоб їх вивезли?

– Якраз по цьому випадку ми почали розбиратися. Перше, що можу сказати: люди, які залишилися в цьому населеному пункті, відмовилися від евакуації, яку проводили українські органи влади, у тому числі Збройні сили України та Національна поліція. Це був свідомий вибір громадян України. У нас немає примусової евакуації. У нас є, на мій погляд, навіть проблема, що ми дітей не можемо примусово евакуювати. Хоча я вважаю, що Україна повинна це робити. Так от, громадяни залишилися, і туди зайшли російські військові, які точно не запитують, хоче хтось кудись виїжджати чи не хоче. За моєю інформацією, їх просто вивезли на територію РФ. Я зразу зв'язався з Москальковою, щоб вона підтвердила інформацію, що 50 громадян України із села Грабовське перебувають на території Російської Федерації. Друге: де вони знаходяться. Третє: у яких умовах вони знаходяться. Четверте: чи дають їм спілкуватися з рідними, близькими. І п'яте: згідно з міжнародним гуманітарним правом, Україна вимагає терміново повернути громадян України до нашої території. Скажу відверто: я отримав достатньо швидко відповідь. Москалькова підтвердила, що громадяни України знаходяться на території Російської Федерації. Вона навіть мені переслала список по прізвищах. Єдине, що було встановлено: 30 громадян із Грабовського, один громадянин з іншого населеного пункту і 20 громадян України ще у стадії евакуації, як вона назвала, – список буде трошки пізніше. Але на даний момент я можу підтвердити, що 50 громадян України знаходяться на території Російської Федерації.

– Пане Дмитре, із вашого досвіду, багато ждунів узагалі? Точаться бої навколо якогось міста – і наша влада каже: "Люди, евакуюйтеся. Ми допоможемо". І дехто залишається. Це свідомі ждуні: вони чекають на російську армію? Чи є інші якісь причини залишитися?

– Ні, я не можу назвати, що 100% чекають на російську армію. Хоча і такі є. От, наприклад, у мене власний досвід. Я із 2014 року представляв Донеччину у стінах українського парламенту. І після початку повномасштабної агресії росіяни почали рух на території Донецької області, я відвідував Вугледар, поруч із моєю рідною Волновахою. Це тоді, коли в місто вже практично ніхто не міг заїжджати, постійні обстріли. Я ще був головою парламентського комітету захисту прав людини. Я приїхав саме для того, щоб переконати місцевих мешканців виїжджати. Я побачив у тому числі дітей. Ми тоді зробили все – діти поїхали разом із нами. Але я спілкувався і напяму казав: "Ви чекаєте російську армію?" Хтось прямо мені в обличчя сказав: "Так".

Українською мовою. Хтось сказав: "Дмитре, я не чекаю в Росію. Але подивіться..." А це був підвал. "Моя мама – лежача. Я не можу її вивезти, бо вона просто не переживе транспортування". Були літні люди, які казали: "Ми не знаємо, куди їдемо. Ми все своє життя будували тут. Тут наше житло, тут у нас квартира". Були ті, які казали: "Дмитре Валерійовичу, ми не хочемо виїжджати, бо віримо, що Збройні сили України зроблять усе, щоб це місто залишалося під контролем України". Тому коли кажуть, що ті, хто не виїжджає, – усі автоматично ждуни, – це точно не так. Єдине, на мій погляд, – у національному законодавстві України треба прописати примусову евакуацію дітей.

– Треба.

– Ви ж розумієте, моя посада – це захист прав людини. Але хто може визначити, яке право є найпершим? Якісь права ми ж повинні обмежувати? І, на мій погляд, держава повинна чітко розуміти, що Україна несе відповідальність за дітей. Якщо батьки не хочуть евакуюватися – це їхнє право, вони дорослі люди. Але діти – відповідальність лежить на державі, на державних органах. Тому примусова евакуація для українських дітей давно повинна була б бути прописана в законі.

– Депортовані українські діти – саме за це Путіна було оголошено в міжнародний розшук. Скільки українських дітей депортовані до Росії?

– Я вам назву три цифри. Перша цифра – 1,6 млн українських дітей. Це цифра, скільки українських дітей офіційно, згідно з різними базами даних, проживало на території, яка зараз контролюється російськими військами. Друга цифра, яку назвала представник президента РФ по дітях Львова-Белова у своєму інтерв'ю, – 744 тис. українських дітей знаходяться на території РФ. Скільки з них примусово переміщені або депортовані, – ніхто не знає. Але, на мій погляд, ця цифра абсолютно всіх, хто не через свою власну позицію, волю чи своє бажання, а виключно через дії РФ опинилися на території Росії. Тому, на мій погляд, це цифра всіх потенційно постраждалих українських дітей. І для міжнародного гуманітарного права абсолютно не повинно бути важливим, це діти з батьками чи діти без батьків з інституційних закладів, діти-сироти чи діти, позбавлені батьківського піклування. Головне, що це українські діти. І третя цифра – 1934 українських дітей нам удалося повернути станом на сьогодні. Це заслуга великої української команди, наших міжнародних посередників.

– Ми зараз про це поговоримо окремо. Я хочу уточнити: я розумію, що Путін забирає до себе українських дітей не тому, що він любить Україну чи українців, а просто готує "м'ясо" для наступних війн. Так чи ні?

– Абсолютно вірно. На мій погляд, це основна філософія РФ, чому вони взагалі розпочали цей процес. Українських дітей використовують як джерело

для російської армії. Тобто ми бачимо, що проходить поетапна серйозно підготовлена політика по відношенню до українських дітей. П'ять етапів. Перший – це окупація території. Другий – зміна всіх українських документів українських дітей на російські. Автоматично на цьому етапі проходить процедура зміни прізвищ, імен, бо українська мова не є тотожна російській. Мій власний приклад. Ми повертали хлопчика Дмитра. Коли ми через посередників запитали: конкретний хлопчик, стільки років, із Донецької області, Дмитро, – прийшла відповідь: "Немає жодного Дмитра на території РФ. Є хлопчик, але це Дмитрій. Це російський хлопчик, у нього російське свідоцтво про народження, він не народився на території Донецької області, він народився на території Російської Федерації". Хоча ми знайшли цього хлопчика і знаємо все про нього. Так, станом на сьогодні він в Україні, ми його повернули. Але в російських документах навіть були змінені дата народження і місце народження.

Наступний етап – це примусова мілітаризація українських дітей. Тобто всі діти повинні бути членами молодіжних військових організацій. Причому не тільки хлопчики, а й дівчатка. Наступне – це влаштування українських дітей у російські сім'ї. Для чого це робиться? Щоб максимально швидко пройти процедуру зміни ідентифікації. Це останній, п'ятий, етап: зміна ідентифікації, щоб діти себе ідентифікували не як українців, не як представників українського етносу, а як представників уже російського етносу. Тобто на них тиснуть. Їм кажуть: "Ти ніколи не був українським хлопчиком чи українською дівчинкою. Ти завжди був росіянином чи росіянкою. Це українська фашистська влада тебе змусила думати, що ти українець. Твоя рідна мова – російська. Ти повинен бути гордий, що ти можеш себе вільно відчувати росіянином. І готуй себе до найбільшого героїчного подвигу у своєму житті: воювати і навіть померти за "великую Росію". І це буде найкраще життя, яке ти тільки можеш прожити". Це щоденна системна російська пропаганда, яка промиває мізки українських дітей.

– Повернення викрадених дітей – як це відбувається і яка роль у цьому Сполучених Штатів Америки і зокрема Меланії Трамп?

– Так, дійсно, була її заява 10 жовтня цього року. Ну і, зрозуміло, що коли перша леді Сполучених Штатів публічно робить таку заяву, то це сигнал. І я це однозначно сприймаю як мегапозитивний сигнал, направлений до російської сторони, що тепер питання повернення українських дітей не просто на порядку денному, а на порядку денному в першій леді й автоматично – у керівника Сполучених Штатів. Президентська чета Сполучених Штатів напряду долучилася до процесу повернення українських дітей. Це не тільки завдяки моїй діяльності. Я вам скажу відверто, що я в першу чергу пов'язую позицію Меланії Трамп із президентською програмою Bring Kids Back UA, з активною діяльністю української першої леді Олени Зеленської. Бо вона неодноразово на всіх міжнародних майданчиках піднімала

і продовжує підіймати це питання. Станом на сьогодні завдяки активним зусиллям Сполучених Штатів нам удалося повернути декілька груп українських дітей. Ми повернули найбільш складні кейси. Я перепрошую за таку дефініцію, що я використовую. Але це ті діти, яких ми або вже намагалися повернути через інших посередників, або зверталися з тим, щоб отримати просто інформацію про таких дітей. Особливо важко росіяни повертають дітей із родин українських військових. Це, напевно, одні з найбільш важких. Бо вони розуміють: вони повертають дітей, які в майбутньому будуть українськими військовими. Вони максимально затягують, вони постійно перепитують якісь додаткові документи, вони вимагають від України надати докази, що це саме українські діти. Уявіть цинічність ситуації. Ми як українська влада повинні доказати, що це українські діти і ми хочемо їх повернути. Росіяни максимально затягують цей процес. Діти ростуть, працює російська пропаганда, працюють різні органи російської окупаційної влади. І хтось під таким тиском відмовляється від повернення. Коли ми повертаємо дітей, українське суспільство бачить тільки останній етап, але ніхто не бачить, скільки часу ми проводимо...

– Підготовчої роботи?

– Так, підготовчої роботи. Інколи є випадки, коли ми дітей повертали півтора року. Одну дитину. Декілька разів через різних посередників.

– А хто посередниками виступає: країни чи організації?

– Країни.

– Ми можемо назвати ці країни?

– Так. У першу чергу Сполучені Штати. У нас одна з найбільш ефективних країн – це Катар. І я їм дуже вдячний. Вони виступили не просто посередниками... У нас було дуже багато інших пропозицій. І я завжди розпочинав із ними розмови дуже просто: "Ви кажете, що можете повернути українських дітей. Будь ласка, от список. П'ять українських дітей. Поверніть хоч одну – і ми готові будемо працювати з вами". Коли я передав перший список із 10 українських дітей Катару, ми за два місяці відпрацювали і повернули перших дітей. І я тоді порівнював, чому Катар виявився таким ефективним, чому в інших не виходить. І, на мій погляд, декілька ключових складових. Перше: Катар не просто став посередником. Знаєте, узяв в українців документи – передав росіянам, від росіян узяв якісь відповіді – передав українцям. Катар вникає в кожний випадок і зі свого боку впливає на російську сторону, щоб вони дійсно повертали. Коли, наприклад, була відмова, що дуже важко в логістичному порядку привезти дитину, то катарці сказали: "Немає жодних проблем, ми готові все забезпечити". Я пам'ятаю одну з перших груп дітей, яких ми повернули: це двоє дівчаток. Їхні батьки загинули внаслідок російської агресії. Дві маленькі дівчинки залишилися на

тимчасово окупованій території України. Ми знайшли спочатку документи, що вони знаходяться в такому місці. Потім ми знайшли, куди їх росіяни вивезли. Їхній рідний батько оформив усі документи, став офіційним опікуном. Ми вже їх повернули. І потім для групи українських дітей (це були перші 20 українських дітей, яких ми повернули з Катаром) у Досі запустили програму реабілітації. Вони все оплатили на два тижні. Діти з батьками, з опікунами, із рідними там перебували. Я туди приїхав – і зустрів хлопця, який нам допомагав. Це катарський дипломат. Він, коли побачив цих дівчаток, підбіг до них і каже: "Я пам'ятаю, як у літаку я посадив цих дівчат собі на коліна..." І всю дорогу він, який знає тільки арабську й англійську мови, спілкувався із двома маленькими українками, яким, здається, по три роки було на той момент. Але він їх заспокоював, дарував якісь іграшки. І він каже: "Я все своє життя буду пам'ятати повернення двох українських дівчат". І ми ж розуміємо, що це не просто посередницька робота – це їхня філософія. Станом на сьогодні нам через Катар удалося повернути 90 українських дітей.

– Катар. Хто ще? Які країни?

– Є залученість Ватикану. Це ті, які показали позитивний фідбек. Інших країн, скажу так, більше десятка. Вони всі дуже хотіли нам допомогти, але позитивних фідбеків не вдалося. У нас був випадок: ми повернули одну українську дитину через міжнародну організацію. Це міжпарламентський союз, куди входить також і Україна. Ми так само супроводжували, надавали документи, знайшли цю дитину. Окремо по цьому питанню я спілкуюся з пані Кондратюк, віцеголовою українського парламенту, і першим віцеспікером Корнієнком. У нас парламентський трек максимально долучений, але не багато результатів. Але при цьому я завжди наголошую: будь ласка, якщо ви хочете допомагати, це ж не обов'язково тільки повернення. Тисніть на РФ, допомагайте організовувати інформаційні кампанії, допомагайте проводити програми реабілітації, соціальної підтримки для повернутих дітей або для дітей в Україні.

Мені дуже приємно відзначити роль двох країн. Це Канада, яка є лідером міжнародної коаліції щодо повернення українських дітей. Станом на сьогодні 44 країни входять у цю організацію та чотири країни із шести міжнародних організацій мають статус наглядачів. Норвегія допомагає нам по всіх міжнародних треках, пов'язаних із поверненням українських дітей, цивільних заручників і військовополонених. Але саме діти, на мій погляд, – це питання, яке має об'єднати світ. Ми на рівні послів країн, які в Україні знаходяться, створили робочу групу, яку я очолюю разом із послом Канади і послом Норвегії. Ми зустрічаємося приблизно раз на три місяці й у закритому режимі обговорюємо, що можемо ще додатково зробити для повернення дітей. Я був переконаний, коли ми створювали міжнародну коаліцію, що учасниками буде більше ніж 100–150 країн. 193 країни входять в ООН. А чому тільки 44 країни долучилися до міжнародної коаліції з повернення українських дітей? І це не

питання тільки повернення українських дітей. Ми наголошуємо, що сьогодні росіяни депортують українських дітей, а завтра, якщо не буде ефективного...

Станом на сьогодні в російському полоні тільки цивільних більше ніж 16 тис. І це тільки верифіковані цифри

– Ваших дітей.

– Правильно. Звертаючись у першу чергу до країн Європи, до країн Латинської Америки, до країн Африки. У вас же теж це відбувалося або відбувається...

– Або відбуватиметься.

– Правильно. Або в майбутньому може відбуватися. Чому ми разом не об'єднаємося і не побудуємо ефективну систему реагування, щоб та країна, яка це робить, обов'язково отримала законне покарання, щоб вона несла відповідальність? Це не питання України і Росії, це питання нашої філософії. Хто може виступати проти того, що діти повинні бути разом зі своїми батьками або зі своїми рідними і близькими? Ніхто. Але, як ми бачимо, практика показує інше. Бояться долучатися.

– Пане Дмитре, знову про цифри. Скільки цивільних українців досі в полоні?

– У нас створена окрема база даних щодо зниклих безвісти за особливих обставин. Станом на сьогодні тільки цивільних більше ніж 16 тис. І це тільки верифіковані цифри. Щодо російського полону, нам удалося верифікувати приблизно 1800 громадян України. Це ті, хто в російському полоні. Багато хто з них знаходиться роками. Причому щодо одних є рішення судів російських, щодо інших немає навіть рішення судів. Навіть немає висунення обвинувачень у скоєнні кримінальних злочинів.

– Роки два-три тому я провів цілий день у таборі для російських військовополонених. Я пройшов у 80-ті роки радянську армію – у нас були гірші умови, ніж у російських військовополонених. Інша справа: які в них обличчя. Я хворий звідти вийшов. Я навіть по телевізору не бачив, що такі бувають. Зброд. Я знаю, у яких жахливих умовах перебувають наші військовополонені в Росії. Мені про це розповідали і хлопці, які пройшли ці страшні торттури і табори, і азовці. Просто жах, що в ХІХ столітті можна так ставитися навіть до ворогів, але так принижувати, таке з ними робити! Скільки українських військових досі в полоні? Що з ними буде і як наша держава зможе – і як швидко, і як узагалі зможе – їх повернути додому?

– Я не можу назвати вам публічно цифру, скільки наших героїв і героїнь залишаються досі в російському полоні.

– Я це розумію.

– Ми робимо це свідомо. Ми не оприлюднюємо цифру, скільки росіян у нас в полоні, і публічно не озвучуємо, скільки наших у російському полоні. Я пам'ятаю одну з моїх перших зустрічей із представниками Координаційного штабу з питань поводження з українськими військовополоненими, представниками Головного управління розвідки Міністерства оборони. Я як омбудсмен долучився до цієї роботи і запитав, що я можу зробити. Мені показали цифри. Сказати, що я був шокований, – нічого не сказати. Це різниця не в рази, а в десятки разів. Із того часу нам удалося повернути станом на сьогодні 6266 наших громадян. Із них 403 особи – це цивільні, у тому числі ті, які в російських в'язницях були із 2017 року. Відбували покарання і пройшли "Ізоляцію". Це одне з найбільш жахливих місць, де росіяни тримають цивільних. Із них 6 тис. – це чоловіки, 266 – це українські героїні. Нам удалося організувати 70 обмінів військовополонених. Станом на сьогодні ситуація кардинально змінилася на краще. І в першу чергу це завдяки нашим силам оборони. Честь і хвала нашим хлопцям, дівчатам, які зі зброєю в руках беруть у полон росіян і витягають їх, навіть поранених, хворих – у будь-якому стані. Наші їх витягають, бо розуміють, що кожен росіянин живий, на території України – це один наш повернутий із російського полону. Тому в першу чергу це заслуга наших сил оборони. Слава ЗСУ!

Друге – це заслуга великої української команди, яка працює. До повернення наших героїв і героїнь долучені різні органи. Це і ГУР, як я сказав, і особисто Буданов цим займається, і керівник СБУ Малюк, і міністр оборони Шмигаль, і міністр внутрішніх справ Клименко, керівник служби зовнішньої розвідки Іващенко, секретар РНБО Умеров. І я як омбудсмен України, і від Офісу президента є людина. І особисто президент підіймає питання повернення наших військовополонених. Тобто це велика системна робота. Що ми можемо додатково робити, окрім перемовин? Це різні варіанти, які ми пропонуємо для проведення обмінних процесів. Я публічно не можу багато про них сказати. Згідно із Женевською конвенцією, процедура повернення розпочинається після завершення міжнародного конфлікту. Україна показала приклад: війна продовжується, а українські військовополонені повертаються в Україну. І ми це робимо в першу чергу через розуміння, у яких умовах знаходяться наші герої на території РФ або на тимчасово окупованій території України. Росіяни не створили жодного табору для українських військовополонених. Використовують – тільки вдумайтеся! – 186 місць, де знаходяться наші громадяни. І вони дуже часто знаходяться разом із російськими злочинцями в одних і тих самих умовах. У них немає доступу до спілкування з рідними, близькими. У них немає можливості отримання нормальної – я не кажу про медичну допомогу – їжі! Елементарної їжі немає.

– Які вони схудлі приїжджають сюди!

– Так і є. Ну, і застосування тортур. Офіційно на рівні ООН визнано, що 95% українських військовополонених проходили через щоденні тортури, включаючи сексуальне і фізичне насильство, поки вони знаходилися в російському полоні. Тобто це система, із якою не знаю, що робити, окрім того, що спілкуватися з Москальковою. У нас є результати роботи. Але це точно не та система, яка кардинально помінялася у кращу сторону. Наша задача – робити все, щоб швидко повернути всіх наших додому. Ми пропонували росіянам вийти на прозорі, логічні, цивілізовані принципи проведення обмінних процесів. Наприклад, важкопоранені, важкохворі, згідно із Женевською конвенцією, повинні повертатися миттєво, без прив'язки до кількості. Обговорили, нібито у Стамбулі вони погодилися – не виконали. Хто довше в полоні, той раніше виходить. Наприклад, оборонці Маріуполя. Скоро вже буде чотири роки, як вони в російському полоні. Ми кажемо: "Давайте повертати в першу чергу тих, хто найдовше знаходиться в полоні". Ні. Молодші за 25 років. Давайте всіх, без прив'язки до кількості. У Стамбулі погодилися. Не виконали. Окрема категорія – українські героїні. Я задаю питання Москальковій: "Навіщо ви тримаєте українських жінок стільки часу?" Частину віддали, частину до сих пір тримають. Далі: масове засудження українських військовополонених. Пряме порушення МГП. Навіщо ви це робите? Ускладнювати процес повернення потім, ускладнювати перемовини, підіймати градус по такій категорії? Добре, ми почнемо робити те саме. Або ми всіх повертаємо – і тоді ми прозоро домовляємося, – або максимально створюємо умови важкі як для вас, так і для нас. Якщо ми думаємо про людей, так давайте максимально спрощувати, а не ускладнювати. Непросто з росіянами вести перемовини.

– Про перемовини з росіянами. Я знаю, що ви постійно ведете переговори з колегою, якщо можна назвати її колегою, Тетяною Москальковою. Що це за людина? Щось людське взагалі є в ній? І як вам із нею працюється?

– Я її називаю "моя російська візаві". Щоб найкраще дати характеристику цій людині, я так скажу: це людина, яка пройшла весь кадровий шлях МВС РФ.

– Вона генерал міліції?

– Причому вона пройшла самотійно. У неї не було людини, яка тягнула. Як є такий жарт: "Хочеш бути генералом – треба, щоб твій тато був генералом". У неї немає батька-генерала.

– Вона народилася у Вітебську в Білорусі, ще за радянських часів працювала в системі МВС СРСР. Держдума далі, 70 років – і генерал міліції.

– Так і є. Дуже серйозно підготовлена, із величезним життєвим досвідом, із дуже серйозною командою, яка працює поряд із нею. Вона може вести перемовини як дуже лагідно, так і дуже жорстко, не відступаючи від своїх

позицій ні на крок ані вправо, ані вліво. Працювати з нею непросто, але дуже цікаво. По-перше, тому що є результати. Напевно, це вперше пролунає під час мого інтерв'ю. Я вперше поспілкувався з Москальковою через п'ять днів після обрання мене на цю посаду.

– Це 2022 рік, уже війна йшла.

– Так і є. Мене призначив український парламент 1 липня 2022 року. Через п'ять днів, 6-го, ми вперше поспілкувалися по телефону. Це була розмова дуже коротка, до трьох хвилин. Вона дуже хотіла публічно показати, що ми почали спілкуватися. Я сказав: "Я не хочу просто інформувати українське суспільство, що я почав із вами говорити. Це нікому не цікаво. Це мені нецікаво і вам повинно бути нецікаво".

– Результати цікавлять.

– Результати цікавлять. "Давайте зробимо результат – і ми тоді публічно покажемо нашу першу зустріч". Ми вели перемовини достатньо довго, непросто. Наша перша публічна зустріч відбулася 17 жовтня 2022 року. Є такі зустрічі, які будеш пам'ятати все своє життя. По-перше, підготовку до цієї зустрічі. По-друге, напередодні я довго не міг заснути. Я собі уявляв: як я повинен поводитися? Ви ж повинні зрозуміти, що в мене всередині по відношенню до них усе те саме, що відчуває кожен українець і кожна українка. На той момент моє рідне місто Волноваха було окуповане, знищене. Моя сім'я втратила абсолютно все. Я на війні втратив багато своїх друзів, товаришів, причому не тільки військових, а й цивільних, які були захоплені. Але я розумів, що емоції треба прибрати. Це не питання від Лубінця до Москалькової – це питання побудови каналу комунікації, який дозволить повертати наших громадян із російського полону, робити все, щоб нашим громадянам ставало легше. Я знав, що буде неоднозначна реакція з боку українського суспільства. Повномасштабна агресія, Маріуполь, дуже багато населених пунктів розгромлених вщент, багато хто розстріляний. Після Бучі, після перших фотографій, які ми побачили, – це перша зустріч між представником України і представником РФ. Це було на території Запорізької області. Це був зруйнований міст. Як у шпигунських фільмах. Зруйнований міст, вони – з одного боку річки, ми – з іншого. Режим тиші, який забезпечується військовими. І ми посередині цього мосту зустрічаємося. І найголовніше – вона допомогла повернути в той день 108 українських військовополонених жінок. І вперше повернулися цивільні українські жінки, які були в полоні ще до початку повномасштабної агресії. Для мене це був результат. Я пам'ятаю перший мій крок. Чи повинен був я тиснути їй руку?

– Я хотів про це запитати.

– Вона руку простягнула – я руку потиснув. Я пам'ятаю, як 99% коментарів у соціальних мережах були просто меганегативні. Хтось писав: "Як ти міг

потиснути їй руку? Чому ти не плюнув їй в обличчя?" Я нічого не коментував. Я знав, що...

– Ви робили свою справу.

– На мій погляд, я зробив те, що повинен був зробити. Якщо додатково ми можемо через цей канал комунікації повернути наших громадян України, давайте емоційні оцінки будемо давати результатам. Якщо не буде результатів, я першим вийду і скажу: "Цей канал не працює. Я більше не буду з нею спілкуватися".

– Пане Дмитре, як вам здається: вона здатна відчувати біль? Вона розуміє, що роблять з українцями на території Росії, які тортури вони проходять, як їх принижують, їхню честь, гідність? Вона як жінка, як мати здатна це все відчувати? Чи там усе це вже заасфальтоване?

– Я зараз скажу відчуття після більше ніж трьох років спілкування. У нас уже не тільки офіційні зустрічі. Наприклад, у Туреччині в нас були трираундові перемовини, які організовував турецький колега. Офіційна частина – вийшли звірити годинники зі своєю командою. Стоїш, п'єш чай, каву – вони підходять на якісь інші теми. На мій погляд, якщо б вона не відчувала, вона б не зробила багато кроків, на які я навіть не міг очікувати у 2022 році. Наприклад, вона особисто відвідала багато місць, де тримають українських військовополонених. Коли я показав їй фотографії хлопців, які повернулися з полону, і конкретні приклади застосування тортур, вона сказала: "Я в це не вірю". І я їй сказав: "У нас є інформація, що найгірші умови тримання в Мордовії".

– Це з радянських часів відома колонія.

– Вони відвідали. Вона особисто поїхала в деякі місця – там ситуація змінилася. Десь умови тримання покращилися, десь відношення покращилося. Десь залишилося як було, а десь змінилося. І я це не від неї дізнаюся. На одній із публічних зустрічей батько українського військового полоненого сказав: "Ви кажете нам про конкретні речі, які ви отримали від російської сторони. Ви реально вірите росіянам?" Я кажу: "Ні". Я коли кажу про результати діяльності, це в першу чергу означає, що я отримав підтвердження від хлопців та дівчат, які повернулися з російського ув'язнення. Тільки так я можу підтвердити ці слова. Коли ми повернули хлопців із Мордовії, які кажуть: "Реально приїжджали, ми їх бачили. За два тижні до відвідування змінилися умови на краще. Перестали застосовувати тортури, перестали елементарно бити, перестали змушувати по 16 годин стояти на ногах. Почали давати значно більше їжі..." Я кажу: "А після того, як поїхали, яка стала ситуація?" Хтось каже: "Повернулися до найгірших практик, які були". А хтось із хлопців каже, що, у принципі, більш-менш залишилися на нормальному рівні.

За 2022 рік я отримав 18 звернень від громадян України щодо порушення прав із боку представників ТЦК та СП. 2023 рік – приблизно 500 звернень. 2024 рік – 3,5 тис. У цьому році в нас практично 6 тис. звернень

– Повертаючись до Москалькової. Під час обмінів росіяни йдуть до своїх добре вгодовані, усе в них нормально. Такі навіть щічки бувають. Наші – ходячі скелети просто. Це Освенцим якийсь. Вона це бачить на власні очі?

– Так, вона це бачить.

– Вона щось сказала вам людське?

– Я публічно, знаєте, щоб не створювати їй проблем на території РФ...

– Проїхали.

– Наодинці у нас є перемовини. І тоді, напевно, обговорюються найважчі питання. Інколи приймаються рішення, які змінюють систему. Наприклад, одне з таких рішень – запустити програму передачі посилок для військовополонених. І станом на сьогодні ми 5 тис. посилок передали для українських військовополонених. Зараз ведемо перемовини, щоб кожен український військовополонений отримував посилки. Вона бачить, що відбувається. Але в кінці 2023 року ми запустили... Повертаються військовополонені російські. Ви запитуєте в них: "Умови тримання? Чи бачили ви представників Міжнародного комітету Червоного Хреста? Як часто? Як часто й у який спосіб ви спілкувалися зі своїми рідними?.."

– Я бачив, як вони спілкуються.

– "...І чи застосовувалися тортури? Ось український колега стоїть. На що треба звернути увагу, щоб він відреагував?" Ми, коли зайшли в перший автобус, знаєте, що було найбільшим здивуванням? Думаю, і для неї. Мене всі знають. Тому що в таборах на території України ми їх відвідуємо. Там є інформаційні дошки з моєю фотографією, що в разі порушення прав, згідно із Женевською конвенцією, ви можете звернутися до омбудсмена. Друге: вона починає запитувати. "У вас є нарікання до умов тримання?" І всі кажуть: "Ні". – "У вас нормальна була їжа?" – "Так". – "Ви бачили представників Міжнародного комітету Червоного Хреста?" Усі кажуть: "Ну, так, приїжджали". – "У вас була можливість спілкуватися зі своїми?" Хтось каже: "Я телефонував декілька разів по телефону". Хтось каже: "Я писав листи й отримував відповіді". Я слова не сказав. Ми виходимо із цього автобуса й ідемо до наших. Ми заходимо – вона представилася, стала поруч. Я представився і кажу: "Хлопці, можете вже нічого не боятися, ви точно повертаєтесь. Але у присутності моєї колеги російської, моєї візаві, будь ласка, що реально відбувається?" Ну, і хлопці – я дуже їм дякую за героїзм. Хто мене бачив перший раз у житті – вони ж не розуміють: це реально

український омбудсман Лубінець чи якийсь росіянин і це якась спецоперація? І вони починають розказувати. Перше, хочете дізнатися, як нас тримали? Прийомка. Знаєте, що таке прийомка? Це коли тебе привозять перший раз...

– І б'ють.

– І проганяють через стрій. Охоронці, працівники пенітенціарної системи – кожен із палкою, інколи металевою. І всі тебе б'ють. Далі – 16 годин на ногах. Якщо ти присів, тебе б'ють.

– Струм електричний.

– Електричний струм, застосування тортур, травля собаками. На прийом їжі відводиться хвилина, а їжа гаряча. Там якась похльобка, але це кип'яток, у якому плаває одна картоплина, одна цибуля. Але тобі одна хвилина поїсти – і все. Не встиг – твої проблеми. "Значить, ти не голодний". Представників Міжнародного комітету Червоного Хреста не бачили від слова взагалі. Листи нікому не писали, бо ніхто не пропонував і писати неможливо. Я кажу: "Зверніть увагу на фізичний стан". Вона нічого не сказала. Але потім вона сказала: "Якщо не працює система передачі листівок, давайте передавати через нас. Тобто родини військовополонених пишуть з України. Ви їх збираєте, мені передали. Я роблю те саме. Я розвезла, ми їх доставили. Далі: умови тримання. Ми готові їздити, ми готові реагувати. Ну, і третє: давайте працювати над тим, щоб були організовані якомога більше обмінів". Так і працюємо. Останню зустріч публічно ми показали. Вона відбулася 16 грудня на території Білорусі. Разом із нами були два керівники місій МКЧХ в Україні та Росії. Ми домовилися, листівки передали, пакунки. І окремо щодо повернення. Ну, і плюс росіяни нам повернули 60 цивільних громадян України.

– Пане Дмитре, ви під час обмінів опиняєтеся на території Білорусі. А на території Росії під час великої війни вже доводилося опинятися?

– Ні. Хоча була пропозиція, щоб я заїхав на територію РФ.

– І вже звідти не виїхали?

– Вона була від наших військових, коли розпочалася операція в Курській області. Але, на мій погляд, візит омбудсмена України на територію РФ...

– Зруйнував би діалог.

– Це було б неоднозначно оцінене з боку міжнародної спільноти. Коли Москалькова приїжджає на тимчасово окуповану територію України – оцінку її діям надала міжнародна спільнота. Росія виключена із чотирьох найбільших світових організацій омбудсменів.

– Москалькова під санкціями всіх європейських країн.

– Тому я вирішив цього не робити. А щодо мого відвідування: я казав Москальковій, що готовий приїхати на територію РФ...

– **У табір.**

– У табір. Якщо ви готові приїхати в Україну. Я готовий це зробити без жодних умов, якщо ви готові надати мені такий доступ. Я готовий поїхати сам або з колегою. Наприклад, турецький омбудсмен казав, що готовий відвідати українських військовополонених. До речі, турецький омбудсмен Шереф Малкоч приїхав на моє запрошення в Україну в попередньому році, чотири дні провів в Україні. Ми розпочали з Одеси. Місто в той же день було під обстрілами – у перший день його приїзду він відчув, що таке жити в Україні. Ми машиною проїхали від Одеси до Львова, у Києві декілька днів, і я йому показав зруйновані об'єкти, пошкоджену мечеть. В Одесі, до речі, – один із найбільших християнських храмів. І він заїхав туди, зафіксував, і сказав, що...

– **Зруйнований... Преображенський, здається?**

– Так і є. У центрі Одеси. Ми коли прощалися на кордоні, він сказав: "Я навіть не усвідомлював, який ви героїчний народ. Я провів тільки чотири дні, а ви живете в цих умовах і ви воюєте за своїх людей, за свою територію. При всій нашій..." Я не скажу, що це нейтральність. Я вважаю, що Туреччина – одна із країн, які юридично визнають Крим територією України.

– **Так.**

– Президент Туреччини Ердоган постійно це підкреслює. І мій турецький колега неодноразово казав, що "Ми на стороні України". Але він спілкується з Москальковою. Він приїхав в Україну, я йому надав можливість відвідати російських військовополонених-мусульман. Ми заїхали, він подивився на них і каже: "Я привіз вам для кожного Коран".

– **"У нас є".**

– Таке враження: ви були разом із нами. Да, вони кажуть: "У нас є". І він був позитивно здивований... І він каже: "Як би не відносилися росіяни до українців, – усе, що я можу зробити, допомогти, прямий номер телефону – телефонуй у будь-який час". Це Шереф Малкоч – він 15 років був головним помічником президента Туреччини. Станом на сьогодні він завершив каденцію і повернувся до роботи в адміністрації президента. Ми продовжуємо з ним тримати зв'язок. Це вже дружній зв'язок. Я щиро вважаю його своїм особистим другом і другом України. Новий турецький омбудсмен – такий же великий друг України. Я не знаю, наскільки зараз це буде доречно: 30 грудня ми проведемо онлайн-зустріч із турецьким омбудсменом і родинами українських військовополонених. Він буде казати, що може зробити, щоб або повернути швидше, або поліпшити стан тримання. Тобто Туреччина максимально допомагає. Так от я Москальковій пропонував: "Давайте я з

Малкочем приїду в Росію, і ви з ним же приїжджайте". Ну, як ви розумієте, я поки не поїхав у Росію, а вона поки не приїхала в Україну.

– Може, то на краще.

– Можливо. Але хто знає? Можливо, у майбутньому. Можливо, коли ми будемо організовувати обмін усіх на всіх, ми це зробимо, щоб переконатися, що дійсно всіх повернули, що нікого росіяни раптово не забули.

– Пане Дмитре, я вам поставлю запитання важке, але воно потребує відповіді. **Щодо ТЦК. Думаю, те, що відбувається навколо ТЦК, – це суцільний жах, масові порушення прав людини.** На жаль, наша держава не змогла створити системи чіткої і прозорої... Перші місяці війни – довжелезні черги у військкомати. Люди хотіли брати зброю – і брали зброю до рук, і йшли захищати свою Батьківщину. І від цього піднесення перейти до того, що **людей ловлять посеред міст і запихують у машини, ще й б'ють... Це якесь блюзнірство. Що ви думаєте про масові порушення в системі ТЦК?**

– Я розпочну із цифр.

Знаєте, скільки за 2022 рік я отримав звернень від громадян України щодо порушення прав із боку представників ТЦК та СП? Ви дуже здивуєтеся. 18 звернень. 2023 рік – близько 500 звернень. 2024 рік – 3,5 тис.

У цьому році (а рік ще не завершився) у нас практично 6 тис. звернень.

Ви абсолютно праві.

Органи державної влади зруйнували мотивацію у громадян України, які свідомо йшли у 2022-му, у 2023 році, записувалися, хотіли стати частиною сил оборони.

І ми не побудували систему, яка може достойно людині пропонувати місце в ЗСУ, достойно визначати умови військової служби, достойно винагороджувати за це, фінансово в тому числі.

І навпаки, **хтось вирішив, що можна створити систему примусу.**

Я точно знаю:

— систему примусу легше створити.

Хай ТЦК та СП силоміць затримують, перевіряють документи, встановлюють місцезнаходження, забирають особисті речі – наприклад, мобільні телефони, – не дають можливості телефонувати і тримають у своїх приміщеннях добами, тижнями (у нас є такі зафіксовані факти).

Тижнями людина сидить, незрозуміло, на підставі якого законодавства.

Це легше зробити? Напевно, легше. Чи від цього виграє Україна? Ні.

Чи від цього виграли Збройні сили України? Ні.

Усі військові, з якими я спілкувався на передовій, – усі кажуть, що нам не треба бусифіковані військові.

Нам треба вмотивовані, підготовлені.

Тому, **на мій погляд, система повинна бути максимально швидко перероблена.**

Ще є час. Я не вірю, що не можна це поміняти.

Створіть систему рекрутингів, дайте мотивацію, дайте фінансову мотивацію.

Зверніть увагу, скільки в нас виплачують за загиблого? 15 млн грн.

– У Росії такого немає.

– Так давайте, можливо, подумаємо, що вже прийняте рішення – хай воно залишається для родин. Але дайте мотивацію людині прийти, щоб вона залишалася живою. Дайте їй фінансування. Людина приходить, вона зразу повинна отримати – я не знаю – 1 млн грн, \$25 тис. Вона підписала контракт на рік – 1 млн зразу отримала. Контракт завершився, хоче людина перепідписати на другий рік – 2 млн, 3 млн у прогресії.

– Да.

– Більше того, щомісячно у військового повинна бути зарплата не 20 тис. грн. Це ж смішно. Охоронець в АТБ отримує більше, ніж військовий. Ну, це апріорі неможливо в умовах повномасштабної агресії. Військовий, який воює на передовій, – да, він отримує плюс 100 тис. грн. Але ти ж не можеш місяцями знаходитися на "передку". У тебе повинен бути час для реабілітації. Там отримував 20 плюс 100 бойових, – і то я не скажу, що це велика зарплата для того, хто на передовій з автоматом проти російських дронів і російських танків. І кожного дня під дронами і російською артилерією. Це не велика зарплата. Вийшов на так названу реабілітацію – 20 тис. грн. Ну яка буде мотивація?

Друге.

Давайте військовим за результати. Дуже гарна була зміна в постанові уряду: за кожен знищений російський танк – конкретна цифра. За кожного знищеного російського військового – конкретна цифра. Ми не можемо називати це винагородою, але за несення військової служби, за конкретні результати: зруйнований бліндаж, за знищену РСЗО, за будь-яку російську техніку, тим

більше за проведення спеціальних розвідувальних операцій у тилу ворога, на території РФ... Щоб людина чітко розуміла: "Я зробив, мій підрозділ..."

– "Я отримав".

– "Я отримав". Отримала бригада, отримав конкретний військовий. Дайте фінансування – у вас люди в чергах будуть стояти. А зараз що в нас відбувається? Людину забрали, бусифікували. У неї яке зразу відчуття? "Це незаконно, я не хочу воювати". І людина шукає можливості піти в СЗЧ.

– Да.

– У нас кожен місяць кількість СЗЧ росте, росте і росте. Ми вже дійшли до того, що засекретили дані щодо СЗЧ. Остання цифра, яку я чув, – більше ніж 250 тис. на той момент СЗЧ.

Що роблю як уповноважений?

На кожне звернення я реагую. Я організовую закриті наради з військовими, із міністрами оборони, які були із 2022 року, ми проводили наради, я давав свої аргументи, що треба змінити.

Хтось реагував краще, хтось – гірше. Але треба віддати належне: усі міністри оборони реагували, принаймні на рівні міністерства запускалися процеси, хтось писав додаткові накази, вимагав пояснень, хтось напяму, як Рустем Умєров, сказав: "Моя позиція – реагувати. От вам телефон керівника Військової служби правопорядку – по кожному випадку давайте реагувати, наводити порядок, наскільки це можливо".

Але система зараз у такому стані, що в нас на території ТЦК людей убивають.

Я один такий випадок тримаю на особистому контролі.

Молода людина, був зупинений працівниками ТЦК та СП, хотів воювати. Він зателефонував родині і сказав: "Мені вручають повістку, я готовий іти воювати, не хвилюйтеся, я йду у приміщення ТЦК та СП, усе нормально". Родина зв'язалася з адвокатом, у нього з документами були якісь проблеми. Людина прийшла сама, не бусифікували. На наступний день родина отримує дзвінок із лікарні: "Ваш у лікарні, зробили трепанацію черепа". Людина померла. І потім виходять і кажуть: "Усі, хто по ТЦК та СП проти коментує, включаючи Лубінця, грають на руку російській пропаганді".

Приблизно 11 млн українців виїхали за кордон, у нас 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб – як за таких умов проводити вибори?!

– Та то вони грають на руку росіянам, що так роблять.

– І от у мене станом на зараз позиція дуже проста: по кожному зверненню ми реагуємо.

Я відправляю у приміщення ТЦК та СП своїх регіональних представників. Просто в нашій присутності дивилися документи. Людина має право на відстрочку – оформлюємо відстрочку. Людина не має права на відстрочку – оформлюйте документи, проводьте ВЛК.

Але не на колінці, за п'ять хвилин: "Здоровий, скарг немає, у штурмові війська..." Людині 53 роки. Це конкретний випадок. Людина каже: "Я готовий воювати. Але 53 роки – які штурмові війська? Я б одягнув бронежилет, пробіжу 20 метрів – і впаду".

Через ці дії ТЦК ми прийшли до того, що суспільство розділилося. У нас тепер вважається, що всі, хто проти ТЦК, захищають ухилянтів нібито. І ще гірше, громадяни України свідомо приймають рішення: якщо по відношенню до них незаконні дії ТЦК та СП – значить, вони теж можуть робити незаконні дії по відношенню до представників ТЦК та СП. І звідси розпочалося застосування сили, б'ють машини, палять автівки.

У Львові випадок військового, який пройшов фронт, представник ТЦК та СП – його людина цивільна із застосуванням холодної зброї вбила. Українському суспільству треба зупинитися. У нас ворог один – росіяни. Ми так не витримаємо як держава. Ми впадемо. Але ТЦК та СП повинні діяти виключно по закону. Якщо вони своїми діями порушують закон, повинен бути прозорий механізм реагування, щоб не було анархії, не було вседозволеності.

Але, з іншого боку, громадяни України – у Конституції прописані не тільки права, там є й обов'язки.

Паспорт громадянина України дає не тільки преференції – дає обов'язок захищати свою державу.

Тому зобов'язаний по закону пройти ВЛК, стати на військовий облік, і в тому числі якщо отримав повістку, долучитися до сил оборони – будь ласка, зобов'язаний це зробити.

Усім треба діяти виключно в межах повноважень.

На початку 2024-го я почав публічно коментувати деякі кричущі випадки по ТЦК та СП. Прийшла ідея у військових сказати, що Лубінець – ухилянт і захищає таких же ухилянтів. Вони взяли довідку. Це при тому, що я у свій час закінчив військову кафедру, у мене військове звання капітан. Незважаючи на те, що я був на посаді омбудсмена вже, я у 2023 році пройшов ВЛК. І це все було в довідці. Але юридично я був зафіксований у донецькому військкоматі, бо я прописаний у Волновасі і завжди у Волновасі жив. Мені цю довідку скинули... Міністерство оборони. Я не буду називати прізвища людини – вона

зараз уже не працює у Міністерстві оборони, але вона продовжує працювати в системі управління державними органами. Він скинув цю довідку і попросив, щоб я був готовий до того, що, можливо, розпочнуть. Я на одній із наступних нарад сказав: "Можете мене називати ким завгодно, навіть ухилиянтом. Якщо ви думаєте, що я перестану після цього реагувати на порушення прав людини у системі ТЦК та СП, то помиляєтеся. Поки я на цій посаді, я для українського суспільства буду залишатися професійним омбудсменом.

Якщо бачу порушення прав людини – я буду реагувати, як би це комусь не подобалося".

Я не дуже люблю публічно це показувати. Але коли кричущі випадки, коли я бачу системні порушення прав людини, – я буду реагувати.

– Пане Дмитре, Сергій Кузнєцов, якого вже екстрадували з Італії до Німеччини, де його підозрюють у причетності до підриву газопроводів "Північний потік". Це громадянин України. Це мужня людина. Як держава Сергія захищає? І чи скоро він буде в Україні?

– Дякую за запитання. Напевно, приклад Сергія – наскільки державні органи влади (на мій погляд, не зовсім ефективно) виконують функцію захисту прав людини, громадян України, де б вони не перебували. Я дізнався про випадок пана Сергія, коли він уже оголосив голодування. Для мене громадянин України, який уже знаходиться в італійській в'язниці й оголосив голодування через умови тримання, – це показник того, що держава повинна терміново включитися в захист його прав. Я зустрівся з його дружиною, із її очей я побачив, яка непроста ситуація із Сергієм. Із нашого боку була миттєва реакція. Я написав офіційного листа до омбудсмена Італії Маріно Фарделлі, до міністра юстиції Італії, залучив свого радника, який працює в Італії, щоб він його відвідав, я написав до українського МЗС, щоб консульська служба включилася у процес. Я проінформував італійських політиків, у тому числі віцеспікера Європарламенту, про ситуацію з порушенням прав громадянина України на території Італії. Але це бюрократичні процедури – поки листи дійдуть, їх оформлять, почнуть готувати відповідь... Я набрав Маріно Фарделлі, італійського омбудсмена... Він на моє запрошення був тричі в Києві, кожного року він приїжджає на наші конференції, він великий друг України і мій особистий. Я кажу: "Маріно, треба твоя допомога. Мій співвітчизник оголосив голодування через те, що його права порушують в італійській в'язниці". На наступний день Фарделлі зв'язався із цією виправною колонією – Сергію змінили місце тримання. Йому почали давати нормальне харчування, йому надали можливість відвідувати спортзал, спілкуватися щоденно по дві години із дружиною. І головне – до нього почали нормально відноситися. Його перестали називати терористом, йому перестали весь час одягати кайданки на руки, кардинально змінивши відношення до нього і до України. Я взагалі не думав, що в Італії можливе щось подібне: без рішення суду людину

вже визнали терористом. Ну, і юридично: ми отримали довідку, що він був діючим військовим Збройних сил України. Автоматично на нього розповсюджуються Женевські конвенції. Він виконував накази, він був у складі сил оборони. І аналіз його дій може даватися виключно через призму російської агресії. Я не хочу, щоб українське суспільство думало, що рішення про екстрадицію пана Сергія Кузнєцова з Італії до Німеччини – це наша поразка. Ні, я так не вважаю. Я вважаю, що це перевід нашої боротьби за права Сергія на територію Німеччини...

– Дочекаємося ми його вдома?

– Усе, що залежить від мене особисто, уже зроблено. Я в телефонному режимі поспілкувався з моєю німецькою колегою Беатою Рудольф. Її дуже поважають німецькі правоохоронці й органи влади. Вони включилися в роботу. Наша задача – зробити все, щоб Сергій Кузнєцов був в Україні. Це питання іміджу держави. Якщо військові воюють на передовій за державу, це означає, що держава повинна воювати за військових, цивільних, де б вони не знаходилися.

– Я дізнався, що ви нещодавно були в СІЗО в Ігоря Коломойського.

– Це правда, але я публічно про це ніде не писав, не казав.

– Що відбувається в Ігоря Коломойського і яким ви його знайшли?

– Я з ним заочно знайомий із тих часів, коли він на посаді керівника Дніпропетровської ОДА робив усе, щоб якомога більше територій Донеччини у 2014 році залишилося під контролем українського уряду. Я знайшов його у звичайній камері, яка нічим не відрізняється від інших камер у слідчому ізоляторі СБУ, де такі ж умови як у нього, так і в інших. У нього дійсно камера №13. Я не знаю, чи це був чийсь жарт або ні, але його саме помістили в цю камеру. Камера 13 м². Він там один. У нього є холодна та тепла вода. У нього є в камері телевізор, мікрохвильова піч. Телевізор дуже маленький, щоб зараз усі не подумали, що плазма... Напевно, менший, ніж планшет.

– Тобто він майже два роки в камері 13 м?

– Так і є. За два роки я отримав декілька звернень від нього. Але вперше я отримав звернення, що треба його особисто відвідати. Не тільки Коломойського я відвідую. Ми проводимо достатньо часто моніторингові візити. Наприклад, тільки у 2025 році ми провели більше ніж 600 моніторингових візитів. І коли до мене звертаються військові, які знаходяться у подібних місцях, детектив НАБУ, – ми всіх відвідуємо. Не всіх відвідую я особисто, але коли в мене є час...

– Коломойський із вами жартував? Чи ні?

– Він залишається в доброму гуморі, у нього все нормально з почуттям гумору і з настроєм. У мене була можливість конфіденційно з ним поспілкуватися. Я побачив станом на зараз, що дуже багато запитань по захисту його процесуальних прав. У нас дуже велика кількість матеріалів від його адвоката, ми їх аналізуємо. Наприклад, чомусь дуже часто його не привозили на засідання суду.

– Автозак зламався – ну що ж?

– Да, автозак випадково в цей день зламався, і його не повезли. А коли ти дивишся, що за два роки таких випадків було десятки, – виникають запитання. Він не скаржився на умови тримання, на поводження з боку працівників. За моїм відчуттям, це людина, яка налаштована на судові процеси.

– Сьогодні весь український політиком каже, що скоро будуть вибори. Вибори під час війни – як їх узагалі проводити?

– На мій погляд, під час війни вибори провести неможливо.

І як омбудсмен я буду виступати категорично проти проведення будь-яких виборів під час воєнного стану.

1) — По-перше, це забороняють діюче законодавство і Конституція України.

2) — По-друге, при всій повазі до наших міжнародних партнерів: навіщо ви тиснете на нас, навіщо хочете, щоб ми провели вибори?

Щоб ми зробили картинку, що в нас демократія і ми вибори проводимо? Чи ми хочемо реально забезпечити, дійсно, права всіх громадян України?

Три ключові елементи.

1) — Перший – безпека. Якщо активні бойові дії – та навіть не активні – будуть продовжуватися? Похід до дільничної виборчої комісії – це буде лотерея: прилетить російський снаряд чи не прилетить?

2) — Друге, забезпечення всіх громадян України правом на участь у цих виборах. У будь-якому статусі. Або бути обраним, або обирати. 11 млн громадян України виїхали за кордон.

– 11!

– Я сьогодні отримав офіційну відповідь від МЗС. 8,5 млн громадян.

Але ми розуміємо, що частина не стає на консульський облік, тому органи влади України їх не бачать.

11 млн – це з останнього звіту УВКБ ООН.

11 млн громадян України, які, на мій погляд, зобов'язані отримати доступ до цих виборів. Наприклад, Румунія відкрила 112 виборчих дільниць для румунів, які знаходяться на території Великобританії. Одна дільниця на 900 громадян. Україна, 2020 рік, відкриває дві виборчі комісії. На той момент проживало на території Великобританії 40 тис. громадян України.

– Зрозуміло.

– Хтось може пояснити, як 20 тис. громадян України можуть прийти на одну виборчу дільницю? Ну, це ж нереально.

Якщо ми проводимо вибори, 11 млн громадян України за кордоном повинні мати право взяти участь.

Ще маємо 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб.

Як вони будуть брати участь? Де вони будуть знаходитися?

Велика кількість громадян України – на прифронтовій території. Ідеться про мільйони. І це вже не тільки Донецька, Луганська області, як було у 2019 році під час президентських і парламентських виборів.

Тоді частина громадян України на прифронтовій території залишилася без конституційного права брати участь у виборах. Чернігівщина, Сумщина, Харківщина, Донеччина, Луганщина, Запоріжжя, Херсонщина – що робити із цією прифронтовою територією?

Хтось узагалі піднімав питання щодо громадян України, які на тимчасово окупованій території?

Українське суспільство знову розділиться. Хтось скаже: "Ні, в окупації не мають права". Добре. А якщо вони хочуть виїхати? У нас є населені пункти – я їх не буду називати, щоб не наражати на більшу небезпеку громадян України... Ціле селище на тимчасово окупованій території відмовляється брати російські паспорти. Жодного російського паспорта жоден громадянин не взяв. Вони кажуть: "Якщо це вже Росія, якщо ми не можемо з українськими паспортами тут жити, ми всім селом хочемо виїхати з окупованої території України". Ми теж повинні в них забрати це право? Чи дати їм можливість, принаймні хай виїдуть?

– Зрозуміло. Пане Дмитре, у мене останнє запитання. Коли закінчиться війна?

– Ви знаєте, це, з одного боку, дуже важке питання, а з іншого боку, напевно, просте питання. Війна закінчиться... Ви попросили коротко. Я, наскільки це можливо, як людина, яка, з одного боку, приймає участь у перемовних процесах, але моя зона відповідальності – гуманітарний трек.

– Да.

– Не політичні питання. Перемовини з росіянами – це дуже непроста річ. Дуже непроста річ. І, повірте, я чітко розумію, що не те що хтось хоче чи може брати на себе відповідальність, чи не хоче, чи не може, а як тільки буде знайдено відповідь на одне-єдине запитання: хто буде гарантувати, що РФ буде виконувати все, про що з нею домовиться Україна разом із партнерами?.. Питання завершення війни буде вирішено. Я нагадаю слова Бісмарка, який сказав, що...

– Будь-яка домовленість із росіянами не вартує папірця...

– ...не вартує папірця, на якому прописана ця домовленість.

Проблема не в Україні, не в українських Збройних силах, не у волі українського народу й не у волі української влади.

Проблема в Російській Федерації. І у виконанні домовленостей Російською Федерацією.

Як тільки це станеться, у тому числі по гуманітарному треку, – а я скажу відверто:

— я дякую вам за це інтерв'ю, за те, що ви підняли найбільш болючі питання для українського суспільства...

Це

1) — повернення всіх українських дітей, це

2) — повернення всіх цивільних заручників, це

3) — повернення всіх українських військовополонених,

3) — це відповіді на запитання, що будуть із громадянами України робити росіяни на тимчасово окупованій території.

Це гуманітарний трек – без відповідей на ці запитання і на конкретні пункти в мирній угоді ми не можемо казати про завершення цієї війни.

Але, на мій погляд, **станом на зараз українська сторона, у тому числі український омбудсмен, робить усе, щоб війна завершилася, не порушуючи національних інтересів України.**

– Пане Дмитре, я вам дякую за дуже цікаве інтерв'ю. І дякую особисто від імені всіх українців за все, що ви робите для України в цей дуже важкий час. Слава Україні!

– Героям слава! Дуже вам дякую.

В ГОСТЯХ У ГОРДОНА

ОМБУДСМЕН ЛУБИНЕЦ СЕНСАЦИЯ!
ВОТ ЧТО С КОЛОМОЙСКИМ
ДЕЛАЮТ В КАМЕРЕ!

Посилання

№ 1.430

Сергей Дацюк

22 мин. · 🌐

2026-01-09

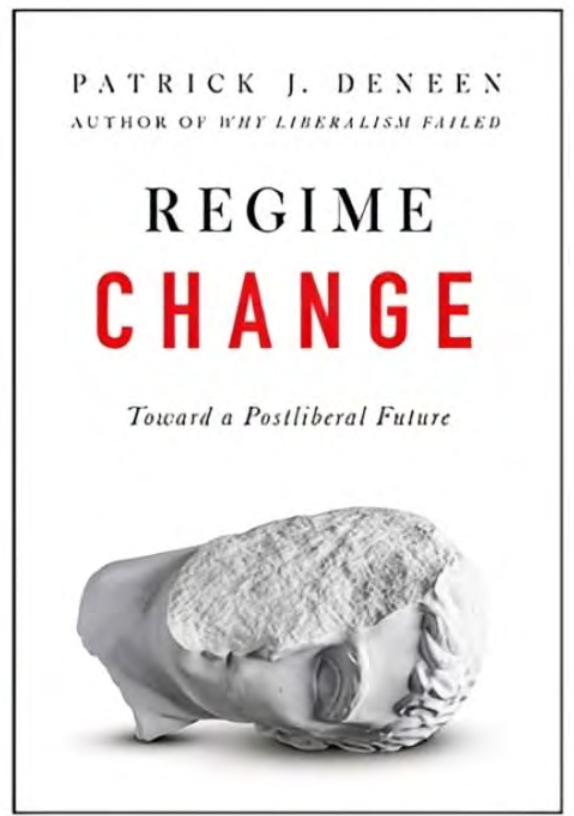
...

Я спробую розказати, як воно буде з українським націоналізмом. Після закінчення війни з Росією буде багато спроб засудити і покарати Росію. Дещо з цього вдасться зробити не стільки завдяки діям українських націоналістів чи націонал-патріотів, скільки саме завдяки позиції та діям "хороших русских" і світу загалом. Але потім прийде черга осмислення українського націоналізму як ресентиментального і дзеркального в своїх практиках до російського імперіалізму. Головну роль тут зіграють саме діти націоналістів і просто молоді українці, які сьогодні все бачать, починають розуміти і поки що не опираються своїм батькам. І що би зараз не говорили націоналісти та націонал-патріоти своїм дітям, як би їх не переконували і які би обіцянки з них не брали, саме вони їх осудять за пограну свободу, за відмову від мислення, за ресентимент. Відмову від реальності неможливо продовжити на майбутнє. Реальність оживає в наших дітях.

№ 1.431

Втомлений світ лібералізму: дорожня карта для нових поколінь.

Deneen, Patrick J. Regime Change: Toward a Postliberal Future. New York City

Книга професора політології Патріка Дж. Дініна *Regime Change: Toward a Postliberal Future* (2023) — це не просто критика лібералізму, а програмний маніфест постліберального мислення, натхненний класичною політичною традицією.

1. Чому ця книга важлива для розуміння постлібералізму?

Денін чітко локалізує постлібералізм не як маргінальну ідеологію, а як відповідь на системну кризу.

Він показує лібералізм як логічно завершений історичний проєкт, який успішно реалізував власні засадничі принципи (подобаються вони нам чи ні)

— і саме тому зайшов у глухий кут.

Він пояснює ключовий для постліберального мислення парадокс:

- 1) — Лібералізм не зазнав поразки — він переміг.
- 2) — І наслідки цієї перемоги стали неприйнятними для людської спільноти.

Через це постлібералізм подається не як “реакція” чи “ностальгія”, а як наступний політичний етап, подібний до переходу від античної республіки до імперії або від феодалізму до буржуазної держави.

Адже сьогодні він проявляється:

- 1) - у США як криза, яку породив розрив між елітами та народом;
- 2) - у Європі — як вичерпання соціал-ліберальної моделі та делегітимація наднаціональних інститутів;
- 3) - у країнах Східної Європи й України — як конфлікт між імпортованим лібералізмом і потребою в солідарній, культурно вкоріненій спільноті.

Тому, мова йде про універсальну постліберальну критику, не перетворюючи її на абстрактний універсалізм.

Тобто йдеться не про одну модель для всіх, а про спільний діагноз і різні національні відповіді.

Це особливо актуально для нас, оскільки ми:

- не мали “класичної” ліберальної традиції;
- пережили радянський або постколоніальний досвід;
- шукають форму модернізації без втрати ідентичності.

Більшість критиків лібералізму зупиняються на діагнозі.

2. Денін дає ж чітке пояснення логіки переходу від критики до дії

У ній послідовно вибудовується трикрокова схема:

1. Діагностика.

Лібералізм — це не нейтральна система, а режим із власною антропологією, мораллю та ієрархією.

2. Формування альтернативної еліти.

Без нової еліти, вихованої в класичних чеснотах і відповідальності перед народом, жодна “воля народу” не здатна створити стабільний порядок.

3. Інституційна трансформація.

Мова йде про переорієнтацію держави на сім'ю, працю, спільноту; демонтаж техно- та фінансових олігополій; освітню і економічну політику, що працює на народ, а не на глобальні еліти.

3. Чому це важливо для консервативної перспективи сьогодні?

Денін чітко відмежовує постлібералізм від:

- (1) - ностальгійного традиціоналізму;
- (2) - суто культурного консерватизму;
- (3) - лібертаріанського “ринкового” правого табору.

Натомість він пропонує постліберальний консерватизм спільного блага, де:

- (1) - держава не нейтральна до моралі;
- (2) - свобода підпорядкована істині та відповідальності;
- (3) - політика знову стає питанням форми життя, а не лише процедур.

Для консервативної думки це принципово важливо, бо відкриває шлях до суверенного мислення, яке не копіює ані ліві, ані праві шаблони.

Крім того Денін:

- (1) - вписує постлібералізм у велику історію політичних ідей;
- (2) - показує його глобальну, а не локальну природу;
- (3) - демонструє, що альтернатива лібералізму — це порядок, а не хаос;
- (4) - дає інтелектуальну основу для тих, хто відчуває кризу, але не хоче скочуватися в нігілізм чи радикалізм.

Фактично,

— це інтерпретаційний ключ до розуміння того, куди рухається світ після ліберальної епохи — і які рішення можуть приймати нації, які не хочуть зникнути разом із нею.

№ 1.432

Анатолій Гриценко

3 дн. ·

2026-01-10

...

НАБУ і Єрмак, повідомлення про підозру.

Минуло вже шість тижнів (!) з моменту проведення обшуку в квартирі Єрмака. Підозра вже тоді, в листопаді, була підготовлена слідчими НАБУ, але чомусь не була вручена, не вручена й дотепер. Чому?

Варіантів два. Перший — НАБУ нас усіх ввело в оману і переконливих доказів порушення Єрмаком Закону вони не виявили. Другий варіант — слідчі НАБУ отримали необхідні для підозри докази, але начальство Бюро чомусь передумало вручити екс-главі ОПУ підозру. Тоді напевно **хтось із кимось домовився?**

Обидва варіанти не мають нічого спільного з правосуддям. Така підвішена ситуація ще більше підриває довіру до влади, а з часом може підірвати довіру й до самого НАБУ. Від якого багато людей чекають дійсно ефективної протидії топ-корупції: підкріплених доказами підозр, що ляжуть в основу судових вироків, з посадками і конфіскаціями вкрадених мільярдів — для посилення нашої оборони і енергетики.

Тож моє питання просте: **коли НАБУ вручить Єрмаку повідомлення про підозру?**

№ 1.433

Огляд... Сьогодні деяка загальна інформація про актуальні питання війни

2026-01-13

Машовец

1. Російські війська продовжують активно використовувати керовані 152-мм артилерійські боєприпаси типу «Краснополь-М/М2» у зоні так званої

«ес-ве-о». Однак, судячи з самих російських звітів, їхня ефективність залишається досить низькою.

Отже, у листопаді 2025 року, згідно зі звітами командування частин і з'єднань російських військ, де ці боєприпаси використовувалися найактивніше, рівень ефективності їх безпосередньо на полі бою становив не більше 52-53% від загальної кількості пострілів.

У цьому контексті слід нагадати, що на момент початку більш-менш масового їх використання відповідний показник у середньому становив 66-67%, досягаючи 70-72% у певні періоди.

За словами російських артилеристів, таке радикальне зниження ефективності застосування 152-мм керованих снарядів типу «Краснополь-М/М2» пов'язане з низькою факторів.

По-перше, це пов'язано з необхідністю лазерного «підсвіту» цілі від БПЛА. Оскільки в реальних бойових умовах наземний підсвіт цілі часто або неможливий, або надзвичайно ускладнений.

Адже, наземний розрахунок артилерійської розвідки з 2-3 в\сл, використовуючи автоматизовану систему управління вогнем «Малахит», лазерний далекомір-цілевказівник, може підсвітити ціль типу «танк» лише з відстані 5-7 км вдень і до 4 км вночі. Однак за нинішніх умов бойових дій такий розрахунок у більшості випадків виявляється українськими засобами моніторингу та розвідки поля бою ЩЕ ДО початку процесу наведення снаряда(ів) на ціль. Що, у свою чергу, призводить до майже миттєвого вогневого ураження цього розрахунку, або його атаки українськими БПЛА-камікадзе.

У цьому контексті російські артилеристи зазначають, що процес наведення цих снарядів на ціль за допомогою підсвічування з БПЛА фактично стає безальтернативним способом їх застосування.

Однак, на їхню думку, у більшості випадків він також стикається з дуже серйозними труднощами, зокрема:

- (1) - Досить ефективна робота українських систем радіоелектронної боротьби в тактичній зоні (основна причина нестабільної роботи каналів керування на борту самих російських БПЛА — до 75-80% випадків зриву наведення снаряда або його нестабільного ведення).
- (2) - Несвоєчасне активування далекоміра-цілевказника на самому БПЛА через низький рівень професійної підготовки оператора або з інших причин (наприклад, непослідовність та неузгодженість дій оператора БПЛА, командної ланки та самого артилерійського розрахунку).

- (3) - Наявність «природніх» різноманітних і численних перешкод для ефективної роботи лазерного далекоміра-цілевказника в зоні знаходження цілі (рясна рослинність, численні будівлі, складки рельєфу тощо), що призводить або до порушення процесу наведення, або до наведення боєприпасу на «непридатну» ціль.
- (4) - Спроби застосувати боєприпас у погодних умовах, які зазвичай виключають процес його ефективного наведення (наприклад, густий туман або опади, що різко обмежують видимість, сильний вітер, що виключає «стабілізацію» БПЛА, необхідну для високоякісного підсвічування цілі тощо).

Довідка:

Цей снаряд (ЗОФ39 «Краснополь») має напіваактивну лазерну «головку» самонаведення 9Э421, яка працює за рахунок прийому відбитого від цілі сигналу. Цей боєприпас, фактично, є одним із основних елементів російського, так званого «комплексу керованої зброї» тактичної зони (самі росіяни називають і вважають його основою свого «передового» «разведывательно-огневого контура» (РОК).

Окрім самого снаряда, цей комплекс обов'язково включає лазерний далекомір-цілевказник типу 1Д15 (або його подальші модифікації типів 1Д20, 1Д22). Разом із ним може використовуватись обладнання для синхронізації пострілів (наприклад, 1А35), а також радіостанція Р-159М.

Росіяни зазвичай стріляють цим снарядом із досить широкого спектра артилерійських систем, які є у їхньому арсеналі, як ще «радянського» походження, так і розроблених вже у рф (Д-20, 2С3М «Акація», 2С19 «Мста-С», 2А65 «Мста-Б», 2С35 «Коаліція-СВ» тощо).

Російські артилеристи бачать кілька способів розв'язати проблему «підсвічування» снарядів типу «Краснополь».

Окрім підвищення перешкодозахищеності БПЛА, що використовуються для підсвічування цілей, вони пропонують суттєво збільшити виробництво модифікованих снарядів цього типу («Краснополь-Д»), які забезпечують процес наведення за допомогою супутникової навігації (відповідний модуль вкручується у головну частину снаряда замість стандартного підричника, й складається з приймача супутникового сигналу та комбінованого підричника).

Між тим, цей тип снарядів є досить рідкісним у БК російських артилерійських підрозділів.

— Зазвичай їх видають батареї/дивізіону майже «по штучно», їх використання суворо регламентується й резервується для «спеціальних» цілей і переважно там, де очікуються активні наступальні дії.

Наприклад, у артилерійським підрозділам російської 51-ї загальновійськової армії (ЗВА) під час запеклих боїв в районі Авдіївки видавали по 3-5, іноді до 10 штук на дивізіон в місяць.

2. Російське військово-політичне керівництво запланувало на 2026 рік досить значне поповнення авіації своїх повітряно-космічних сил (пкс), як для компенсації втрат, яких вони зазнали під час так званого «ес-ве-о», так і для подальшого підвищення їхніх бойових можливостей.

Згідно з «уточненим державним замовленням», планується передати на озброєння пкс у 2026 році — 82 літаки та 84 вертольоти.

Зокрема, для літаків планується наступний розклад:

- (1) - 2 одиниці стратегічного бомбардувальника типу Ту-160М2
- (2) - 7 одиниць заправників Іл-78М-90А
- (3) - 47 одиниць оперативно-тактичної авіації (13 винищувачів Су-57, 2 винищувачі Су-30СМ2, 17 винищувачів Су-35С і 15 фронтових бомбардувальників Су-34НВО)
- (4) - 26 навчальних літаків (14 типу УТС-800 і 12 типу ДА-12Т)

По вертольотам:

- (1) - 59 ударних вертольотів, також відомих як «вогневої підтримки» та розвідки (20 Ка-52М, 34 одиниці Мі-28НМ і 5 одиниць Ка-35, також відомого як «сухопутна» версія морського гелікоптера РТР Ка-31)
- (2) - та 25 одиниць транспортно-бойових, а також РЕБ / РТР (10 Мі-8МТВ-5М, ще 10 Мі-8АМТШ-В і 5 Мі-8МТРП-1).

Загалом на період до 2036 року планується виготовити або модернізувати для потреб повітряно-космічних сил та інших структур зс рф — до 1,4 тисячі одиниць авіаційної техніки (включно з усім спектром БПЛА), згідно з «скоригованою» державною програмою озброєння зс рф.

У зв'язку з усім цим «громадсьм планов» значна частина сторонніх спостерігачів і експертів висловлює досить обґрунтовані сумніви щодо реальної здатності рф реалізувати все вищезазначене.

Серед основних аргументів скептиків — такі фактори:

- (1) - Наявність у цих зразках досить значної частини комплектуючих (особливо з точки зору «авіоніки»), які рф змушена імпортувати для виробництва військової авіації з-за кордону в рамках схем «сірої контрабанди», що саме по собі є дуже нестабільним фактором, що безпосередньо впливає на обсяги та якість вироблення літаків.

Імпортозаміщення в цій сфері досі їде у росіян «туго» (для певних типів комплектуючих воно не перевищує 10-15% від потреби).

- (2) - Очевидне і досить швидке погіршення загальної економічної ситуації на рф (включно з фінансовим фактором і відтоком кваліфікованого персоналу, як у самому виробництві літаків, так і на суміжних підприємствах), коли цілі «ланки» (субпідрядники) можуть «випасти» з ланцюгів виробництва авіації через «нетехнологічні» обставини.
- (3) - Темпи авіаційного виробництва на основних російських авіаційних підприємствах дуже нестабільні з низки причин (від фінансових до кризових явищ у суміжних галузях). Вони постійно то прискорюються, то суттєво сповільнюються, що разом – не сприяє «досягненню запланованих показників» у встановлений термін.

І так далі...

На мою думку,

— дуже близький час, коли процес нарощування бойових можливостей пс зс рф буде базуватися переважно не на виробництві нової авіаційної техніки, а на «модернізації» вже існуючої.

Виробництво авіаційної техніки, особливо військової, є дорогою і складною справою (як з фінансової, так і з технологічної точки зору), тривалим (адже сучасний винищувач — це не літак Другої світової війни).

Тому, очевидно, всі ці красиві плани, явно будуть «скореговані» в черговий раз

3. Зведений загін «центра передових беспилотных технологий» ворога (ЦПБТ) «Рубикон», що діє на Покровському та Краматорському напрямках (починаючи з 5 листопада 2025 року), проаналізував власний досвід використання БПЛА «Молния-2», оснащеного системою супутникового зв'язку Starlink.

За думкою командування цього загону, у цьому контексті варто відзначати низку факторів:

- (1) - Досить слабкі можливості ППО ЗСУ щодо перехоплення БПЛА такого типу в темний час доби у ближній тактичній зоні. Особливо коли їх використовують методом «рою дронів».
- (2) - Оснащення БПЛА «Молния» системою Starlink суттєво підвищує ефективність і результативність їх використання.
- (3) - Дуже «приємне» для росіян співвідношення «ціна-результат», у випадках, коли використовується цей досить дешевий БПЛА.

- (4) - Необхідність збільшити вагу і об'єм «корисного навантаження» цього БПЛА (особливо бойової частини), оскільки це підвищує шанси гарантованого знищення цілі.

Для тих, хто забув, нагадаю, що

— БПЛА «Молния-2», на відміну від базової «Молнии», має дві важливі особливості — командний модуль, захищений від перешкод, і систему донаведення на ціль. Дальність його дії — 50 км, може нести бойову частину (ну, або якусь іншу «шкідливий вантаж», включаючи міни та гранати), вагою до 10-12 кг.

Враховуючи, що російське військово-політичне керівництво профінансувало виробництво цих БПЛА значною мірою (за деякими повідомленнями, за 8 місяців минулого року воно інвестувало в це ПОНАД МІЛЬЯРД ДОЛАРІВ і змогло виготовити на спеціально розгорнутому Таганрогському заводі «Атлант-Аеро» — понад 900 тисяч таких простих, але досить загрозливих «літачків»).

Насправді, у цьому випадку, враховуючи ці дані (навіть якщо припустити, що вони перебільшені, принаймні наполовину), ми маємо справу з своєрідною «бойовою сараною» — найбільшою і досить МАСОВОЮ загрозою для всього нашого тилу на глибину до 50 км.

Дешевий, технологічно простий і саме тому МАСОВИЙ дрон, але достатньо багатофункціональний (оскільки його можна використовувати для виконання різних завдань — для розвідки, як камікадзе-дрон й навіть як носій FPV-дронів) безсумнівно становить дуже серйозну загрозу для наших військ і їхнього безпосереднього тилу.

№ 1.434

Денежный капкан Стамбула

2026-01-12

Волга

Рационального ответа на вопрос, почему Украина отказалась подписать Стамбульские Соглашения, нет.

Почему Зеленский и вся его веселая команда отказались от мира, от вывода российских войск с территории Украины, от нейтрального статуса и от возвращения к конституционному правовому государству понять трудно, если только вы желаете блага Украине.

Почему они с такой легкостью отправили на смерть сотни тысяч или миллион, или два, или мы не знаем сколько миллионов украинцев и почему разрушенные города, миллионы беженцев в Россию, миллионы беженцев в Европу, тысячи домов без воды, отопления и электричества - это лучше, чем мирная жизнь, работа, рыбалка и шашлыки?!

Этого понять невозможно, если вы желаете блага Украине.

Но если вы Зеленский и желаете блага себе, то все становится на свои места.

Ведь какой интерес в обычной мирной жизни по сравнению с войной? Да никакого. И мало того, надо работать, ибо воровать в мирное время труднее, чем во время войны. Способ воровства на войне довел свою эффективность еще при президенте Порошенко, когда на заводе «Ленинская Кузня», который принадлежит Петру Алексеевичу, производили один бронетранспортер, а по бумагам проводили четыре.

Получали деньги из бюджета, отправляли (по бумагам) бронетранспортеры в АТО, там они все четыре «сгорали», а Петр Алексеевич обналичивал чек с прибылью 400% и оставался совершенно чистым национальным героем.

Но что такое АТО в сравнение с войной против России?!

Когда Борис Джонсон озвучил цифры, которые Запад готов бесконтрольно отдать Украине, если только Зеленский не подпишет Стамбульские Соглашения, Зеленский, похоже, не думал ни одной минуты. И именно эти сотни миллиардов, их которых можно было просто так, без контроля и объяснения взять себе несколько десятков, подписали Украине Приговор вместо Стамбульских Соглашений. Войну вместо мира. Смерть вместо жизни. Разрушение вместо созидания.

— Но в этот денежный капкан попал не только Зеленский и его опричники. Многие миллионы украинцев сегодня так же имеют выгоду от войны. И не только «специалисты» по донатам, вроде Притулы и Стерненко.

Многие украинские семьи сегодня получают такие деньжищи, о которых они раньше только в кино про гангстеров слышали. Отец воюет и семья где-нибудь в Жлобине получает каждый месяц 100 тысяч гривен. Оно, конечно, есть опаска, что папку убью, но тогда мы его с почестями похороним и 15 миллионов гривен получим!

Пусть частями, пусть сначала 3.000.000, а потом 250.000 каждый месяц в течении четырех лет, но это ведь сколько?! Пусть воюет папка, а мы будем с гордостью водить хороводы и требовать войны до победного конца!

Мы ведь в любом случае в накладе не останемся.

Ета страшная жадная логика загнала сегодня в денежный капкан миллионы украинцев. Они сегодня одной кровью с Зеленским мазаны, одними деньгами, одним преступлением против Украины.

Іменно вони - ці люди, живущі деньгами від війни, і єсть головна опора Зеленського і головне препятствие миру.

№ 1.435

Підсумки інфляції: невизначеність та поляризація

2026-01-12

Данілішин

У грудні темпи приросту річної інфляції знизились до +8,0% (проти +9,3% у листопаді). До попереднього місяця ціни зросли на 0,2%. Пік річної інфляції спостерігався в травні (+15,9%) і з тих пір знижується, переважно із-за штучної стабілізації валютного курсу гривні, замороження окремих тарифів, а також статистичного ефекту високої бази порівняння минулого року.

Грудень 2025 року "зламав" прогнози, фіналізувавши рік із показниками, що перевершили найоптимістичніші оцінки. Місячний темп споживчої інфляції склав лише 0,2% і це найнижчий показник для грудня за останні 5 років. Враховуючи динаміку попередніх місяців, IV квартал став періодом "аномально низьких" темпів зростання цін — 1,5%. У підсумку річна інфляція сповільнилася до 8% при прогнозах Мінекономіки, НБУ та більшості експертів на рівні понад 9%.

Таке уповільнення цін стало відображенням:

- (1) – неочікуваної стабільності на продовольчому ринку - ціни в цілому залишилися незмінними. Зокрема, завдяки наповненню ринку здешевшали: фрукти, цукор та м'ясо. Це нівелювало зростання цін на яйця та крупи. Збільшення цін на овочі як для грудня було незначним. Таке нетипове для кінця року, а також тривале падіння цін на агропродукцію може свідчити про вичерпання стійкості сільгоспвиробників, коли через високі витрати та брак обладнаних сховищ фермери розпродають запаси. Наразі це збільшує пропозицію, але в майбутньому створює ризики дефіциту;
- (2) – неочікуваної глибини дефляції на непродовольчому ринку — навіть у передсвятковий період помірний попит та обережність покупців через невизначеність призвели до зниження цін на одяг і взуття, побутову

техніку, електроніку тощо. Крім того, третій місяць поспіль дешевшали ліки.

- (3) – Грудневе підвищення цін було зосереджене в основному в категоріях із відносно стійким попитом: це передусім оброблені продукти, енергоресурси (паливо та мастила) та послуги.

За оцінками Мінекономіки, різке уповільнення цін в умовах війни та поляризація попиту між товарами першої і непершої необхідності, тривалого зберігання і нетривалого свідчить про домінування в поведінці населення та бізнесу чинника невизначеності. Саме невизначеність збільшує волатильність цін, оскільки керує рішеннями населення та бізнесу, виходячи з поточної ситуації, а не очікувань майбутнього. У таких умовах важко заякорити інфляційні очікування через інструменти монетарної політики.

Інфляція суттєво перевищує інфляційний таргет (5%) тому НБУ ортодоксально і догматично зберігає ультражорсткі параметри процентної політики, що спричиняє суттєве гальмування темпів економічного відновлення (облікова ставка перевищує інфляцію вдвічі – 15,5% річних).

Однак, спроможності НБУ впливати на інфляцію процентними інструментами є вкрай обмеженими із-за немонетарного характеру інфляції та слабкості каналів монетарної трансмісії. Тому динаміка інфляції рухається волатильно, а інфляційні прогнози НБУ не збуваються і мають дуже низьку точність.

Щодо впливу політики НБУ, то забезпечена валютна стійкість стримувала інфляцію, але посилювала конкуренцію з боку імпорту на споживчому ринку. НБУ згладжував коливання гривні завдяки значним інтервенціям (36,2 млрд дол. США), що дало змогу втримати послаблення гривні в межах 3,8% в середньому за рік. Паралельно жорстка монетарна політика (облікова ставка утримувалася на рівні 15,5%) створила рекордний розрив із поточною інфляцією в 7,5 в.п., що незначно стримував інфляцію, але водночас суттєво обмежував потенціал стійкості та відновлення економіки.

Отже, рвана динаміка інфляції у 2025 році сформувала чергову невизначеність:

- 1) — з одного боку, вона може свідчити, що українська економіка навчилася жити в складних умовах війни й зупинитися за крок до розбалансування системи;
- 2) — а з іншого, вона може бути навпаки маркером виснаження стійкості економічної системи в умовах руйнівного впливу війни і фіксувати час, коли виробники стають неспроможними контролювати витрати та лишатися конкурентоспроможними.

Немонетарна структура інфляції. 60% поточного індексу інфляції сформовано немонетарними факторами (регульовані тарифи, погодні умови, керована девальвація гривні, світові ціни, державне фінансування). Варіація приростів цін в розрізі окремих товарів та послуг становить близько 30 відс. пунктів: від -30% на овочі до +21% на м'ясо, що підтверджує ситуативність і немонетарність драйверів інфляції по кожному окремо взятому компоненту інфляції.

Слабкість монетарної трансмісії обумовлює неієздатність процентних інструментів НБУ.

Депозитний канал трансмісії становить лише 5% ВВП, а кредитний – лише 9% ВВП, що критично мало для впливу на рівень цін в економіці. Валютний та фондовий канал трансмісії взагалі виключені з ефективного впливу, оскільки повністю залежать від неринкових потоків зовнішньої допомоги.

Ключова риса української інфляції – витратний характер приросту цін.

— Воєнні руйнування та здорожчання енергії зумовили зростання оптових цін промислових виробників (на 19% в середньому за 11 місяців). Ціни диктуються не попитом, а ростом витрат і пороговим рівнем рентабельності бізнесу. Також на ріст цін вплинули погода, ріст світових цін на олію, підвищення акцизів.

Ключові дезінфляційні чинники також знаходяться за межами впливу монетарної політики НБУ, а саме – штучна стабілізація обмінного курсу за допомогою валютних інтервенцій НБУ, мораторій Уряду на комунальні тарифи, гарний урожай овочів, падіння світових цін на цукор.

З вищезгаданого можна зробити наступні висновки.

- (1) - **Українська інфляція має переважно структурний характер, її подолання методами монетарної політики є малоефективним і по суті конрпродуктивним.**
- (2) - **В нинішніх умовах потенціал монетарної політики слід використовувати у напрямку підтримки економічного зростання, розвитку кредитування та інвестицій.** Розширення пропозиції товарів та послуг вітчизняного виробництва знижуватиме ризики структурної інфляції, що відповідатиме ключом цільовим пріоритетам НБУ.
- (3) - Акцентування політики НБУ на розвитку кредитування не суперечить інфляційній цілі НБУ, оскільки така політика підвищуватиме майбутні спроможності НБУ протидіяти інфляційним викликам через кредитний канал трансмісії.

2026-01-10

Володимир Дубровський

Чи справді ПДВ для ФОПів принесе бюджету 40 млрд грн та вирівняє конкурентні умови для бізнесу? Економіст Володимир Дубровський у цьому не впевнений

Мінфін пропонує з 2027 року зобов'язати платників єдиного податку з оборотом понад 1 млн грн реєструватися платниками ПДВ – як частину зобов'язань перед МВФ. Старший економіст Центру соціально-економічних досліджень CASE Україна Володимир Дубровський вважає, що це рішення ухвалюють у найгірший момент: замість стимулювання економічного зростання держава ризикує підштовхнути мікробізнес у тінь і підірвати довіру підприємців. Чи готова Україна платити економічним зростанням за ПДВ для ФОПів?

Міністерство фінансів 18 грудня 2025 року представило **законопроект**, який передбачає, що з 1 січня 2027 року платники єдиного податку – як ФОПи, так і юридичні особи 1–3 груп – будуть зобов'язані реєструватися платниками ПДВ за ставкою 20%, якщо їхній річний оборот перевищує 1 млн грн. Ініціатива пов'язана із **зобов'язаннями України перед МВФ**, зафіксованими у відповідному меморандумі, і йде в одному пакеті з упровадженням оподаткування для маркетплейсів (OLX, Rozetka, Prom та інших).

Уточнення:

— йдеться не про ФОПів як таких, а про платників єдиного податку (ЄП)
– як ФОПів, так і юридичних осіб.

При цьому частина ФОПів в Україні працює на загальній системі оподаткування і завжди була зобов'язана сплачувати ПДВ на загальних підставах. На практиці ж вони, як правило, приховують свої обороти, щоб не перевищити поріг обов'язкової реєстрації в 1 млн грн (встановлений у 2015 році та з того часу не індексований), і «відкуповуються» від податкової.

Навіщо це робиться? Чотири аргументи Мінфіну

1. Потрібні гроші.

За розрахунками Мінфіну, ці заходи дозволять додатково залучити до бюджету 40,1 млрд грн на рік, які чомусь здаються МВФ і самому Мінфіну легкодоступними.

Втім,

— у реальності відбудеться масовий перехід бізнесу в тінь, як це вже було у 2010 році, коли уряд Миколи Азарова намагався знищити «спрощенку».

~Тоді Україна, за даними Держстату, втратила 2,2 млн (із приблизно 4 млн) легальних робочих місць у мікробізнесі. А у 2021 році (останні на сьогодні дані) з 3 млн неофіційно зайнятих 1,757 млн становили самозайняті – потенційні платники ЄП, яких було майже стільки ж, скільки й сумлінних.

Лише близько 20% платників ЄП з оборотом понад 1 млн грн збираються реєструватися платниками ПДВ, згідно з даними Advanter Group. Тож ці додаткові надходження точно не будуть «легкою здобиччю».

Несправедливо, що платники ЄП звільнені від ПДВ, тоді як СПД на загальній системі оподаткування з такими самими оборотами зобов'язані його сплачувати. Насправді ПДВ уже включений у ЄП, а на 3-й групі навіть існує опція його виокремлення – 3% з обороту + ПДВ.

Втім верхня межа спрощеної системи та поріг реєстрації платником ПДВ мають одну спільну причину: загальна система та сплата ПДВ потребують бухгалтерського обліку, який мікробізнесу не потрібен (для нього це непродуктивні витрати), тоді як великим підприємствам він необхідний з внутрішніх причин.

Саме облік, а також пов'язані з адмініструванням перевірки, супровідні хабарі, штрафи та судові витрати є основними статтями витрат, пов'язаних зі сплатою податків. Зокрема, за даними опитування CASE Україна, різниця у трудовитратах на ведення бухгалтерського і податкового обліку між ФОПом з ПДВ і ФОПом лише з найманими працівниками становить 140,2 людино-днів на рік. Тому логічно, щоб поріг ПДВ збігався з лімітом спрощеної системи – але шляхом підвищення порогу.

2. Зловживання «спрощенкою»

1) — дроблення бізнесу на псевдо-ФОПів; оформлення найманих працівників як псевдо-ФОПів;

2) — використання псевдо-ФОПів для «обналу»;

3) — продаж контрабандних і контрафактних товарів через ФОПів.

Такі псевдо-ФОПи станом на 2023 рік становили менш як 10% усіх платників ЄП, а умовні недонадходження податків від цих схем на порядок менші, ніж від лідерів антирейтингу – «чорних» зарплат і «чорно-сірого» імпорту.

Зі зловживаннями потрібно боротися, інакше вони зростатимуть.

Але чому при цьому мають страждати сумлінні ФОПи?

Тим більше що запропонований Мінфіном захід:

- (1) жодним чином не зачіпає «обнальників» (сплачений ними ПДВ підприємство отримує у вигляді податкового кредиту);
- (2) стимулює «дроблення» – до рівня менш як 1 млн грн;
- (3) не заважає продавати «контрабас» через ніде не зареєстрованих продавців, а також із фальшивими документами та псевдофіскальними чеками (або взагалі без них) – ці канали збуту і зараз працюють нарівні з ФОПами.

Боротьба з цими схемами – з огляду на підвищену до них увагу – є реальною та розумною альтернативою, яку Мінфін мав би запропонувати МВФ, якби він справді захищав інтереси України. Практичні заходи описані в **дослідженні ICET** і законопроекті №13507.

3. Реалізація Національної стратегії доходів (НСД)

Ця стратегія ухвалювалася кулуарно, без консультацій з бізнесом і незалежними експертами, тому її податкова частина відверто слабка в частині реформування ДПС, зате містить численні неузгодженості й шкідливі пропозиції.

Стратегія потребує перегляду – відповідна петиція набрала 25 000 голосів. Але навіть НСД обіцяла не робити нічого шкідливого (зокрема, й «ПДВ для ФОПів») до «відновлення довіри до податкових органів». І це важливо хоча б тому, що без їх реформування всі репресивні заходи очевидно лише посилять корупцію і ще глибше законсервують «азарівську» корпоративну культуру в ДПС.

Цю обіцянку грубо порушено.

Нацстратегія доходів не супроводжувалася жодними публічно доступними розрахунками. Натомість до законопроекту в обов'язковому порядку додається аналіз регуляторного впливу (а в цьому випадку також був би необхідний **М-тест**, оскільки йдеться саме про мікробізнес).

В результаті реалізації законопроекту бюджет додатково отримає «з нізвідки» 40,1 млрд грн, а суб'єкти підприємницької діяльності витратять додатково 2,1 млн грн на рік (ймовірно, йшлося про 2,1 млрд грн), згідно з **розрахунками** Мінфіну.

Насправді ж ці 40,1 млрд грн будуть додатково зібрані з кінцевих споживачів (громадян), адже ПДВ – це податок на кінцеве споживання. А адміністративні витрати, якщо рахувати їх чесно, а не виходячи з 56 людино-годин на рік і ще й за ставкою мінімальної зарплати, становитимуть від 61,4 до 115,7 млрд грн на рік. Тобто економічний ефект є глибоко негативним і залишається таким навіть у разі підвищення порогу ПДВ.

Отже,

— запропонований Мінфіном законопроект є відверто шкідливою ідеєю.

Найкращим рішенням було б переглянути відповідний пункт меморандуму з МВФ, поки він не затверджений остаточно.

Якщо ж цього зробити не вдасться, «план Б» – підвищити поріг обов'язкової реєстрації платниками ПДВ до рівня ліміту спрощеної системи, у крайньому разі – до 2-ї групи ЄП.

Це більше, ніж у ЄС, але й настільки складного в адмініструванні ПДВ, як в Україні, більше ніде немає.

№ 1.437-1

8 січня 2026 року Агентство розшуку та менеджменту активів продало 460 га землі на полонині Боржава на Закарпатті компаніям родини Льовочкіних за мінімальною ціною на голоандському аукціоні з одним учасником

2026-01-13

Ніколаєнко

Так, це та сма земля, яка була вилучена в рамках кримінального провадження НАБУ за оборудки Каськіва і його числених внучатих родичів часів президентства Януковича.

Злочин, який тривав понад 20 років, нарешті закінчився гепіендом - ніхто не сів, а Льовочкін став доброчесним власником.

Влітку Віhus.Info випустили сюжет про те, як депутат Закарпатської облради від забороненої ОПЗЖ Владислав Каськів регулярно їздить до Києва на зустрічі з нардепом Сергієм Льовочкіним, колишнім керівником Укрбуду Ігорем Кушніром, розмовляє з Ігорем Палицею, де консультується про будівництво проєкту курорту Боржава на Закарпатті.

В Україні вже вирости покоління, які не пам'ятають, хто такий Каськів і до ладу не розуміють роль Льовочкіна в українській владі, не кажучи вже про саму схему, яку розпочали 20 років тому і за яку ніхто так і не покараний. І, вочевидь, і не буде.

Цей текст я написала в інтересіті 23 серпня, а потім закинула разом з гострим бажанням покинути журналістику.

Але тепер, думаю, якраз час оприлюднити.

Ми провели 120 реформ АРМА, щоб Львовчкіни узаконили те, що кралось 20 років.

Вітаю Ігоря Валерійовича та Палицю з файними сусідами)

№ 1.437-2

Злочин завдовжки у 20 років: як родина Львовчкіна легалізувала землі, куплені за вкрадені в держави гроші

2026-01-11

Тетяна Ніколаєнко

8 січня 2026 року Агентство розшуку та менеджменту активів продало 460 га землі на полонині Боржава на Закарпатті компаніям родини Львовчкіних за мінімальною ціною.

Так, земля, яка була вилучена в рамках кримінального провадження НАБУ за оборудки часів президентства Януковича, знову повернулась до тих, хто 20 років її намагається привласнити.

Влітку [Bihus.Info](#) випустили сюжет про те, як депутат Закарпатської облради від забороненої ОПЗЖ Владислав Каськів регулярно їздить до Києва на зустрічі з нардепом Сергієм Львовчкіним, колишнім керівником Укрбуду Ігорем Кушніром, розмовляє з Ігорем Палицею, де консультується про будівництво проекту курорту Боржава на Закарпатті.

В Україні вже виросли покоління, які не пам'ятають, хто такий Каськів і до ладу не розуміють роль Львовчкіна в українській владі, не кажучи вже про саму схему, яку розпочали 20 років тому і за яку ніхто так і не покараний. І, вочевидь, і не буде.

За цей час в Україні змінилось 5 скликань парламентів і 4 президенти, але є один політик, який зумів вижити при всіх владах, і не бути покараним.

Втім, оскільки вже мало хто пам'ятає, коли і як все почалося, і які збитки державі завдало (не лише у вигляді землевідводів), почнімо від початків. Заразом буде видно, чому попри зміну чотирьох президентів схему і досі реалізують.

1. Все почалось у 2004...

В це важко повірити, але все почалося ще в 2004 році, коли на сайті Кабміну з'явилась ініціатива від Закарпатської ОДА побудувати рекреаційний центр "Боржавські полонини" в межах Воловецького і Міжгірського районів.

Під проєкт вартістю у 25 мільйонів доларів віддавали, на хвилиночку, 300 га закарпатської землі.

В 2007 році на інвестиційному конкурсі перемагає компанія "Проффіт менеджмент" Андрія Банцера. Крім цієї фірми він також був причетний до "Проффіт консалтинг груп". А вже через цю фірму можна було вийти на ТОВ "Грінфілд альянс", яку заснували Сергій Шут і Олександр Матковський. Близькі до Владислава Каськіва. І власне останній (ще в образі молодого політика помаранчевої доби) тоді їздив на Пилипець вмовляти людей продавати землю.

Десь після Революції гідності вийшла хороша стаття з переліком усіх людей, на яких виводились землі.

Але найбільше освоєння Пилипця почалось з 2010 року. І вже не тільки в землях, але й грошах.

У грудні 2010 Каськів (кажуть, не без сприяння Сергія Льовочкіна) був призначений керівником Державного агентства з інвестицій та управління національними проєктами України.

А восени 2011 Кабмін Азарова виділив на національні проекти більш ніж пів мільярда гривень. На тлі крадіжок на три мільярди гривень на одному контракті Міноборони зараз це ніби звучить смішно, але тоді долар був по 8, а не по 41.

— Жоден з інвестиційних проєктів до зміни влади в 2014 не був реалізований, а Каськів запам'ятався лише скандалом з лижним інструктором, який підписав липову угоду на будівництво LNG-терміналу і незбудованою колією до Борисполя.

Коли Каськіва спалили на афері, він довго виправдовувався і кивав на руку Кремля.

Насправді Каськів тоді очолював Нацагентство за квотою Львовчкіна, який у властивій йому манері воював з Борисом Колесніковим. Тому, якщо рука і була, то не Кремля, а однієї з груп в оточенні Януковича.

Після Революції гідності афери Каськіва стали активно розслідувати МВС, ГПУ, НАБУ з прицілом вийти на колишніх очільників держави, включаючи Юрія Бойка, але стало зрозуміло, що у схемах видні руки хіба що родичів та друзів керівника Держінвестпроєкту, а також рух коштів через офшори та банк нардепа і бізнес-партнера Дмитра Фірташа Івана Фурсіна.

Сам Каськів тоді втік з країни, якийсь час ховався в Панамі, звідки його екстрадували. Але за дуже смішною і дрібною статтею про розміщення білбордів. В результаті заставу за Каськіва вніс батько друга його молодості Іван Суслов, а сам фігурант поїхав спокійно жити в Австрію.

1 серпня 2018 НАБУ відзвітувало про закінчення слідства щодо 8 осіб, причетних до розкрадання бюджетних коштів "Держінвестпроекту" на проєктах "Олімпійська надія-2022" та "Якісна вода".

Підозри серед інших отримали давній друг Владислава Каськіва та два його брати.

Але не сам глава Держагентства.

— До речі, тоді було багато питань, чому звернення на Панаму зробили саме таке. Що фактично вивело Каськіва з-під удару.

А риторика тих, хто вів справу, тоді мала дуже "цікавий" вигляд.

— Мовляв, не він вів розрахунки через банк і не він підписував документи. Слідчі розраховували вхопити його через двох братів, але не дуже успішно.

2. Як вкрати бюджетні гроші і купити землю і гелікоптер

Сама ж схема розкрадань, яку розслідували спершу слідчі МВС, а потім детективи НАБУ, виписана більше ніж детально.

Головні дійові особи матеріалів НАБУ:

- (1) — ексзаступник голови "Держінвестпроєкту", який також обіймав посаду радника директора ДП "Державна інвестиційна компанія" Сергій Шут;
- (2) — колишній працівник "Держінвестпроєкту" Вадим Бей;
- (3) — колишній директор ДП "Державна інвестиційна компанія" Юрій Лутак;
- (4) — три директори приватних підприємств із ознаками фіктивності — Андрій Стельмах, Руслан Усов, Андрій Банцер;
- (5) — двоюрідний брат ексголови "Держінвестпроєкту" Олександр Матковський;
- (6) — колишній водій, помічник ексголови "Держінвестпроєкту" Сергій Моїсеєнко.

З матеріалів судових реєстрів, що стосувались слідством у цій справі, зрозуміло, що замість того, щоб залучити інвесторів під реалізацію проєктів "Якісна вода" та "Олімпійська надія-2022, можновладці побудували власну сітку, через яку вивели бюджетні гроші на свої компанії.

Отож, у Каськіва в агентстві був заступник Сергій Шут, на якого він до цього по життю оформлював усі свої активи.

Там же працював заступник генерального директора, пізніше гендиректор ДП "Державна інвестиційна компанія" Юрій Лутак та начальник відділу кредитування та інвестицій ДП "ДІК" Андрій Леміш.

Влітку 2012 року вони фактично під конкурс створили ТОВ "Боржава резорт" і ТОВ "Будівельна компанія "Комбуд".

Директором ТОВ "Боржава резорт" було призначено колишнього водія Шута Сергія Лідова. Крім того, серед учасників ТОВки були сестра Шута Оксана Семикіна та двоюрідний брат Каськіва Олександр Матковський.

Пізніше ще одним учасником компанії стало ТОВ "Боржава бальнеріо", оформлене на того ж Матковського та двоюрідного брата Шута Олексія Дядика. Директором фірми призначили троюрідну сестру Шута Віру Руль.

Як виявили детективи НАБУ під час розслідування, реєстраційні документи та печатку вказаного товариства зберігали Шут та рідний брат Каськіва Олександр.

Управляв рахунками "Боржава резорт" в київській філії АТ "Місто банк", що належить нардепу з групи Фірташа Івану Фурсіну, Олександр Матковський — двоюрідний брат Каськіва.

У липні 2012 року була створена ТОВ "Будівельна компанія "Комбуд", оформлена на водія Шута Руслана Усова. Саме ці компанії і отримали гроші на "Олімпійську надію". Пізніше керівники Держінвестпроєкту знайшли свої фірми-прокладки і під інший проєкт "Якісна вода". ТОВ "Верітас Ін" очолив шурин начальника відділу кредитування Леміша Падалка, а ТОВ "Приазовспецкомплект" знайомий Матковського Андрій Стельмах.

Створивши або очоливши підприємства в Україні, Каськів, його брат та двоюрідний брат, а також Шут і невстановлені особи створюють підприємства-нерезиденти в офшорах:

Septemero Holdings Limited (Республіка Кіпр), Korsk Enterprices Limited (Республіка Кіпр), Yonkers Marketing Limited (Республіка Кіпр), Monstarol Holding LTD (Республіка Кіпр), Talemba Holdings Limited (Республіка Кіпр), Adoramus Investment Limited (Республіка Сейшельські острови), Glenshaw Limited (Республіка Кіпр), Klikate Limited (Республіка Кіпр), Velma Operations Limited (Беліз), Wetherby International (Республіка Сейшельські острови), Lambscroft Ventures Limited (Республіка Кіпр).

Зайвих людей для схеми не наймали:

— наприклад, розрахункові рахунки Korsk Enterprices Limited (Республіка Кіпр), Yonkers Marketing Limited (Республіка Кіпр), Talemba Holdings Limited (Республіка Кіпр), Adoramus Investment Limited (Республіка Сейшельські острови) в банках були відкриті водієм Шута — Усовим та водієм Каськіва — Моїсеєнком.

Далі "Боржава резорт" та "Комбуд" створюють ілюзію господарської діяльності — "Комбуд" нібито зобов'язується виконати роботи із проєктування та будівництва готельно-курортного комплексу з гірськолижною інфраструктурою загальною площею 234 475 кв.м, за що ТОВ "Боржава резорт" зобов'язується сплатити 376, 6 млн гривень.

31 жовтня 2012 за ініціативою Каськіва на Кабміні скасовують постанову про порядок проведення конкурсу, що дозволяє Держінвестпроєкту маніпулювати переможцями (ви не помилились, так вже раз робили, за 7 років до цього). І вже за два тижні в рамках проєкту "Якісна вода" ТОВ "Боржава резорт" отримує **135 000 000** гривень, а ТОВ "Верітас Ін" — **65 700 000** гривень.

У грудні 2012 ще одним переможцем конкурсу по "Якісній воді" стала фірма — ТОВ "ТД "Борисфен", яку ділки з Держінвестпроєкту знову оформили на Стельмаха і видали на неї спершу 65,7 млн гривень, а потім ще 29. У січні 2013 Шут, Леміш, Стельмах, Бей шляхом маніпуляцій зі зборами та підписаними документами переводять "Борисфен" у 100 % власність Klikate Limited (Республіка Кіпр).

Після цього майже 40 млн гривень, які отримала ТОВ "Боржава резорт" переводяться в 5 мільйонів доларів, і за них через кіпрську Septemero Holdings Limited купуються корпоративні права ТОВ "Проффіт консалтинг груп".

Ця фірма тут вже згадувалась і була створена Каськівим і друзями ще в 2006 році. Одноосібним власником частки у статутному капіталі ТОВ "Проффіт консалтинг груп" було ТОВ "Грінфілд альянс" в особі директора Матковського та сестри Шута Семикіної, на яких так само оформлена і "Боржава резорт", яка отримала бюджетні кошти.

Інша частина коштів, отриманих як позика у ДП "Державна інвестиційна компанія", ТОВ "Боржава Резорт" переказана на рахунок компанії "Talemba Holdings Limited", відкритий у "Trasta komercbanka", Miesnieky iela 9, Riga LV1050, Latvija, Riga",

а саме:

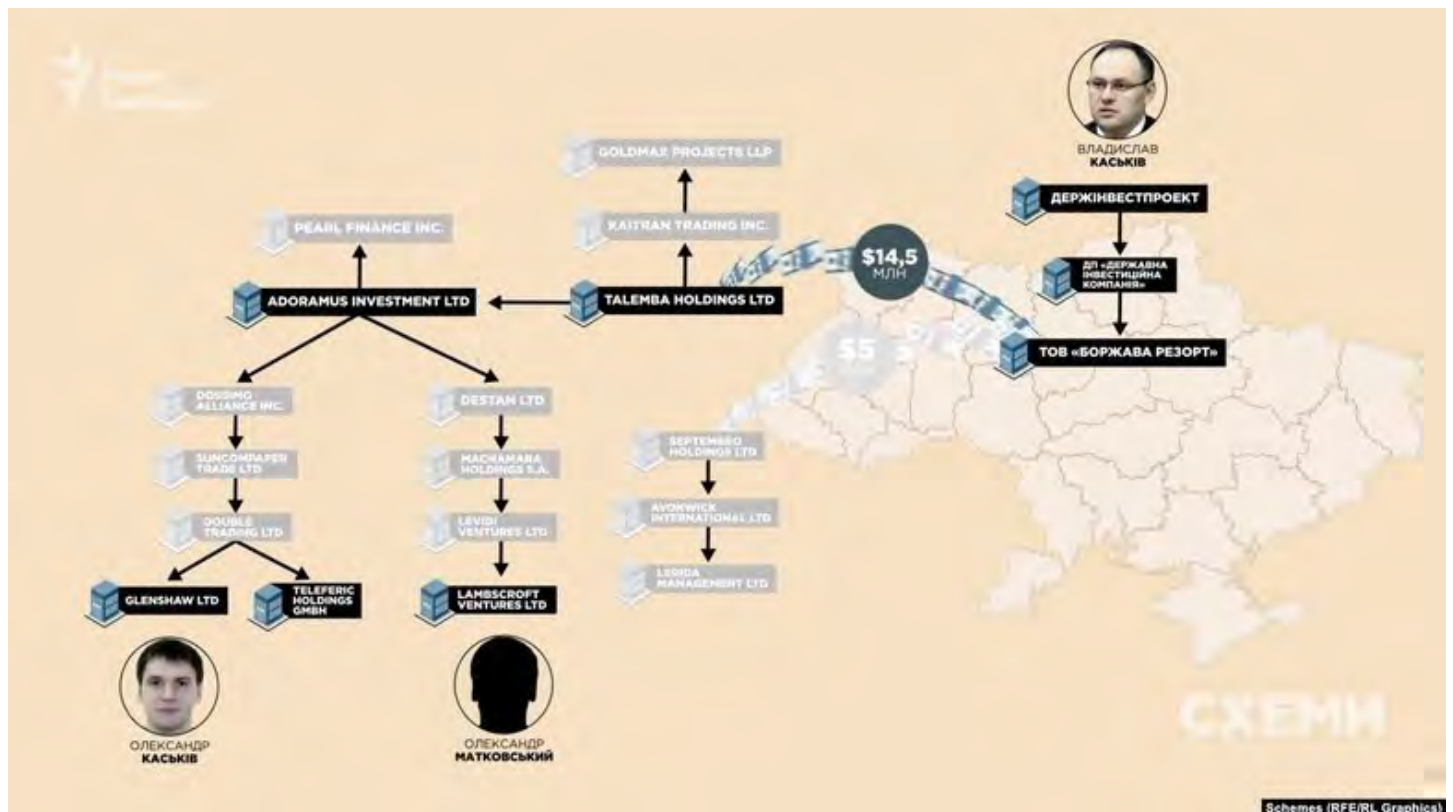
- (1) 22.04.2013 р. в сумі 8,96 млн доларів США згідно з договором купівлі-продажу часток у статутних капіталах від 28.03.2013 р. ТОВ "Соломія" та ТОВ "Воловецький завод продтоварів";
- (2) 9.10.2013 р. в сумі 2,35 млн доларів США згідно з договором купівлі-продажу частки у статутному капіталі від 27.09.2013 р. ТОВ "Карпатія Холдинг";
- (3) 30.01.2014 р. в сумі 3,2 млн доларів США згідно з договором купівлі-продажу частки у статутному капіталі від 23.01.2014 р. ТОВ "Фортуна Затишок".
- (4) ТОВ "Соломія" та ТОВ "Воловецький завод продтоварів" були куплені за 2 дні найнятим для цієї схеми чоловіком на прізвище Внуков.
- (5) "Карпатія холдинг" та "Фортуна Затишок" через кількох підставних оформлені на водія Шута Усова. Після того були скуплені 444 земельні ділянки в Закарпатській області.

Землі оформили на:

— ТОВ "Карпати Тур Груп" (ЄДРПОУ 33763180); ТОВ "Боржава СКІ" (ЄДРПОУ 33328793); ТОВ "Боржава Бальнеріо" (ЄДРПОУ 35745412); ТОВ "Боржава Резорт" (ЄДРПОУ 35104676); ТОВ "Профіт Консалтинг Груп" (ЄДРПОУ 34527841); ТОВ "Соломія" (ЄДРПОУ 32741187); ТОВ "Воловецький завод продтоварів" (ЄДРПОУ [00377868](#)); ТОВ "Карпатія Холдинг" (ЄДРПОУ 38863606); ТОВ "Фортуна затишок" (ЄДРПОУ 38963105); ТОВ "Боржава Резорт Холдінг" (ЄДРПОУ 38865708); ТОВ "Боржава Девелопмент" (ЄДРПОУ 38910231); ТОВ "Думка" (ЄДРПОУ

32610424); ТОВ "Боржава Інвест" (ЄДРПОУ 38928102); ТОВ "Боржава Ленд" (ЄДРПОУ 38939512); ТОВ "Таурус Проперті" (ЄДРПОУ 38970070); ТОВ "Таурус Естейт" (ЄДРПОУ 38956632); ТОВ "Таурус Інвест" (ЄДРПОУ 38962929); ТОВ "Таурус Ленд" (ЄДРПОУ 38969992).

Як видно з дат, гроші відчайдушно освоювали навіть в розпал Майдану. Те ж саме відбувалося і з проектом "Якісна вода".

Увесь цей час — з 2013 до 2016

— "Боржава Резорт", ТД "Борисфен", ТОВ "Боржава Резорт Холдинг", ТОВ "Боржава Ленд", ТОВ "Боржава Девелопмент", ТОВ "Боржава СКІ", ТОВ "Грінфілд Альянс", ТОВ "Проффіт Консалтинг Груп", ТОВ "Таурус Проперті", ТОВ "Таурус Ленд", ТОВ "Таурус Інвест", ТОВ "Таурус Естейт", ТОВ "Свалява ленд", ТОВ "Думка", ТОВ "Фортуна затишок", ТОВ "Карпатія Холдинг", ТОВ "Карпатія Тур", ТОВ "Проект Фортуна" для ведення своєї господарської діяльності використовували один номер телефону оператора ТОВ "Інтернаціональні Телекомунікації".

Окремим пунктом слід згадати ще одну затрату

— 21.08.2013 та 30.08.2013 брат Владислава Каськіва Олександр за прогнані через Archer Trading and Services Limited (Британські Віргінські острови) 320 000 доларів США та 17 902 доларів США купує від імені "Glenshaw Limited" (Республіка Кіпр) вертоліт "Robinson R44" та літак "VIPER SD-4" (реєстраційний номер UR-PORA), "які в подальшому

фактично експлуатувались на території України Каськівим В.В. в приватному порядку", йшлося в матеріалах справи.

У часи Януковича здавалось, що так вільно проводити свої схеми Каськіву мало б допомагати покровительство групи Львовчкіна-Бойка-Фірташа. А в часи Порошенка не останню роль в цьому могло грати те, що адміністрація президента на той час жила в хмарах ілюзій, що головним їхнім конкурентом на виборах буде Юрій Бойко.

Ці плани не справдились. Але як виявилось далі, при Зеленському Каськіва і компанію з Боржави теж ніхто не зігнав.

Навпаки. Восени 2020 він обрався в обласну раду Закарпаття від партії "Опозиційна платформа – За життя". Хоча на той момент його [справа ще слухалась у суді](#).

3. "Олімпійці" з австрійської школи резервів імені Львовчкіної

А з липня 2020 Офіс президента Зеленського на чолі з Андрієм Єрмаком починає знову обговорювати створення високогірного всесезонного спортивно-туристичного кластера "Боржава". Знову в рамках чергової божевільної ідеї про зимову Олімпіаду.

Ключовий гість, який презентував програму, — [австрієць Гернот Ляйтнер](#).

Ляйтнер володів на той момент словацькою компанією Carpathian Mountain Resort, s.r.o, якій в Україні належать ТОВ "Боржава Есет", ТОВ "Боржава Резорт Холдінг", ТОВ "Таурус Естейт", ТОВ "Боржава Скі", ТОВ "Скай Ленд", ТОВ "Боржава Девелопмент", ТОВ "Боржава Ленд", ТОВ "Боржава Інвест", ТОВ "Думка", ТОВ "Таурус Інвест", ТОВ "Таурус Ленд", "ТОВ Таурус Проперті".

Пізніше журналісти OCCRP (Міжнародного центру дослідження корупції та організованої злочинності) [отримали доступ до листування](#) колишнього голови Держінвестпроекту Владислава Каськіва, а також особистих помічників та довірених осіб народних депутатів від ОПЗЖ Сергія та Юлії Львовочкіних.

Електронні листи, які охоплюють період із 2014 по 2016 роки, серед іншого, свідчили про те, що Юлія Львовочкіна була причетна до управління рахунками австрійської компанії Teleferic Holdings GmbH, яка була оформлена на австрійця Гернота Лейтнера.

12 компаніями Ляйтера керувала Ірина Кух — колишня працівниця Держінвестпроєкту часів, коли його очолював Каськів.

І ці 12 компаній на кінець 2021 року мали у своїй власності 450 гектарів Закарпатської землі, де й планували будувати гірськолижний курорт "Боржава".

Тобто з нами знову Каськів, тільки під словацько-австрійською маскою. Плюс в гру залучають родичів його дружини.

У 2023 журналісти знову довідались, що [колишній тесть заступника керівника Офісу президента Олега Татарова](#) Олександр Павлушин у травні 2022 року зареєстрував ФОП на Закарпатті за однією адресою з благодійним фондом Ляйтера.

У 2024 під час розслідування журналісти [Hromadske](#) виявили, що депутат Закарпатської облради від ОПЗЖ Владислав Каськів намагається "відібрати" земельні ділянки в місцевих підприємців у селі Пилипець на Закарпатті під будівництво гірськолижного курорту.

Зокрема, про тиск заявив власник готелю "Берлога" Іван Боришко. Крім того, раніше журналісти фіксували, що місце, де планується курорт, відвідував нардеп "Слуги народу" Давид Арахамія.

"Я не займаюсь репутаційним менеджментом", — пояснив тоді очільник фракції "Слуга народу" Давид Арахамія журналістам свою спільну поїздку із

чинним депутатом Закарпатської облради від забороненої ОПЗЖ Владиславом Каськівим до села Пилипець, що на Закарпатті.

Каськів та Арахамія також фігурували разом в матеріалах Михайла Ткача про посиденьки можновладців в київських ресторанах.

4. Курорт і нові власники

Влітку [Бігуси випустили нове розслідування](#) як Каськів регулярно їздить до Києва на зустрічі з нардепом Сергієм Львовичем та нардепом Ігорем Палицею.

При цьому останній і підтвердив журналістам, що обговорювали вони проєкт курорту в селі Пилипець.

"Каськів розповідав про курорт Боржава, що вони там збираються робити, щоб я їх проконсультував. Я сказав, що ні, мені не цікаво", — заявив Палиця.

Крім того, на зустрічах в інші дні журналісти помітили експрезидента Київміськбуду Ігоря Кушніра. Він теж підтвердив, що тема розмови не стосувалася курорту Боржава. Там же був помічений бізнесмен-забудовник Валерій Кодецький.

Кодецький разом із Ренатою Гусейновою (цивільна дружина Каськіва) та Андрієм **Вінграновським** (чоловік сестри нардепа Львовича Юлії) мають спільну компанію — ТОВ "Боржава центр".

ТОВ "БОРЖАВА ЦЕНТР"

ВАЛЕРІЙ КОДЕЦЬКИЙ

РЕНАТА ГУСЕЙНОВА

АНДРІЙ ВІНГРАНОВСЬКИЙ

"Крім того, оточення Каськіва освоює землю в Пилипці та навколо.

— Зокрема, батько Гусейнової та пов'язаний із Каськівим австрійський інвестор Гернот Ляйтнер оформили право земельного сервітуту на 25 га в Пилипці під установку гірськолижних підйомників", — повідомили Bihus.Info.

Тим часом, Закарпатська ОДА подала до Кабміну проєкт про зміну цільового призначення деяких лісових ділянок під рекреацію. Це потенційно й дасть змогу забудовувати вищевказані землі.

Також журналісти зауважили, що паралельно Закарпатська облрада "всупереч своїм повноваженням" змінила межі лісового заказника Темнатик — приблизно 240 гектарів лісу.

"Ми отримали всі документи, всі копії картографічних матеріалів, і в цьому рішенні, написано: "Виявилось, що заказник має знаходитися не з одного боку хребта, а з іншого боку хребта". Наклавши це на карту, ми побачили, що за дуже дивним збігом, із заказника виключили саме ті ділянки, які заважають будівництву майбутнього курорту", — заявив аналітик ГО Українська природоохоронна група Петро Тестов.

Усі вищевказані землі практично по контуру обходять 460 гектарів, які фірми, записані на оточення Каськіва, за часів президентства Януковича скупили за виведені з Держінвестпроєкту гроші.

"Після рішення суду ці ділянки опинилися в розпорядженні АРМА, яка вже шість разів виставляла їх на торги. Але охочих не знайшлося. З огляду на все

це, можна припустити, що зараз проєкт курорту Каськіва і Ко може розростися на 800 гектарів", — припустили журналісти Bihus.Info

І ось тепер Львочкін нарешті офіційно вступив у цю гру.

— 8 січня 2026 року Агентство розшуку та менеджменту активів (АРМА) продало 460 га землі на полонині Боржава (Закарпатська область) за 89,5 млн грн.

Про це відомо з результатів аукціонів, повідомила [Економічна правда](#).

Зазначені землі було розділено на три лоти, за якими одночасно провели три аукціони.

Оскільки торги відбувались у формі "голандського аукціону" (починаються із стартової ціни, яка поступово знижується поки хтось перший не погодиться придбати актив), а в кожному з аукціонів брав участь лише один претендент, продаж відбувся фактично за мінімально можливими цінами.

Так ділянку площею 26,7366 га за 5,4 млн грн (стартова ціна 10,4 млн грн) [придбав](#) Андрій Вінграновський. Він же став власником 199,1488 га, заплативши 39,1 млн грн при початковій ціні 75,2 млн грн. Ділянку площею 234,77 га за 45 млн грн (стартова 88,2 млн грн) [придбав](#) Власюк Ігор.

— Вінграновський є власником ТОВ "Омбрі Інвестмент", яка входить в "корпоративну групу родини Львовчкіних". Він також є чоловіком **Юлії Львовчкіної**.

Власюк є засновником ТОВ "**Боржава Есет**", кінцевим бенефіціарним власником якої є Вінграновський.

Тобто,

— вилучені в справі Каськіва землі, скуплені за вкрадені в держави гроші, знову повернулись тим же людям.

З єдиною різницею, Львовчкін там більше не тінь, а повноцінний сімейний учасник.

Він тепер навіть добродесний власник того, що колись було вкрадено в держави і оплачено державними грошима.

І чергова українська влада дозволила цю оборудку.

До речі,

— інші фігуранти справи вийшли за угодою зі слідством.

Тетяна Ніколаєнко, Цензор.НЕТ

№ 1.438

Милин Дмитрий

6 мин. · 🌐

2026-01-13

...

[Про инвестиции, 800 млрд которых ждет Украина] Про инвестиции:

Инвестиции приходят за прибылью, а не для того, что бы облагодетельствовать инвестируемых.

И эта прибыль должна компенсировать риски вложения средств, как коммерческие риски, так и политические, и юридические, и криминальные. Под 1000% годовых будут инвестировать и в «3-й Рейх» с концлагерями. Не все конечно, но достаточное количество беспринципных инвесторов.

Украина инвестиционно не привлекательная страна.

Привлечь инвесторов Украина может либо распродажей своих ресурсов (но тут, после "сделки с Трампом" когда вся прибыль от продажи пойдет в специальный фонд под контролем американцев, похоже, продавать нечего), либо продажей дешевого квалифицированного труда своих граждан, чтобы конкурировать за инвестиции со странами ЮВА (не с Китаем и с Южной Кореей, а со Вьетнамом, Тайландом и Бангладеш). Платить европейские зарплаты за украинское качество труда и украинскую производительность труда инвесторы не будут.

Вкладываться в серьезные высокотехнологичные производства при не урегулированных территориальных спорах с Россией инвесторы тоже не будут - слишком высоки риски. Тут дилемма: или гордое сохранение территорий под контролем России непризнанными или серьезные инвестиции.

Мечты Украины стать второй Польшей для ЕС несбыточны. У ЕС уже нет столько денег, кроме того ЕС уже инвестировал сотни миллиардов в войну, которые захочет вернуть, как и Трамп.

P.S. Изначально этот текст был написал про Россию.
Ссыл в первом комментарии

Рис 1

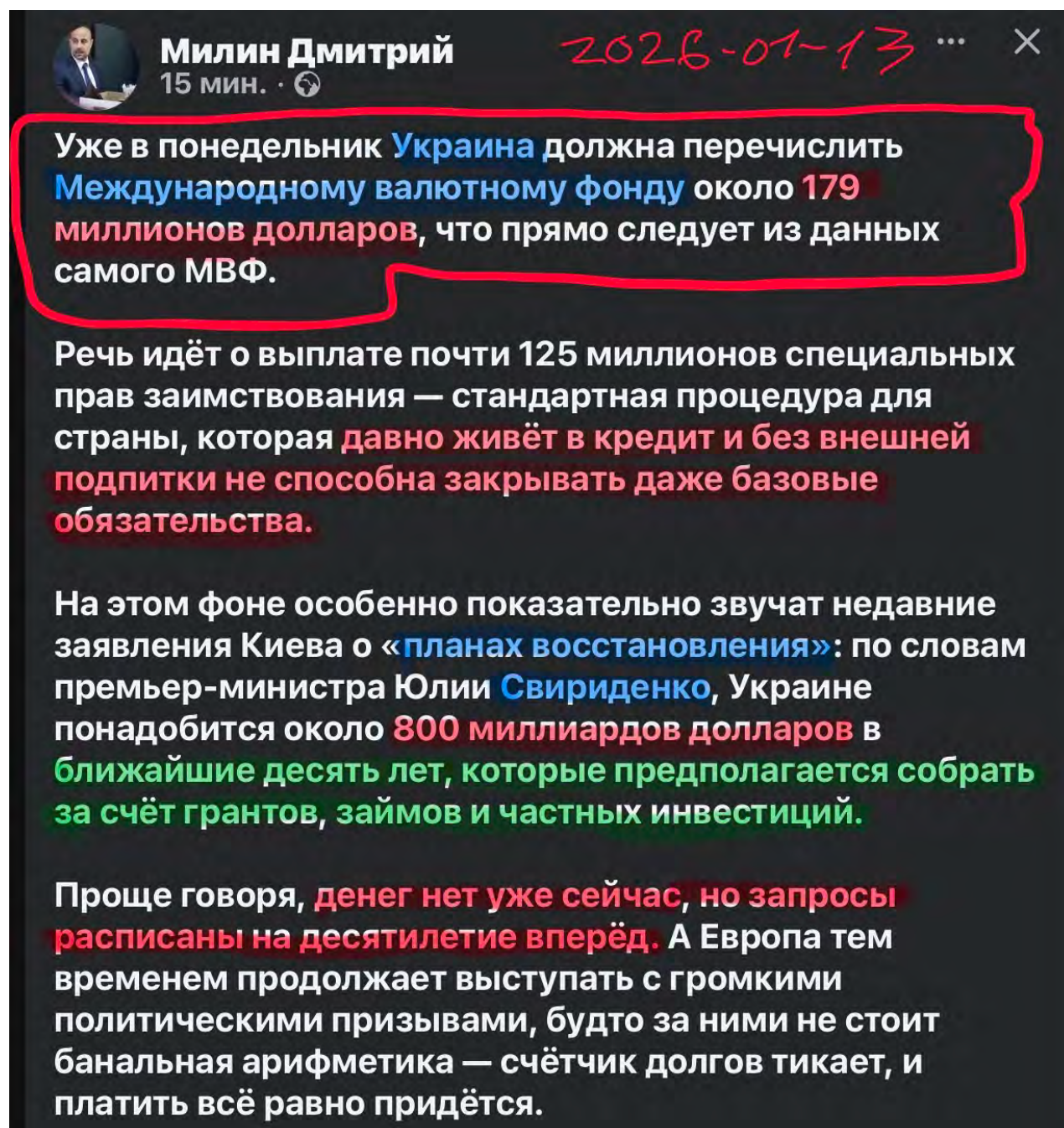
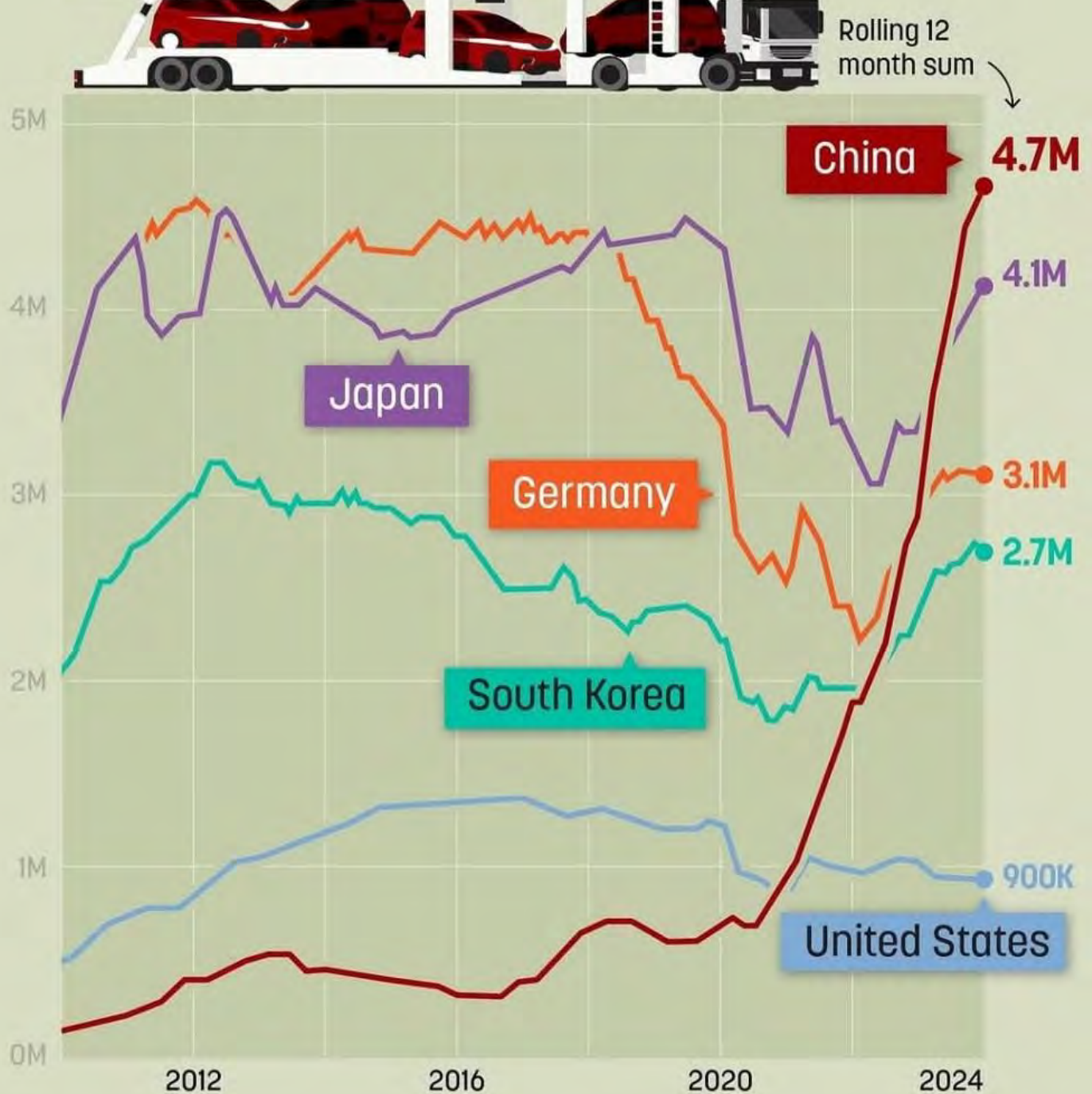

Рис 2

№ 1.439

Китай наглядно показывает, что такое промышленный скачок, на фоне которого Европа и США выглядят как экономики в стадии деиндустриализации

Car Exports by Country

2026-01-13

Милин

За последние годы Китай вышел в мировые лидеры по экспорту автомобилей, резко обогнав Германию и Японию и кратно увеличив разрыв с США.

Речь идёт не о циклическом колебании, а о структурном сдвиге:

- (1) — масштабные инвестиции,
- (2) — контроль цепочек поставок,
- (3) — ставка на электромобили и
- (4) — агрессивная экспортная стратегия

дали Пекину эффект промышленного ускорения.

На этом фоне

1) — Европа теряет позиции из-за 1) энергокризиса, 2) климатического регулирования и 3) размывания промышленной базы,

а

2) — США всё больше смещаются в сторону 1) финансов, 2) услуг и 3) субсидируемой «зелёной» индустрии.

Итог прост:

1) — **Китай наращивает реальное производство и экспорт**, тогда как

2) — **Запад всё чаще импортирует — вместе с утратой технологического и индустриального суверенитета.**

№ 1.440

Відомі британські юристи захищатимуть Україну від кредиторів «Альфа-банку» Фрідмана

2026-01-13

Анна *Сорока*, «Наші гроші»

Міністерство юстиції України 26 грудня замовило «Carter-Ruck» (Велика Британія) юридичні послуги на 70 тис євро, або 3,47 млн грн. Про це повідомляється у системі «Прозорро».

У 2025 році юристи мали надати юридичні послуги по справі за позовом компанії «E.M.I.S. Finance B.V.» (Нідерланди)) до держави Україна. Йдеться про арбітраж у Міжнародному центрі з врегулювання інвестиційних спорів. Закупівлю провели без торгів, бо це дозволено законом для закупівель юридичних послуг, пов'язаних із захистом прав та інтересів України.

В обґрунтуванні сказано, що в березні 2025 року Мін'юст отримав запити на арбітраж від «E.M.I.S. Finance B.V.» у зв'язку із нібито порушенням державою Україна його прав як інвестора відповідно до Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій між Україною та Королівством Нідерландів. Сума позовних вимог до України становить не менше \$400 млн.

Як писав «**Forbes Ukraine**», цей арбітраж стосується націоналізації «Альфа-Банк Україна» Михайла Фрідмана і партнерів (нині – «Сенс Банк»). Позивач випускав облігації під гарантії колишнього власника «Альфа-Банк Україна», компанії «ABN Ukraine» (Кіпр). Раніше «ABN Holdings S.A.» (Люксембург) Фрідмана вже подала через це позов проти України на \$1 млрд, тож Мін'юст **найняв** для захисту «Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan, UK LLP» (Британія).

Мін'юст провів аналіз ринку. В процесі купівлі компаній вилетіла через конфлікт інтересів або зв'язки з росією. Наприклад, «Hughes Hubbard & Reed LLP» представляє інтереси Ігоря Коломойського у справі за позовом АТ КБ «ПриватБанк» щодо стягнення збитків з Ігоря Коломойського та Геннадія Боголюбова в суді штату Делавер (США), «Arnold & Porter» представляє інтереси американської сторони в процесі укладення угоди про спільний видобуток корисних копалин, попередник «Allen Overy Shearman Sterling LLP» працював на нинішнього позивача, «Squire Patton Boggs» і «Pinsent Masons LLP» консультували росіян, а партнером «Mayer Brown LLP» узагалі є Микола Мізулін – син російської підсанкційної діячки Олени Мізуліної. Зрештою цінові пропозиції запитали у двох юридичних фірм: «Carter-Ruck» запропонувала ціну 70 150 євро, а «Debevoise & Plimpton LLP» – \$1,01 млн.

Погодинна ставка партнерів «Carter-Ruck» складає 700 євро, старшого юриста – 500 євро, а помічника юриста і стажера-юриста – 200 євро. У третьої особи, місцевого радника «Саєнко Харенко» партнери отримують по 390 євро на годину, а юрист – по 175 євро на годину.

Британська фірма «**Carter-Ruck**» спеціалізується на справах про наклеп, конфіденційність, міжнародне право і комерційні спори. Її клієнтами **були** Борис **Березовський**, футбольний клуб «Челсі», Елтон Джон, Джуд Лоу тощо. У 2022 році один конгресмен-демократ США **критикував** кількох адвокатів фірми за те, що вони нібито «допомогли» олігархам «Путіна», беручи участь у «образливих» судових процесах проти журналістів у рамках нібито спроб змусити їх замовкнути. Сама ж фірма заявила, що засудила вторгнення Росії в Україну і не діятиме від імені жодної особи чи компанії, які пов'язані з режимом Володимира Путіна.

Нагадаємо,

— «Альфа банк» було націоналізовано у 2023 році за рішенням уряду України. У подальшому він був перейменований у «Сенс-банк» і залишився під державним управлінням.

За даними «Української правди»,

— позаштатним радником голови правління банку тоді став бізнесмен Василь **Веселий** і він вважався «смотрящим» за банком.

Веселий зустрічався з Олександром Цукерманом («Шугарменом») та **приїжджав** на територію закритого комплексу на Трухановому острові, де збиралися фігуранти «плівок Міндіча».

Зліва направо: Тимур Міндіч, Олександр Цукерман і Василь Веселий

Народний депутат Ярослав Железняк також повідомив, що «СІТ Сек'юріті», яка інкасує гроші для «Сенс Банк», зареєстрована за тією ж адресою, що й Завод «Ізумруд» – підприємство з діамантового бізнесу, пов'язаного з Тимуром Міндічем.

Власником «СІТ Сек'юріті» є Ігор Шайхет, син Олега Шайхета.

Це власник фірми «Секьюраїті», яка охороняла «Укрнафту», коли вона належала Ігорю Коломойському, а керівником був Ігор Палиця, партнер Тимура Міндіча.

№ 1.441

Останній капіталіст пише: «Плутайте багатство нації з експортом конкретних товарів»

2026-01-13

Вернивский

Ну справді, чому не можна продавати зерно замість літаків? Чи яблука замість літаків?

Давайте **поясню в чому проблема такого близорукого мислення.**

Думаю всі бачили як за останні 20 років в нас виросло сільське господарство.

Ну і це зростання створило **хибне переконання, що «агро може замінити стару промисловість».**

Однак,

— якщо подивитись на статистику глибше, то не все так гарно.

Адже паралельно зі втратою робочих місць в промисловості через деіндустріалізацію, відбулась також втрата робочих місць в агро!

В той час як промисловість з 2012 по 2021 втратила 1 млн робочих місць, то агро втратило - 600 тис.

Хтось подумає, що ці люди пішли в сектор послуг, але ні. В реальній економіці, сектор послуг дуже залежить від реальних секторів і теж втратив 1 млн робочих місць.

Вгадаєте, куди потім пішла ця армія робочої сили? Правильно!

— Поповнила армію емігрантів.

Що відбулось далі?

Коли з країни виїздить працездатне населення, то країна також втрачає і споживачів, а значить і ринок для компаній, в яких теж працюють люди.

— Ну і це провокувало збільшення безробіття.

Частково проблема маскувалась приватними переказами, бо люди переказували гроші, але з часом асиміляція в інших країнах, переїзд родин привели до зменшення переказів, що ми спостерігаємо в останні роки.

І все буде тільки гірше.

Тобто фактично

— зробивши ставку на агро, в нас дуже прорахувались в неочевидних негативних чинниках цієї ставки на економіку.

І це лише один негативний чинник, хоча їх набагато більше.

Тому зараз, коли такі люди як Віктор Галасюк, кажуть що нам треба виробляти літаки, то насправді це не просто його власна забаганка.

Бо ми вже майже вичерпали весь наш потенціал агро.

1) — І якщо залишити все як є, з акцентом на агро, то нас чекає дуже сумне майбутнє.

2) — Бо аграрній економіці не потрібна багато людей.

Для неї достатньо лише 10-15 млн!!! Всім іншим тут не буде що робити.

Гірше того, в нас буде купа сунутніх проблем, як

- 1) — неможливість погашення зовнішніх державних боргів,
- 2) — утримання інфраструктури на великій території,
- 3) — банкрутства пенсійного фонду,
- 4) — відсутності інвестицій і тд.

Ну а щоб його уникнути такого сценарію, то нам критично важливо диверсифікувати економіку, ускладнювати її, створювати нові галузі, щоб в нас з'явилися нові точки зростання економіки.

Тому Віктор каже про «літаки», в доступній та зрозумілій для всіх формі.

А такі «просунуті» товариші як «Останній капіталіст» цього не розуміють.

І саме тому я вважаю, що через цих товаришів як ОК та їх ідеологію, ми опинились в такій плачевній ситуації.

№ 1.442

Продуктивність праці. Економічний лікнеп від Павел Вернивский. Раджу ознайомитись

2026-01-12

Гаврилечко

«Чую дзвін, але не знаю де він»

2026-01-12

Вернивский

Так для мене виглядають заяви політиків, які як папури один за одним повторюють про низьку продуктивність в Україні.

Ось наприклад, про це останнім часом говорить

— заступниця міністра економіки Дар'я Марчак і звинувачує в цьому самих українців.

Народилася 9 липня 1984 року. Закінчила Київський національний університет ім. Тараса Шевченка («історія»).

Дарина Марчак...

З січня 2015-го по травень 2016 року була радницею міністерки фінансів Наталії Яресько з питань комунікацій та очолювала комунікації Міністерства фінансів. З березня 2018-го по серпень 2019 року – консультантка Світового банку з адвокації земельної реформи в Україні.

З 2019-го по 2022 рік – перша заступниця директора державного підприємства «Prozorro.Продажі», а також керівниця Центру аналізу публічних фінансів Київської школи економіки (на громадських засадах). З липня 2022 року призначена на посаду першої заступниці міністра соціальної політики України.

Тому хочу зробити невеликий лікбез для політиків, які часто не розуміють проблему самого явища!

Продуктивність праці це дуже складний показник, який майже не залежить від якості роботи самого робітника!

Продуктивність праці залежить більше:

1. Рівня автоматизації підприємства.

Продуктивність ЧПУ-станка буде завжди вищою ніж у звичайного токаря.

2. Організації роботи самого підприємства.

Ще на початку 20-ст Генрі Форд довів, що правильно вибудовані всередині процеси підвищують ефективність, та як результат продуктивність, роботи працівників. Бо він не просто встановив конвеєр, а зумів організувати роботу працівників так, що конвеєр працював з максимальною ефективністю.

3. Галузі, в якій підприємство працює.

В деяких галузях технічно неможливо підвищити продуктивність (вчителі, офіціанти, лікарі). І цей феномен називають Хворобою Баумола.

4. Продажів підприємства.

Завантаженість роботи підприємства та його працівників прямо залежить від продажів. В деяких галузях продажі можна автоматизувати,

а в деяких неможливо. В деяких галузях товар чи послуга сама себе продає, а в деяких треба дуже важко і довго над цим працювати.

5. Професій на підприємстві.

Бо окремо кожне підприємство може винаймати працівників, продуктивність який залежить від успіхів виробництва та продажів. Особливо це стосується білих комірців (бухгалтерів, юристів). І це тяж хвороба Баумола.

6. Фінансової інфраструктури в державі.

Чим більш розвинений фінансовий ринок, тим більше інструментів та опцій він пропонує бізнесу для розвитку. В бідних країнах - це тільки банки. В розвинених - це також фондовий ринок, венчурне фінансування. Окрім того, дуже багато фінансових інструментів в Україні нема.

7. «Провали ринку».

Бар'єри входу, шорт-термізм, конфлікти інтересів різних галузей (інтереси банків в Україні, які вкладають гроші в ОВДП та ДС замість кредитування, приводять до низької закредитованості економіки)

Дуже часто ці фактори між собою переплітаються та посилюють один одного.

1) — Низький рівень продажів не дозволяє підприємству автоматизувати виробництво.

2) — Відсутність фінансових інструментів не дозволяє автоматизувати виробництво та збільшувати продажі.

3) — Провали ринку заважають продажам.

4 — Відсутність продажів впливає на організацію праці

Тому проблема продуктивності дуже складна та глибока і аж ніяк не залежить від самих працівників.

І можливо «відкрию Америку для політиків», але в поточних умовах

— ця проблема не вирішиться без комплексної економічної політики.

А це вже робота самих політиків, з якою вони не справляються.

Як «красиво» зруйнувати економіку країни? Перелік заходів не є вичерпним, але цілком достатній

2026-01-10

Віктор Халасюк

1) Робіть вигляд, що економічна спеціалізація країни не має жодного значення, а увага до структури економіки - це пережиток минулого.

Виробництво й експорт готових товарів чи імпорт чужої продукції та експорт необробленої сировини - яка різниця? Долар яблук дорівнює долару літаків. І крапка.

2) Переконайте, що вільна торгівля вигідна всім і завжди - незалежно від рівня розвитку промисловості, різниці технологічного потенціалу.

Яка різниця чи виробляє країна вже щось, що вона зможе продавати на експорт чи ні. Адже яка різниця, буде вона в міжнародній торгівлі експортером чи імпортером? І те, і те ж збільшує товарообіг.

3) Слідкуйте, щоб в університетах економіку вивчали виключно за Адамом Смітом та Австрійською економічною школою.

І не дай Боже читати Ліста, Райнерта, Ха-Джун Чанга чи Родріка. Історичний досвід розвитку країн - зайвий.

4) Пропонуйте приватизацію, дерегуляцію, лібералізацію та кредити МВФ як універсальне меню реформ - без контексту, черговості й аналізу наслідків.

Це ж завжди працює.

5) Плекайте кліпове мислення.

Переконайте, що головне - не ускладнювати. За першої ж нагоди створюйте «офіс простих рішень і швидких результатів».

6) Намагайтесь, щоб якомога більше молоді ставали лібертаріанцями ще до першого робочого місця.

Заохочуйте лояльних грантами та можливостями, а тих, хто мислить критично й сумнівається в ортодоксії, - маргіналізуйте та витісняйте з публічної дискусії.

7) При кожній нагоді авторитетно підкреслюйте, що промисловість - це минуле століття або навіть минуле тисячоліття, а тепер епоха ІТ та економіки послуг (без пояснень, на чому, власне, ці послуги тримаються).

8) Переконайте, що країні не потрібні жодні стратегії та економічна інженерія.

Невидима рука вільного ринку - найкращий регулятор, який автоматично принесе добробут, багатство й гармонію.

9) Категорично уникайте будь-яких інвестиційних стимулів.

Подавайте це як прояв «зрілості» та «ринкової нейтральності». Постійно наголошуйте на абстрактних «рівних умовах», навіть коли вони рівно однаково несприятливі для всіх. Будь-які податкові, фінансові чи регуляторні стимули оголошуйте викривленням ринку та небезпечною державною інтервенцією, непритаманною ринковій економіці.

10) При кожній найменшій нагоді нав'язуйте країні угоди про вільну торгівлю та подавайте їх як переможну дипломатію, щоб національна промисловість ослабла й загинула в конкуренції з іноземними гігантами, не встигнувши розвинутись.

11) Робіть вигляд, що в бідній аграрно-феодальній, сировинно-олігархічній країні можлива повноцінна демократія - навіть коли громадянам знову і знову пропонують готове меню «нових облич», сформоване кількома заможними та впливовими людьми.

12) Імітуйте боротьбу зі злочинністю та корупцією так, щоб усі розуміли: дрібних порушників карають вибірково, жорстоко й показово, а велика риба залишається недоторканою.

13) Сійте неповагу й навіть презирство до державних службовців, переконуючи, що вони всі корумповані, некомпетентні та дармоїди.

Наполягайте, що їх просто треба скоротити на 80%, уникаючи будь-якої дискусії про функціональність і ефективність держави.

14) Знищуйте інституційну пам'ять.

Кожні 2–3 роки змінюйте структуру міністерств, ліквідовуйте департаменти, запускайте «перезавантаження», щоб жодна політика не доживала до результатів.

15) Плутайте системні реформи з дерегуляцією.

Називайте реформою будь-яке скасування правил - навіть якщо вони були єдиним захистом для національного виробника або споживача.

16) Підміняйте реальні економічні показники - такі як інвестиції, експорт і продуктивність - штучними рейтингами.

Орієнтуйтеся виключно на Doing Business, індекси сприйняття та оплески іноземних експертів замість економічної складності й структури ВВП. Це надзвичайно дієвий метод.

17) Виховуйте презирство до «довгих грошей».

Інвестиції та кредити на 10–15 років називайте «совком», зате спекулятивний капітал і швидкий прибуток - ознакою прогресивності.

18) Замість проєктного фінансування та створення банку розвитку пріоритезуйте гранти: дрібні, розпорошені, короткострокові.

Головне - багато презентацій і нуль масштабу.

19) Максимально фінансіалізуйте економіку.

Банки, облігації, ОВДП та депозитні сертифікати центрального банку - це прекрасно. Реальний сектор? «Нехай якось сам».

20) Виводьте таланти на експорт.

Називайте еміграцію «мобільністю», а втрату людського капіталу - «інтеграцією у світ».

21) Плутайте стабільність із застоєм.

Будь-яку спробу змінити структуру економіки чи запровадити інвестиційні стимули оголошуйте ризиком фіскальних втрат і загрозою макрофінансовій стабільності та міжнародній співпраці.

22) Знецінюйте планування.

Слово «п'ятирічка» використовуйте як лайку - навіть коли йдеться про інфраструктуру, освіту чи енергетику.

23) Робіть вигляд, що держава завжди гірший власник, але ніколи не аналізуйте реальний досвід власної країни чи успішних держав у різних індустріях і контекстах.

24) Підміняйте національні інтереси «правилами».

Якщо правила шкодять - їх усе одно треба дотримуватись, бо вони ж «універсальні».

25) Зводьте економіку до бухгалтерії.

Баланс зійшовся - значить усе добре, навіть якщо країна деградує структурно та втрачає економічну спроможність.

26) Переконайте, що кредити МВФ - це ознака успіху реформ, а не відсутності стратегії та власної економічної політики.

Пояснюйте, що постійна потреба у зовнішньому фінансуванні - це не симптом структурної слабкості, а доказ довіри. Наполягайте, що кредити

нічим не гірші за інвестиції: просто люди не експерти й не здатні зрозуміти цю тонку макроекономічну істину.

27) Зробіть боротьбу з інфляцією головною і фактично єдиною метою економічної політики.

Не зважайте на зайнятість, продуктивність, інвестиції, експорт, виробництво чи податкові надходження від реальної економіки. Пояснюйте, що низька інфляція - це і є розвиток, а все інше якось «підтягнеться само», бажано без втручання держави.

28) Розділяйте суспільство на «просунутих» і «відсталих».

Усіх, хто говорить про виробництво, інженерію та технологічний суверенітет, записуйте в популісти, ретрогради та маргінали.

29) Наголошуйте виключно на підтримці МСП і демонізуйте великий бізнес як явище.

Не розрізняйте олігархічний рентний капітал і продуктивний індустріальний бізнес. Переконайте суспільство, що будь-яка велика компанія - це апріорі зло, експлуатація й корупція. У підсумку капітал не інвестує, малий бізнес не масштабується, а країна залишається без національних чемпіонів.

30) Сліпо дослухайтеся до порад зрілих і успішних країн.

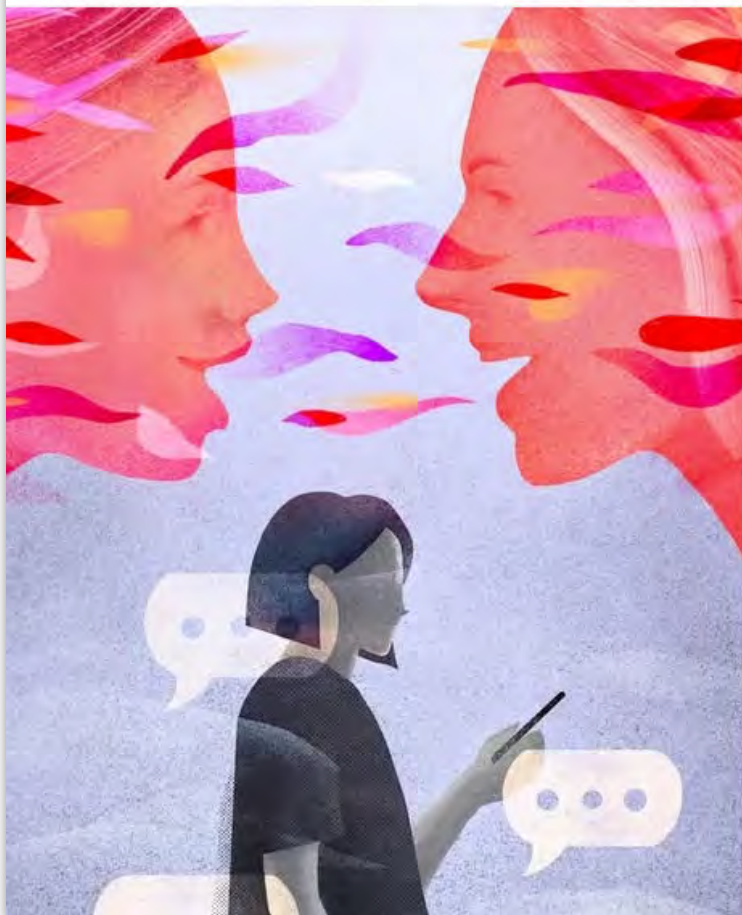
Робіть так, як вони радять робити сьогодні, навіть якщо це прямо суперечить тому, що вони самі робили вчора, щоб стати успішними.

І як підсумок - головне - не вимірюйте результати.

Якщо немає чітких КРІ щодо інвестицій, індустріалізації, експорту, зайнятості та продуктивності - значить і провалу бути не може.

№ 1.444

Я помічаю, що підлітки менше говорять. Менше в діалогах відкривають рота, щоб голосом щось сказати. Все в переписках

Думка

Покоління Z мовчить — і це може їм дорого коштувати

Проблема глибша, ніж просто соціальна незручність.

Сьогодні о 7:00 ранку за східним часом

2026-01-12

Ніколов

І виявляється це проблема не тільки тому, що вони гірше працюють на роботі з клієнтами.

Виявляється, **є зв'язок мовчання з деменцією**. І це проблема і для стариків, що нині занурені у самоту ютубних підкастів.

Професор психології Меріеллен Макдональд описала цей феномен у «Washington post». Там і про гіперзахисне виховання, і про згубну роль смартфонів. Уфффффф...

Автопереклад <https://www.washingtonpost.com/opinions/2026/01/11/gen-z-talking-phones-cognitive-health/>

Представники покоління Z не розмовляють — і це може їм дорого коштувати

Підняти слухавку не так просто, як здається — принаймні, якщо запитати представників покоління Z. Сучасні молоді люди не можуть домовитися про

зустріч, задати питання або оскаржити рахунок. Якщо їм вдається залишити повідомлення і дочекатися дзвінка, вони можуть відмовитися відповідати.

Тривога покоління Z щодо взаємодії вийшла за межі «телефобії».

Незважаючи на прагнення близькості, вони тепер неохоче вступають у особисті розмови. Вибір текстових повідомлень може здаватися зручною альтернативою, але таке уникнення коштує цьому поколінню більше, ніж вони усвідомлюють. Що потрібно, щоб покоління Z почало розмовляти?

Соціальні наслідки небажання розмовляти очевидні: підприємства починають турбуватися, що молоді співробітники не зможуть ефективно взаємодіяти з колегами та клієнтами. Молоді дорослі стають самотнішими. Зменшується кількість побачень, а групи друзів скорочуються.

Але проблема полягає не лише в соціальній незручності.

Розмова є важливим тренуванням для мозку, бажаною складністю, яка покращує наше пізнання — у момент розмови та протягом усього життя. Молоді дорослі часто слухають виступи інших людей через подкасти, YouTube, TikTok тощо, але ці заходи не забезпечують такого ж когнітивного стимулювання. Розумові зусилля, необхідні для мовлення, набагато більші, ніж ті, що потрібні для розуміння інших, а когнітивні переваги мовлення перевищують переваги слухання.

Ці переваги є значними: розмова про цілі підвищує розумову концентрацію та наполегливість. Спортсменів регулярно навчають розмовляти з собою, щоб поліпшити витривалість, концентрацію та настрій. Розмова на певну тему прискорює навчання та робить його більш тривалим. І це продовжує налагоджувати роботу нашого мозку аж до старості, коли високий рівень спілкування захищає від деменції.

Молоді дорослі, які уникають розмов, втрачають все це. Ми ще не знаємо довгострокових наслідків втрати когнітивного, емоційного та соціального розвитку, пов'язаного з розмовами, але зв'язок між мовчанням і деменцією викликає занепокоєння.

Що спричинило це уникнення розмов?

Однією з ймовірних причин є пандемія, яка позбавила молодих людей можливості практикувати спілкування під час переходу до дорослого життя.

Дистанційна робота ще більше зменшує практику розмов і погіршує соціальні навички.

Гіперзахисне виховання також усуває багато викликів дитинства, що призводить до зниження навичок подолання труднощів та соціальних навичок.

Для дорослих, які все ще живуть вдома, батьки-консьєржі залишаються готовими приймати телефонні дзвінки та інші виклики, пов'язані з спілкуванням.

Це замкнуте коло:

– люди, які не люблять розмовляти, тяжіють до невербальних занять, таких як перегляд телефонів та пересування з навушниками, що відбиває бажання у будь-кого заводити розмову.

Це може здатися просто наріканням старшого покоління на сучасних зіпсованих дітей.

Але подібні занепокоєння щодо рідкісних розмов стосуються і літніх людей, які багато дивляться телевізор, але мало розмовляють.

Дослідники навіть розпочали втручання, щоб змусити літніх людей більше розмовляти, що має значні переваги для когнітивних функцій і настрою.

Неохочі до розмов представники покоління Z не потребують втручання у вигляді візитів додому, але їм корисні інші досвід, що дозволяє їм більше розмовляти. Для цього не потрібно кидати їх у вир розмов. Натомість ми можемо надати їм рекомендації та практику, які підвищать їхні навички та зменшать тривожність.

Допомогти можуть заняття з ораторського мистецтва, акторської майстерності та імпровізації. Одна з програм Університету Вісконсін-Медісон навчає студентів дискусіям, розглядаючи розмову як навичку, яку можна навчити. Заняття «Adulthood 101» у школах та громадських центрах також навчають життєвих навичок, які іноді включають подолання тривожності під час розмов по телефону. Кар'єрні центри коледжів пропонують тренінги для співбесід, але вони могли б розширити настанови щодо інших видів спілкування, пов'язаних з роботою, таких як нетворкінг. Особисті розмови є особливо складними, оскільки вимагають додаткових навичок, таких як зоровий контакт і чергування у висловлюваннях. Програми, що сприяють розвитку навичок спілкування, є рідкісними, але повинні бути більш доступними. Можливо, що ігрові практики спілкування могли б допомогти мотивувати тих, хто неохоче розмовляє.

Окрім розвитку навичок, потрібно більше простору для спілкування.

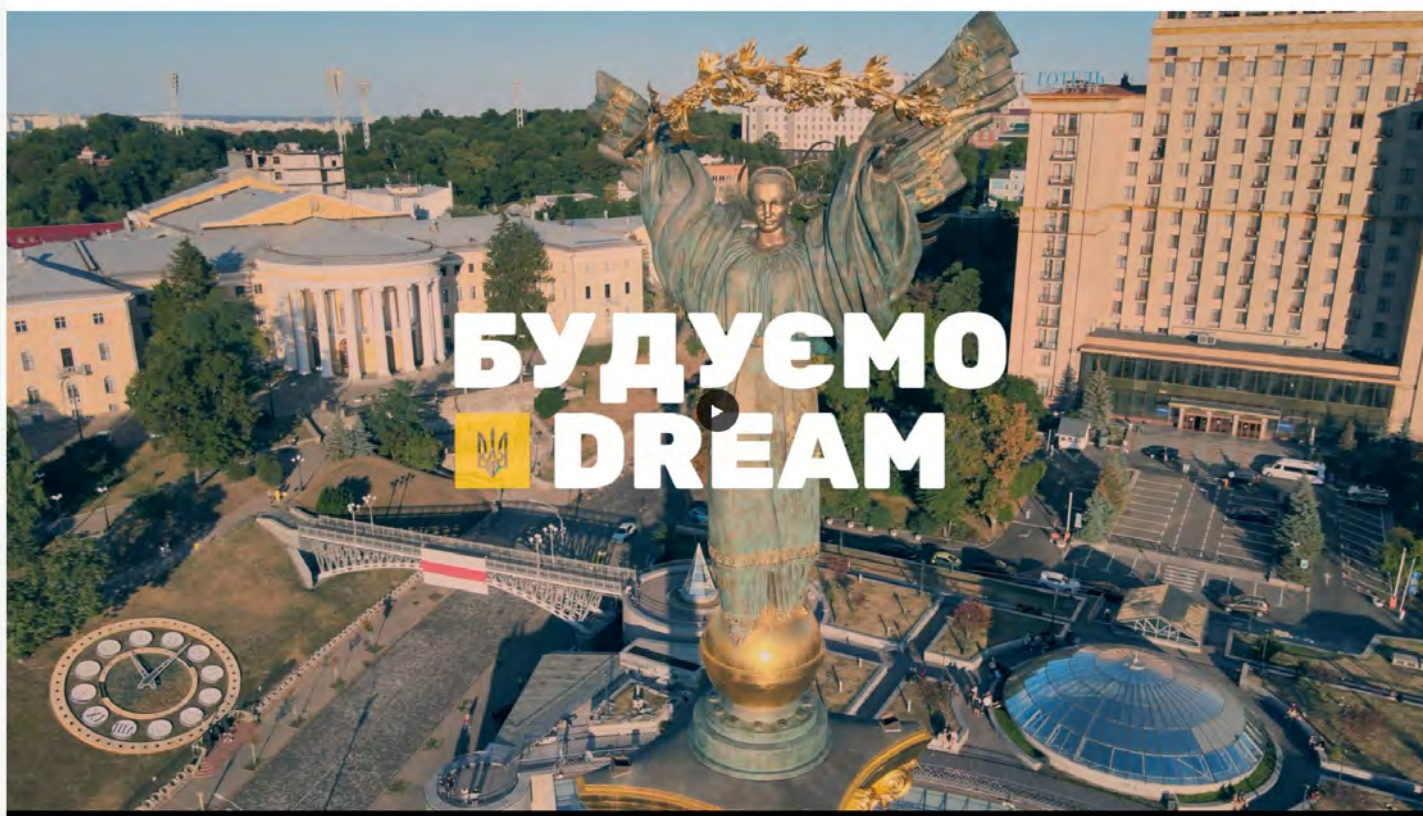
Молоді люди очікують, що розмови будуть більш незручними, ніж вони є насправді; практика може допомогти їм переоцінити свої очікування. Програми наставництва в бізнес- та громадських центрах надають таку можливість. Такі заходи, як вечори вікторин та вечірки з настільними іграми, забезпечують теми для розмов та структуру для взаємодії. Багато шкіл

забороняють використання смартфонів, щоб поліпшити навчання, що створює простір для спілкування учнів між уроками та під час обіду. Молоді люди, які відмовилися від смартфонів або відклали їх на багато годин, повідомляють про більше сну, кращі дружні стосунки та більше спілкування віч-на-віч.

Як і спілкування, робота над зміною культури для сприяння соціальній взаємодії є бажаною складністю. Це буде варте зусиль.

№ 1.445

"Мрію" побудовано, але не ту

2026-01-12

Лямец

Зазвичай під кінець тижня випускають новини, які хотіли би приховати. У п'ятницю Міністерство фінансів відзвітувало, що створило портал державних інвестицій. Мабуть, новина була умовою отримання гранту.

Назвали портал Dream.gov.ua - "урядова мрія". Чому саме "мрія", маю версію. Державні інвестиції - це проекти, які фінансуються державним коштом. А ці проекти завжди були "відкатоємними" та "корупційномісткими". Отже, для чиновників це дійсно "мрія". Звісно, йдеться не про легендарний літак.

Коли ця влада нарешті піде, ми з вами прозріємо, як багато Україна винна усьому світу.

Заирніть на "мрію". Тут вам і відновлення енергетики та шкіл, свердловини "Укрнафти" та лінія від Запорізької АЕС. Більшість робіт фінансуються у борг. Скільки з усього цього крадуть, можу лише уявити.

Одним з найбільших отримувачів грошей є "Укрзалізниця".

Держава вливає у неї з бюджету мільярди за великим переліком програм, від рейок до поточного обслуговування.

— Один з таких проектів - закупівля 20-ти корейських електропотягів. Попередні купувалися напередодні Євро-2012, а це - нові.

Схема стара та перевірена.

— \$450 млн на купівлю дасть Експортно-імпортний банк Кореї. Гроші напевно що навіть не покинуть Південну Корею, за них "Укрзалізниця" купить 20 потягів. Але повертати кредит напевно буде не вона, бо сама УЗ - хронічно збиткова, а потяги навряд чи будуть окуповуватися (соціальна політика, 3000 безкоштовних кілометрів та інші шедеври комунізму ніхто ж не скасовував).

Тому спрацює інша перевірена схема.

— Кредит візьмуть під державні гарантії, і вже доволі скоро "Укрзалізниця" оголосить міні-дефолт. Платити замість неї почне державний бюджет України.

До того ж, Україна витрачатиме чималі гроші на обслуговування цих потягів.

— Це означає, що запчастини ліцензовані, технології ліцензовані, працівники сертифіковані, а ціни - як на дорогій брендовій СТО. Усі ж стикалися, вірно?

Але це буде потім, і вже нікого не хвилює.

Поточний уряд залишить по собі самі борги та переможні національні проекти з інвестування.

— Мабуть, десь зітхнув Янукович. Він не знав, що так можна. Звісно, війна. Але поясніть мені, як пов'язана з війною купівля корейських потягів?

Нагадаю, що такі угоди є доволі типовими у світі.

Ціна потягів напевно що включає в себе "відкат" чиновникам, які погодяться повісити на Україну борг. Звісно, в інтересах суспільства. Звісно, що це так вигідно.

Наведу вам деякі обґрунтування від чиновників "Укрзалізниці, чому зараз саме час купувати корейські електропоїзди.

"Впровадження швидкісного руху має наступний соціально-економічний вплив:

- (1) зменшення кількості обслуговуючого персоналу завдяки високій надійності інноваційного рухомого складу у порівнянні з існуючим;
- (2) підвищення іміджу України як країни, що застосовує інноваційні транспортні технології;
- (3) зменшення забруднення довкілля завдяки більш широкому використанню екологічно чистих залізничних перевезень замість автомобільних, які наносять шкідливий вплив навколишньому середовищу;
- (4) скорочення негативного впливу на довкілля завдяки меншим витратам умовного палива швидкісним залізничним рухомим складом в розрахунку на 1 пасажиро-кілометр у 8 разів у порівнянні з автомобільним та у 10 разів у порівнянні з авіаційним. При цьому рівень шуму при швидкості 160 км/год на 5-10 децибел нижчий, ніж на автомобільному транспорті;
- (5) збільшення частки залізничного транспорту в перевезеннях пасажирів в міжрегіональному сполученні за рахунок підвищення конкурентоспроможності в порівнянні з автомобільним та авіаційним транспортом;
- (6) зменшення потреб в інвестиціях на оновлення зношеного залізничного пасажирського рухомого складу за рахунок оновлення рухомим складом нового покоління".

Як бачите, забули лише згадати імідж космічної держави.

№ 1.446

Огляд... Гуляйпільський напрямок (і деякі «загальні» думки)

2026-01-11

Машовец

1. Склад сил і засобів противника

Російські війська продовжують активні наступальні дії на лівому фланзі операційної зони їхнього угруповання військ (УВ) «Восток» (сформованого на базі військ «Восточного военного округа» / ВВО).

У наступі беруть участь з'єднання та частини трьох загальновійськових армій (ЗВА) цього угруповання — 5-ї, 35-ї та 36-ї ЗВА.

Ворог зосереджує основні зусилля в смузі своєї 5-ї ЗВА, найпотужнішої армії УВ «Восток». До неї входить повноцінна, «стара» кадрова 127-ма мотострілецька дивізія (мсд), а також щонайменше дві окремі мотострілецькі бригади (омсбр) — 57-ма та 60-та омсбр.

Окрім самої 5-ї ЗВА, низка з'єднань і частин 36-ї ЗВА також беруть активну участь у наступі, зокрема підрозділи 5-ї окремої танкової бригади (отбр) та 37-ї омсбр, а також 35-ї ЗВА — підрозділи її 38-ї омсбр, а також 69-ї окремої прикриття бригади (обрп), були перегруповані в смугу 5-ї ЗВА, завдяки їх заміні частинами та підрозділами 76-ї десантно-штурмової дивізії (дшд), які пару місяців тому були переведені на Гуляйпільський напрямок (на північ і північний схід від Пологи) з Сумського напрямку.

Очевидно, що в смугах 5-ї та 36-ї ЗВА також діють підрозділи 14-ї окремої бригади спецпризначення (обр СпП) окружного підпорядкування, а також формування зі складу «територіальних військ» (ТрВ) і «мобілізаційного резерву» (МР), рівня «мотострілецький\стрілецький полк» (мсп\сп), а також «окремий мотострілецький\стрілецький батальйон» (омсб\сб). Ці формування (до 5-6-и мсп\сп та приблизно 6-7 омсб\сб) або входять до складу з'єднань та частин згаданих армій, або придані їм у оперативне підпорядкування.

Цілком можливо, що підрозділи 34-ї омсбр (з 49-ї ЗВА УВ «Днепр», а також частина сил 90-ї танкової дивізії та 41-ї ЗВА з УВ «Центр») також можуть перебувати в оперативному тилу УВ «Восток».

Щодо резерву, до 2-х бригад можуть перебувати у розпорядженні командування УВ «Восток», а можливо й 5-ї ЗВА, у цьому статусі. Хоча я зустрічав й відповідну оцінку в «1-2 мсп\сп». Найімовірніше, на практиці ми маємо справу із чимось середнім між ними. Адже насправді російське командування навряд чи наважилось би на наступ без резервів, або із їх мінімальним обсягом.

Загальна чисельність УВ «Восток», включаючи 29-ту ЗВА, решту сил 35-ї ЗВА та приданих йому частин та з'єднань, зі складу інших УВ, може налічувати до 120-125 тисяч особового складу. Це досить співставно з угрупованнями російських військ, що діють на інших напрямках, наприклад, на Покровському, Лиманському чи Куп'янському.

Я не наводжу тут кількість основних типів озброєння та військової техніки (ОВТ), оскільки понад шість місяців тому натрапив на останні більш-менш

надійні дані щодо цієї категорії характеристики УВ «Восток» у відкритих джерелах.

Варто також зазначити, що для прямого ведення атакуючих\штурмових дій у тактичній зоні вороже командування сформувало у всіх своїх передових частинах і з'єднаннях штурмові підрозділи, з приблизним розрахунком – 1-2 штурмові роти на батальйон.

2. Поточна ситуація

Командування УВ противника «Восток», проводячи наступ на лівому фланзі своєї операційної зони, очевидно, зосереджує основні зусилля в районі Гуляйполя та на північ від нього, тобто в смузі саме 5-ї ЗВА та на прилеглому до неї лівому фланзі 36-ї ЗВА, хоча періодично намагається проводити поодинокі атаки\штурми по всьому сектору від Олександрополю до Залізничного (це близько 50 км по прямій лінії).

У звітний період війська 5-ї ЗВА (127-ма мсд, 57-ма та 60-та омсбр), за підтримки частини сил 35-ї ЗВА (підрозділи 38-ї омсбр, можливо, також окремих підрозділів 64-ї омсбр та 69-ї обрп), очевидно, змогли досягти досить значних тактичних результатів.

Зокрема:

1) - Ворог зміг переправитися через річку Гайчур у смузі своєї 5-ї ЗВА одночасно на кількох ділянках, зокрема в межах міста Гуляйполе, і просунути по напрямкам, що збігаються – Марфопіль — Гуляйполе, Зелений Гай — Гуляйполе та Рівнопіль — Гуляйполе, фактично зайнявши значну частину міста і «інфільтрувавши» свої штурмові групи вже НА ЗАХІД від нього, у напрямку Залізничного та Староукраїнки.

Наразі його передові підрозділи, форсувавши річку Гуйчур, досить впевнено закріпилися в північній частині Гуляйполя (поблизу середньої школи No2), а також дісталися до району Центрального кладовища міста, діючи вздовж дороги з боку Марфопілля. Насправді російські війська вже завершують бої за центральну частину Гуляйполя і дуже близькі до захоплення всього міста.

2) - Водночас на північ від Гуляйполя російські війська (5-та ЗВА), очевидно, також змогли переправитися через річку Гайчур кількома штурмовими групами одночасно (на ділянці Прілуки-Варварівка), увійти до Добропілля і на суміжному фланзі із 36-ю ЗВА взяти під контроль Данилівку (або, принаймні, більшу її частину), створивши таким чином передумови для розширення активного наступу ворога на решту смуги його 36-ї ЗВА, тобто до річки Вовчя і далі до дороги Запоріжжя - Донецьк, на ділянці від Покровського до Гаврилівки).

Загальна поточна ситуація на цьому напрямку, фактично, характеризується відносною стабілізацією в смузі 36-ї ЗВА ворога (у напрямку Покровського та Великомихайловки), хоча противник там, час від часу, атакує в напрямках Новоселівка — Великомихайловка та Єгорівка — Данилівка, а також продовженням його наступу (тобто просування) у смузі 5-ї ЗВА (район Гуляйполя і на північ від нього).

Очевидно, що вороже командування свідомо спланувало і організовувало наступ в операційній зоні свого УВ «Восток» на максимально широкому відрізку фронту (майже ОДНОЧАСНО в смугах двох своїх армій), таким чином намагаючись вирішити дві проблеми одночасно:

3) - Максимально розтягнути сили та засоби українського командування, включно з його резервами, яких у нього на цьому напрямку не вистачало і не вистачає, вздовж фронту (очевидно, ворог знав і розумів це заздалегідь).

4) - Активними наступальними діями 36-ї ЗВА забезпечити максимальну концентрацію власних сил і засобів у смузі своєї 5-ї ЗВА (тобто на напрямку «головного удару», у бік Гуляйполя). Що, власне, й сталося — противник у вирішальний момент (одразу після переправи через річку Янчур у районі Успенівки) ввів у бій ліворуч від 127-ї мотострілецької дивізії основні сили двох своїх «свіжих» бригад — 57-ї та 60-ї омсбр, що, по суті, й визначило подальшу долю Гуляйполя.

І насправді, наразі російське командування досягло успіху в реалізації своє «ідеї». Якщо в смузі 36-ї ЗВА ЗСУ змогли призупинити наступ противника (хоча й не повністю), то в смузі його 5-ї ЗВА вони явно перебувають у значній кризі.

3. Перспективи

З мого дилетантського погляду,

— командування російських військ, що діють у цьому напрямку, ймовірно, повністю усвідомлює ОПЕРАТИВНІ перспективи (можливості), які відкриваються перед ним у разі подальшого наступу його 5-ї ЗВА у західному напрямку на північ від Гуляйполя (за загальною дирекцією Варварівка — Верхня Терса — Омельник).

Враховуючи, що в смузі 58-ї ЗВА російські війська також досить вперто просуваються вздовж Дніпра на північ (вони вже досягли дельти річки Конка в районі Приморського і обійшли Степногірськ із заходу та сходу), й де вони мають певний шанс дістатися рубежу оборони ЗСУ вздовж річки Конка на ділянці від Малокатеринівки до Комишувахи, стає зрозумілим, так би мовити, їхній «загальний план».

У найбільш «схематичному» форматі, ймовірно, він виглядає наступним чином.

- 1) — Спочатку відрізати логістику з Оріхівським районом оборони ЗСУ (дорога з Запорожжя, через Комишувахи) силами 58-ї ЗВА + 7-ї дшд, що діють вздовж Конки та від Степногірська,
- 2) — а потім прорватися на ближні підступи до Оріхова з північного сходу, з району на північ від Гуляйполя (5-та ЗВА +, можливо, 76-та дшд та 35-та ОА).
- 3) — А потім — штурм і взяття Оріхового, наступаючи по напрямкам, які на ньому збігаються (як це зараз відбувається в районі Костянтинівки),
- 4) — після чого — прорив до Запоріжжя з південно-східних «румбів» через річку Конка (бажано форсувавши її в районі Комишувахи).

Поки що російське командування, хоч і з значною затримкою у часі, поступово це реалізовує.

Повільно, з великими втратами (а УВ «Восток» серед інших УВ лідирує за цим показником, незважаючи на те, що за своєю інтенсивністю бої в його операційній зоні, все ж-таки поступаються боям у відповідних зонах УВ «Центр» та «Юг»), вони просуваються.

Якщо українському командуванню все ж вдасться стабілізувати ситуацію в напрямку Гуляйполе (а для цього, все ж-таки існують певні передумови), то весь цей прекрасний план ризикує залишитися лише планом, й не більше.

4. І деякі «загальні» думки

Крім того, як завжди, є ще один нюанс.

Він полягає в тому, що

— проведення цієї гіпотетичної широко-масштабної наступальної операції (назвемо її «проривом на ближні підступи до Запорожжя»), яка передбачає «згортання» всієї системи оборони ЗСУ на південний схід від міста та захоплення всього Оріхівського району оборони), вимагатиме від російського командування – часу, зусиль і ресурсів у обсягах, очевидно, не менших, ніж подібні дії щодо Слов'янсько-Краматорської агломерації.

Отже, в оперативно-стратегічному сенсі в цьому контексті виникає цікаве питання — чи зможе російське командування реалізувати ці прагнення ОДНОЧАСНО?

І, зрештою, існує ще багато «окремих» оперативних завдань, які не пов'язані безпосередньо з цими двома гіпотетичними наступальними операціями.

Схоже, що це «відрізання» північно-східного «кута» Харківської області (Великобурлукський напрям), відновлення реноме Путіна в районі Куп'янська або прорив на дальність ефективного артилерійського вогню в напрямку Суми.

Окрім того, Добропілля в Донецькій області, очевидно, російське командування «теж хоче».

Я дуже сумніваюся, що всі ці російські «забаганки» можна реалізувати на практиці одночасно і повністю.

Отже, очевидно, що, в зв'язку з цим, їхнє стратегічне командування має вирішувати, що, як і в якій послідовності робити.

А для цього, в свою чергу, потрібно дуже ретельно і ґрунтовно розраховувати та порівняти чимало речей.

Причому, дуже багато чого — від обсягів виробництва ліків і власних (і не лише власних) можливостей виробляти боєприпаси основних калібрів, до оцінки рівня бойової готовності окремих угруповань військ (як власних, так і українських) на певному напрямку.

Отже, ця вимушена ПОСЛІДОВНІСТЬ у організації та проведенні масштабних НАСТУПАЛЬНИХ операцій на фронті, очевидно, означає, що російське військово-політичне керівництво має витратити на це свій найважливіший і найцінніший ресурс, який у нинішньої війни воно явно НЕ СПРОМОЖНО ВІДНОВИТИ – час.

Адже всім уже очевидно, що

— чим довше триває ця війна, тим інтенсивніше (причому, поступово пришвидшуючись) російську федерацію «нудить» (до того ж, майже у всіх аспектах — від демографічних проблем до «виробництва чавуну та сталі»).

Кожен «додатковий», затягнутий і зайве втрачений місяць цієї війни збільшує ймовірність того, що врешті-решт кремль таки «зблює» і далеко не перемогою...

Й так, це саме той випадок, коли можна «виграти одну-дві битви, але програти війну» ... в даному випадку, через втрату дорогоцінного часу.

ИЛЛЮЗИЯ СЫТОГО ЗВЕРЯ: Почему нищета диктатур — единственная гарантия мира

2026-01-13

Warden *Null*

Мы десятилетиями жили в сладком самообмане.

Западная цивилизация, построившая свой успех на праве и договорах, совершила фатальную ошибку:

— она спроецировала свою логику на тех, кто понимает только язык силы.

Мы думали, что глобализация — это прививка от войны.

Оказалось, что для диктатур глобализация — это просто способ купить веревку, на которой они планируют повесить продавца.

Пора признать очевидное:

— изоляция агрессивных режимов — это не наказание.

Это санитарная мера. Это карантин, без которого здоровая часть мировой экономики неизбежно погибнет от токсичных метастазов, исходящих от режимов-паразитов.

1. ЛОВУШКА «ДЕШЕВОГО РЕСУРСА»

Главный аргумент сторонников «диалога» всегда звучал так:

— «Торговать выгоднее, чем воевать».

В краткосрочной перспективе — безусловно. Российский газ был дешев. Китайский ширпотреб был доступен. Это позволяло западным политикам отчитываться о росте ВВП и низкой инфляции.

Но это была бухгалтерия самоубийц.

Деньги, заплаченные за ресурсы диктатуре, не идут на строительство канализации в Чите или больниц в Тегеране. У диктатора нет обязательств перед избирателями. Ему плевать на уровень жизни «населения».

Сверхприбыли от торговли с Западом идут только в две корзины:

- 1) — Репрессивный аппарат (чтобы население сидело тихо).
- 2) — Военная машина (чтобы угрожать тем, кто дал эти деньги).

Покупая дешевую нефть, Запад фактически субсидировал производство ракет, которые теперь летят в его сторону. Они сами оплатили собственную нестабильность.

Сэкономив миллиард на газе сегодня, мир теперь вынужден тратить триллионы на оборону завтра. Это самая провальная бизнес-сделка в истории.

2. ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ АПАРТЕИД

Почему дикарей нельзя допускать к технологиям? Потому что в их руках смартфон превращается в детонатор, а искусственный интеллект — в фабрику фейков.

Аргумент «технологии способствуют прогрессу общества» в тоталитарных странах не работает.

1) — Дайте Северной Корее интернет — и они не станут читать Википедию, они взломают банковские системы, чтобы украсть деньги на ядерную бомбу.

2) — Дайте России микрочипы — и они не сделают «умный дом», они сделают «умную ракету» для удара по жилому дому.

Единственная рабочая стратегия — технологическая блокада.

Технологическая отсталость лишает диктатора зубов.

Нищий режим с ржавыми танками опасен только для своих соседей, но он не может обрушить мировой порядок.

Это цинично? Да. Но это вопрос выживания цивилизации.

3. ДОГОВОР С ДЬЯВОЛОМ НЕ ИМЕЕТ ЮРИДИЧЕСКОЙ СИЛЫ

Бизнес любит правило *pacta sunt servanda* (договоры должны соблюдаться).

Но для России, Ирана или КНДР договор — это туалетная бумага.

Они рассматривают любую зависимость партнера как оружие.

1) — Вы построили завод на их территории? Теперь это их завод (национализация).

2) — Вы завязали свою энергетику на их трубу? Теперь вы будете плясать под их дудку, иначе они перекроют вентиль.

Иметь дело с такими странами — это строить дом на вулкане, потому что там земля дешевле.

Рано или поздно лава потечет. И убытки от разрушенного дома всегда перекроют выгоду от дешевой земли.

4. ПОЧЕМУ НИЩЕТА — ЭТО НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ

Гуманисты скажут: «Но ведь от санкций страдают простые люди!»

Это правда. Но давайте будем честны: в диктатурах «простые люди» — это ресурс режима. Это налоговая база войны и мобилизационный резерв.

Пока холодильник полон, «зомбомасса» готова терпеть любого людоеда на троне, лишь бы была стабильность.

Демократия не дарится. Свобода не привозится на танках НАТО в виде гуманитарной помощи.

Нация должна созреть для свободы.

— А процесс созревания часто проходит через стадии лишения, бедности и осознания тупика.

Только когда экономическая модель диктатуры рухнет окончательно, когда телевизор проиграет битву пустому холодильнику, у общества появляется шанс проснуться.

Запад не обязан кормить тех, кто мечтает его уничтожить. Задача цивилизованного мира — построить высокую стену, поставить на ней пулеметы и ждать.

Ждать, пока за стеной не перебесятся. Пока они не поймут, что быть частью мира выгоднее, чем быть его врагом.

5. ФИНАЛ: СКУПОЙ ПЛАТИТ КРОВЬЮ

Отрезать дикарей от глобальной экономики — это дорого. Это поднимет цены на бензин, это заставит перестраивать логистику, это лишит корпорации легких прибылей.

Но альтернатива — это Третья мировая война.

Мир стоит перед простым выбором:

1) — либо сознательно снизить уровень комфорта уже сегодня, изолировав безумцев;

2) — либо продолжать их кормить в надежде на чудо и завтра расплачиваться уже не деньгами, а жизнями собственных детей.

История учит:

— агрессора невозможно умиротворить.

— Его можно только лишити ресурсов. Денег. Технологий. Надежды.

Дикарь должен сидеть в пещере, а не в совете директоров. И это — единственный путь к безопасности.

№ 1.448

У Києві триває відновлення пошкоджених через ворожі атаки будинків

Офіційний портал Києва

Київська міська рада
Київська міська державна адміністрація

Версія для людей
з порушеннями
зору

2025-08-07

Із початку повномасштабного вторгнення у столиці зазнали пошкоджень різного ступеня 3 129 будівель і споруд, зокрема **2 134 багатоквартирні житлові будинки**, із них у 2025 році – 957.

— «Міська влада докладає максимум зусиль, щоб якомога швидше відновити пошкоджену ворожими атаками інфраструктуру, насамперед житло киян».

Про це повідомляють у [Департаменті будівництва та житлового забезпечення КМДА](#).

Потенційно аварійно небезпечні житлові будинки столиці, пошкоджені внаслідок військової агресії рф, відновлюють відповідно до [розпорядження Київської міської військової адміністрації від 30.05.2022 № 538 «Про здійснення відновлювальних робіт \(реконструкції, капітального ремонту\) на житлових будинках у місті Києві, пошкоджених внаслідок воєнних дій російської федерації»](#).

Замовником цих робіт визначено [КП «Житлоінвестбуд-УКБ»](#).

— Замовник розробляє проєктно-кошторисну документацію, готує експертні звіти, дозволи, укладає підрядні договори з будівельними

організаціями на відновлювальні роботи і визначає строки їх проведення.

За інформацією [Департаменту](#), наразі до переліку найбільш пошкоджених багатоквартирних житлових будинків, із яких частині мешканців довелося відселитися, увійшли **88 об'єктів**, із них **49 – у цьому 2025 році**.

Тобто, кількість суттєво пошкодженого житла цього року в Києві збільшилася вдвічі, як порівняти з минулими роками повномасштабної війни.

У столиці вже відновили 25 сильно пошкоджених будинків, ще на 7 об'єктах тривають роботи.

— Щодо інших будинків триває розробка проєктно-кошторисної документації, отримання експертних звітів і необхідних дозволів.

У Департаменті наголошують, що відновлення пошкоджених внаслідок військової агресії РФ житлових будинків триває постійно, адже це пріоритетний напрям діяльності міської влади.

Одразу після ворожих обстрілів міські служби оперативно затягують плівкою і закривають фанерою пошкоджені вікна та балкони в помешканнях киян, надають матеріали постраждалим мешканцям. Лагодять дахи будинків.

Також нагадуємо, що під час ліквідації наслідків ворожих обстрілів у столиці оперативно розгортають штаби допомоги. У них мешканці можуть отримати:

- (1) роз'яснення щодо оформлення допомоги;
- (2) психологічну та юридичну підтримку;
- (3) допомогу з оформленням заяви на матеріальну допомогу;
- (4) роз'яснення щодо подальших дій тощо.

Постраждалі мешканці через районні Управління соціальної та ветеранської політики також можуть подати заяву на одноразову матеріальну допомогу в розмірі 10 000 грн (у межах міської програми «Турбота. Назустріч киянам»).

Тим, чиє житло визнають непридатним, виплатять одноразово 40 000 грн на оренду тимчасового житла. А до моменту відновлення житла (максимально 1 рік) отримуватимуть щомісячну допомогу по 20 000 грн.

Окрім цього, всі, чиє житло зазнало пошкоджень, мають отримати допомогу в межах державної програми «Відновлення» через застосунок «Дія».

У Департаменті нагадують алгоритм отримання компенсації за [пошкоджене](#) та [знищене](#) житло.

№ 1.449-1

О государственной информационной политике и последствиях ее отсутствия

- 1) — Юморист может строить карьеру на парадоксе.
- 2) — Политик может хапнуть кресло на лозунге и авантюре.
- 3) — Фактическое госстроительство - про здравый смысл.

2026-01-13

Паст-Тар

Пока лонгриды, особенно в Киеве, читать будет мало лишь кто. Потому что света, в основном, нет. И людям в Киеве не до лонгридов — надо успеть быстро и коротко подчитать самое актуальное.

С написанием примерно та же проблема, только x10-20 и более.

Поэтому просто вывешу этот. Сильно сокращенная (и так длинно, не по другой причине) версия моей статьи на «Хвыле» более чем 5-летней давности. Не на злобу дня и не про злобу момента. Некоторые частности из того времени оставил, для иллюстрации.

Хотя... Леди или джентльмен, по правде говоря, не исключаю, что Вы можете быть удивлены, сколько в той статье было сказано по сути.

Опубликовано другой зимой. Когда еще столько можно было изменить к лучшему.

На понимание нюансов мотивации автора, там было четко указано:

«Сразу скажу, статья не намек. Я не ищу трудоустройства в политике. Меня полностью устраивает степень свободы и независимости, которая есть в моей нынешней профессии».

Статья была услышана примерно на 0%. Как и масса вещей, которые я писал. Это не удивляет. Но меня утешает, что я такой не услышанный не один. Не утешают последствия.

Жаль, что приходилось годами разное камуфлировать, маневрировать, писать не совсем то, что хочешь, не совсем так как хочешь. Понимая с чем имеешь дело в украинской политике.

Но то, все-таки, больше об аналитике. Здесь... Просто почитайте, если интересно. Сделайте свои выводы о чем это.

№ 1.449-2

«Теперь приглашаю уважаемого читателя «Хвыли» к основным тезисам

2021-12-02

Дмитрий *Пастернак-Таранушенко*, для «Хвилі»

1. Базовое. Никому в этом мире не дано перечеркнуть суть вещей.

Можно назвать стул лампочкой, но он от этого светить не станет. Первое лицо в государстве должно четко понимать и различать суть пиара и государственной информационной политики. А для этого важно понимать, ради чего изначально, базово, в сути своей, существует государство. Это избавляет от огромного количества ошибок.

Повседневная жизнь рядового гражданина привязана не к процессам в пиар-пространстве, а к реальным процессам в стране. Холодильник, со времен распада СССР, регулярно побеждает телевизор, как это ни банально звучит. Но это в Украине никого ничему не учит. Потому что любой власти приятно верить в чудо. Пиарщики умеют это чудо убедительно пообещать :) Но исполнить, увы, увы...

Так вот, государство для гражданина (!) существует, чтобы преодолевать хаос. В этом сама суть его существования. Именно ради этой мегафункции государства люди передают ему (жертвуют) часть свободы, денег и т.п. Если после пресс-мероприятия главы государства рядовой гражданин ощущает, что хаоса в понимании происходящего стало больше, а не меньше, это... неэффективное или даже вредное пресс-мероприятие. Оно идет вразрез с самой природой госполитики и неизбежно бьет по восприятию власти гражданами.

Когда государство рядом, гражданину должно становиться спокойнее и понятнее, а не тревожнее, мутнее, смутнее, беспросветнее и вот это все. Даже если в Украине этого верхи традиционно не понимают.

2. Государство существует для того, чтобы задавать максимально большую временную рамку.

Больше, чем может задать даже самый крупный бизнес. Иногда больше, чем охватывает человеческая жизнь. Если на пресс-мероприятии, посвященном «экватору» правления, первое лицо делает основной акцент на событии в недельном горизонте и тушит пиар-пожары — это посылает сильный сигнал обществу о (кратко)временности такой власти, отсутствии у нее приоритетов и перспектив. Какой свет в конце тоннеля (а он, тоннель, есть) власть может показать нации, если она сама нервно танцует на квадратном метре скользкой шпалы, отмахиваясь от призраков факелом?

3. Если описать общее впечатление от встречи Президента с журналистами одним словом, этим словом будет лоскутность.

В то время как одна из базовых функций государства — интегрировать. Людей и групп в обществе много, причем разных, а Президент в стране один. Говорит ли это о чем-то Президенту и его окружению? Не знаю.

4. Государство нужно, чтобы отвечать на самые большие вызовы и давать ответы на самые большие вопросы.

Потому что оно концентрирует огромные ресурсы, в идеале, и информационные, и интеллектуальные тоже. В современной Украине некому за государство хорошо и системно подумать. Больше ни у кого таких огромных ресурсов под рукой нет.

Для любого грамотного украинца очевидно — главным, долгосрочно душещипательным вопросом, на который придется (давно пора) ответить стране, является вопрос: «Где Украина возьмет деньги?».

В это упирается все! Ни одного крупного вопроса страна сегодня «не разошьет» без денег. И что мы об этом слышали?

Мы слышали исключительно о том, как огромные суммы будут в будущем потрачены. С непонятно каким, замечу, экономическим эффектом.

Вот идея «большого строительства», к примеру, не то чтобы нова. Этот негасимый феникс вылупился из яйца... Ладно, из стремления стать транзитным государством между огромными ресурсами и крупным потребительским рынком России и перерабатывающим эти ресурсы и потребляющим российские товары Евросоюзом. Сегодня ситуация в корне поменялась и даже самые прекрасные, но весьма дорого обходящиеся дефицитному бюджету дороги уткнутся в российский тупик.

Не то, чтобы хорошие дороги не нужны были самим украинцам. Но главный приоритет (!) власти волнует по данным опросов примерно 9% граждан. Мягко говоря, налицо не оптимальный способ определять приоритеты и отвечать на общенациональные вызовы...

Также автор заметил бы и то, что вся эта «пелевински-чапаевская пустота»,

- 1) — во-первых, плата за упорное нежелание считать основным источником богатства страны людей. А,
- 2) — во-вторых, за нежелание считать ценным интеллект украинских людей, разве что, иногда, их физический труд. Уже больше как слуг народов.

Потому десятки лет миллиарды долларов вкладываются не в интеллектосъемкие направления и продукты.

Потому образование десятки лет имитирует реформы и ему никто не ставит на вид (зачем?).

Потому новых собственных технологий уже почти не внедряется (в куда?).

Потому люди, в т.ч. очень квалифицированные люди, миллионами бегут из страны, вымирают, уходят во внутреннюю эмиграцию (ради чего не?).

Они не являются ценными для собственной страны. Их знания, умения, навыки могут оценить разве что за рубежом.

Там, не здесь, упомянутые Президентом айтишники за десятилетие (не за четверть века и больше) становятся богаче украинских олигархов — с их заводами, газетами, пароходами, депутатскими группами, судами и прочими приколами.

Но разве что-то поменялось в этом конкретном, очередном нашем недалёком плавании к экватору?

Повторюсь,

— после экватора правления и многих рапортов об успешном выполнении предвыборных программ все еще абсолютно непонятно главное - откуда возьмутся деньги кроме распродажи активов нашей нации и передела.

Кроме дальнейшего закручивания гаек, дотянувшего хитрым ключом уже до самых мелких бизнесов (в условиях пандемии, когда нужно помогать, а не обдирать!) и самых уязвимых слоев населения.

Элиты могут, конечно, презирать собственный народ (за что обычно однажды платят, хотя это никого ничему, как правило, не учит).

Но этого не может себе позволять государство.

Ни одно, даже самое тоталитарное, государство не плевало тотально на мнение граждан. Повлиять всегда пытались, но тотально игнорить, оставляя без самых важных ответов - нет.

Нетоталитарное и современное государство, в век всеобще образованных граждан, соцсетей, информвойн, информпандемий и т.п. не может этого делать и подавно.

5. Государство — главный коммуникатор с гражданами.

Именно поэтому выступления главы государства частично или даже полностью транслируют ведущие телеканалы практически в любой стране.

Коммуникатор. Не гипнотизер. Когда власть пытается в лобовую убедить общество, что все у него (общества) хорошо, а общество считает, что у него плохо — это коммуникационный тупик...

Управление — это процесс не лишенный эмоций, но рациональный.

Невозможно ничем эффективно управлять вне здравого смысла и здравого отношения к обратной связи. И невозможно обмануть людей, по крайней мере надолго. Не надо даже пытаться. Себе дороже.

Когда собрался говорить о главном, говори о главном. Если говоришь, что будет честно, пусть будет честно. Честно (насколько только в реальных обстоятельствах возможно) и о главном. И сразу.

Создавай хоть сто Бюро экономической безопасности. Если ты заранее не отвечаешь ясно себе на главные вопросы, то кто на них ответит, когда все уже произойдет? Кто станет отдуваться за стратегические просчеты других?

- А вы не задрали уже с нас постоянно последнюю шкуру драть за ваши же жадность и глупость? - спросят, возможно, корешки вершки. И будут, мне кажется, правы. И, заметьте, что изначально шатнули не вниз, и даже не со стороны.

6. Как бы техническое, но такое важное! Глава страны (абстрактный, любой, но с которым действительно куда-то и о чем-то можно), говори со мной, избирателем, гражданином изнутри себя настоящего, не играй озабоченным лицом.

Очень прошу. Не вещай из глубин своего высокого и полного геморроев кресла. Я верю, что тебе очень не сладко. Именно потому и оставайся для меня живым. Для людей важно, что ты там еще в пучине этого беспощадного кресла-пожирателя душ жив. Живой ты символизируешь

для нации (по крайней мере, для миллионов представителей нации) надежду.

Я живой — ты живой. Тебе трудно, мне трудно, нам всем трудно. Это не разделяет, а объединяет всех нас, украинцев. И мы все неидеальны. В чем вообще проблема? Нафига между нами этот тяжкий как театральная люстра слой чиновной бронзы?

Когда власть, меняясь в лице, рассказывает, как она сурово трудится вдали от полей простых смертных или с кем она, на непостижимом для профанов уровне коммуницирует где-нибудь в пенных облаках Олимпа или золотых лучах интернационального «Элизиума», это не убеждает «рядовых» украинцев.

Прастити, обременены тяготами нашей земной, лишенной крыл и горних горниц жизни. Ребята, вы все слишком быстро забываете, насколько в нашей стране «внизу» трудно.

Просто обратите внимание на практический результат такой коммуникации про труды незримые вдали. Янукович тоже много с кем встречался за рубежом и много кто с ним разговаривал. Не говоря о Порошенко. И что?

Короче, много что можно было бы сказать, но публикация не резиновая :)).

6 подсказок говорящим на экваторе: послесловие к пресс-конференции Владимира Зеленского. Первое лицо в государстве должно четко понимать и различать суть пиара и государственной информационной политики.

P.S.

Если дочитали, прошу ставить плюсики или комментить. На понимание — кому-то еще условия такое читать позволяют и вообще такие типа «отвлекающиеся на смысл» вещи аудитории еще интересны? Или все уже уходит в вопрос балансирования на грани постапокалиптического мира игры Fallout и элементарного выживания. Спасибо за внимание!

№ 1.449-3

6 подсказок говорящим на экваторе: послесловие к пресс-конференции Владимира Зеленского

2021-12-02

Дмитрий Пастернак-Таранушенко, для "Хвилі"

Владимир Зеленский во время марафона с журналистами 26 ноября 2021

Первое лицо в государстве должно четко понимать и различать суть пиара и государственной информационной политики.

Формально речь ниже пойдет о встрече Президента с журналистами. Фактически будет шире. Но позволю себе немного вводного текста, да простит автора умный и благожелательный читатель «Хвилі». Это не будет пустой фрагмент — будет субъективная, однако позиция.

Я глубоко убежден в том, что право публичного голоса имеет цену. Когда люди судят о чем-то, чего они вообще не знают изнутри; судят о чем-то, что они не учились, «рискуя собственной шкурой», делать, причем трудно и качественно, — это не есть хорошо, потому что уводит в никуда. В какую-нибудь псевдоинтеллектуальную тайгу, за шаманами и бубном.

Обществу вреден «белый шум». «Белый шум» не вникающих и не рисковавших собственной шкурой людей порождает броуновское движение в информполе, хаос и разруху в головах.

За каждым написанным ниже словом, годы жизни, усилий, постижений :), как платы за право голоса. Чтобы иметь право написать, автор потратил годы жизни на журналистику, где стартовал еще в 1980-х. Потратил много лет на аналитику, где по-взрослому стартовал в середине 1990-х. Не считая двух малых, доблестных побед в Малой Академии Наук :) за десятилетие до. Писал

тексты для топ-политиков, был политконсультантом. Видел изнутри много штабов, кампаний, а также госструктуры, корпорации тощо :) Потратил, и продолжает тратить, годы жизни на то, чтобы быть качественным психологом.

Сразу скажу, статья не нарек. Я не ищу трудоустройства в политике. Меня полностью устраивает степень свободы и независимости, которая есть в моей нынешней профессии.

Но продолжим, уважаемый читатель. Я уверен, что точно так же, нужно потратить многие годы жизни и на то, чтобы стать качественным читателем аналитики на «Хвыле». Чтобы стать тем компетентным читателем, без которого любой компетентный автор повисает в пустоте, как сферический конь (все равно какой) власти в интеллектуальном вакууме.

Чтобы что-то узреть «за горизонтом банального», надо постоянно самому ходить за такой горизонт. Платить честную цену за право видеть, понимать и публично говорить.

Ровно тот же тезис о честной цене распространяется и на политиков, включая президентов. Честная цена не про то, что вас избрали или назначили. Честная цена про путь, который проделало ваше слово-не-воробей :) до того как вылететь в общество. И про его последствия.

Сказанное ниже не претензия на догму, а личная, субъективная и потому неизбежно ограниченная тз автора.

Теперь приглашаю уважаемого читателя «Хвыли» к основным тезисам

1. Базовое. Никому в этом мире не дано перечеркнуть суть вещей.

Можно назвать стул лампочкой, но он от этого светить не станет. **Первое лицо в государстве должно четко понимать и различать суть пиара и государственной информационной политики.** А для этого важно понимать, ради чего изначально, базово, в сути своей, существует государство. Это избавляет от огромного количества ошибок.

Повседневная жизнь рядового гражданина привязана не к процессам в пиар-пространстве, а к реальным процессам в стране.

Холодильник, со времен распада СССР, регулярно побеждает телевизор, как это ни банально звучит. Но это в Украине никого ничему не учит. Потому что любой власти приятно верить в чудо. Пиарщики умеют это чудо убедительно пообещать :) Но исполнить, увы, увы...

Так вот, **государство для гражданина (!) существует, чтобы преодолевать хаос.**

В этом сама суть его существования.

Именно ради этой мегафункции государства люди передают ему (жертвуют) часть свободы, денег и т.п.

Если после пресс-мероприятия главы государства рядовой гражданин ощущает, что хаоса в понимании происходящего стало больше, а не меньше, это... неэффективное или даже вредное пресс-мероприятие.

Оно идет вразрез с самой природой госполитики и неизбежно бьет по восприятию власти гражданами.

Когда государство рядом, гражданину должно становиться спокойнее и понятнее, а не тревожнее, мутнее, смутнее, беспросветнее и вот это все. Даже если в Украине этого верхи традиционно не понимают.

2. Государство существует для того, чтобы задавать максимально большую временную рамку.

Больше, чем может задать даже самый крупный бизнес. Иногда больше, чем охватывает человеческая жизнь.

— Если на пресс-мероприятии, посвященном «экватору» правления, первое лицо делает основной акцент на событиях в недельном горизонте и тушит пиар-пожары — это посылает сильный сигнал обществу о (кратко)временности такой власти, отсутствии у нее приоритетов и перспектив.

Какой свет в конце тоннеля (а он, тоннель, есть) власть может показать нации, если она сама нервно танцует на квадратном метре скользкой шпалы, отмахиваясь от призраков факелом?

3. Если описать общее впечатление от встречи Президента с журналистами одним словом, этим словом будет лоскутность.

В то время как одна из базовых функций государства — интегрировать.

Людей и групп в обществе много, причем разных, а Президент в стране один. Говорит ли это о чем-то Президенту и его окружению? Не знаю.

4. Государство нужно, чтобы отвечать на самые большие вызовы и давать ответы на самые большие вопросы.

Потому что оно концентрирует огромные ресурсы, в идеале, и информационные, и интеллектуальные тоже. В современной Украине некому за государство хорошо и системно подумать. Больше ни у кого таких огромных ресурсов под рукой нет.

Для любого грамотного украинца очевидно — главным, долгосрочно душещипательным вопросом, на который придется (давно пора) ответить стране, является вопрос: «Где Украина возьмет деньги?» В это упирается все! Ни одного крупного вопроса страна сегодня «не разошьет» без денег. И что мы об этом услышали?

Мы слышали исключительно о том, как огромные суммы будут в будущем потрачены. С непонятно каким, замечу, экономическим эффектом.

Вот идея «большого строительства», к примеру, не то чтобы нова. Этот негасимый феникс вылупился из яйца... Ладно, из стремления стать транзитным государством между огромными ресурсами и крупным потребительским рынком России и перерабатывающим эти ресурсы и потребляющим российские товары Евросоюзом. Сегодня ситуация в корне поменялась и даже самые прекрасные, но весьма дорого обходящиеся дефицитному бюджету дороги уткнутся в российский тупик. Как уткнулся где-то в целинной казахстанской степи в двуглавую имперскую границу уже даже не российский, а казахстанский уголь.

Не то, чтобы хорошие дороги не нужны были самим украинцам. Но главный приоритет (!) власти волнует по данным опросов примерно 9% граждан. Мягко говоря, налицо не оптимальный способ определять приоритеты и отвечать на общенациональные вызовы.

Можем ли мы во что-то вложить, на чем действительно хорошо заработаем? Или уж хотя бы погасить, пока не наковыряли процентов еще больше? Или, как обычно, по Масяне - «перезанять, чтобы переотдать», под проценты, утрамбовывая страну в долговую яму без дна, солнца и хлорофилла?

Еще бы автор заметил, что в идее «большого строительства» («транспортного коридора») изначально сидела все та же навязчивая, но близкая нерадивому сердцу украинских элит тема существования на ренту. Та же, что хлопком одной дзен-буддисткой ладони отдается сейчас в гигантских, но «опустевающих» отечественных газопроводах.

Также автор заметил бы и то, что вся эта «пелевински-чапаевская пустота»,

- 1) — во-первых, плата за упорное нежелание считать основным источником богатства страны людей. А,
- 2) — во-вторых, за нежелание считать ценным интеллект украинских людей, разве что, иногда, их физический труд. Уже больше как слуг народов.

Потому десятки лет миллиарды долларов вкладываются не в интеллектоемкие направления и продукты.

Потому образование десятки лет имитирует реформы и ему никто не ставит на вид (зачем?).

Потому новых собственных технологий уже почти не внедряется (в куда?).

Потому люди, в т.ч. очень квалифицированные люди, миллионами бегут из страны, вымирают, уходят во внутреннюю эмиграцию (ради чего не?).

Они не являются ценными для собственной страны. Их знания, умения, навыки могут оценить разве что за рубежом. Там, не здесь, упомянутые Президентом айтишники за десятилетие (не за четверть века и больше) становятся богаче украинских олигархов — с их заводами, газетами, пароходами, депутатскими группами, судами и прочими приколами.

Но разве что-то поменялось в этом конкретном, очередном нашем недальнем плавании к экватору?

Повторюсь, после экватора правления и многая рапортов об успешном выполнении предвыборных программ все еще абсолютно непонятно главное

— откуда возьмутся деньги кроме распродажи активов нашей нации и передела.

— Кроме дальнейшего закручивания гаек, дотянувшего хитрым ключом уже до самых мелких бизнесов (в условиях пандемии, когда нужно помогать, а не обдирать!) и самых уязвимых слоев населения.

Элиты могут, конечно, презирать собственный народ (за что обычно однажды платят, хотя это никого ничему, как правило, не учит). Но этого не может себе позволять государство. Ни одно, даже самое тоталитарное, государство не плевало тотально на мнение граждан. Повлиять всегда пытались, но тотально игнорить, оставляя без самых важных ответов - нет. Нетоталитарное и современное государство, в век всеобщего образованных граждан, соцсетей, информвойн, информпандемий и т.п. не может этого делать и подавно.

5. Государство — главный коммуникатор с гражданами.

Именно поэтому выступления главы государства частично или даже полностью транслируют ведущие телеканалы практически в любой стране.

Коммуникатор. Не гипнотизер. Когда власть пытается в лобовую убедить общество, что все у него (общества) хорошо, а общество считает, что у него плохо — это коммуникационный тупик.

Соцопросы показывают одну и ту же картинку: люди дают (властям, элитам) устойчивую обратную связь — ситуация в стране развивается в неправильном направлении. Одна власть за другой, как и элиты в целом говорят — народ

попался нам плохой, не ловит своего счастья. А мы для них трудимся. Вона працює, він працює. Просто вот народ разглядеть результатов труда не может: «Очки уже там купите!»

Вот стремно верхам (не раз пытался убедить, не получалось) принять простую, но бесценную для коррекции курса истину — народ именно потому считает, что ситуация идет не туда, потому что она десятилетиями идет не туда.

Управление — это процесс не лишенный эмоций, но рациональный. Невозможно ничем эффективно управлять вне здравого смысла и здравого отношения к обратной связи. И невозможно обмануть людей, по крайней мере надолго. Не надо даже пытаться. Себе дороже.

Когда собрался говорить о главном, говори о главном. Если говоришь, что будет честно, пусть будет честно. Честно (насколько только в реальных обстоятельствах возможно) и о главном. И сразу.

Это много чего касается. Но самого болезненного в моменте касаться не будем. Поэтому о главном в длинном.

Автору, неприятно по сотовому кругу слушать «старые песни далеко не о главном». И есть основания полагать, что автор такой не один.

Вот, например, власть (какая-угодно) реально думает, что продавая разом четверть банковской системы страны можно просто поставить украинцев перед фактом? После всех чудес украинской приватизации.

Если мы продаем «Приватбанк», выкупленный государством за (сверхдефицитные в тяжелейший для страны момент) миллиарды в пересчитанных долларах, то я, как гражданин, хочу понимать зачем именно. Он уже сегодня приносит нашей стране прямой и значительный доход. Что мы получим взамен?

Зачем и как «Приватбанк» поделят? Если токсичные активы «Привата» не уйдут инвестору, а будут сброшены на какую-то туманно обозначенную вторую «часть», они будут сброшены на кого именно? Не на государство ли с его разоренными гражданами? Может нет. Но ответа я до сих пор не услышал.

У нас львиная доля приватизации:

— это раздача прибыльных предприятий (например, шахт) частникам, с навешиванием убыточных (да здравствуют дотации из кармана пенсионеров, солдат и офицеров, учителей, врачей!) на государство. С перекладыванием с больного гнома на нездорового.

Немаловажный нюанс.

— Что произойдет с огромными массивами информации об украинцах, об украинских компаниях, их платежах и партнерах (в сегодняшнем мире — больших данных все это можно анализировать по щелчку пальцами), которые передаются в руки других игроков?

Создавай хоть сто Бюро экономической безопасности.

— Если ты заранее отвечаешь ясно себе на главные вопросы, то кто на них ответит, когда все уже произойдет? Кто станет отдуваться за стратегические просчеты других?

Например, кто завтра будет отвечать за «вчерашние» (да хотя бы и «позавчерашние») близорукие решения по «Мотор сичи», которая обернулась иском в \$4,5 миллиарда против Украины? Народ Украины? Он, как обычно, ничего не решал, но за все ответит?

— А вы не задрали уже с нас постоянно последнюю шкуру драть за ваши же жадность и глупость? - спросят, возможно, корешки вершки.

И будут, мне кажется, правы. И, заметьте, что изначально шатнули не внизу, и даже не со стороны.

6. Как бы техническое, но такое важное! Глава страны (абстрактный, любой, но с которым действительно куда-то и о чем-то можно), говори со мной, избирателем, гражданином изнутри себя настоящего, не играй озабоченным лицом.

Очень прошу. Не вещай из глубин своего высокого и полного геморроев кресла. Я верю, что тебе очень не сладко. Именно потому и оставайся для меня живым. Для людей важно, что ты там еще в пучине этого беспощадного кресла-пожирателя душ жив. Живой ты символизируешь для нации (по крайней мере, для миллионов представителей нации) надежду.

Я живой — ты живой. Тебе трудно, мне трудно, нам всем трудно. Это не разделяет, а объединяет всех нас, украинцев. И мы все неидеальны. В чем вообще проблема? Нафига между нами этот тяжелый как театральная люстра слой чиновной бронзы?

Во время сеанса хороший психолог замечает (хороший психолог не может не замечать, в отличие от неизбежно выступающего с броневицков или в режиме автопробега политика) реакции клиента. Вот была когда-то такая прекрасная песня про «эти глаза напротив» без разлук :) Клиент непрерывно дает психологу обратную связь: «Сейчас ты не со мной, сейчас ты со мной». Если и как только психолог теряет позицию живого человека и надевает маску, клиент начинает скучать, ерзать, раздражаться, замыкаться.

Когда власть, меняясь в лице, рассказывает, как она сурово трудится вдали от полей простых смертных или с кем она, на непостижимом для профанов уровне коммуницирует где-нибудь в пенных облаках Олимпа или золотых лучах интернационального «Элизиума», это не убеждает «рядовых» украинцев.

Прастити, обременены тяготами нашей земной, лишенной крыл и горних горниц жизни. Ребята, вы все слишком быстро забываете, насколько в нашей стране «внизу» трудно.

Просто обратите внимание на практический результат такой коммуникации про труды незримые вдали. Янукович тоже много с кем встречался за рубежом и много кто с ним разговаривал. Не говоря о Порошенко. И что?

Короче, много что можно было бы сказать, но публикация не резиновая :) Извините, что, наверное, написано не по-журналистски и не по-райтерски, шероховато. В моем реальном мире нет времени шибко дотягивать и шлифовать. Как говорил султан в известном анекдоте: «Чем могу» :)

P.S.

Тем персоналиям и структурам, кто-что избыточно остро реагируют на критику. Ребята, не ищите черную кошку там, где ее нет. Не ищите, не придумывайте, не воображайте и не сооружайте врагов, где их нет. Работайте с реальными проблемами. Вы просили конструктивной критики от умного общества с полным отсутствием оскорблений — получите. Но и сами научитесь быть адекватными.

P.P.S.

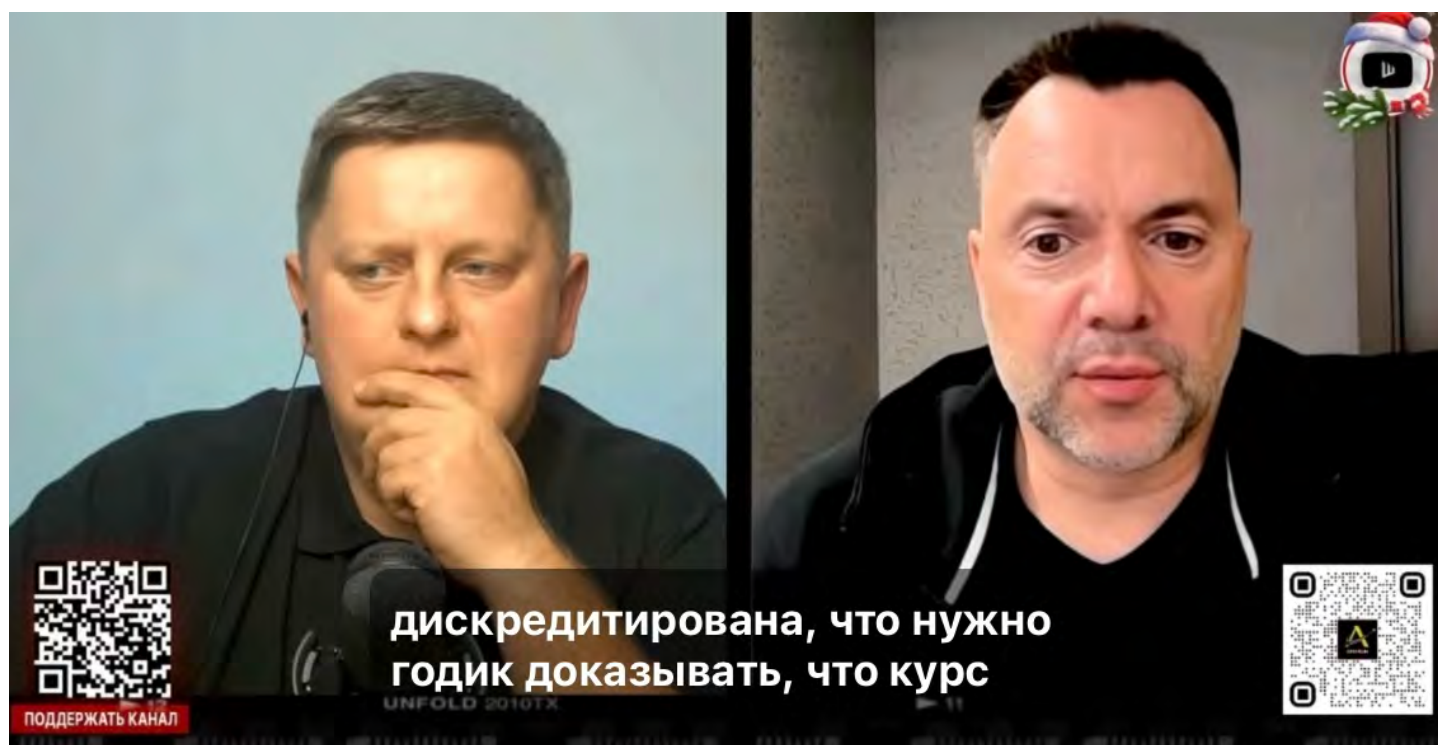
Автор представляет ту равнодушную к судьбам страны часть общества, которой не нравится, что нашу страну шатает и болтает. А шатает и болтает ее не только потому, что это делают извне, но и из-за многочисленных ошибок внутри. Это не только ваша, но и наша страна. Вы утонете не сами. Поэтому мы не молчим. Мы спешим сказать, пока есть время.

И еще.

Как бы ни штормило за бортом, за положение вещей на корабле всегда отвечает капитан.

Искренне.

Блекауты в крупных городах во время морозов - это не усиление эскалации и не срыв мирного процесса, как многие успели заявить

[Ссылка](#)

2026-01-14

Арестович

Мирный процесс не сорван. Это продолжение той же войны на истощение.

Инфраструктура разрушается под дальнобойными ударами.

По-прежнему российская армия медленно наступает, а Силы обороны Украины медленно отступают.

На фронте критически не хватает личного состава. Это главная проблема для Украины в этой войне.

Но «эта война» - вторая после начала полномасштабного вторжения.

В первой войне, которую Украина выиграла, не было проблем с добровольцами. Их было столько, что иногда люди с боевым опытом ждали неделями, чтобы стать частью Сил обороны.

В то время люди страны, на которую напали, сражались против тех, кто вторгся и пытался навязать свою волю.

Мы все хорошо помним это время: всеобщий подъём, большинство украинцев сплотилось для защиты страны, мировое сообщество - для поддержки Украины.

Этот период продлился примерно 50 дней.

Потом он ещё тянулся по инерции, но

— **это была уже новая война - со смещенным центром.**

Началась она с подмены понятий и утверждения утверждения монокультурного националистического антипроекта как единственно верного.

Это стало большой ошибкой и запустило проблемы.

В центре этого антипроекта - не интересы Украины, не её будущее, а Россия с приставкой «анти-».

Война «свободных людей против тирании» сменилась войной «воинов света против биологического мусора».

Основной своей задачей «воины света» сочли сужение света до размера игольного ушка.

Свободы внутри страны стало очень мало, а ограничения умножились и продолжают множиться.

Миллионы людей стали неправильными и лишними внутри страны.

Сколько ни рассказывай про свободу и «воинов света», человек не готов отдавать здоровье и жизнь за утверждение себя в статусе «неправильный» и «лишний».

Параллельно началось создание новых и укрепление старых коррупционных схем.

Закономерно, такой курс государства не может мотивировать людей оставаться и мобилизовываться.

И без смены курса накапливающиеся проблемы не могут быть решены, а лишь усиливаются.

Теоретически есть варианты сменить внутривнутриполитический курс:

— **вернуть доверие людей к государству внутри, повысить уровень организации и управляемость, чтобы усилить переговорную позицию.**

Таким образом действительно можно закончить войну на более выгодных условиях.

Но эти теоретические варианты не будут применять властями на практике.

(1) Во-первых, власть является заложником этого курса.

(2) Во-вторых, она же - его и эксплуатирует.

Поэтому действующая власть не будет менять ни 1) курс государства, ни 2) курс ведения войны.

И этот он направлен в стену, за которой - пропасть.

Монокультурный проект «анти-Россия» - приговор Украине.

Он неизбежно приведёт всеми нами любимую Украину к очередному историческому поражению в течение пяти-семи-десяти лет.

Можно ли будет сменить антипроект после этого - будет зависеть напрямую от того, что останется от Украины и в каком она будет состоянии после падения в пропасть.

№ 1.451

Перечитывая классику

2026-01-08

Куш

В "Пане Халявском" Григория Квитки-Основьяненко описана трансформация когда-то свободного казацкого общества в сословное неокрепостничество и неофеодализм.

Все начинается с лозунгов Свободы и Достоинства, а завершается Скотным двором, где "свиньи равнее других".

Свобода трансформируется в рабство, Достоинство в постоянное унижение "сжатого положения тела в клетке".

Неокрепостничество и неофеодализм происходят всегда на фоне вырождения элит.

Свобода - источник творчества и инноваций. Закрепощенное общество на творчество и инновации уже не способно.

Нет пределов алчности и цинизму новой шляхты.

Да, капитализм тоже рассматривает человека как ресурс.

Но, — в случае с капиталом это происходит в рамках добровольного обмена:

— капиталист отчуждает часть добавочного труда наемного работника в обмен на гарантию зарплаты.

И этот добавочный труд становится источником добавочной стоимости конечного общественного продукта.

Но,

— передача права на отчуждение жизни, использование человека в качестве "ресурса" - это уже неофеодализм и неокрепостничество.

Характер обмен труда на стоимость в рамках капиталистической системы регулируется Общественным договором.

Зато неофеодал и неокрепостник присваивают жизнь "крепостного" на основании абстрактной идеологии, а не договора.

Такая идеология становится неким сакральным кодексом неокрепостнической системы, которая навязывается "черни" сверху и основывается на преданности "сюзерену" и его "баронам".

— **Право на отчуждение жизни - это и есть финальная остановка неофеодальной трансформации общества.**

Человек попадает в "крепость" - сжатое положение социального тела.

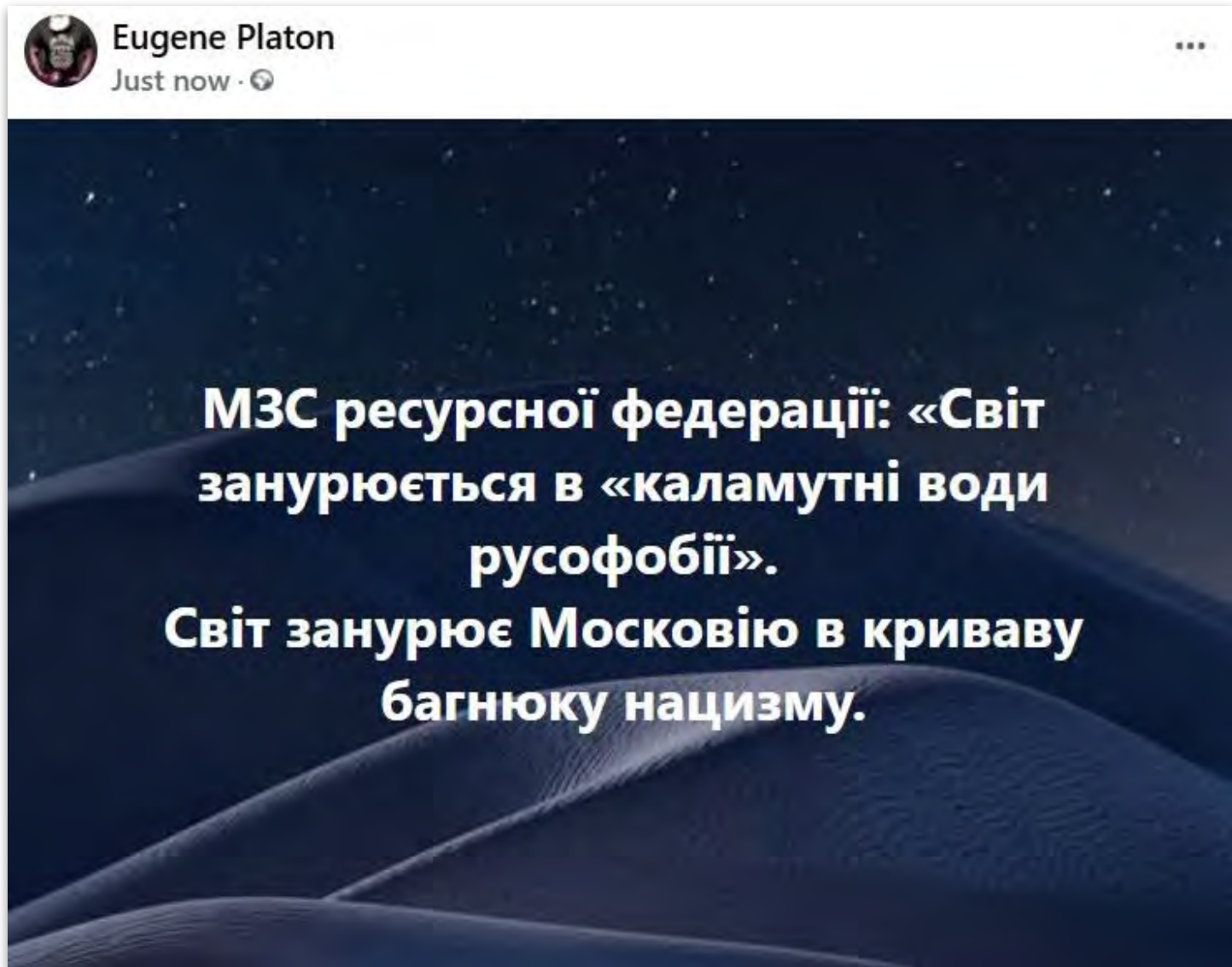
Отсуда и "крепостничество" как явление.

Происходит обратная социальная алхимическая трансмутация - из золота в ядовитую ртуть.

Читайте классиков - там много ответов на "проклятые" вопросы.

№ 1.452-1

Короткі тези сміливої статті Владислава Іноземцева.

2026-01-14

Минулими вихідними тривалість путінської «СВО» перевищила тривалість Великої Вітчизняної війни, що було активно відзначено всією російською опозицією, але категорично заборонено згадувати офіційним медіа.

Абсолютно особлива роль ленінградського гопника і його політики проявляється як мінімум у п'яти обставинах.

1. Війна в Україні — яка, звичайно, триває не 1420 днів, а вже майже 12 років — реваншистська агресія в своєму вкрай чистому вигляді, яка ніколи раніше не була властива Росії: вона являє собою болісну реакцію на занепад країни, якого її еліти не здатні запобігти, але з яким не можуть змиритися.

Це настільки відверте підтвердження агонії цілої нації, що аналог йому в історії дуже складно знайти.

2. Це фактично перша спроба визначити Росію не як національну, а як нацистську державу — що проявляється вкрай відкрито.

Кремль воює не тільки і не стільки за території — він воює за знищення українського народу, української ідентичності, української культури, тобто робить рівно те саме, що проголошували і робили нацисти ХХ століття.

Росія — навіть будучи колоніальною імперією — ніколи не виглядала настільки ворожою щодо приєднаних народів: я, зрозуміло, не збираюся ні заперечувати русифікацію «нових територій» імперії і в XVIII–XIX, і в ХХ століттях, ні тим більше забувати про винищення національних інтелігенцій у роки сталінських репресій, проте елемент інкорпорування частини населення і частини еліт імперської периферії був присутній завжди, як і певна толерантність до їхніх культур.

Сьогодні все українське представляється як абсолютно вороже — «інше», на протиставленні якому будується нова ідентичність Росії як форми організації «російського державотворчого народу», що має право придушувати всі інші народи, які опинилися під його владою. Росія тим самим не тільки не відмовляється від своєї імперської сутності — вона намагається перейти зі стану складнокомпонентної імперії, якою вона була в дореволюційні та радянські часи, у стан імперії, що заперечує всі й будь-які відмінності своїх складових частин.

Така є нацистська суть путінського режиму, яка повністю проявилася під час війни з Україною, і вона загрожує величезними потрясіннями для всієї Росії, оскільки вже зараз проявляється в придушенні народів, що її складають, у дикому для нашого часу ставленні до інакомислення і взагалі до будь-якої «інакшості», аж до сексуальної та гендерної, і у все більш оскаженілому проповідуванні власної винятковості — в той час як, повторю ще раз, очевидні технологічний занепад і моральний розпад.

І те, і інше можуть бути лише прискорені путінським курсом.

3. Путін у ході розпочатої ним війни зумів домогтися того, чого в історії Росії ніколи раніше не спостерігалось — загибелі сотень тисяч, а, можливо, і більшої кількості росіян на полях битв виключно на комерційній основі.

Величезні втрати у війнах — звична справа для російської історії; але в минулі століття вони завжди траплялися або в продовження самовідданої боротьби російсько-радянських людей в ім'я захисту країни, або якщо у війну людей втягували насильством, авторитетом чи ідеологією.

Перетворення російського народу на націю найманих вбивць, якою він став у нинішній агресії, — це щось, що виходить за межі не тільки вітчизняної практики.

Російському нацлідеру вдалося створити систему, в якій на місце призовної або контрактної армії прийшла армія по-справжньому найманська.

Перетворення армії на злочинну банду, що діє під заступництвом держави, — явище, якому складно знайти не тільки виправдання, воно найменше потрібне Кремлю, але й гідний аналог (в історії людства - ЄП).

4. У прагненні побудувати і розширити свою божевільну державу Путін здійснив фантастичні зміни в організації та долі такого «специфічно російського» інституту, як православна церква. Остання не раз і не два у своїй історії прогиналася під державні потреби з безприкладною «витонченістю», але навряд чи можна пригадати часи, коли б вона ставала навіть більш біснуватою в мілітаристському запалі, ніж сама російська влада — а останнім часом ми бачимо такі прояви все частіше. Ніколи раніше російська церква не була ізгоєм серед інших православних церков — і як мінімум протягом останніх п'яти століть не апологетизувала війну і винищення інших православних народів.

Більше того: навряд чи коли-небудь раніше церква настільки відходила від загальних християнських канонів, оголошуючи війну проти своїх недавніх співвітчизників, що ведеться за дорученням Господа, і фактично представляючи мирянина, який стоїть на чолі держави, верховним жерцем.

Злиття релігії з ідентичністю — а воно відзначається вже давно, з тих пір, як і сам Путін, і представники вищого духовенства стали говорити про православ'я як елемент «особливого російського генетичного коду», і відкрито заявляється стратегічною метою війни, що ведеться нині, досить згадати путінські турботи про свободу діяльності РПЦ як одну з умов мирного врегулювання — також виходить за межі того, що зустрічалося в російській історії.

5. Путіну вдалося радикально делегітимізувати опонентів: переважна більшість з них «замазана» співпрацею з режимом, і навіть зайняти категорично жорстку позицію опозиціонерам вкрай складно — через божевільну політику нацлідера.

Навіть засуджуючи з різним ступенем рішучості путінську агресію проти України, основна частина противників режиму продовжує ставитися до нього

як до якоїсь «неприємності», що сталася з їхньою країною, не усвідомлюючи, наскільки глибокою і всеосяжною є деформація соціальної тканини російського суспільства.

Путінська війна зламала російське суспільство набагато радикальніше, ніж Велика Вітчизняна змінила суспільство радянського типу.

Агресія в Україні:

- (1) - остаточно поміняла місцями добро і зло;
- (2) - зробила кримінальними не просто окремі державні структури, а всю систему влади, для якої повністю зникло поняття права;
- (3) - усунула зрозумілу для більшості чорно-білу картину світу, замінивши її навіть не п'ятдесятьма, а п'ятсот відтінками сірості, при зіткненні з якими будь-яка принциповість поступається місцем релятивізму.

Перемішуючи з українським чорноземом позбавлені будь-якої цінності людські істоти 1418 днів поспіль на практично незмінній лінії фронту, путінська система доводить свою небачену життєздатність:

— навряд чи якась країна, що раніше була європейською за своєю історією або менталітетом, змогла б продовжувати таку безглузду бійню так довго і з настільки невразливими результатами.

Ми не знаємо, як довго доведеться страждати українському народу від російської агресії.

Ми не знаємо, наскільки розширяться в майбутньому контури нинішнього конфлікту.

Але точно настав час задуматися, якою мірою можна розглядати нинішній кремлівський режим як один із видів авторитаризму, що багато разів зустрічався в російській історії.

Чи не варто осмислити його як щось, що повністю заперечує саму цю історію?

© Владислав Іноземцев,

доктор економічних наук, співзасновник і провідний експерт Європейського центру аналізу та стратегій (Нікосія, Кіпр)

Повний текст: <https://ru.themoscowtimes.com/2026/01/14/zhiznyu-zhizn-popravili-otritsanie-rossiiskoi-istorii-a184425>

Ось така #путня, малята, гарненькі хлопчики та прекрасні дівчата.

№ 1.452-2

Жизнью жизнь поправ, или Отрицание российской истории

2026-01-14

Владислав Иноземцев

Путин глубоко и очень надолго инвалидизировал Россию

На прошлых выходных продолжительность путинской «СВО» превысила длительность Великой Отечественной войны, что было активно отмечено всей российской оппозицией, но категорически запрещено к упоминанию официальными медиа.

Само по себе это событие примечательное, но как и любая дата, скорее символическое, нежели сущностное. Поэтому я бы хотел воспользоваться ей только как поводом для размышления, какова роль этой войны — и ее единственного автора — в истории России и чем определяется их сегодня уже несомненная уникальность.

Совершенно особая роль ленинградского гопника и его политики проявляется как минимум в пяти обстоятельствах.

1. Обстоятельство первое

Впервые в истории России начата продолжительная война на уничтожение против народа, долгое время составлявшего часть государства, наследником которого провозглашает себя современный Кремль.

Она отличается от всех иных конфликтов, которые могут показаться на неё похожими:

- (1) от покорения Новгорода и Пскова Иваном III и Василием III — тем, что тогда агрессором выступало Московское княжество, никогда не бывшее частью единого с покоряемыми территориями государства;
- (2) от событий Гражданской войны 1918–1920 годов — тем, что последняя представляла собой конфликт между разнообразными социальными и политическими группами и не была в прямом смысле слова войной межгосударственной;
- (3) от нападений Советской России на независимые Польшу в 1920 году и Финляндию в 1940-м — тем, что обе те войны были скоротечными и закончились в той или иной степени поражением агрессора или провалом его планов;
- (4) от «освобождения» западных Украины и Белоруссии в 1939 году — контекстом согласованных с нацистской Германией планов захвата.

Война в Украине — которая, конечно, продолжается не 1420 дней, а уже почти 12 лет — реваншистская агрессия в своем предельно чистом виде, которая никогда ранее не была свойственна России:

— она представляет собой «болезненную реакцию на упадок страны, которого ее элиты не способны предотвратить, но с которым не могут смириться».

Это настолько откровенное подтверждение агонии целой нации, что аналог ему в истории очень сложно найти.

Стоит добавить, что в ситуации постколониального упадка — который случался в истории многих великих народов

- 1) — самыми успешными оказывались те, кто принимал процесс как должное и видел в нем повод переосмысления своей роли, а
- 2) — не те, кто сопротивлялся неизбежному до окончательного упадка и разрушения.

Путин стал тем, кто направил историю России именно по последнему варианту.

2. Второе обстоятельство

Это фактически первая попытка определить Россию не как национальное, а как нацистское государство — проявляющееся предельно открыто.

Кремль воюет не только и не столько за территории

— он воюет за уничтожение украинского народа, украинской идентичности, украинской культуры, то есть делает ровно то же самое, что провозглашали (и делали) нацисты XX века.

Россия — даже будучи колониальной империей — никогда не выглядела столь враждебной в отношении присоединяемых народов:

1) — я, разумеется, не собираюсь ни отрицать русификации «новых территорий» империи и в XVIII–XIX, и в XX столетии, ни тем более забывать об истреблении национальных интеллигенций в годы сталинских репрессий,

однако

2) — элемент инкорпорирования части населения и части элит имперской периферии присутствовал всегда, как и определенная толерантность к их культурам.

Сегодня все украинское представляется как совершенно враждебное — «иное», на противопоставлении которому строится новая идентичность России как формы организации «русского государствообразующего народа», имеющего право подавлять все остальные народы, оказавшиеся под его владычеством.

Россия тем самым не только не отказывается от своей имперской сущности

— она пытается перейти из состояния сложносоставной империи, каковой она была в дореволюционные и советские времена, в состояние империи, отрицающей все и всяческие различия своих составных частей.

Такова нацистская суть путинского режима, вполне проявившаяся в ходе войны с Украиной, и она чревата огромными потрясениями для всей России, так как уже сейчас проявляется в подавлении составляющих ее народов, в диком для нашего времени отношении к инакомыслию и вообще к любой

«инаковости» вплоть до сексуальной и гендерной, и во все более оголтелом проповедовании собственной исключительности

— в то время как, повторяю еще раз, очевидны технологический упадок и моральное разложение.

И то, и другое могут быть лишь ускорены путинским курсом.

3. Третье обстоятельство

Путин в ходе начатой им войны сумел добиться того, чего в истории России не наблюдалось никогда прежде

— гибели сотен тысяч (а, возможно, и большего числа) россиян на полях сражений исключительно на коммерческой основе.

Огромные потери в войнах — привычное дело для российской истории;

— но в прошлые столетия они всегда случались

- 1) — либо в продолжение самоотверженной борьбы российских-советских людей во имя защиты страны (вопрос, насколько подобные войны спровоцированы самими российскими правителями, вторичен),
- 2) — либо если в войну людей вовлекали насилием, авторитетом или идеологией.

Превращение российского народа в нацию наемных убийц, которой он стал в нынешней агрессии, — нечто выходящее за рамки не только отечественной практики:

— во Вторую мировую войну нацистские орды были в большей мере движимы необсуждаемыми приказами фюрера, идеологией и пропагандой, чем шли на завоевание жизненного пространства за деньги: средняя зарплата по 20 отраслям немецкой промышленности была в несколько раз выше жалованья рядового вермахта, а выплат по случаю смерти солдат и сержантов как таковых не предполагалось вовсе.

Российскому нацлидеру удалось создать систему, в которой на место призывной или контрактной армии (под последней я понимаю такую, которая имеет место в большинстве развитых стран и в которой доходы военнослужащих остаются меньше или на уровне зарплаты работника средней квалификации) пришла армия по-настоящему наемническая

- 1) — и неудивительно, что жестокость в ней становится нормой, раз солдаты и ветераны зачастую освобождаются от ответственности за серьезные преступления против личности.

Превращение армии в своего рода преступную банду, действующую под покровительством государства,

2) — явление, которому сложно найти не только оправдание (оно нужно Кремлю менее всего), но и достойный аналог.

4. Четвертое обстоятельство

В стремлении построить и расширить своё безумное государство Путин произвел фантастические перемены в организации и судьбе такого «специфически русского» института, как православная церковь.

Последняя не раз и не два в своей истории прогибалась под государственные нужды с беспримерным «изяществом», но вряд ли можно вспомнить времена, когда бы она становилась даже более бесноватой в милитаристском угаре, чем сама российская власть — а в последнее время мы видим такие проявления всё чаще.

Никогда прежде русская церковь не оказывалась изгоем среди других православных церквей — и как минимум на протяжении последних пяти столетий не апологетизировала войну и истребление других православных народов.

Более того: вряд ли когда-либо ранее церковь столь далеко отходила от общих христианских канонов, объявляя войну против своих недавних соотечественников ведущейся по поручению Господа и фактически представляя мирянина, стоящего во главе государства, верховным жрецом (что было **замечено** многими комментаторами недавнего появления Путина на Рождество в «одном из подмосковных храмов»).

Слияние религии с идентичностью — а оно отмечается уже давно, с тех пор как и сам Путин, и представители высшего духовенства стали говорить о православии как элементе «особого русского генетического кода», и открыто заявляется стратегической целью ведущейся ныне войны, достаточно вспомнить путинские заботы о свободе деятельности РПЦ как одном из условий мирного урегулирования — также выходит за пределы того, что встречалось в российской истории.

5. Пятое обстоятельство

Это отдельная и, подозреваю, весьма болезненная для многих читателей тема:

Путину удалось радикально делегитимизировать оппонентов:

— подавляющее большинство из них «замазано» сотрудничеством с режимом, и даже занять категорически жесткую позицию

оппозиционерам крайне сложно — из-за безумной политики нацлидера.

В отличие от, например, антибольшевистской оппозиции в эмиграции, нынешние критики кремлёвского режима — за единичными достойнейшими исключениями

- 1) — не сопротивлялись его становлению на протяжении десятилетий;
- 2) — не вступали с ним в вооруженную борьбу, проигрыш в которой вел бы к эмиграции;
- 3) — и тем более не призывали к разрушению и декомпозиции всей той системы, которая породила путинизм и поддерживает его до сих пор.

Даже осуждая с разной степенью решительности путинскую агрессию против Украины, основная часть противников режима продолжает относиться к нему как к некоей «неприятности», случившейся с их страной, не отдавая себе отчета в том, насколько глубока и всеобъемлюща деформация социальной ткани российского общества.

Сохраняя огромное количество нитей и связей, соединяющих эмиграцию с основной частью российского общества, путинизм уверенно и искусно превращает кажущееся оппозиционным сообщество в силу, которая со временем способна начать коррумтировать те общества, которым Россия сейчас угрожает все более открыто и явно.

В условиях глобализации и информационного общества, которые делают людей уязвимыми к фейкам и пропаганде, значение этого обстоятельства нельзя преуменьшать, а степень искусности путинизма в его использовании — недооценивать.

Лейтмотивом комментариев, касающихся «1418 дней» войны в Украине, была мысль о немощи и убогости путинского режима.

Мол,

— «за тот же срок разгромленные было летом и осенью 1941 года советские армии сумели научиться искусству войны, обрести союзников по антигитлеровской коалиции, и исполнившись пониманием своих великих задач, пройти от Москвы до Берлина — а нынешние не оккупировали даже тех областей, которые Путин формально включил «в состав Российской Федерации».

Я хотел бы согласиться к такой точкой зрения, но, увы, считаю ее совершенно нерелевантной.

Путинская война переломала российское общество куда более радикально, чем Великая Отечественная изменила общество советского типа.

Агрессия в Украине

- (1) окончательно поменяла местами добро и зло;
- (2) сделала криминальными не просто отдельные государственные структуры, а всю систему власти, для которой полностью исчезло понятие права;
- (3) почти устранила понятную для большинства черно-белую картину мира, заменив ее даже не пятьюдесятью, а пятьюстами оттенками серости, при столкновении с которыми любая принципиальность уступает место релятивизму.

Перемешивая с украинским черноземом лишены всякой ценности человеческие существа 1418 дней подряд на практически неизменной линии фронта, путинская система доказывает свою невиданную жизнеспособность:

— вряд ли какая-то бывшая прежде европейской по своей истории или менталитету страна смогла бы продолжать столь бессмысленную войну так долго и с настолько невпечатляющими результатами.

В отличие от христианства, в котором смерть попирается смертью, в путинской системе жизнь попирает жизнь, что подтверждается каждым новым годом и даже днем ее существования.

Мы не знаем, насколько долго придется страдать украинскому народу от российской агрессии.

Мы не знаем, насколько расширятся в будущем контуры нынешнего конфликта.

Но точно пришла пора задуматься, в какой мере можно рассматривать нынешней кремлевский режим как один из видов авторитаризма, во множестве встречавшихся в российской истории.

Не стоит ли осмыслить его как нечто, полностью отрицающее саму эту историю?

[Владислав Иноземцев](#)

[доктор экономических наук, сооснователь и ведущий эксперт Европейского центра анализа и стратегий \(Никосия, Кипр\)](#)
